+

A Solis Ortu, usque ad Occasum laudabile Nomen

יְהוָה:

Sit Nomen benedictum,
ex hoc nunc, & usque
~~EPHERIDUM~~ in sæculum. ~~LIBER~~ I.mg

~~PANTHERISM,~~

CHAOS COLLECTANEORUM
ET
Propriarum quarundam
INVENTIONUM

TOMUS I.mg.

momento

Joannis Jacobi Olben

Inchoatus

Anno
Salutis humanæ
1669.

Laæ
Civitate Austriæ
Sub Elevatione Poli. 48. gr: 50. 37.
Sole existente in ♍ 18. gr: 58. 3.

[illegible] … [illegible]
[illegible] an
… O. [illegible] prandia!

[illegible]
Die D[illegible]

… will bain an dir [illegible]
Nicht dir [illegible] nur

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Suidas A°. Christi 296 in dictione. Χημεία.

Χημεία ἡ τοῦ ἀργύρου &c. id est Chymia est Auri, Argentique confectio, cuius libros Diocletianus perquisitos exussit, eo quod Aegyptij res nouas contra Diocletianum moliti fuerant, duriter atque hostiliter eos tractauit. Quo tempore etiam libros de Chemia Auri et Argenti à veteribus conscriptos conquisiuit et exussit, ne deinceps Aegyptijs ex arte illa diuitiae contingerent, neue pecuniarum affluentia freti imposterum Romanis rebellarent. Haec ille. Vide Orosium lib. 7. cap. 16. et Constantinum Diaconum in Vita Diocletiani Caesaris.

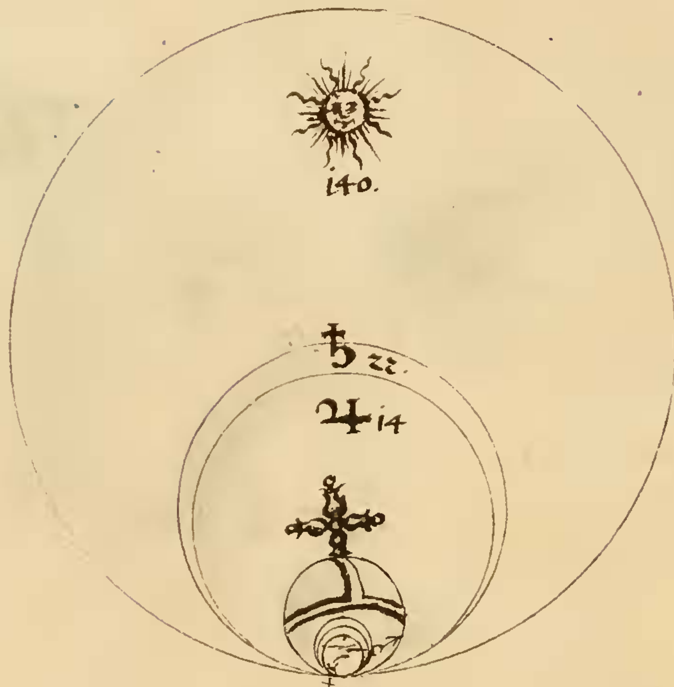
Idem in dictione Δέρας.

Vellus aureum quod Jason per mare Ponticum cum Argonautis in Colchidem traijciens accepit, et Medeam ~~Aeth~~ Aeta Regis filiam. Hoc autem non ut poëtice dicitur, sed liber erat in pellibus conscriptus, continens, quomodo per Chemiam Aurum conficeretur. Verisimile igitur illos per id tempus Vellus aureum nominasse propter fructum et emolumentum quod ex eo libro concipi poterat.

non
…

ה 5 .	ו 6 .	ה 5	י 10
	ו 6	ה 5	י 10
		ה 5	י 10.
			י 10
5 .	12 .	15 .	40.
			15
			12
			5
			72.

	♀	☿
♒ ♄ ♑	12.	4.
♓ ♃ ♐	4.	12
♈ ♂ ♏	14.	2.
♉ ♀ ♎	8.	8.
♊ ☿ ♍	…	…
♋ ☽ ☉ ♌	2.	14.

	♌.	☉	140.	maior Terrâ.
♑	♒.	♄.	22.	
♐	♓	♃.	14	
♉	♎	♀.	6.	minor Terrâ.
♈.	♏	♂.	13.	
♊	♍.	☿.	19.	
	♋.	☽.	40.	

Proportio semid[ia]tri Terræ ad semid[ia]tr[um]

☉ ut. 5. ad. 26.
♄. ut. 11. ad 31.
♃ ut 5. ad 12.
♀. ut 11. ad 6.
♂. ut 14. ad 6.
☿ ut 8. ad 3.
☽. ut 17. ad 5.

Libri procurandi
Suggessit Ephemeridis Eruditor!
Breviarium Chronologicum Aegidij Strauchij Wittebergae
in 12. compendiosum [illegible] methodum!

Gnomonica
Ioannis Iacobi Olben
Selectissima, expedita, & accurata, multisq; proprijs inuentionibus illustrata.

Multitudo & uarietas Gnomonicarum Pragmatiarum ab Authoribus tantâ ubertate proponitur, ut aliquis tyro primo se inuare & extricare uix queat, quin imo & utcunq; uersatus habeat, quo ex indiscreta praxium congerie aliquam dato loco, quantitati, figurae, alijsq; circumstantijs opportunam seligat: Visum proinde proprio, aliorumq; beneuolorum usui consultum, ex omnibus quaedam (alijs, quorum copia non nisi confusionem parit, omissis) eaq; non nisi omnium facillima, expeditissima, & simul in praxi exacta & commoda ex uarijs Authoribus seligere, eaq; proprijs inuentis excolere, & quidem eo ordine ~~dispositâ~~, ut uel ex solis titulis, marginalibusq; annotationibus omnia proposito conuenientissima, relictis superfluis, eruere liceat. Sit itaq;

Caput I.
De inuenienda Poli Altitudine & linea Meridiana.

Dantur Catalogi Eleuationis Poli apud Authores diuersos, accuratissimum comperi illum Tychonis apud Keplerum in Tabulis Rudolphinis fol. 33. Licet et mappis Geographicis sed exactioribus; quia tamen in ijs non omnia loca sunt inserta, ~~nec~~ & de ijs ex aliorum uicinia, habita Meridiani ratione, ex milliaribus ~~[illegible]~~ pro tuto colligere fas est. Vnde artem, Poli altitudinem inuestigandi, aut alicunde habitam examinandi, scire iuuabit, quod modis sequentibus fieri potest. — *Eleuatio Poli ex Catalogis & Mappis*

1. Dimidium differentiae Altitudinis maximae & minimae, Stellae Polaris, additum altitudini eius minimae, aut subtractum ab altitudine maximâ, prodit ueram & infallibilem Poli Altitudinem. De hoc paulo post plura. — *Ex Stellâ Polari.*

2. Aliter pro nuntias collimationem in quacunq; Stella fixa & quouis anni & noctis tempore. Sis instructus uerificata pro tuo tempore Ascensione recta & Declinatione Stellae, quae tali anni & noctis tempore proxima est Meridiano. Obserua igitur illius summam altitudinem, quam adde declinationi Stellae, si ipsa est Australis; si Borea, subtrahe hanc ab illa altitudine, productus est complementum Eleuationis Poli seu ipsa eleuatio Aequatoris. — *Ex quâlibet Stella fixâ & quouis tempore noctis & anni.*

3. Aliter. Sume Altitudinem Solis meridianam quolibet anni die. Pro eadem die computa locum Solis in Zodiaco iuxta praecepta Tychonica, & Meridiano tui loci: Habito loco Solis excerpes eius declinationem ab Aequatore, quae declinatio, si est Borea subtracta, si australis, addita offert eleuationem Aequatoris. Sequitur computus loci Solis & declinationis: — *Ex Altitudine Solis meridiana quouis tempore*

Aug: D: 31. H. 0. ′ 0.
in Catal. fol. 33. . . . 16. add:
30. 23. 44

	S.	°	′	″	S.	°	′	″
pa compl:								
1600.	9.	20.	55.	23.	3.	5.	44.	8.
68.			30.	50.		1.	9.	51.
Iul: compl.	6.	28.	57.	26.				36.
D. 30.		29.	34.	10.	3.	6.	54.	35.
H: 23.			56.	40.				
M: 44.			1.	48.				
. . .	5.	20.	56.	17.				
	3.	6.	54.	35.				
Anom: med:	2.	14.	1.	42.				
		74						
. . . minor in Tab.		73.	59.	11.		72.	0.	59.
			2.	31.			2.	29.
					♍ 18.	58.	3.	

Reductio ad Meridianum (Viennense). Horas & minuta Loco tuo (Vienna 16. add.) in Catalogo Kepleri f. 33. apposita, ut ipsi iubent tituli subtrahe uel adde tempori oblato. (Hic subtrahuntur 16. à tempore dato id est Aug. 31. D. Aug. H. 0. 0.) productus uel residuum (hic D. 30. Aug. H. 23. 44.) est tempus pro quo quaerendus est Solis locus. — *Loci Solis in Zodiaco inuestigatio exacta.*

Vnde 1. Collige motum medium ☉ & Apogaei pro completis Annis, Mensibus, Diebus, Horis, & Minutis. — *Vel ex Ephemeridibus tui loci Meridiano accommodatis facilius*

2. Inuentum Motum med: Apogaei subtrahe à motu med: ☉is, residuum est anomal: media.

3o. Anomalia med: (Signis in gradus resolutis) quae in Tabula f. 44. Kepleri aut proxime minore in sinistima columna, parte proportionali erue anomaliam coaequatam. 4. Tandem adde sub parte proportionali anomaliam coaeq: & motum med. Apogaei, productus est locus uerus Solis. ♍ 18° 58′ 3″.

2

Decl: ab Aeq: — Dato loco Solis inquirit eius Declinatio ab Aequatore ita: Dati signi, graduum & minutorum, aut proxime minoris declinationem cum parte proportionali (minutis etiam in 2da resolutis & ad regulam proportionum aptatis) excerpe e Tab. Kepleri fol. 24. A

NB. Hanc ultimam seu 5tiam praxin inveniendi altitudinem Poli, tanquam commodissimam, ordinarie adhibere soleo, & tanquam certam adhiberi suadeo. B

Ex Altitudine ☉ merid. in solis Solstitijs. — 4. Multo tamen facilior, sed non omni tempore, nisi solis Solstitijs, quaerenda est ista. Accipe Altitudinem Solis summam seu meridianam existentis in alterutro Solstitiorum. Ad Hanc altitudinem Solis, si ipse est in Solstitio hyberno, adde maximam declinationem Solis 23. 31.; subtrahe, si est in aestivo: productum erit vera Elevatio Aequatoris. C

minus accurate. Ex quantitate diurna per pancyclum semper & ubique. — 5. Elevationem Poli semper & ubique, sed minus accurate, invenire possis per meum Pancyclum novum fol. Vide denique inter Problema Kircherianum mei Voluminis fol. 223. D

Investigatio Lineae Meridianae.

Rejicimus hic acus Magneticas, tanquam quae non tantum diversis in locis diversimode a Meridie declinant, verum et eodem tempore & loco nullam constantiam servant sed deviant & fallunt, quod probare omitto, id enim reperies apud Ricciolum l. 2. Almagesti c. 18. Marsennum, Gassendum, Blancanum, aliosque. Unde E F

~~Ex Stella Polari.~~ Per lineam Magneticam falso.

Ex Stella Polari. — 1°. Observa Stellam polo vicinam maximam versus plagam Orientalem accessum, itemque alio tempore maximum versus plagam Occidentalem accessum, haecque signabis in plano Horizontali duabus lineis; angulum enim ab ijs comprehensum si in duos aequales angulos dirimas per aliam lineam, erit haec vera Meridiana.

Ex qualibet Stella fixa. — 2°. Sume altitudinem cuiuslibet stellae prope aequatorem existentis & quidem in plaga orientali; quo autem instanti nota et eius Azimuth in superficie Horizontali. Deinde expecta donec eadem Stella versus Occidentem descendens candem (?) capte altitudinem nanciscatur, quo momento, ut prius sicut, iterum nota in plano aliud Azimuth nam medium horum duorum Azimuthorum est vera Meridiana linea. Praxis certe praxis est pulchra, facilis & exp[er]imentis (?), sed solis per noctibus longioribus apta. G

Ex Altitudine Solis ~~Meridiana~~ in Solis Solstitijs. — 3°. Accipe ante meridiem Solis, dum ipse prope oriente (non tamen nimium depressus versus Horizontem ob refractionem vaporum) eius Altitudinem, eodemque instanti (sicut prius in stella fixa, nota Azimuth eius, seu umbram in plano Horizontali a perpendiculo projectam. Sic vide ut post meridiem eandem priorem Altitudinem observando attingas, quo tempore alterum Azimuth describe, nam dimidium huius anguli est vera meridies Sole in solstitijs existente, in alijs autem locis signorum haec ~~media~~ linea fallit, quia Sol integra die non servat eandem ab aequatore declinationem sicut in Solstitijs, unde illam lineam rectificare oportet modo sequenti: H

Ex Sole quovis anni tempore. — 4. A 1° Habeas veram Poli Altitudinem. 2. Pridie, antequam feceris binas collimationes, de quibus praedicti § dictum, tempore Meridiei sume Altitudinem Solis (v.g. 60°. 4.) a qua, si ☉ est in signis Borealis, subtrahe (adde si est in Australibus) elevationem aequatoris (Viennae 41°. 38.) residuum (18. 26.) est declinatio Solis aequatore, quae denotetur A. 3. Sequenti die sic sume altitudinem Solis meridianam (59. 56.) ab hac aufer sic (si ☉ est in signis Borealis, adde si in Australib.) elevationem aequatoris priorem (41°. 38.) residuum (18. v. iterum est declinatio ☉is ab aequatore, correspondens ei instanti meridiano, haecque declinatio dicatur B. 63) NB Haud dictas declinationes sine observatione, si manis, potes deprehendere per computum ex Tab. Rudolph. hic fol. vel e Ephemeridib. 4. Aufer A a B, residuum (14.) est C differentia declinationum correspondens integro diei / 24 Horis. 5. Ex declinatione deprome arcum diurnum (14. H. 56. 8.), horam Ortus (4 H. 31. 56.) & Horam occasus (7. H. 28. 4.). 6. concludo 24. Horae dant differentiam decl: C. (14.) quantum dabunt Horae quantitatis diurnae (14. H. 56. vel 15. H.)? Ro 8 3/4. correspondent quantitati diurnae, semidiurnae v. medietas (4.+) hanc differentiam decl: quantitatis semidiurnae adde declinationi B. (18. 12.), productum (18°. 16.) est vera declinatio ☉is orientis eo die, sitque hoc Inventum 1m, eandem et aufer ab eadem, residuum (18. 8.) est vera declinatio ☉is eadem die Occidentis & Inv: 2dum. Ex Invento 1°. facile colliges amplitudinem Ortivam, e Inv: 2°. occiduam vide fol. Harum amplitudinum differentia (15.) rectificat & corrigit lineam meridianam praedicti § signatam, quae ibi inventa igitur ducta per puta amplitudines Ortivae & Occiduae, quae cum vera meridiana faciunt angulum correctionis (hic 15. minutorum). Modus hic sane tutus & pulcher.

NB. Distione inde Ming 2 de & 3tiu 9. hanc est quod illa praxis e stellis fixis n'egeat correctione, quia ea eod die n'variant declinae ab aequatore sicut Sol extra solstitia existens.

5. Minq accurate sed facillime meridie reperire licebit p situae alicuius Sciatherici (in Zodiacu diuisi) in dtis signu; aut alterius simpliciis in loscute aliunde cognita Hora; aut modo Voluminis fol. 256. Aut denique p citatu problema Kircherianu Voluminis mei fol. 223.

De his tanquam primis principijs paulo exactius & fusius agere libuit, ut Poli altitudine & vera Meridiana quibet exacte sibi comparare possit, quibus habitis oia alia facile & perfecte superstruere valeat: Hic vero tantum obiter & ciriter sumptis nolle Gnomonicum aedificium superaedificare, e aedificare sup arena, na error q in his n'e usq adeo notabilis, in absolutis sciathericis crescit in enormem & incorrigibilem, ita ut quis sic olee & opera perdidis totum qualecunq opus & machinamentu demolire, alia fundamenta meliora id e, & nouam exacta Altitudinem Poli, nouam & exacta lineam Meridianam, nouas & exacta Hgij designae, priori labore & sumptibus frustra impensis, imo & subinde cum pudore & confusione ordiri cogat, aut plane indesistere. Hanc ob causam hic exculare nolui oes aeq uel singulas Magnratias tam in obseruae Poli iuxta Kircheru, quam lineae meridianae & declinae parietu rimandae. Nunc ad alia breuisse.

Prima Gnomonicae fundmta.

Cautela.

Caput II. Horologia sine hyperbolis

Articulus I. Minora.

NB hac i praxi translationis diuisa linea P2 examinauimus resoluere Reiglioru, casus exactius usquequaq comperi.

Horizontale.

BD. Linea Meridiana.
BA. Axis Eleuais Poli **EBA**.
AE. Radius Aequatoris Axi normalis.
Ipsi AE aequales {EC. ED.} {EH. EF.}
Centro D, semidiametri DC arcus GCL.
Centro C, eadem semidiametro intersectione G, L.
GL. aequator.
Ipsi BE aequales {HM. FN. ER.}
MN. Linea Horae 6ae.
Ipsi AE aequales {EH. EF. BM. BN.} Linea p BH e hora 3, BF ... 9.
Ipsi BD parallela {HK. FO. R2} usq ad pta chu hora 9a.

Arcus GC e in 4. aequales horas diuisus ductis ad D. occultis intersecantibus GE. Per intersectiones ipsius GE duc ex B centro Hgij veras horar lineas. Idem intellige de arcu CL, & intersectionibus LE.

Ex linearu R2, & P2, concursu 2 fac 2P parallelam ipsi ER.

Intersectiones Horarias exceptas a linea P2, transfer in MK, MH, NO, NF. Sicq p hac ita transfata puncta lineas e B duceris & competentes horar nu adscripseris ubi hic appares, habebis Hgiu Hzle oib nis absolutu.

Horizontale

Meridionale. In Meridionali solu angulus EBA e eleuao Aequatoris (& n Poli sicut in Hor. lib.) ceteris inuariatis.

Meridionale.

Septentrionale fit inuerso totalr Meridionali. Cetera patent.

Septentrionale

Aequinoctiale. Sit longdo styli EC, uel ED posita in linea Meridiana CD. Interuallo CD e D & C fiant intsectiones G&L, ide arcus GCL diuisus ut supra sub E. GL e aequator excipiens intsectiones Horarias, p quas ductae, n concurrentes, sed parallelae ipsi DC st Horariae.

Aequinoctiale.

Orientale & **Occidentale** diuisione ab Aequinoctiali n'differunt, nisi q p his diuidius arcus CG (sed paulo ultra G ulterius ptractus si desideras etiam Hora ii ante, aut ia post meridiem) sufficiat.

Orle & Ocnle.

NB. Scio q aequator HF adhuc alio modo in horaria puncta posse diuidi minimum p intsectiones occultarum, e semicirculo in 6 Horas diuiso, versus C ductarum; quia tn hoc alias et comoda methodus, in praxi errori e obnoxia, ea relicta elegi superius descriptam infallibilem.

Articulus II. Maiora.

Omnis generis Horologia maxima etiam, nova & hactenus incognita (inaudita) facilitate simul & quam fieri potest, accuratissime sine circino, ope unica regula non longioris, quam desideres Radius Aequatoris Hlgij, perficere.

Maiora Hlgia vero, quae ob sua magnitudine, & etiam situm, in quo fiunt, circini operam non admittunt commode; quorum constructio hic docetur. novi quidem ob aliis Authoribus tradi modum efficiendi hlgia per Tangentes Aequatoris, quod & hic fit, sed at ea regula Tangentium oporteret esse enormis, ~~longitudinis~~ imo infinitae longitudinis, ad hoc ut omnes Horas, quae licet non ab ipsa Extremitate styli saltem ab ipsa radice axis per umbram indicant, caperet; unde aut hlgium manum, aut ~~cum~~ ope regulae praefatae cum summa importunitate & fastidio, imo & impossibilitate, quando nimirum Aequatoris Tangentes infra terram longissime extendunt, facere necesse foret. ~~Ac~~ ~~quinde~~ & hanc quidem incommoditatem incurrunt omnes & singuli authorum qualescunque tandem dicti; id circo nos huic impossibili vel saltem arduae difficultati consulentes, totum negotium, methodo unsti; tam Declinantium quam primariorum hlgiorum cum summa facilitate & dexteritate accuratissime expedire docemus beneficio alicuius regulae in partes Radij 1000.00. divisae, non longioris quam desideratur ipse Radius Aequatoris Hlgij, talis longitudinis non sufficit, nos tamen adhuc maioris commoditatis gratia adhibebimus duplae longitudinis.

Regula seu Norma Tangentium ex una facie sit divisa in duplum Radij 1000 partium seu partes 2000. id est in 200 partes quarum linea aliqua transuersali sit iterum in 10 partes discriminata more Tychoni Brahe solito. Talis quod Radius ex una regulae facie sit longior & hlgijs maximis, ex altera vero facie brevior pro mediocribus.

Horizontale magnum.

Pro inveniendis Horis Ital. & Babyl: Intervallum Aequatoris & Horizontis EP. erit Sinus El: Pol.

Vnslr.

Fac crucem normalem FH. EB. Inde ex regula transfer Horas ex E. in F. & H. & hoc e Vnsle Polarid.

Respice Radij FE. E. AE. fac EB. Secunda co: El: pol. erit, id. centrum.

AB longitudo Axis est Co: Tan: El: Pol.

EP. Intervallum Hlgij & aeqtoris est Sin: El. Pol.

EP. longitudo Gnomonis Styli est Co: Sini: El. Pol. caetera gradatim.

BE. Meridiana seu Horae 12.

FH. Aequinoctialis.

BEA. Angulus Elevationis Aequatoris.

EA. Detracta longitudo Radij aequatoris ad libitum sumpta ex regula Tangentium.

AB. ~~Normalis ipsi~~ Axis ipsi **AE.** radio normalis.

In regula nostra Horographica signato Tangentes singularum Horarum (semihorarum, aut quadrantum) notulis aliquibus chartaceis ceratis affixis, Regula sic instructa applica ad Aeqtle **FH.** ita ut regulae medium ~~antea~~ initium utriusque Tangentium ~~app~~ congruat puncto **E.**: quo facto signa regulae discriminabunt Aeqtle **FH** in Horas (semihoras, quadrantes) ~~a~~ ab Hora 9.a usque ad 3.a pomeridianam inclusive.

BG. Longitudo Radij.

GD. parallela ipsi **BM**. intersecans Horam 3tiam a meridie in **D.** (probata et in **L.**)

DC. parallela ipsi **GB.** (sic & **LO.**)

Supius adaptata regula applicetur ipsi **CD** (& maiori evidentia et ipsi **OL.**) ita ut medium regulae congruat ipsi intersectioni **M.** (**N.**); quo pacto denuo a notis regulae monstrabuntur Horaria puncta per quae trahendae erunt lineae Horariae.

Meridionale.

Septentrionale.

Aeqtle: Orle. Occnle.

Meridionale. In Verticali Meridionali primario angulus **BEA.** debet esse Elevationis Poli, caeteris inde, sicut in Horizontali, deductis. Idem ilgdum est de Septentrionali.

Aequinoctiale, Orientale, & Occnle, construuntur, ut patet, per parallelogrammum rectangulare, cuius duo longiora latera sint duplum duorum breviorum; horum unum divisum per simplicis Radij Tangentes, illorum unum per duplum.

NB. Non incommodum erit, (si libuerit.) ipsas Tangentes circinis cuiusque cruribus intercaptas ad Hlgium transferre, loco applicationis. Vg. Tangentem unius (duarum, trium &c.) Horae ex **E.** transferre versus **F** & **H**; item ex **M** versus **C** & **D**, item ex **N** versus **O** & **L**; id de alijs Horis, semihoris, quadrantibus ilgdo.

~~Nota. Aequinoctiale vocamus illud hlgium cuius planum respicit Aequatorem, & est Hortle populis sub aequatore sitis; Polare cuius gnomon aut planum Polum respicit~~ & est Hortle in regione Polari.

Caput III.

Declinantia.

Declinans à Meridie ad Ortum 20. grad.

Articulus I.

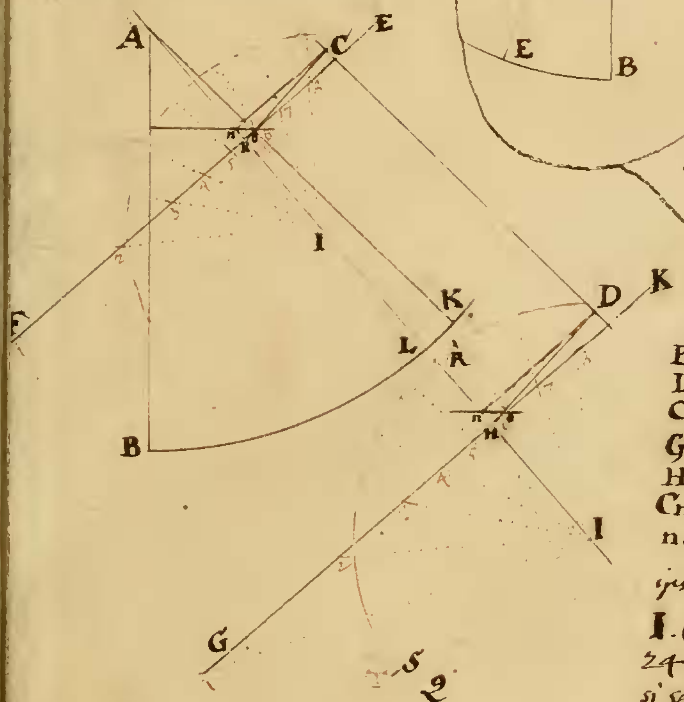
Declinantia minora Geometricè.

Cum Centro.

AB. ꝑpdlaris Hora 12.
BAC. eleu: Æquatoris.
CD. Horizon.
BGE. Declinaõ Muri 20.
ipsi GC. æqlis GF.
ipsi BG. parla. FH.
AHI. Substylaris ~~meridiana~~.
♈H♎. Æquator normalis ad Substylare.
ipsi FH. æqlis HK.
KA. Axis.
LH. Radius Æquatoris.
ipsi LH. æqlis HI.

I. Centrũ e quo cuiglibet amplitudinis pferia describit, & cuius 24. distãs à IM lineæ gradus ~~Meri~~ ipsius AB & ♈♎ transeunte inchoatas, rectæ egrediunt, ipsam ♈♎ in pcta Horaria dirimentes.

Sine Centro.

AB. Ꝑpdlaris.
BAL. Declin: Substylaris. 41. 15. ut
LAK. Eleu: Axis supra Substyl: 5. 18 supra.
CD. Axis parallg ipsi AK.
GK, FE. Normales ipsi ALI. æqlles.
HC, HD. normales, radij Æquatoris, axi ipsi CD.
Cn, Dn. Styli normales ipsi ALI.
no. Horizontalis.
ipsi CH / DH æquales radij HI.

I. Centrum, e quo describit pferia in 24. ptes divisa initio sumpto ab IO, vel si securius & facilius vis pcedere, investiga angulũ SIH, quẽ facit Substylaris cũ radio horæ 12mæ, q hic e 83. 59. cuius complm penetrat in LIR & SIϱ, facta prius Iϱ. parallela ipsi GK. ẽnĩ g RIS quadrans facillimè & securissimè dividitur.

Investigaõ Declinationis muri verticalis sine Magnete exactissima.

§ 1. Ubi situs & cõmoditas loci patit, prius lineam Capite 1. in plano Horizli expressam tenui filo ad murũ è regione oppositum extenso pducere, quo facto pdet angulus Declinaĩs muri à Meridie vel Septrione in Ortũ vel Occasũ. *Si murus e è regione lineæ Merid: Capitis 1.*

2. Si Murus e declinans à Meridie, ad quẽ aliquis e loco, in quo e signata linea Merid. videre, aut si n videre saltem audire poit: tunc sint duo observatores, quorũ unus tpe meridiei observet Azimuth Meridianũ Solis apud memorata linea meridianã ope nri Trigonometri, alter id faciat eod tpe penes murũ, cuius declaõ quæritur, ope stis Trigonometri, expectet utique donec prior observator videat qd Sol attingat pctũ meridiei, quo momento hic dabit alteri signũ aliquo visu aut auditu (ut et voce, sonus campanulæ &c.) ut & alter hoc id verũ Solis Meridianũ Azimuth in plano Horizli penes murũ signet, q ipsi iter pdit Declaẽ eãde. *Translaõ lineæ meridianæ*

3. Si murus e Septriolis, id e Sole Meridianũ n excipiens, oportet e regione stis muri situare planũ aliqd Horizle q Solem meridianũ excipe poit (ptita. ee aptior, micsa &c.) inque hoc planũ transferre meridianã binis observatoribus ut in § 2. Ex hoc plano à d murũ è regione situm pducere ut in § 1.

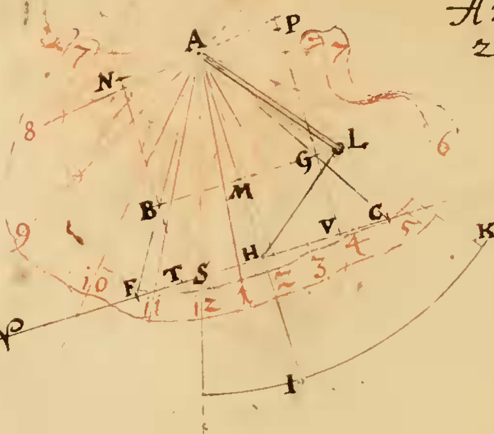
4. Si murus e Septriolis & in tã angusto loco aut platea urbis situs, ut è regione nullũ planũ Horizle Solem Meridianũ excipe queat: poit id effici quolibet tpe, quo nempe Sol talem murũ illustrat, si unus in plano in quo e expressa linea Meridiana accipiat ~~[illegible]~~ azimuth Solis tali tpe, & notet gradus anguli quẽ facit Azimuth cũ meridiano, eodẽ instanti, dato signo et alter observator id Solis azimuth sumat, faciet n. et hoc Azimuth eund angulũ cũ meridiana, quẽ prior; unde ẽe collata utrique, cpa invenit & Meridies: & Declaõ.

5°. Si ~~[illegible]~~ loca Observatorũ eẽnt tã dissita ut nullũ signũ visu, auditu [illegible] pcipi poit, oporteret in tali loco novã & primũ Meridianã inquirere ipola Cap. 1.

Articulus II.
Declinantia maiora.

Cum centro.

A meridie declinans 20°. ad Occasum.

		Tangentes.	
12	25. 56.	486	H
11	40. 56.	867	
10	55. 56	1479	
9	70. 56.	2893	
2	4. 4.	71	H
3	19. 4.	346	
4	34. 4.	676	
5	49. 4	1153	
6	64. 4	2056	
1	10. 56	193	H

AS. Perpendicularis.
SAI. Declin: Substyl: 16. 51. (fol. isto vel infra in calce huius faciei)
IAK. Elevatio axis supra substylarem. 38. 32.
LH. Radius placitae longitudinis ex regula.
ipsi LH aequales HC. HF. AM.
Ducantur FA. CA.
BMG. parallela ipsi FC, fiantque intersectiones B, & G.
E quibus erigantur BE & GD. parallelae ipsi AM.
ipsi HA aequales TN. VP.

SIH. angulus 25. 56. Hic angulus addatur ad Horas & subtrahatur ab illis, & eo (una a meridie sumendo 15. pro duabus 30. &c.) prodibunt anguli, quos facit Radius LH. vel HI. cum singulis Horis, ac proinde eorum Tangentes ponantur a H versus E & C. (vel si libet maioris certitudinis gratia ultra versus V & ♎.) (fol. vel infra ad calcem huius faciei.)

ipsi HF aequales divisionis sunt NE. PG. } Et reliquae intermediae reliquis intermediis.
ipsi HC aequalis divisionis sunt PD. NB.

Declin. a Merid. in Ortum 82. gr.

Sine Centro.

BC. Perpendicularis.
CBD. Declinatio substylaris 41. 15. (Vide infra ad calcem.)
DBE. Elevatio styli supra substylarem. 5. 18.
SIH. angulus 83. 59.
BI. Substylaris, huic normales KM. FG. aequatores.
N.B. Bonum esset hos duos aequatores certo removere ab invicem intervallo, quod esset plus aequale radio LH, vel eius duplum aut triplum ad facilitatem calculi ut inde videbitur.
HL. placita longitudo Radii
LA. parallela ipsi EB.
AH. longitudo brevioris Radii } Si tamen accuratius progredi libet, computetur differentia longitudinis radiorum, quae hic est 23. unde Radius AH. tot partibus brevior est ipso LH. qui continet partes 1000. Vide hic infra ad calcem.
Tandem computetur Tabella Tangentium angulorum Horariorum modo supra descripto, istaeque Tangentes partes respectu Radii LH. transferantur a H versus M & K, Radii Tangentes partium minoris respectu Radii brevioris AH, supra a H versus G & F. Hinc pro Horis aequales ducantur lineae.

		Tangentes	
12	83. 59.	9488.	
6	6. 1.	105	
5	21. 1.	384	H
4	36. 1	727	
11	68. 59.	2603.	
10	53. 59.	1376.	
9	38. 59.	809.	H
8	23. 59.	445.	
7	8. 59.	158.	

Proba faciliori.

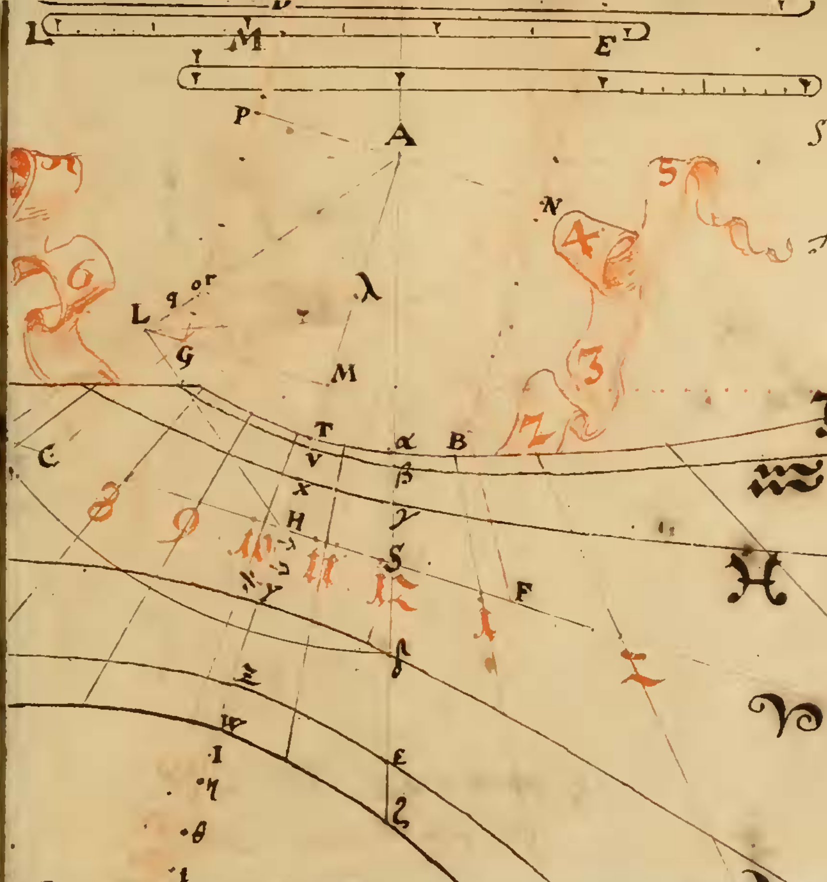
Examen universale Declinantium, an non aliquis error incurrerit.
Linea Horizontalis a radice styli educta tangit Horam 6. aequatoris.
Norma rectangula applicata ad I centrum aequatoris, & uno latere ad stantem meridianam cum aequatore, reliquum latus tangit punctum Horae 6. aequinoctialis.
Meridiana cum axe, rebus cunctis bene perfectis, pro & in omni est declinantia comprehendit angulum elevationis aequatoris.

Calculus Declinantium.

Viena: El. Pol. 48. 28 compl. 41. 32. Calculatio Declinantium & Centro carentium.

I. Vt Radius AG. ad GC Tang. Eq: 41. 32.		.	9947317 5.
ita HG Declinatio muri. 20.	Sing.	.	9534051 7
ad Declin. Substylaris. 16. 51.		Tan:	9481369 2

II. Vt aequ. HAG. 16. 51. Decl. Substyl.	Sing	9462198 9
~~Ad~~ 20. HFG Decl. muri.	Sin	9534051 7
Ita radius ad Hypoten: AH		10071

Sign: Decl:		Tangentes.	
Subt: ♑. 23. 31.	15. 1.	2 68. MT.	Respectu Radij LM.
♒. 20. 13.	18. 19.	3 31. MV.	
♓. 11. 31.	27. 1.	5 10. MX	
♈. 0. 0.	38. 32.	7 96. MH.	
Add: ♉. 11. 31.	50. 3.	11 94. MY.	
♊. 20. 13.	58. 45.	16 48. MZ	
♋. 23. 31.	62. 3.	18 85. MW	

Situ Geometrico Zodiaci Radiorum centrum applica apici L. ita ut Radius aequatoris suppositus sit ipsi LH. hoc situ Radij singulorum Signorum educti usque ad contactum Substylaris efficient Vertices [illegible] TVXHY2W. Ubi [illegible] i. [illegible] internarum [illegible] sit unus [illegible] [illegible] [illegible] contra Hyperbolica singula [illegible]) eosd [illegible] [illegible] [illegible] quod medium inter Vertices contra .TW.) sit etiam [illegible] inter focum intern. & focum externum (.ι.), scilicet [illegible] ab illis [illegible]

.8528

Ut Hypothen: AH	10071 8528
ad HK=HF 20° — Declin: maxi CoSin	9 9 7 2 9 8 5 8.
ita radius ad Styl: elev: 38°. 32'. Tang:	9 9 0 1 1 3 3 0

Ut Radius ad Styli. 5°. 18. Sin: Com: arith:	1 0 3 4 4 6 6 3
ita Substyl: 41. 15. Tan:	9 9 4 3 0 7 0 3
angulus SIH 83. 59 (13 in fine Radius ij subtrahitur per compl. arion: — Tan:	1 0 9 7 7 5 3 66

Ut Radius βX° ad Xζ. Styli 5°. 18. Tan: — 9277..
ita H.H intervallum = βX — 2404
θ = HH ad

37108
37108
18554
ad Xζ distantia Stylorum. 223|01968

Complem. Arithm: est residuum Logmi subtracti a 10. millionibus.
[illegible] Logmi Secantis sumitur eiusd arcus Co: Sinus compl: arithmetic.

[illegible] Hyperbolarum focis, quos sic reperies:
Medium inter vertices oppositos W, & T est ♈; hic igitur in ♈ fige unum crus circini
altero expanso in Γ pete quantum partes eius hyperbolae, cuius vertex est T, hocque
circini intercapedine signabis utrinque λ & ι. focos hyperbolarum oppositarum
quarum vertices sunt T, & W. His habitis ope fili sic hyperbolas describes:
In duobus oppositis focis λ & ι figes mobiles duas [illegible] aut vel clavos quibus adnexa
sint duo fila, filorum ambas extremitates residuas transmittes per foramen alterius mobilis
acus, ope cuius fila primum in vertice T. iungas, deinde fila sensim per foramen
acus resoluta nodo illo seu iunctura filorum & acus describens Hyperbolen ♑BαTG.
Sic si fila in Vertice W. [illegible] & priori modo laxaveris, describes opposita ♋ G W.
[illegible] modus figendi fila in oppositis focis servandus erit posthac [illegible], & [illegible] ea in
[illegible] verticibus, ac deinceps laxandi, quod semel insinuare sufficit.
[illegible] alijs Hyperbolis v.g. earum quarum Vertices sunt VZ, in medio earum, quod est ♉ fige unum
crus circini, alterum extende in o [illegible] petens quod est e Vertice V eductus. Hocque intervallum
transpone ex ♉ in λ & θ quae sunt foci Hyperbolarum quarum vertices sunt V, & Z.
[illegible] medietas inter Vertices oppositos XY est ♉, adeoque circini cruribus comprehende
intervallum ♉ q & utrinque imprime focos λ & η.
[illegible] in his repertis focis fila duo figes modo saepius descripto sub [illegible], & torquebis
in propriis Verticibus, sensimque laxata designabunt hyperbolas.

NB. Ipsi nullae Lineae Horar. Babylon. & Italicarum excurrunt ultra Hyperbolas Horizontale, sed oēs in eâ Hyperbola pcise terminantur: eaeq, sive efformant, sive efformantur, dū eā si prius fiat opē filor.

+ Pro terminanda Hora p[er] ortos signorum.

+ Tabella Vnslis omnibus Declinantibus sub ele. aeqtis. 41. 32.

			Tang:
Subt.	♑. 18.	1.	325.
	♒. 21.	19.	3 87.
	♓. 30.	1.	5 78.
	♈. 41.	32.	8. 86.
Add.	♉. 53.	3.	13. 29.
	♊ 61.	45.	18 61.
	♋ 65.	3.	21 49.

Constructio Hyperbolarum ope Cycli Anacephalaeotici Kircheriani.

Quia Kircherus in Arte magna Lucis & Umbrae non docet, sed supponit, tracta aliquā Horā p[er] quam oēs aliae trāri possit, quod p[er] densissime Zodiaci radios, + ut ipse ibi in Horizlibus & aequinoctialibus pingit, in Declinantibus fieri nequaquam pt ob separaē Subsylaris & Horar. Huic ergo inde defectui occurrendum sensui modo seqti.

+ Zodiaci nutes

Declinantium centro instructorum, primitiua terminans debet esse Hora 12ma quae sic terminabitur.

Ipsa **OM**. transponatur in **MN**, & N ducatur **NL**, quae ē uera longitudo Radij, respu cuius inueniendae st Tangentes Horae 12ae **OQ** trantes in parallelis. Quod Ha. haec linea sit uera radij longdo patet ex eo, q[uonia]m cum sit eleuaō Aequatoris **OAP**, **PS** normalis ipsi **PA**, **PO** Horizontalis, erit et **OPS**. eleuaō Aequatoris, huius Tangens **OS**, Radius uerō **PO**; Haec tn oīa compendij grā omittuntur, & faciliori methodo quaesita, huic radio **PO** inuenitur aequalis **NL** ut patet ex dictis, & quibus facile deducitur computus Tabellae Tangentium. ideoq,

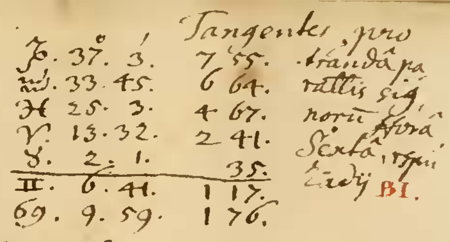
Ab Eleuaē Aequatoris (**OPS**.) subtrahe declinaēs Signorum, aut quantitatem diurnarum p. easdemq, eidem et adde, producta st anguli, quorum Tangentes ex **O** uersus **Q** posita trant Horas 12as. st a. Tangentes respu radij **NL** (uel **PO**).

Terminatâ g[itur] Horâ 12mā alias facile trahis p[er] cyclum anacephalaeoticum Kircheri, cuius usus descriptus ē in meo Volumine fol. 206. Si tn eius usū uelis habere in hoc exemplo, ecce:

Punctum Aequatoris Horae	Terminata Hora singuli paralli.	Trant Hora.
5.	12.	10.
1	10.	4
6.	10.	2
5½	2.	9.
	12.	11.
	10	1.
1	11	3
2	11	5.

Habes g[itur] Terminatas Horas 10a, 12a, 2da & 4ta, si v. et Horas impares intermedias trāre uelis, requiritur ad id saltem unius semihorae punctum in aequinoctiali notatum, q[uo]d & suffit, sitq, id media sexta seu 5½. cuius Tangens sic reperitur: angulus Horae 5tae in Tabella fol: 6. ti ē 49°. 4', huic adde media Hora /. 7°. 30'. producti 56°. 34'. Tangens 15 15 ex H uersus Horam 6tam in aeqtli imprimenda, hoc q[uod] ē punctum Horae 5½ seu mediae 6tae, quo uteris ut in hac apposita Tabella patet.

2

			Tangentes pro
♑.	37. 3.	7 55.	trandâ pa-
♒.	33. 45.	6 64.	rallis sig-
♓.	25. 3.	4 67.	norū Horâ
♈.	13. 32.	2 41.	Sextâ respi-
♉.	2. 1.	35.	ciendis BI.
♊.	6. 41.	1 17.	
♋.	9. 59.	1 76.	

Horizon

Declinans à Se-
ptentrione 70°. 41.
uersus Ortum.

Italica.

H.	° '	Tang.
4.	15. 18.	2 62.
5.	18.	5.
6.	14. 42.	2 62.
7.	29. 42.	5 70.
8.	44. 42.	9 90.
9.	59. 42.	17 11.
9½.	67. 12.	23 79.
10.	74. 42.	36 55.

Multum Declinantium, aut centro carentium primitiua terminans debet esse Hora 6ta.

A

2A. Perpendicularis

2AH. Decl: substylaris 39°. 53½.

HAL. Eleuaô styli 12°. 46.

SIH. angulq 75. 18.

Hora 6.a 3° modo sequenti habis.

Confer hanc figuram cum priori folij 8.

FAB. e Angulq quem facit Hora 6a. cum axe: quem si inuenies dicdo: Vt Radius 100000. ad Tang: eleu. styli 22475. Ita Secans compltmi anguli SIH. 103384. ad Tang. 23235. anguli FAB. 15°. 32. e quo efficies Tabellam capiti huius folij oppositam Tangentium, per additionem & subtractionem declinaonis Signorum iuxta dictam fol. 7.

AB. æqualis axi AL.

BF. normalis ipsi AB.

BI. normalis ipsi Horæ 6tæ IF. Estq hæc BI. radius respu cuius in 1000 ptes diuisi Tangentes suprascriptæ Tabellæ e I. hinc inde collocantur in Hora 6.a quæ trant in parallis Signorum

Animaduersio in usum Cycli Anacephalæotici.

Cycli Anacephalæotici quantè quidem trant Hyperbolas quascunque, sed ni nisi Horis æquatoris ad amussim diuisis, earundemque una (vg 12a. aut 6a.) exactissimè terminatâ, secus n. si committitur in his (præsertim Horis, & ear terminatione, primitiuis) error et insensibilis, is successiuè crescit in notabilem & ingentem, quia e eo meri errores multiplicati deducuntur & quidem cum tanta confusione ut quis se extricare, erroremue inuenire nullatenus poit, an & in qua linea Horæ, aut cuius signi terminaci sit commissus. Vnde suadeo: Tres Horæ ope filorum folij 7. ita tracta examinari poterunt per cyclum anacephalæoticum: sic n. facillime & tutissè procedes. Synopsin folij cycli autem duabus regulis ~~in declinantibus: in Horiz & primar: Vert. v. equidistant.~~

~~2a Reg: 1a Termini æqualium parallelorum Horarum a meridie æquidistantium (ut 1 & 11, 10 & 2, 9 & 3, 8 & 4, 7 & 5.) recta concurrunt in puncto Horæ 6.e Æquatoris in declinantibus: In Horiz: Meridiali & Vert: primar: æquidistant.~~

~~3a Reg: 2a Termini contrapositorum parallelorum, sunt in eadem recta linea cum puncto Æquatoris intermedio (Horæ, semihoræ aut quadrantis) utrinque æquali distanti à trantis lineis.~~

~~1a Reg: 3a Quando una Horarum substylari unitur, tunc Horæ à substylari æquidistantes trantur lineis æquatori parallelis, ut in Horiz, verticalibus primarijs & quibusdam Declinantibus.~~ Vide fol. 12.

Examen sive Allegiorum.

Cycli Anacephalæotici duabus regulis memoriæ mandandis.

Vide fol. 12.

Tunc a. Hora aliqua æquè substylari unita, quod utrinque è parte substylaris reliduæ Horæ æqualibus distant Tangentibus, vg. 15°. 30°. 45°. 60° p. id ilydo de semihoris & quadrantibus, uti patet ex constructione Tabellæ Tangentium.

Hæ Regulæ sunt unstes non tantum Hyperbolis Signorum, sed etiam quantitatem diurnarum, crepusculorum, mensium, festorum, aliorumque quarumcunque, quæ viola Solis annuo intra tropicos designant. Non et Almucantharorum aliorumque, si quæ sunt, omnium. Pro quibus tamen cyclus Anacephalæoticus non quadrat, unde patet his tribus regulis nihil excogitari posse nobilius, unslius, aut facilius.

Almucantaras inscribere ope filorum ad imitationem dictæ fol. 7. tradita, ad quævis verticalia. Revide Voluminis figuram fol. 45½. ubi ex I. radice styli descendere debet perpendicularis, quæ excipiet foros hyperbolarum Almucantarath, quos sic reperies: Respectu radii IB in 1000 divisi sume sigillatim Secantes Almucantaratharum è Tabulis, easque è I transpositione deorsum sursum et sursum, quæ Secantes ibid imprimant utrinque puncta fororum. Tangentes earundem Almucantarath et è I deorsum collocatæ signabunt vertices earum. Unde fixis filorum extremitatibus in foris oppositis, iisdemque contortis in proprio vertice, exacte dicte efformabunt hyperbolas Almucantarath. Quod a. in hac inscriptione unstr Secantes detrent foros, facile constabit perpendenti figuram & dictam fol. 210. mei voluminis. Cad ferè rae

Crepusculorum hyperbole inscribi potest, & quidem commodissime multum declinantibus ad Ortum Occasumve, quia tunc totius anni crepuscula intra dictam crepusculorum hyperbolen, & intra Horizontem, & intra tropicos, comprehenduntur: Unde Horæ et ultra Horizontem sursum usque ad hanc hyperbolen sunt apte delineandæ, colore tamen diverso ab aliis distinguendæ. Sic a. hanc hyperbolen facies: ex I. (revide figuram priorem Voluminis fol. 45½.) respectu styli seu radii IB. imprime NB sursum Tangentem crepusculorum /. 18°. 0 Tang 325. eritque hoc punctum vertex. Sed eiusdem Secantem /. 1051. colloca ~~utrinque~~ NB sursum & deorsum è I. eruntque duo puncta fori oppositi, quibus uteris modo sæpememorato. Hinc deducitur usus unstis huius Hyperbolæ pro cognoscendis crepusculis cuiuslibet temporis & loci, ut videre est fol.

NB. Sursum & deorsum, id est in substylari, d. in linea Horizonti HB perpendiculari, è I. recto quorsumque substylaris cum Horizonte sursum & deorsum plensa, quæ omnibus Azimuthis erit parallela.

Construere modo quodam Vniuersali
omnis generis
Inclinata & Reclinata.

1°. Fac Lineam Meridianam in subiecto inclinato aut reclinato, est a. ea quam iacit umbra Perpendiculi: Huius lineæ meridianæ sume quadrantem ad hoc aptum (qui sit in quadrante adornatus & perpendiculo, mobili per singulos gradus quadrantis instructus p.) declivitatem vg. 8°. 20, quæ, quia est declivis à Meridie vg. ad Septentrionem, debet addi ad elevationem Poli loci 48°. 51. (si v. esset declivis à Sept: in Meridiem, illa ab hac esset subtrahenda) productum 57. 11. est vera elevatio Axis supra præfatam lineam Meridianam huius plani. Vide in margine NB

NB. quo productum maius, additionis integro quadrante, tunc eo elevatio poli oportet uti eius complemento. Sed eo declivitas à Septentrione in Meridiem maior est ipsa elevatione poli. Quod toto tali modo apprehensa Axis Mundi notitia clarius docebit.

2°. Fac normalem præfatæ meridianæ, eiusque declivitatem ab Ortu in Occasum l. eius sed examina quadrante.

3°. Habitis his duobus fac Horologium per ea Elevatione poli, quam nota 1°. reperimus & elevationem Axis nominavimus. Item per eam Declinationem plani in Ortum vel Occasum, quæ nota 2° est inventa & Declivitas vocata. Confice, inquam, modo à tradita dicta nullatenus diverso, nam quodvis Horologium inclinatum aut reclinatum, est sub certa elevatione poli & alicubi terrarum Verticale aut sunt declinans in Ortum p.

4°. Horizon in hisce planis non ducitur per radicem styli sicut in Verticalibus ducitur tamen supra regularis per punctum Horæ 6.æ æquatoris. Unde hoc punctum cum summitate Gnomonis sunt sita in eadem Horizontali, quæ est prius eamen Horologii. Horizon a. in ipso plano trans Horas & Zodiacum fit ducta linea Horizontali in ipso plano per Cdicti punctum Horæ 6.æ, quæ opportunissime trahetur penes basim libellæ rite situatæ aut quadrantis in puncto Horæ 6.æ æquinoctialis.

Repertorium Gnomonicum

huius Libri, cuius citationes minio distincta, item mei ~~Voluminis & Manualis~~. NB. evanuerunt.

Regulæ tres uniuersales quâlibet Hyperbolas terminandi, aut terminatas examinandi.

Traō Hyperbolæ eiusdem.

1ª. Sint in {Horizonte pro Almucantharis solum / Aequatore pro alijs quibuscunque} duo puncta ab inuicem integro quadrante distantia. Dico, quod duarum quarumlibet linearum ab uno ex his duobus punctis æquidistantium terminaēs æquales concurrent in pūcto altero & ejus.

Vg. Hora 6 & 12 distant ab inuicem integro quadrante. Vnde Horar̄ à 12ª æquidistantium traēs concurrent, in Declinantibus, in pūcto Horæ 6ª æquatoris. Et e contra Horar̄ à 6ª æquidistantium, ut sunt 5 & 7, 4 & 8 &c. traēs concurrent in Horæ 12ª pūcto æquatoris.

ll 11 & 1, 10 & 2 &c.

Idem de alijs Horis tam Declinantium, quam non declinantium. Sic distant quadrante Hora 11 & 5, 10 & 4, 9 & 3 &c. Vnde linear̄ ab una ex his Horis æquidistantium traēs confluunt in altera.

Quod hactenus dictum est de Linei Horar̄ & ear̄ pūctis in æquatore, idem dicitur est de lineis longitudinum & ear̄ pūctis in æquatore. Item de lineis Azimuthicis & ear̄ pūctis in Horizonte. Et hoc non tantum in confectione hyperbolar̄ Signor̄, verum etiam quantitatum diurnarum latitudinum, Mensium, Almucantharath &c.

Traō Hyperbolæ eiusdem.

2ª. Quando linea alicuius {Azimuthi tangit punctū concursus Substylaris cū Horizonte / Horæ vel Longitudinis unitur cū ipsâ Substylari} lineæ aliæ {ab hoc pūcto concursus / ab ipsa Substylari} æquidistantes, terminantur lineâ {Horizonti / Aequatori} parallela. Vt in Horizontali, Verticalibus primarijs, & quibusdam Declinantibus.

Hæc regula per se patet. Notandum hic, quod opositas duas regulas trari hyperbolas easdem, [illegible] per sequentem regulam vero trari non easdem sed solum oppositas, adeoque non inseruire in faciendis Almucantharis, sed solum pro alijs. Quod hactenus dictum est de traē Almucantharor̄ idem est de [illegible] Hyperbola Crepusculor̄, non non differunt, nisi quod hæc sit supra, illa vero infra Horizontale lineam.

Traō Hyperbolar̄ contrapositar̄.

3ª. Termini contrapositorum parallelorū sunt in eâdem rectâ cum puncto Aequatoris intermedio seu utrinque æqualiter distante à lineis duabus trāndis uel examināndis.

NB. Puncta, de quibus dictum, accepta in Horizonte aut Aequatore, tantum in parallelis eas solum lineas, quæ lineæ in ipsâ sphæra repraesentant esse circuli maiores directo Horizonti aut Aequatori circulo [illegible] normali insistentes, ut sunt Azimutha respectu Horizontis, item circuli Horar̄ Astronomicar̄, & longitudinum respectu Aequatoris: non vero per easdem regulas trari possunt lineæ Horar̄ Ital, Babyl, Antiquar̄, aut Domor̄ cœlestium, & si quæ sunt stae aliæ lineæ.

Geometricè uniuersaliter pro qualibet Eleuatione Poli Crepuscula, Azimutha, Amplitudines Ortiuas, & Occiduas, Horam Ortus & Occasus, &c. pro quocunque Anni & Diei tempore, reperire.

Item Declinaēs Signorū, Mensium, Festorum, Quantitatum Diurnarū, Crepusculorū &c. pro confectis eorum dem Hyperbolis aut trigonometrice radijs. △

Structura huius schematis per se patet, nam primo delineatum est Orle & Occidle non uniuersaliter proprio Zodiaco & Quadrante ubi à depictis apparet. Hyperbola Crepusculor̄ est fere eadem cum hyperbola ♊ ♐ & ♒ aut opposita ♊ & ♌. quia eæ declinant 20°. 13'. 22". id est fere [struck: quadrante] quarta parte unius gradus plus, quam 20°. Crepusc: quod non est notabile.

Ortq. Amplitudines Ort. Crepuscula.

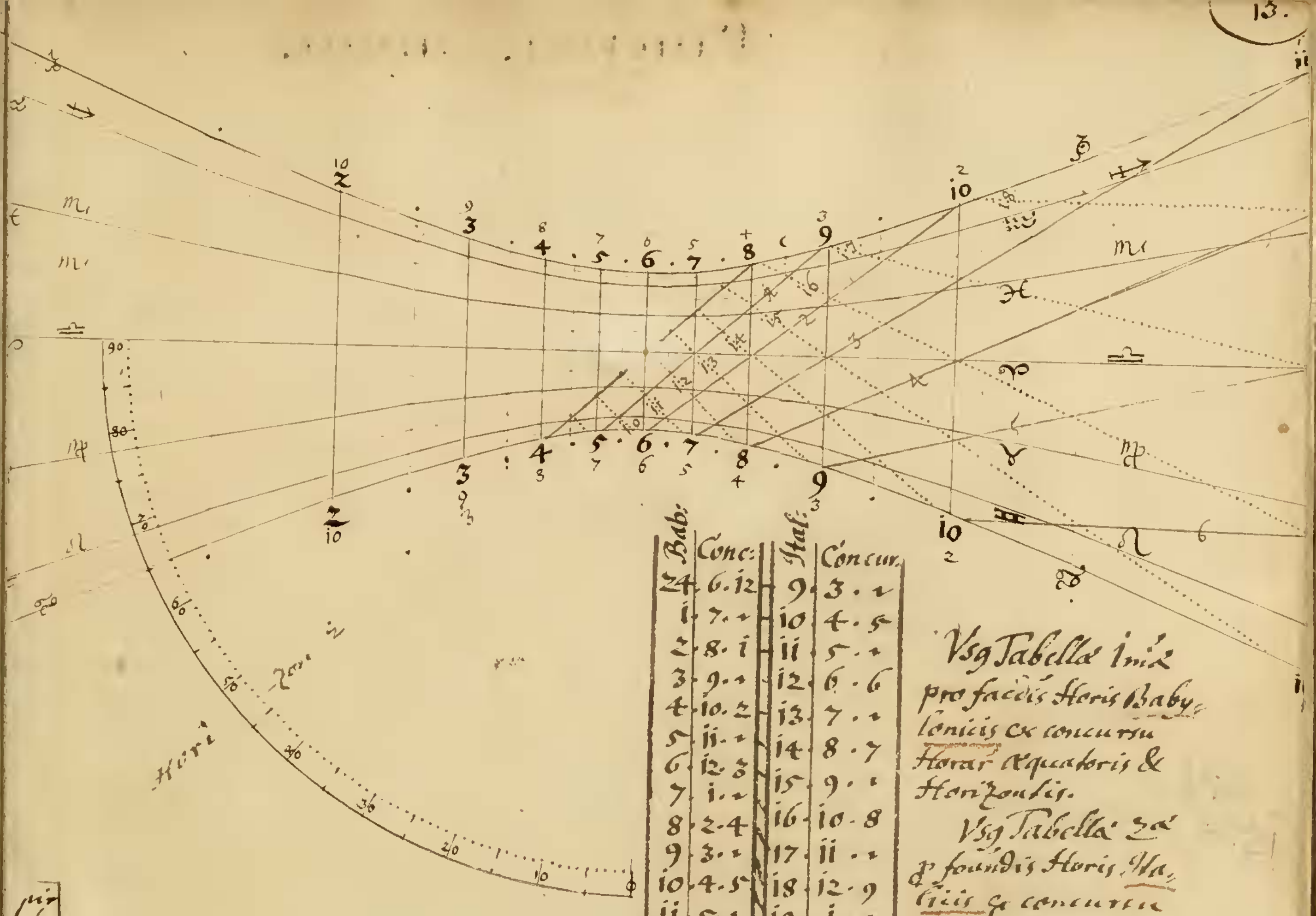
Vsus. Admone Horizonte in quadrante signato ad gradus Altitudinis Poli. Quo facto Ipse Horizon abscindet Horas Ortus & occasus per totum Annum ad hanc Poli altitudinem. Scala graduum Horizontis indicat Amplitudines Ortiuas & Occiduas. Hyperbolæ Crepusculor̄ abscindet initia & fines crepusculor̄.

Azimuth.

Azimutha reperire datæ cuiuslibet Horæ & signi. Extende filum tenue, scalam seu pilum tubæ equinæ [struck: ad eosd gradus scalæ Horizontis & inferioris ad pūctum] per pūctum dati signi & Horæ ad eosd gradus scalæ Horizontis & inferioris: hi non gradus utrinque æquales monstrabunt situm Azimuth dati temporis.

Declaēs unisles.

Declinaēs Signor̄ inuenies Horizonte applicando ad initium quadrantis seu lineam Horæ 6ª. tunc non signa abscindent in scala Horizontis gradus Declinaēs. Similiter loco Solis ad initia Mensium, aut ad quaelibet specialia anni festa accomodatus, aut si quæ sunt stae loci [illegible], eadem ratione indicabit Declinaēm ab æquatore.

Bab:	Conc:	Ital:	Concur.
24	6.12	9	3..
1	7..	10	4.5
2	8.1	11	5..
3	9..	12	6.6
4	10.2	13	7..
5	11..	14	8.7
6	12.3	15	9..
7	1..	16	10.8
8	2.4	17	11..
9	3..	18	12.9
10	4.5	19	1..
11	5..	20	2.10
12	6.6	21	3..
13	7..	22	4.11
14	8.7	23	5..
15	9..	24	6.12
Babyl:	Aequat: Horiz:	Italic:	Aequat: Horiz:

Vsq Tabella 1ma pro faciendis Horis Babylonicis ex concursu Horar Aequatoris & Horizontis.

Vsq Tabella 2da p faciendis Horis Italicis ex concursu Horarū Aequatoris & Horizontis

NB

Sglae Horae Aequatoris quarunt cum sglis Semihoris Horizontis i. 1/3 sp & in cib.

Declaes ptlares v. Quantitatu diurn: aut Crepusculoru sic reperies: Modo supra dicto admove Horizontes ad tui Poli altudes, & nota sub ubi dictq Horizon abscindat horas & semihoras, qtu n. declinant gradq signor in quibq fiunt dicta abscissiones, tu declinant ipsa quantites horar diurnae. Pari pacto, si cui hyperbolas crepusculoru ~~diurn~~ quae unu ab alto, dimidio hora, quadiq, inscribdi e aq, inveniet car declac in quibq Hyperbolae crepiscul horis & semihoris ea eand cu ea quae e signor in qbq dicti contactq glingunt.

Declaes ptlares.

+ q pt q dicti.

Horae Babylon: & Italicae.

Horzle & Verticale Primaru. Stylq l. Gnomon e linea ab extremite l. nodo Axis ad planu Verticale Orthogona. Vt in figa fol. 4. e A.P. Radix Styli e punctu in Substylari, cui insertq e Stylq. vq. P. Horizon e linea Horizlis ducta p radice Styli, q in Primarijs e Horae 6ta & Aequatori parla in Declinantibq v. genrit in pcto Horae 6.ta Aequatoris. Hinc

Pro Verticali Primario. Primo trahe linea p pcto Horae 12. Aequatoris p pctu Horae 3ae Horztis, q erit Hora 6. Babyl. Str e eod pcto H. 12. Aeqtoris ducta p pctu H. 9. Horztis ducta erit H. 18. Italica. Reliquas Lineas Babl & Italicas scribi uniendo sgla pcta Horaria Aeqtoris, Semihorarijs Horiztis.

Pro Declinantibq carentib Horae 12. Iunge Hora 2. Aeqtoris cu 4. Horztis Dec sgla Horaria Aeqtoris cu semihorarijs Horiztis ut supra, p Babylonicis.

Sglas Horas Babyl: & Italicas facies trahdo lineas iuxta manuductioe supioru 2. Tabellar, lineas p pcta ibi descripta Horarū Aequatoris & semihoraru Horizontis gralr tam p Primarijs q Declinantib.

Aequinoctiale & Polare vide in fine post Indice.

Hora Babyl: & Italicae.

Pro Verticalib Primarijs & declinantib.

Pro: Horiztu: Vid. f. 21.

Pancyclus nouus.

Pars Ia.

Lymbi Tangentium & Elevaõis Poli.

1°. Periferia diuidat in 24, quarũ tñ solæ 23 ꝓposito satisfacient, inde ꝯ sglis duces occultas 24. ad centrũ. Porro sglæ ptes in 10 alias dirimendæ st uti videre ẽ in lymbo dentato. In his ptibq sume ꝯ Tabulis sinuum, Tangentes sglor graduũ, fientq in alio lymbo gradq sgli elevaõis poli, usq ad 66.° 28. sub quibq scit mxa Diei longdo n̄ ꝯcedit 24 Horas. Quod a. 23 denæ ptes suffiẽnt, ꝯstat inde, quia Tangens 230,000. iã ẽ graduum 66.30.

Zodiacq

2°. Spatium intra ꝓfatos duos circulos ꝯtentum duabq ꝯstat ptibq, nempe spiris {Zodiaci / Horarũ} confluentibq {in ꝑiferia interioris lymbi / ꝑpe centrũ ipsiq Pancycli.} Vnde ꝑ Zodiaci ꝯstructione ptes Semidiametri, in qua tñ duæ spiræ signor ab inuicẽ remotissæ diuidi oportet in $43\frac{1}{2}$ (vel ꝯatiq in 43516.) tanquã Tangentes mxæ Declaĩs Ecliptice 23.31. In his ptib ꝯ circumfria circulari, q̃ censet ẽẽ æqutlis, versq medium numera sglas Tangentes Declaĩs signor Borealium sed & Australium, & decimi cuiglibet gradq, signatis ibid punctis.

Rectilineq

Id et facies in alia linea alteriq plani ꝑ ꝯstitutio Zodiaco Radioso recto; adeoq huiq lineæ Tangentium eã ꝯtenuitẽ, quæ amplioribq ꝯstat punctis, ꝓduc normales quousq libet v.g. ad duplum prioris (& hæc linea ẽ Æquator subiens vicẽ Circumfriæ in pancyclo.) ꝯ ꝯtactu in 23. ptes diremptas, ꝯ 23æ ptis fine tq centro educendæ st rectæ ad sglas signor Tangentes: ille ꝯ sglis his 23 ptibq erigdæ normales seu inuicẽ parallæ una cum linea Tangentium, quæ priq ductas findent intervallis eãd ꝑꝑ ꝓportione decrescentibq. Hæc ita ꝯfectum Trigonum Zodiaci rectilineum inserdũ ẽ Pancyclo lineis curuis seu spiralibq eand tñ cum illis ꝓportione subiq servantibq

Spiralis

ꝗ fiet Sumendo sglas intersectiones ꝯ linea Aequatoris, easq transponendo ꝯ circumfria versq centrum, hic ꝯ sglis parallis lineis, ad ibi occultas (Nº 1.) orde servato. habebis itaq, pcta in occultis, ꝑꝑ quæ si ducant Spiræ sumpto initio in ptis à ꝑiferia versq centrum remotioribq, ꝯ ꝑꝑ ab hinc factæ spiræ ꝑxis ptis uitandæ ꝯfusionis grã: Spira trahi prĩum ꝑ circinum inuento ꝓprio centro ꝑ tribq ꝗbglibet ptis. Vbi Observandum, ꝗ si ꝑꝑ re_{„} ꝯtum ꝓprium centrum triũ spiræ pctor ducat ꝯ centro pancycli circellq, hic ꝯcipiet via alia ꝓpria centra competentia huic spiræ & ꝗdm æqualibq intervallis: alia a. spira quelibet alium circellum ꝓprior centror obtinet, ita ut spira centro pancycli ꝓrẽ accedens hat circellum centrorũ amplissimum, remotiores angustiorem ut docebit ꝓria. NB

NB Inscriptionem Signor dictant ipsæ Tangentes.

Regula.

3°. Pro ita designato Zodiaco Spirali requirit regula ꝓpria, ut sequit: Intervallo Declaĩs mxæ Nº 1°. tq Radio fac in aliqua regula, ꝯ Tab. sinq Horar, quadrantum, & semiquadrantum (. Vel Geometricè eod Radio tq semidiametro describe semicirculum diuisum in ~~24 Horas~~ 12 Horas, har qualibet iter in 8 ptes, l. semiquadrantes, ꝯ ꝗbq ductæ chordæ diametro parallæ dirimẽt lineã normalem, quæ semicirculum in duos quadrantes diuidit, in dictas sing.). Horũ pcto ꝯtremo, ubi ẽ sitq st ꝯiunctissĩa adscribdã ẽ Hora 12, numerabis inde ꝑꝑ 8. pris semiquadrantibq Hora 11. & 1., dehinc iter 10 & 2. ꝑ. Inter hos binos horar ordines, ad sglas semihoras minori charactere scribere iuvabit longdĩes diurn: æstiuas & hybernas. Regula hæc sic adornata ita mobilr centro Pancycli affigit, ut pctis remotissæ Hora 6 & 6. congruat ꝑꝑ circumfriæ seu circulo ♈ & ♎.

circulariamota

Vsus.

Vsus. Data Altitudine Poli, Horam Ortq & Occasq, cum ꝗtite diurn: & noct: per totum Annum, in regulã ad dictos Poli gradq admota monstrant spiræ Zodiaci. & hic usq ẽ ꝯsipuẽ intentq in Pancyclo

2°. Dato loco Solis cum quantite diurn: aut Hora Ortq ꝑ. Altitudo Poli deprehẽditq gyrata regula ꝑꝑ spatium Zodiaci, quousq spira dati loci Solis in regula abscindat Hora Ortq ꝑ. l. n. in lymbo abscindet vera Poli elevaõ.

3°. Data Hora Ortq ꝑ. cum Elevaẽ Poli, Hora Ortq ꝑ in regulã suꝑ datã Poli Altudẽ situatã, monstrat locum Solis in Zodiacum spiralem.

Pars. 2a

1°. In illa parte semidiametri, de qua Quadli parte #° 2°. circa initium facta est mentio, spatium ad libitum maius diuidatur in 12 æquidistantia puncta, talia ii ut occulta forte minora, hinc sequens 10, postea 9. &c. donec in ultimo nullum fiat, tum in quos puncta omnes Horariæ Spiræ occurrunt, quod hic tamen 12. occultæ esse ita ... (numerando, n, ut prius, signas 24, seu qualibet 2da.) Hæc puncta a interiori circello versus spiras Zodiaci collocata designabunt spiras extimas Horarias, intra quas & circellum ~~minorem~~ interiorem continentur et aliæ spiræ, pro quibus ducendis, diuide cuiuslibet occultæ portiones, cuiusmodi, paruitatis aut magnitudinis ea sit, intra dictos limites circelli & spiræ extimæ Horariæ comprehensas in 12 æqualia puncta, et quæ trahes spiras modo superius dicto sub #°. 2. prope fine. — Spira Horar. maxima.

2°. Bina spatia spirar. uno colore tinges, binis sequentibus relictis, post hæc iterum alia duo priori colore tinges alterne &. quia bina spatia insignienda sunt unico Horar. numero, ita ut hora penes extimam spiram sit prima & ultima seu 12a, altera sit 2a. & ita tertia sit 3. & 9. &c. ubi videtur, quod una spira obtineat medium cuiusuis Horæ locum, alia sit finis quædlis & initium subsequentis in omnibus Horis. — Nor. Horarior. inscriptio.

3°. Regula. Spatium hac parte non 1°. electum & in 12 æqualia distributum, et huic regulæ inserendum, & qualibet aperta in 8. æquidistantes semiquadrantes est diuidendum in scala dentata affixis nris competentibus, binâ serie unâ ascendente, descendente alterâ. & in utraque extremitate hærente 12a., interruptis inde utraque serie quotlibet diurnis ab unitate usque ad 24 numeratis a lo Hora 12. centro propinqua versus remotiorem. Hoc facto regula hæc sicut prior mobiliter in centro Pancycli firmanda est ut punctum Horæ 12æ. in regulâ quocunque modo motâ congruat circello interiori Horar. qui est meridianus seu finis Horæ #6a. & initium 7æ. — Regula.

Usus. Horæ inæquales vel antiquæ per totam diem monstrantur, si in priori regula signa quotlibet diurn. vel Horam aut Occasum acceperis in hac 2da regula eandem tandiu circumborqueas, donec dictum spiris punctum radat extremam seu centro remotissimam spiram est Ortus & Occasus. Tali situ relinquenda est regula per integram diem artificialem quæ monstrabit inæquales Horas, nam si in regula acceperis praesentis spiris Horam nostratem seu astronomicam, ibidem spira abscindens veram correspondentem Horam diei inæqualem: sic & Noctis si quotlibet nocturnam (seu computum diurnæ ad 24.) ortivæ spiræ applicueris. — Usus

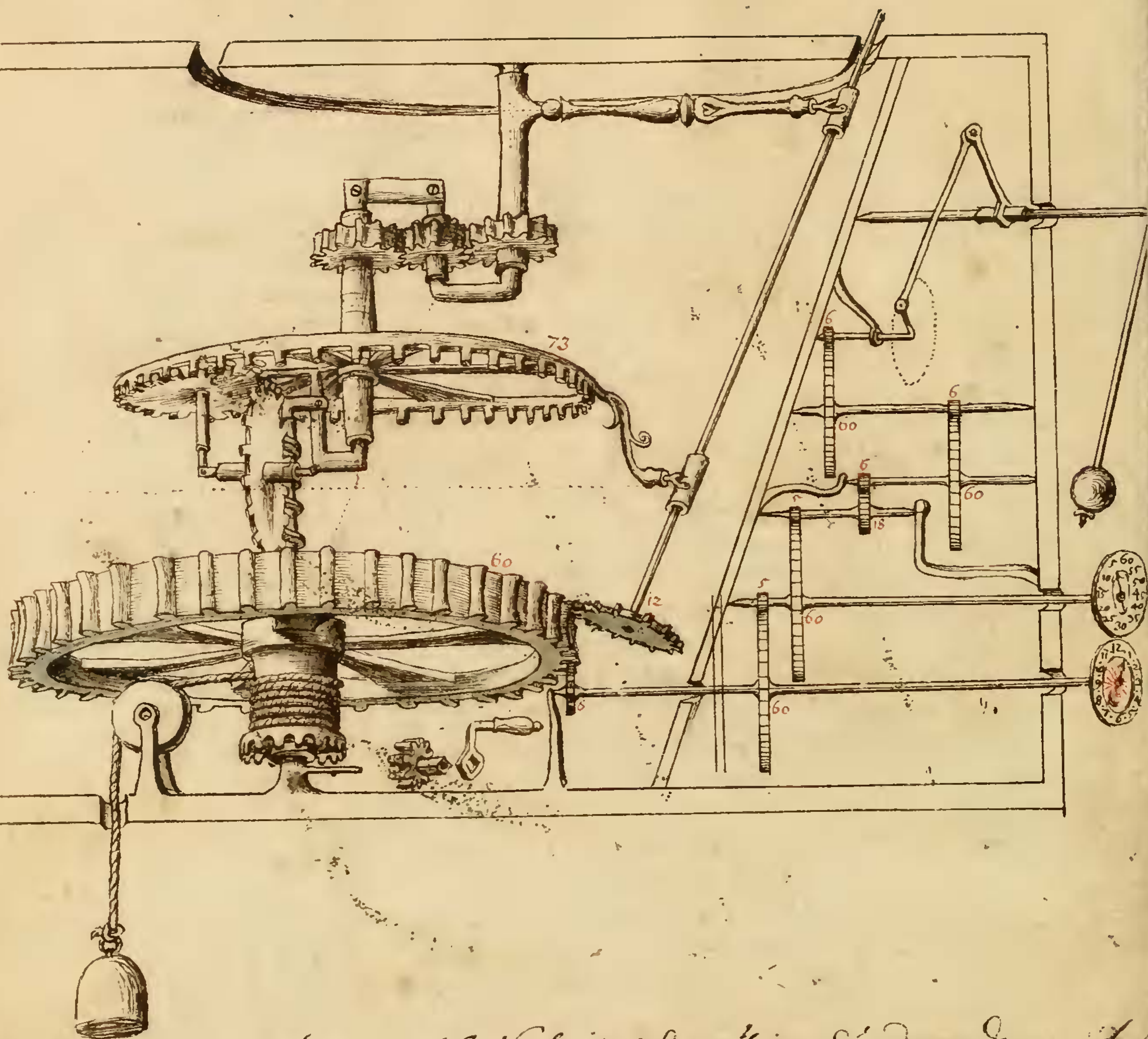
Pars. 3a

1°. Supra superiorem regulam mobilem delineatus est circulus in 14 spatia diuisus cum his inscriptis characteribus Planetar. ordine cœlesti. ♄ ♃ ♂ ☉ ♀ ☿ ☾ ♄ ♃ ♂ ☉. — Cyclus Planetar.

2°. In medio huius rotulæ est alius cyclus mobilis sic in 14 spatia distributus prioribus congruentia, tres duos circulos, in quorum uno, priori ordine, inscriptæ sunt 12 Horæ, quare remanent duo ultima spatia vacua, quibus inponendus est titulus Dies, ad significandum eas Horas sint Diei. In altero v. seu intimo eodem modo Horæ 12 noctis inserentur ita ut 1a noctis prius locum occupet (sed in intimo circello.) post 12a. Diei seu exterioris circelli, reliquis priori serie subsequentibus, unde sic duobus spatijs ultimis inscribetur titulus Nox. Tandem in medio huius rotulæ pingenda est manus monstrans Horam 1a. Diei: illis transuersis alius inde seu sagitta directa utrinque, ad Horam 4. & 11 Diei. — Cyclus Horar.

1°. Usus. Cognoscere Dnantem Planetam Horæ 1æ Diei, à quo et ordine in aliquibus idiomatibus Dies denominantur: apud Germanos quidem solus Dies Dnicus & Lunæ dr. Sontag und Montag à Sole & Luna; apud latinos v. et alios excepto Sabbatho & Dnica. Cognito quod Planeta unius diei, deuenitur in cognitionem alterius. V.g. Germanus aliquis non ... linguæ illius sit, ipsa dicta, feria 2. dnari ☾a, vult a. et scire dnantem fer. 3. aduoluat interiorem rotulam, ut manus indicet praesentem feriam 2a seu characterem ☾, quo tempore sagitta utrinque monstrabit planetam sequentis feriæ esse ♂; porro hoc cognito vult et scire feriæ 4tæ; iterum igitur admonet manum ad characterem ♂ feriæ 3æ. sicque sagitta utrinque tendet in ☿ planetam qui est sequentis 4æ feriæ.

2. Inuenire Planetam dnantem Horæ inæquali reperta ~~sub~~ # parte 2a. Aduolue manum ad Planetam currentis feriæ, eoque situ relinquatur rotula integro die naturali seu 24. Horis; nam si ingressus fueris cum inuenta Hora inæquali Diei l. noctis rotulam intimam, in exteriori debitus correspondens Planeta tali Horæ praesidens.

Iconism. fol. 16. Iconismus folij 16. & 17. idem est, in ordine ad eundem motum globi terraquei exhibendum. Haec tamen machina (fol. 16.) videtur in praxi esse difficilior ob unicum omnium rotarum contextum ac[...]. A dextris huius Iconismi depictae sunt rotulae cum ansarum numero, quibus Horae vulgares cum minutis primis demonstrantur, scrupula vero secunda per vibrationes penduli numerantur: quod

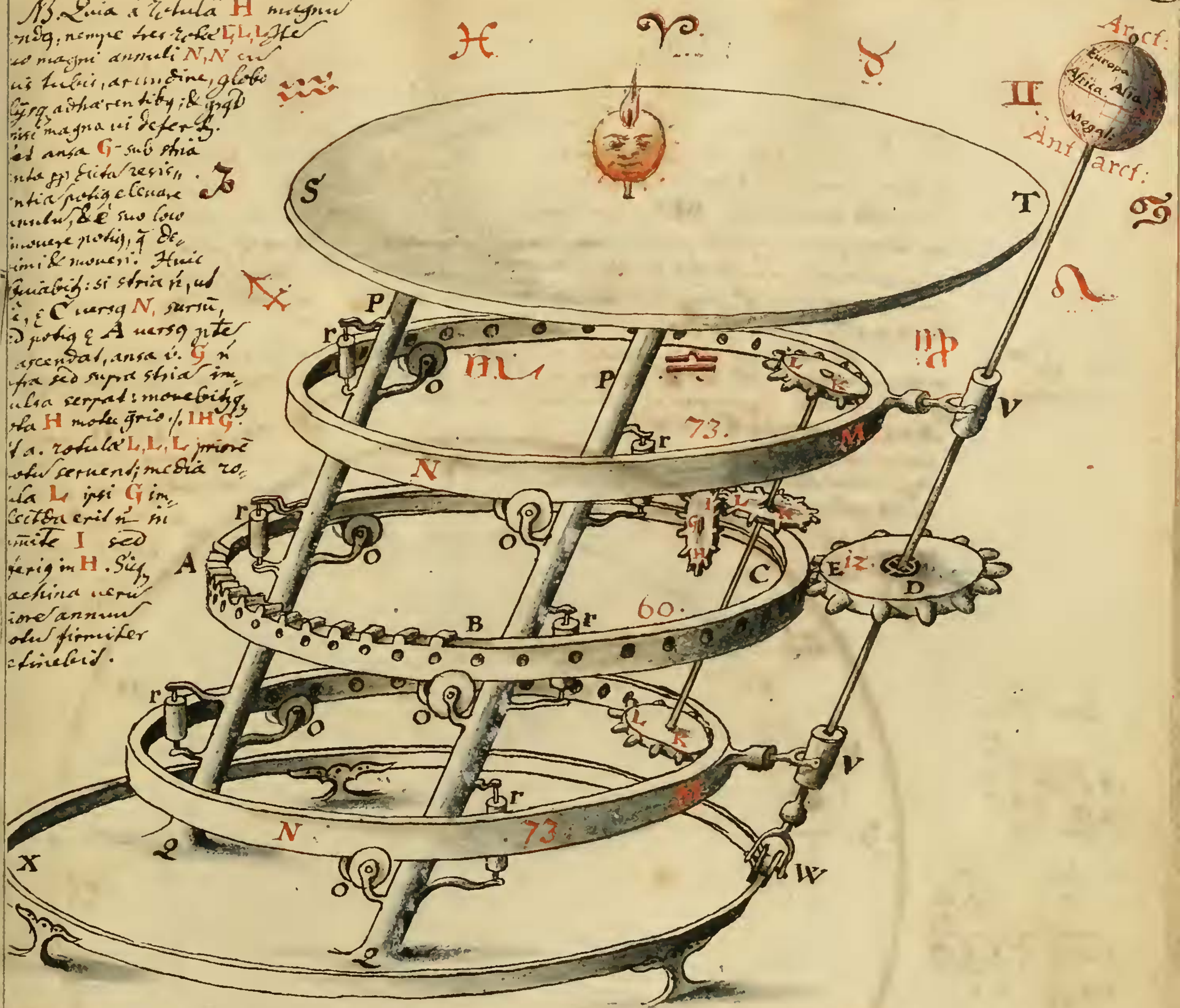
Icon: fol. 17. et sequenti Iconismo applicari potest concinne.

Iconismus folij 17. gaudet vel plurimum annulis rotatilibus nempe tribus, & uno fixo, qui est infimus; in hunc finem ut discus ST. eo firmius sustentetur, & spatio intra eos glenulo et aliae plurimae rotulae ad motum quemlibet efficiendum (et aliorum planetarum ut ♃is etc.) ordinari possint.

PQ. Sunt fulcra quotlibet (3. 4, aut 6.) sustentantia primo discum ST. Deinde et annulos rotatiles affixis sibi trochleis O, O, etc. & r, r etc. ne annuli decidant aut ad latera vacillent.

ABC. est annulus cylindricus. Habet iste 1º in superiori parte serraturas, quales apparent in AB, eae tamen ita sunt incisae circumquaque, id est in superiori annuli superficie, quod ego hic per picturam compendium omisi. Intra hos annulos disponuntur aliae rotae (quarum numerus, figura etc. facile patent) quibus hi annuli animantur. Earum quaedam ~~quod~~ aliqua implicata dentibus seu serraturis dictis AB, movebis hunc annulum motu ABC. 2º Habet hic annulus in externa superficie foramina 60. congruentia digitis seu ansis rotae ED. 3º In interiori seu externa superficie habet striam quandam cochleare qua fit, ut moto circumquaque semel annulo non nisi unica ansa rotulae G moveatur. Hic annulus talibus internis rotis innectitur, ut ijs intra 5. dies non nisi semel tantum circumquaque gyretur, in quo non est difficultas.

NB. Quia à rotulâ H magnu-
nda; nempe tres rotulæ L, L, L, &
ac magni annuli N, N cu-
us tubis, arundine, globo
&c. adhærentibus; & quod
nisi magna ui deferunt.
et ansa G sub stria
nta per ductas regio-
ntia potius eleuare
nnulum, & è suo loco
mouere potius, quam de-
imi & moueri. Huic
medebitur: si stria sit, ut
è, ex C uersus N, sursum,
d potius ex A uersus partes
ascendat, ansa u. G non
fra sed supra striam im-
ulsa serpat: mouebitur
tula H motu contrario s. IHG.
t a. rotulæ L, L, L priorem
otum seruent; media ro-
ula L ipsi G im-
licita erit non in
imite I sed
ferius in H. Sic
achina uerum
iore annuum
otum firmiter
etinebit.

DE. Rota dactyloides 12. digitorum correspondentium dictis foraminibus. In
medio circellis & axibus librata & affixa arundini WV, qua gyratur globus ter-
aqueus motu diurno. DE.

G est æqualis fixa & ansarum non ipsi L mediæ. Extimæ L, L sunt et æquales ansarum quotcunque
ò ipsis G & L mediæ, harum ansæ v. sunt dactyliformes correspondentes ~~cr~~ forami-
nibus annulorum. Omnes tres rotulæ L, L, L, sunt eidem axi adferruminatæ.

N, N, sunt duo extremi annuli rotatiles habentes in gyrum superficie 73. fo-
amina æquidistantia correspondentia dactylis extimarum rotularum. Et mouentur simul
æquali motu annuo deferentes circumquaque arundine: nam arundo mobilis est
ntra tubulos V, V, tubuli intra ~~foraculos~~ fuscinulas, fuscinulæ intra nodos
adhærentes cuique superficiei annulorum. Vt a. arundo constantius motu an-
uo decurrat, annexa est ei trochlea W intra fuscinulam suam, fuscinula uero
intra proximum nodum mobilis, ut trochlea W. sustentans globum terraqueum sup
annulo fixo WX, liberè annuo motu WQX decurrere possit.

Motus machinæ: Per alias subintellectas rotas mouetur primus annulus motu
ABC. mouet v. rotulas motu DE. diurno, quia huius 12. digiti glinentur in illius (quæ intra
dies circumgyratur) foraminibus 60, quinquies. Porro quia 4. rotulæ harum æquales non den-
is, sic, ut quando annulus A intra 5 dies circummouetur, unico dente solum promoueantur; & — quilibet car-
sequentes annuli M, M. unico correspondenti foramine, quorum sunt inde 70 & tria, absoluunt
ibus 365. s. uno anno. Vnde primus annulus mouetur ex A, in B, & C; DE motu
diurno ab Ortu in Occasum gyrans globum. Stria uerò deprimit NB ansa, in G & mouet
otu GHI.. Omnes tres rotulæ v. motu KL, eodemque nempe ab Ortu in Occasum an-
nuli N, N annuè deferentes apex globi. Dixi ab Ortu in Occasum, ita n. fieri est necesse,
sunt contraria hypothesis Solem motu proprio, ab Occasu in Ortum ferri asserat, ut patebit. — NB Vide annotationem à capite huius faciei positam.

Praecedenti machinae addere facillime motus lunae cum phasibus, imo & Eclipsibus.

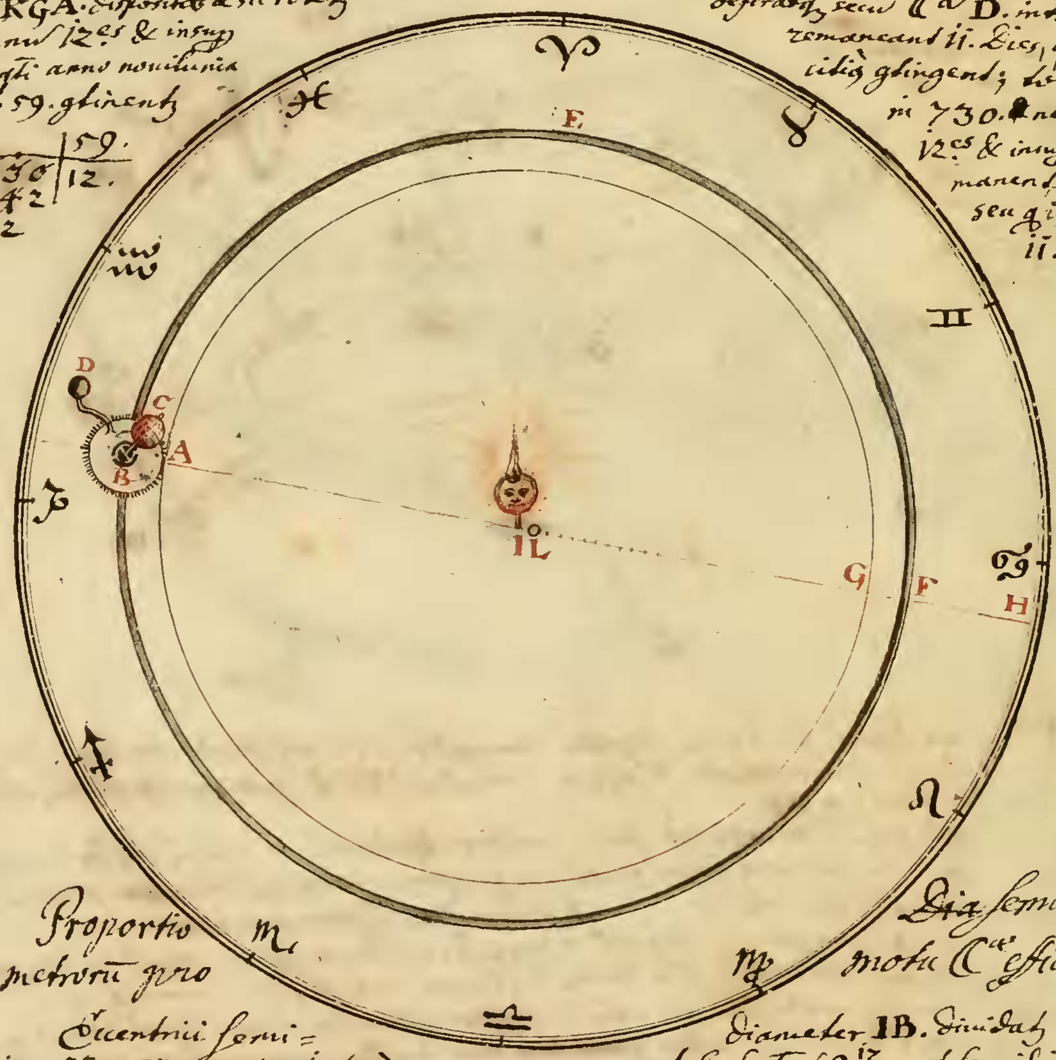
Disci descriptio.

In superiori Machinae superficie, quae hic repraesentatur per planum **DLH**. describitur primo Zodiacus. In eo sumitur Apogaeum Solis, quod est pro hoc tempore 7. ♋. ~~[illegible]~~ nempe in **H**, ex quo per centrum **L** ducitur recta ad perigaeum seu 7um ♑. Semidiameter **HL** censetur esse 4000. partium, talium 121. e centro **L** transpone versus perigaeum, nempe in **I**, quod **I** est centrum Eccentrici ☉is seu Eclipticae. Ergo centro **I** describe semitam ☉is **BEF**. quae tanta latitudine excindatur, ut intra eam arundo globum terraqueum commode circumquaque deferre valeat. Si placeret, possis hic ducere, ne sc. pulveres per eam intro ad rotas decidant, aliquo mobili aut circulo obtegere. Itaque globus terraqueus **C**. eminens per arundinem seu quoque eam intro productus defertur motu annuo per 12 signa ab Ortu in Occasum.

Motus ☾ae cum phasibus.

Si volueris repraesentare & adiungere phases & motum Lunae. Apici globi terraquei infiges rotulam **B**. 59. dentium, quae sit libere mobilis circa arundinem ~~[illegible]~~ per quam delata impingat in claviculos vel acculas 730. aequa distantia in circulum **AKGA**. dispositas & sic rotetur annum 12es & insuper septies anno novilunia n. 59. [illegible] deferaturque seu ☾a **D**. intra remanent 11. Dies, quibus [illegible] totiens in 730. nempe 12es & insuper remanent 22, seu quidem 11. Dies.

	59.
730	12.
242	
12	

Circ.	Diam.	Circ.
22.	7.	59
Diam.	$18\frac{17}{22}$.	
Semid.	$9\frac{17}{44}$.	

Circ.	Diam.	Circ.
22.	7.	730.
Diam.	$232\frac{6}{22}$.	
Semid.	$116\frac{6}{44}$.	

Proportio diametrorum pro ~~Dia~~ **semidia motu ☾ae efficiendo.**

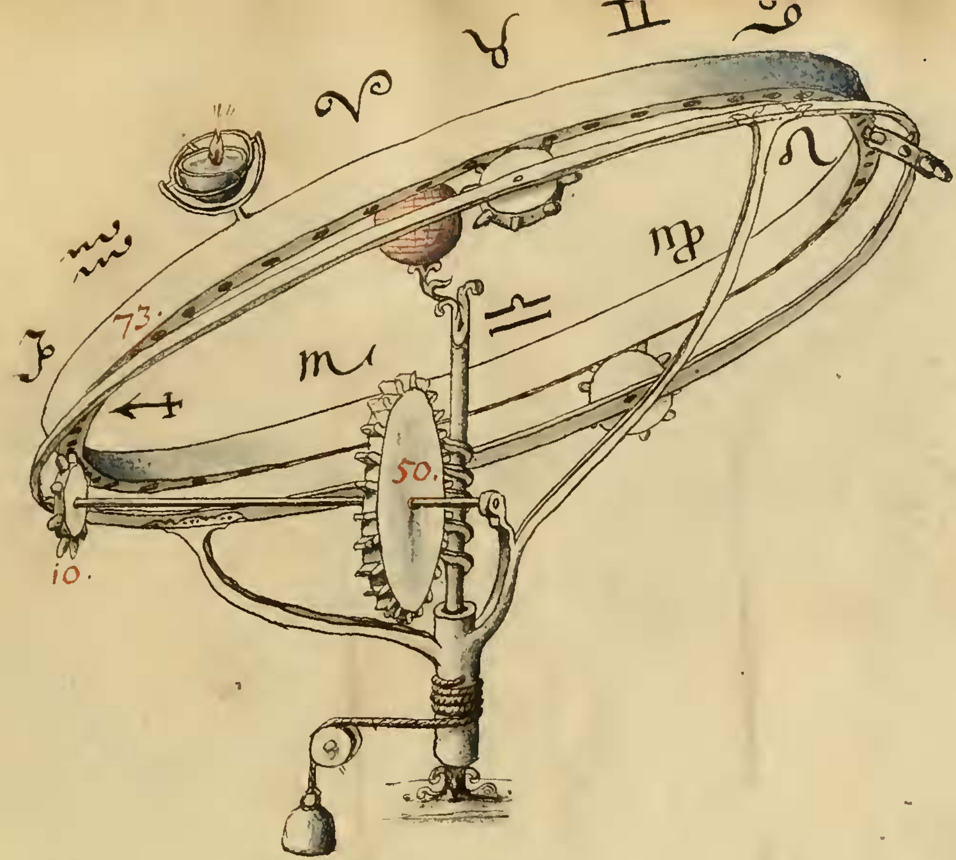
Eccentrici semidiameter **IB**. dividatur in $125\frac{23}{44}$. partes seu $125\frac{1}{2}$ fere: talium partium $9\frac{17}{44}$. est semidiameter rotulae **BA**. Residuum, minorum $116\frac{6}{44}$. est semidiameter **AI**. circuli **AKG**. Eaedemque partes diriment circellum **CAB**. in 59; **AKG** vero in 730 desiderata spatia aequidistantia ~~[illegible]~~, quae divisio est facillima.

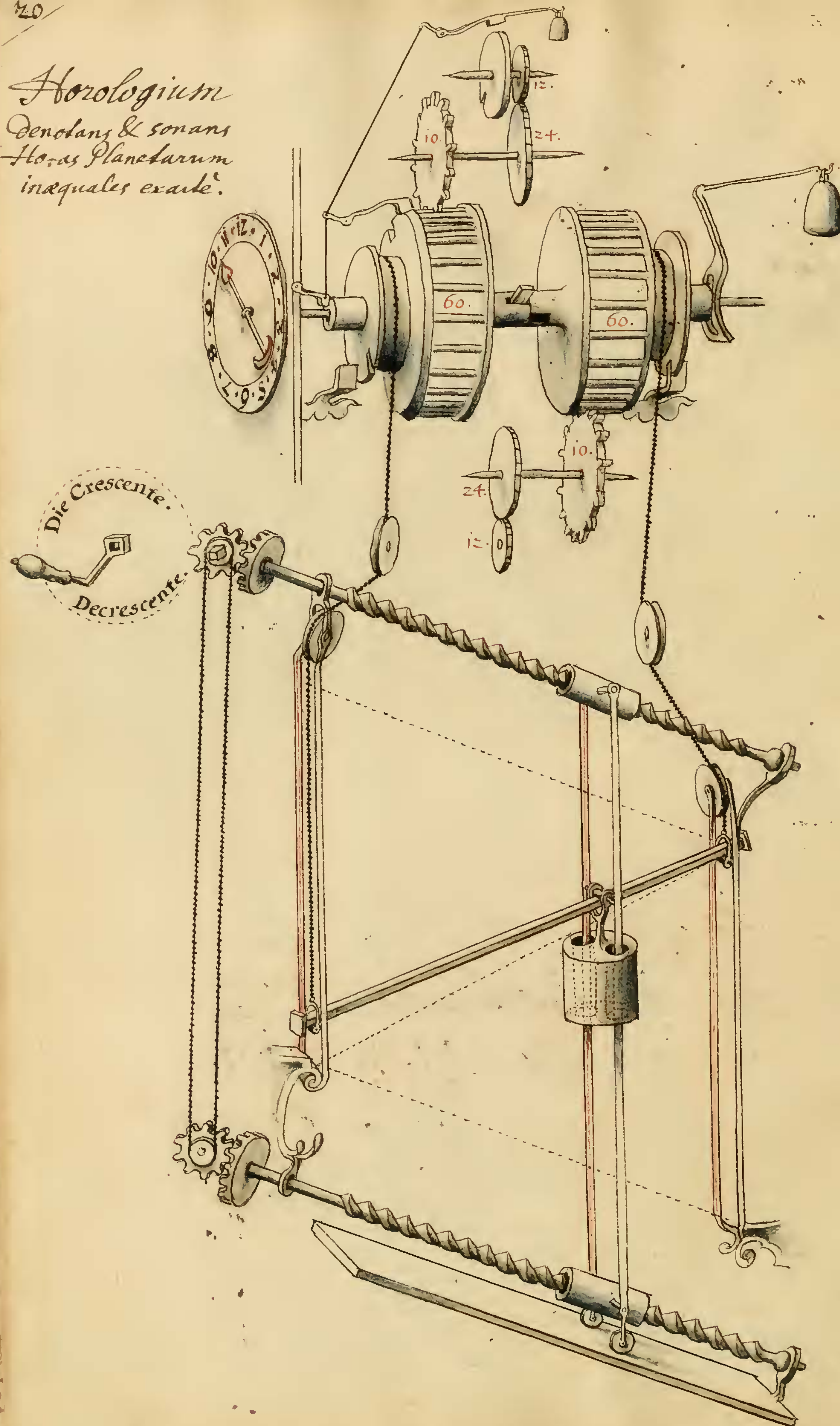
Eclipses ☉is & ☾ae cum Aspectibus.

Si placet repraesentare et Eclipses tam Solares quam Lunares, colloca his circulum vel annulum quendam infra rotam **B**, qui circulus subeat vice Deferentis Lunae, quae hic denotatur per punctatum iter, ita tamen, ut unus eius hemicyclus sit elevatior, alter vero depressior, iuxta summam ☾ae ~~[illegible]~~ declinationem Boream & australem, media inter istas maximas declinationes censentur esse ☊ & ☋. in quibus solis punctis existens globus ☾ae **D** sit eiusdem altitudinis cum terra **C**, alias vero est altior aut demissior quo fiet ut Eclipses Solares & Lunares, partiales & totales perfecte similes iis, quae vera in coelo fiunt, et cum omnibus horum syderum aspectibus.

Aliorum Planetarum.

Licebit et quinque affingere motum aliorum planetarum, praesertim ♀is circa & supra Solem.

73.
50.
10.

Horologium
denotans & sonans
Horas Planetarum
inæquales exacte.
Die Crescente.
Decrescente.
60.
60.
10.
24.
12.
10.
24.
12.

Architectonische quadrat Messung
vom Schreiner Arbeith. v.g.

Es ist ein arbeith in der höhe 10. schuch, 8. zoll.
in der breitte. 7. 3.

10	8.	
7	3	
70.	30	12
7	86	7

10	8	56.
7	3	30. | 12
70		86 | 7
7. 2		8
2		3 | 12
77. 4		34 | 2

macht in area 77. ped. & 4. digit.

aliud. altit. 23. p. 11 $\frac{1}{2}$ d.
lat. 17. 9 $\frac{2}{3}$

161
23
34. 10.
9 $\frac{1}{3}$
426. 7 $\frac{1}{3}$.

12 digit
[illegible]
1. pedes.

[illegible]plicat. 1°. ex multiplicatis
[...] in pedes proveniunt quadrati
[pe]des. 2°. ex multiplicatis
[d]igitis in pedes proveniunt digiti
[p]edales i. quadrangulum ~~[illegible]~~ parlogrum
[cu]ius latus longitudinis unius pedis, brevius vero tot
digitorum, quot prinde digiti divisi per 12. redu-
cuntur in pedes, cum remanentia tot digitorum
[p]edalium. 3. digiti in digitos ducti pro-
ducunt digitos quadratos (non pedales)
unde hi divisi per 12. reducuntur in prioribus
[pedal]es digitos pedales prioribus addendos.
In hac quo mensura per 4. v.g. digitos intelligitur
[p]arlgrum rectglum longitudinis unius pedis
seu 12 digitor, latitudinis v. 4. digitor.

17 17 8 $\frac{1}{2}$ 207 15 $\frac{1}{2}$ 12 \| 34 \| 418. 150 1

11 $\frac{1}{2}$ 9 $\frac{2}{3}$ 4 $\frac{1}{2}$ 7 $\frac{1}{3}$ 12 \| 99 9 $\frac{1}{3}$ 111

1. 5 12 \| 195 \| 16 43 1 16

23 11 $\frac{1}{2}$
17. 9 $\frac{2}{3}$ $\frac{3}{4}$
161
23
15 7. 8 $\frac{1}{2}$
15

17. 11 $\frac{1}{2}$ 17 17 8 $\frac{1}{2}$ 195 $\frac{1}{2}$

23 9 $\frac{2}{3}$ 15 $\frac{1}{3}$ 207 222 $\frac{1}{3}$ 195 $\frac{1}{2}$ 12 \| 34 $\frac{9}{12}$ \| 417 $\frac{5}{6}$ 119 1

23 \| 13 \| 15 41 1

161.
23
34. 9 $\frac{3}{4}$
9 $\frac{5}{6}$
426. 7.

11 $\frac{1}{2}$
9 $\frac{2}{3}$
99
4 $\frac{1}{2}$
7 $\frac{1}{3}$
12 \| 9 \| 110 $\frac{5}{6}$ 22

99
4 $\frac{1}{2}$
7 $\frac{1}{3}$
110 $\frac{5}{6}$
$\frac{2}{6}$
111 $\frac{1}{6}$
23
333
222
18 $\frac{3}{6}$
12 \| 214 \| 2571 $\frac{1}{2}$ 153 1

111

1. 4. unum lat.
4.
5. 4. [illegible]
1. $\frac{1}{4}$ [illegible]
5

Horizontale cum Italicis & Babylonicis.

In Sciathericum Horizontale feruntur lineae Horar. Italar. & Babylonicarum sicut supra in Verticale fol: 13. Eae tamen aliis numeris Horariis insigniuntur, ut loco superioris Tabellae docet annexa: ordine duntaxat retrogrado, quia umbra in Horizontalibus sinistrorsum ~~[illegible]~~ incedit.

S. Equal.	Horiz.	Italic.
6.	12.	12
7.	–	13
8.	1	14
9	–	15
10.	2.	16
11	–	17
12.	3.	18
1	–	19
2.	4.	20
3	–	21
4.	5.	22
5	–	23
6.	6.	24

Aurrg.

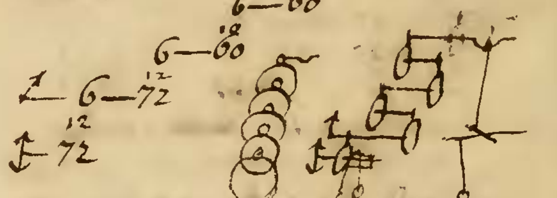
S. Aeq:	Horiz:	Bab:	
6.	6.	24	
7	–	1	
8.	7.	2.	
9	–	3	
10.	8.	4	
11	–	5	
12.	9.	6	
1	–	7	
2.	10.	9	8.
3	–	8	9.
4.	11.	11	10.
5	–	12	11
6.	12.	13	12
7	–	14	13
8.	1.	15	14
9	–	16	15
10.	2.	18	16
11	–		17
12.	3.		18

Aurrg.

Horologium cum pendulo facile, diadromis singula secunda aut partes tertias notans.

″ 1	‴ 30	‴ 20	‴ 10
6	6	6	6
3	6	9	12

6—18 . . 36 . . 54 . . 72.

Motu ☽ per 12 Signa menstruum in horologio exhibere.
Quia ☽ dies ~~fere~~ 354. h. fere uno anno, peragrat Zodiacum 13.es hinc bis semel absolvit dies 27¼ fere. Unde constituatur rota 109 dentium, quorum unus promoveatur singulis semis horis, quo fiet, ut singulis dies 4. dentes promoveantur, tota ergo rota sua gradum absolvat 27¼. diebus.

men.

5—15	15		5—15	15
5—35	7		5—55	11
6—50	10		6—60	12
60	10		72	12

NB Si pondus huic cylindro appenderetur, tunc 1. l. 2. hebdomadis motum continuabit sine ponderis attractione. Dividatur 8. D, tunc 6.es dies cylinder circumgyratur.

Numeri dentium inaequales pro rota serrata ultima.

3.	5.	7.	9.
9.	25.	49.	81.
15.	35	63.	
21.	45		
27.			

24
20.

Commentaria
In artem breuem Raymundi Lullij.
Præfatio.

Cũ ẽ Ars breuis seu Inuentiua Lullij, cuius dignitas, excellẽtia, ge-
neralitas ac certitudo tanta ẽ, ut se sola sufficiente, nulla alia Sciẽtia
psupposita, n' ullo indigens forinsecus iuuamine, infallibilit' cũ oĩ certitud.
semoto oĩ errore, de oĩ re scibili vitã ac sciã sine diffĩcte & labore nos
inuenire docet. Insuq̃ oẽs alias sciãs sub se complectens & ad ueru'
ordinans, soluens oẽs quæstiones & obiectiões, q̃ circa quãq̃ scibile
fieri pñt: nec ullũ scibile ẽ, q̃ hanc effugiat, argumentatq̃ insuper
et argutã inflectiã certissã ac notissã, quibz nemo pt' obsistere: Itaq̃
n' indiget aliar' sciar' uel scripturar' testimõijs, s. ipsa oẽs earu'
auctoritates, et ipsã sacra scriptura' disponit, ordinat, pbat. Habet
n' ppria uestia ac notissã, ut uniuea quadã habitudine ac artifici-
oso discurrendi modo, in quibz oĩu' aliar' sciar' ppria, & diuersa [illegible]
explanã in sue uesti elucescunt. Ea ũnuq̃ huius sciæ ẽ promptitudo
ac facilitas, ut et pueri impuberes, hac arte freti, in oĩb fermè facul-
tatibz docte disserere poĩnt. Multi et q̃ in extrema senecte se ad lrãs gõn-
lere, hac arte paucis mensib in uiros doctissimos euasere. Ita hoc
ars oẽs tpis indigentia' uincit ac inopia'. Quod ne fabulosu' uideat'
extant nrã memoriæ testes Petrus Daguinus Mediolanus & Jacobus Januarius
uiri tota Italia celebrati, quor' prior 37. ætis suæ año, cũ nihil priũ
hausisset elũta lrar', 7. duntaxat mensib' huic artificio incumbens
oĩb doctissimis uiris mirandus habitus ẽ, quod & tota fere Italia uerbo
expta ẽ, & opa eius in hunc diem, q̃ sua doctrina extitit, q̃ se ferunt.
Alter a. q̃ magis mir' ẽ, cu' 7. egregisset lustra à lris penitus alienus
in hu' hac arte pfecit, ut sicut ex scriptis eius uide' licet, nulli doctor
hoĩs sit postponend. Notus Ferdinandus Cordubã Hispanus per
cuncta ultra & citra montes gymnasia, oĩb studijs hac arte celebratiss
sese exhibuisse: atq̃ Raymundus Sabunde, q̃ librũ creaturar' seu Theologiã
naturale' edidit, eo ipso q̃ relique sua scripta satis ondit, q̃tum hac arte
ualuerit. Prætera Jacobus Faber Stapulense' ac Carolus Bouillus,
apud Parisios diuulgata fama uiros, Raymundi deuotissõs scimus,
eorũ scripta testant. Et ut ad meos germanos ueniã, Andreas,
Petrus, Jacobus, germani fratres, natione Frisones, cognomine Canteri
unica cũ sorore adhuc pueri decennes, in oĩ disciplinar' genere egregiè
diserunt, quos n' modo Germania & Gallia, s. tota pene Italia
ipsaq̃ Roma & nouit & admirata ẽ. Hor' Andreas mihi (Henrico
Cornelio Agrippæ utriusq̃ iuris Dri.) Preceptor extitit, cuius fundamento
innixus delibaui et ego aliq̃ ædificiũ superstruere, atq̃ hac in arte
breue succincta comentaria scribere. Accipe ergo nunc beniuolentissimo
aĩo has nrãs lucubraões: accipe Lullianu' artificiu': huic insiste, huic
inhære, quousq̃ penetraueris & in actu ac praxi deducere noueris,
tu' mactus uirtute, confidens ingenio, aggredere oĩa & euades oĩu' sciar'
solo aĩo plenissimus.

Comentaria.

Raymundus Lullius Phil. insignis & adeptus composuit artem ad in-
veniendum, quam ipse artem Inventivam nuncupavit, & ipsam in mul-
tis ac varios tractatus sparsim scriptis tradidit; quorum alium intitulavit
Artem demonstrativam, alium de mixtionibus principiorum, alium vocavit artem ma-
gnam, alium artem brevem, in quo totam artem inventivam breviter complecti-
tur, quam per praesentem expositionem compendiose declarabimus.

Dicitur autem haec ars Inventiva, quia docet nos invenire & multiplicare res &
terminos & species, definitiones, divisiones, media, loca, argumenta, quaestiones, quaestionum ac
argumentorum solutiones ac deductiones, utiles & veras de omni re & ad omnem rem propositam.

Invenire autem vel terminos hoc solum intelligere: quoniam res ut una sit
pluribus potest terminis explicari, id est ut ex explicantibus quaelibet quaelibet vel aliud.
Invenire itaque terminos nihil aliud est, quam rem aliquam propositam illam pluribus &
iis quidem aptis verbis amplificare & ornare.

Dicitur autem terminus, id est extra propositionem, ut nomen & verbum, quae principales partes
sunt orationis; sive etiam alius cathegorium, id est praeter nomen & verbum finitum & rectum
et ut quidam, omnis, nullus, & reliquae partes orationis. Sive etiam alius complexum
quaelibet multiplex, in parte praedicati vel subjecti positum, vel modus etiam vel dictum
de quo modus praedicatur.

Rem autem compositam vel terminum compositum, dicimus orationem complexam, quam ex
rebus incomplexis complexam facimus. Terminis itaque incomplexis repertis,
facile erit eos varia coniunctione complexos facere in terminos, & terminos iustos.

Primum autem nos invenire oportet terminos generales, quibus in omni re ponit
ubi ponimus secundum hanc artis intentionem. Et hi sunt termini sunt, quos Ray-
mundus Lullius nobis sub quadruplici figura tradidit, extra quos nihil
cadit in illistis.

In tres itaque partes praesens expositio nobis partienda erit: In
quarum 1a. iuxta intentionem nostram terminos ipsos generales declarabimus & multi-
plicare docebimus. In 2a. parte complexionum inventionem ordinemus: In
3a. vero totius artis dispositionem & applicationem docebimus & per exempla demonstrabimus.

Prima Pars in 6. subdividitur nam 1o. declarantur subiecta
omnia, quam figuram apud Raymundum notatur per literam S. 2o agitur
de praedicatis absolutis, quam figuram signatur per A. 3o. de praedicatis
respectivis seu de triangulis, quam figuram notatur per T. 4o. de quaestionibus
earum regulis ac speciebus, quam figuram tenet litera Q. Et haec sunt 4.
figurae generales artis & quaelibet illarum apud Raymundum 9. possidet terminos per
9 has literas: B. C. D. E. F. G. H. I. K. 5o. terminos multiplicare & extra
neos terminos invenire docebimus. 6o. loco, figurarum in se invicem multiplicationem
ordinemus.

Figura S: Subiectorum.

B. Deus.
C: Angelus.
D. Coelum.
E. Homo.
F. Imaginativum. — imaginari
G: Sensitivum. — sentire
H. Vegetativum. — vivere
I. Elementativum. — esse
K. Instrumentativum. — accens.

(illegere — marginal bracket beside B–E)

Primum itaque nunc definitiones subiectorum nobis
memoranda sunt, ut in praedicatorum attributione
considerentur definitiones, circumstantiae & gradus subiectorum
quas unicuique subiecti genus, natura aliqua, ordo
demonstrat. Omnia enim omnia praedicata
aut non eodem modo omnibus subiectis conveniunt aut
cohaerent, vel consequuntur, vel attribuuntur, vel an-
tecedunt. Nam ea quae de Deo dicuntur, per
quendam alium modum, quam de creaturis dicuntur: ita
quae homini solum rationali attribuuntur, oportet in brutis non
esse. Sic illa quae de homine iusto dicuntur aliter quam de in-
iusto.

Deus e illud ens, in quo bonitas, magnitudo &c: predicata absoluta in arte posita st, unum & id no: habens in se oe complementum & aliquo extra se n indigens. Est itaq Deus illud ens infinitum, aeternum, perfectum ante & post om rer principium & finem, ipsum sine principio & fine; in quo st perfectiones om rer universae & imperfectiones absunt.

Angelus e substantia spiritualis, creata, qui n generanda, nec coniungibilis: ideoq n indigens tempore, neq motu, neq loco: secundum suam essentiam intellectualis, immortalis, incorruptibilis, & impassibilis ex sui natura & proprietate, nisi e ea facultate, q sibi ex libero arbitrio permissa fuit, se moribus depravarit. Alis descriptio aa quenit, nisi q qui generata e, ipsum corporis appetit.

Coelum, e illud corpus, q ht magis extensa magnitudinem, q aliud corpus. Est itaq corpus incorruptibile, in quo n cadit mutatio ad formam, d. tn ad ubi, sua natura & forma complexum, n aliter corporibus vacuum, hns aal viventes, rais capaces, meliore meliori generata corpori, q sit aa hua.

Homo, e substantia in qua aa raolis & corpus mortale coniungunt. Est itaq hoi, q ht ee, vivere, sentire, imaginari & intelligere.

Imaginativa e illa pot, ~~in qua aal sentit res sibiles~~ in qua aal imaginat similitudines eor, q fuerunt sibi presentata itaq sub eo continent aalia perfecta & st illa q hnt ee, vivere, sentire & apprehendere potiis & sensib interioribus & exterioribus.

Sensitiva e illa pot, cu qua aal sentit res sibiles: itaq sub ea continet aal, q ht ee, vivere, sentire & apprehendere p potas apprehensivas exteriores, carens sib interioribus, aut saltem sine illis consideratum: potest n sine illis intelligi, quis forsitan sine illis dari n possit. Sunt a. secundum Raymundum 6. sensus potentiales: Visus, auditus, odoratus, gustus, tactus & affatus.

Vegetativa e illa pot, p qua naalr fit transmutatio de una substantia in aliam: Itaq Vegetativum dicimus illud, cui convenit ee & vivere, ut ea q generant, nutriunt & vegetant, sicut arbores, et plantas: & ita vivunt, licet sensu careant.

Elementativa e pot in elementatis, cu qua elementa existunt & agunt actualr & essentialr ac realr in ipsis elementatis. Est itaq Elementativum, q ht solum ee substantiale, & continet sub sua generalitate primo 4. elementa simplicia, sc: 🜂, 🜁, 🜄 🜃. Dde oia mixta inanimata, in quib n e vita, sive sint perfecta ut metalla & gemmae: sive imperfecta, ut nix, grando, pluvia & et quis alia elementata, quemq de quatuor elementis composita st, sive vita sunt considerata, tl vita n careant, ut aalia, & plan ta, & hoi Adt corpus.

Prinq nunc ad instrumentativum procedimus, primo de scala natae paucis exponemus.

Scala natae 5. ht gradus generales, ad quos tota rer universitas reducit, q st Esse, vivere, sentire, imaginari, intelligere: & infra quelibet illor st multi gradus speciales, q sub uno gradu generali continentur.

Conditio istor graduum e ut ois inferior possit ee sine superiori & n ecq. Et ois gradus superior fundat in inferiori. Ideoq, infimus gradus, q e ipsum Esse, e primum, radix & fundamentum scalae, in quo oes alii gradus sustentant nec in alio fundat: ideo potest separatim sine illis reperiri, alii a. sine ipso reperiri minime possunt.

Esse q e primus gradus Scalae natae, & sub ipso st multi gradus dignitatis, secundum quos aliqua res ht nobilius ee q alia: & illae cognoscunt a proprijs ac specialib accidentib rer, sic, q ubi st nobiliores proprietates, ibi sit nobilius esse, sicut in 🜂 inciditas, subtilitas, levitas, caliditas: in

in äere diaphaneitas, subtilitas minor, levitas minor & humiditas. In aqua fluiditas lubrica, & prima grossities, gravedo labilis & frigiditas. In terra opacitas tenebrosa, solida grossities, ponderositas gravissima; & siccitas.
Sic nobilius est esse in mobili circulari quam recto: in mobili sursum, quam deorsum. in mobili simplici quam composito. Graduatum esse secundum gradus durationis & virtutis, & reliquorum principiorum illud est nobilius, in quo fundantur nobiliores gradus ipsius scalae. Et hoc id est gradibus scalae inferioribus idem est.

Vivere est 2dus gradus generalis et habet propria accidentia & proprias potentias, quae sunt generativa, nutritiva, augmentativa &c. & quae ad illas sequuntur vel antecedunt ut attractiva, digestiva, retentiva, expulsiva, quae proprie sequuntur esse compositi elementi & quodammodo praecedunt actus vitales, & quibus istae utuntur suo esse vel instrumento. Nam attractiva sive appetitiva aere gaudet, quod implet. Retentiva terra quae restringit. Digestiva igne, quod est dilatativus potentiae & ampliat. Expulsiva aqua quae lubricitate sua ~~[illegible]~~ evacuat.

Sentire 3tius gradus elicitus de exteriori [illegible], & habet 6. potentias sensuum, visum, auditum, olfactum, gustum, tactum & affatum, secundum quorum dispositionem gradus nobilitatis sistuntur. Et inter omnes sensus auditus est nobilior, quod non potest recipi sine sibi interioribus. nec ubicunque est auditus, ibi necessario est memoria, ideoque absque auditu non est disciplinabilitas.

Imaginari est 4tus gradus: & cohaerent sibi sensus interiores, qui communis dicitur. item imaginatio, phantasia, aestimatio, memoria, secundum quorum praeeminentiam sumuntur sub illo gradu gradus potentiales.

Intelligere. 5tus est gradus. & habet sibi coniuncta recolligere & libere velle, sine quibus esse non potest, & quae hoc sequuntur, discernere, docere, eligere, iudicare, ratiocinari & quae inde proveniunt, sapientia, scientia, ars, ingenium, notitia, fides, opinio, credulitas, religio, virtus & huiusmodi; secundum quorum graduationem & perfectionem graduantur sub hoc gradu. Et supra hunc gradum non est ascensus in scala naturae. Et ipse continet in se gradus inferiores in se realiter & dignificat eos digniter qua ipse dignificatus est. In his autem quae supra naturalia sunt non est ita, ut continet gradus superior contineat inferiores realiter, sed generaliter illos secundum nobilissimum modum continendi & diffiniendi, ut totaliter & illustriter & non secundum modum coniunctionis, sed unionis & cuiusdam identitatis, graduatis secundum sibi nobilissime minus a se invicem distinctos.

Et quia iam descendimus ad subiectum elementalitatis in quo situatus infimus gradus scalae naturae, separatus ab omnibus aliis, scilicet ipsum esse, sine vivere, sentire, imaginari, intelligere, vel sine illis consideratum. Et esse sive nobis convenit, ut quoddam esse primitivum & per se subsistens, non ab aliquo, nec de aliquo, nec in aliquo, sed simpliciter ante esse non esse, quod est Deus. Aliud est esse non in aliquo, nec de aliquo, tamen ab aliquo, quod a primo esse de nihilo productum: & tale est esse creatum substantiale, cui praecessit non esse. Aliud est esse quod est ab alio, de alio, in alio & non nisi in alio: ut esse accidentis, cuius est esse 2duplex, naturae & perfectionis: naturae quoad praesuppositionem substantiae in absolute & respectu: perfectionis quod substantia est per se, in se, de se, propter se & sui: accidens autem propter ipsam, in ipsa, de ipsa, propter ipsam & ipsius substantiae. Itaque nunc prosequemur de accidente dicamusque Raymundus Instrumentalitatem vocat: quod est ultimum in genere subiecti.

Instrumentalitas est proprietas illa, quae est instrumentum substantiae, cum qua agit aliquod opus & per se existere non potest: Itaque continet sub se omne id, quod habet esse in alio, ut in principali subiecto: Itaque consideratur duplex, vel absolute secundum se consideratum, vel quando subiecto alicui adiungitur, ut si dicatur de Iustitia Dei vel hominis & tunc reducitur ad genus sui subiecti, quorum nomen subiecti observandae causa.

Adhuc autem subiectum hoc instrumentalitatis consideratur apud Raymundum duplex, scilicet naturale & morale. Naturale, sic continet in se 9. praedicamenta accidentium & quae artificiale instrumentum est alicuius operis in quo est instrumentum. Morale autem sic continet sub se virtutes & vitia & quicquid huiusmodi est ut gratia & dona.

Figura Accidentium
Vel 9. Prædicamentorum seu instrumentalitatis naturalis.

B. Quantitas.
C. Qualitas.
D. Relatio.
E. Actio.
F. Passio.
G. Habitus.
H. Situs.
I. Tempus. duratio
K. Locus.

Quantitas, ē principium ratione cuius entia creata sit finita sive terminata. Est itaque quantitas principium, cuius gratia ... mensura, secundum multitudinem, magnitudinem, diminutionem & discontinuitatem. Quantitatis a. aliud continuum, cuius quantiva partes sunt: ut linea, longitudo, latitudo, superficies, altitudo, profunditas corporis, & tempus mensurans & ... & locus atque motus circumscribens corpus. Quantitatis aliud discretum, cuius partes non copulantur ad aliquem terminum ut numerus & oratio & alia multa, sicut in respectibus, duplum, dimidium, longius, brevius & similia & in actibus in quantum violenti, vehementes, intensi, l. remissi. Similiter in qualitatibus quando sunt remissae l. intensae.

Qualitas ē principium, ratione cuius res sit qualis sive determinata. Itaque secundum qualitatem dicimus aliquem esse quale, ut secundum iustitiam iustum, secundum bonitatem bonum. Species a. qualitatis sunt ut habitus, dispositio, virtus, naturalis potentia, impotentia: ut esse forte, risibile, & quod sit gratia: Item passio l. passibilis qualitas, ut calor, color: Item forma & circa eas quaedam figura, ut triangulum, quadrangulum.

Relatio ē principium, ratione cuius aliquid ens dicitur recte referri ad aliud. Id alio nomine vocatur ad aliquid quod eius esse ad aliud est l. secundum suppositionem, ut pater filij, dominus servi. Vel secundum aequiparentiam ut frater fratris, vicinus vicini.

Actio ē principium, ratione cuius agens agit in passum.

Passio ē principium, ratione cuius patiens patitur ab agente.

Habitus ē principium, quo res induit de semetipso rem quam ipsa sustinet. Et ē illud per quod est sit habituata sive vestita de studiis aliorum: itaque habitus ... ē corporum, & eorum quae ... adiacent ut tunicatum esse & c.

Situs ē principium, per quod partes recte & ordinate sunt positae in subiecto in quo sunt ut caput sursum, pedes deorsum. Est itaque situs nihil aliud, quam partium ordo in toto.

Tempus ē illud principium, in quo & per quod entia creata sunt noviter incepta. Consideratur hic tempus non solum secundum mensurae rationem, sed et secundum id quod tempore in re temporali contingit, ut esse senem l. iuvenem.

Locus ē principium ratione cuius una substantia alia in se continet & collocat. Est itaque locus circumscriptio corporis. Est hoc principium alio nomine dicitur Ubi. Est ē Ubi ... ut Dei in mundo, animae in corpore. Est ē aliud Ubi definitivum, videlicet secundum operationem etiam in ipsa rei absentia ut solis in terra: secundum eundem modum Angelus dicitur esse in ~~terra~~ loco, sed tamen secundum operationem. Est aliud ubi occupativum, ut corpus occupans locum aliquem in alio corpore: Est ē aliud ubi continentiae quod continet in se.

Figura W. Instrumentalitatis moralis.

B. Iustitia. L. Invidia.
C. Prudentia. M. Ira.
D. Fortitudo. N. Inconstantia.
E. Temperantia. O. Mendacium.
F. Fides. P. Avaritia.
G. Spes. Q. Gula.
H. Charitas. R. Luxuria.
I. Patientia. S. Superbia.
K. Pietas. T. Acedia.

Quando a. Instrumentalitatem moralem consideramus, in virtutes dividitur & vitia, quae sub duobus Novenarijs ... mundus complectitur. Qui tamen velit aliter hanc restringere l. ampliare, potest id suo modo facere, & figuras earum mixtas ita fabricare possumus.

Qui supra in figura S. narrati sunt tamen generales subiecti, hi ad aram virtutes morales necessarij sunt, in quibus continetur omne id quod est, tamen sub ordine quem ... quilibet

ind

ind se gradib: ideo observanda nobis ē necro gdies illa, quas Raymundus in arte sua 4. appellat numeras, per quos regulas, & gditionas istas, quo nobis subiectu aliqu per ppria, respectu, & regulas huius artis deducendu ē. Ita

1a ē ut observent definitio, gdit̄s & pprietes ipsius subi, tales, cum q̄ distras ab oi alio subto, cui tum ita attribuant ppria & regulae, affirmando l. negando ut nulla causet laesio definitioni subi & ppior & gditionu suar.

2a. gdio ē ut gserventur differentia subior in attributione ppior & regula, sicut bonitas Dei differt a bonitate agli per infinite & eterne.

3a. gdio ē ut concordantia, q ē in uno subto & aliud, n destruat, n sic agly cum hoc gueniat in illi[illegible], ille cum brutis sit, ipsa cum plantis [illegible] & sic de stib.

4a gdio ē, ut in quo gradu unum subtum alteri supprius, l. inferius, l. aeq ē, in eodem gradu ei attribuant ppria & regulae artis. & hec oia clarius patebunt in practica 3a ptis hor commentarior. Itis addi pōt

5a gdio talis, ut ois pfectio, q affirmat de aliquo subto inferiori, dicat suo modo de oi supriori. Et ois impfectionis negat de inferiori, neq et de superiorib. Ita ut impfectiones attribuat, l. pfectiones negat de supriori, eod. modo attribuat, l. neget de inferiori. Ut si ho ē mortalis g oia aialia neceē ē eē mortalia.

6a gdio ē, ut qd attribuit duob [illegible], attribuat oib intermediis ut Deus & ho [illegible], g agly & coelum [illegible]. Sic de quocunq dicunt duo [illegible], de eo dicant sia intermedia. Ut in Deo ē eē & [illegible], [illegible] & sentire.

Secundario nunc de figura A. hoc ē de Pdicatis absolutis dicendu.

Figura A.
Praedicata absoluta.
B. Bonitas.
C. Magnitudo.
D. Duratio.
E. Potestas.
F. ~~Sapientia~~ Cognitio
G. Appetitus.
H. Virtus.
I. Veritas.
L. Gloria.

Accipiunt a. hac Pdicata, p quibus tris gralib de si re [illegible] aliquo modo, per quos discursus fiat pōt circa aliquod subtum, l. simpliciter attribuendo, l. [illegible] aliquod pdicatum rei c subto per congruentiam quam cris ad his tris.

Sciendum et q Pdicata n solum accipiunt hic tri, qui actu pdicant, d. et qui apti nati sunt pdicari [illegible] etsi sit forma abstracta & [illegible], ut bonum, ~~[illegible]~~ bonitas & [illegible].

Sciendum q [illegible] Pdicator infinita fere multa reperiri poūt, quantum & subior: tamen in hac arte Raymundus ca redegit in certum num ac ordine & vocavit illa Pdicata absoluta & ppalia gralia, nullus q sint [illegible] pdicatis accidentis, d. et substa & causali de aliqua re pdicari poūt, quia aliqua res n solum accidentali, d. et substantiali bona magnitudine dici pōt. Unde sciendum ē q oē ppriu grale & substantiale [illegible] innato, q ē de suo gne: sicut bonitas accidentalis, q ē [illegible] bonitatis [illegible], & instrum cum quo illa bonificat vetera, & ita unumquodq ppriu & plenu sui ipsius, in tali ē subtile, hoc ptes in semetipso eēles & concretas, de sua eēntia, specie, & natā, videlt, tivum, bile, are & ē plenu [illegible] pbl, q st slitudines, quas ab aliis ppriis assumunt & ab illis salvantur, & illae slitudines et accidentales, q de pbl substantialib procedunt. Praeterea ista pdicata n solum pdicari poūt, d. et alia invicem subjici, sive in concreto sive in abstracto, utcunq gsiderata, ut si dicam bonam magnitudinem, vel magnam bonitatem sive magnum bonum. Nunc ad tenor istor declarationem accedamus.

Bonitas ē ens, ratione cuius bonum ē bonum, & bonum agit bonum. Et si bo ē eē, & malum n eē. Est itaq bonitas ppriu [illegible] & [illegible], slitudinis forma & fluxus: fluxus n. a forma ē in natā susceptis. Pdicimus bonitas in rebus dupliciter gsideratur, videlt in statu ē [illegible], qua res in se ē bona, &

in ipsum est fluens, qua res est bona fluens in aliud extra operationem.
Magnitudo est ens, ratione cuius bonitas, duratio & caetera propria sunt magna
ambiens omnes terminos essendi. Itaque nil aliud est magnitudo, quam extensio substantiae
uitis, durationis, potestatis &c: siue secundum substantiam, ut puta qua res magna est in se,
uel secundum motum siue augmentum uel operationem. Est itaque magnitudo triplex uidelicet virtus
in spiritualibus rebus consideratur, secundum respectum virtutis. Et est magnitudo molis siue mensurae, in
qua consideratur in corpore uel circa corpus. Et est magnitudo actionum siue operationum & haec consi
derat caeteris & auditabilis. Atque hinc est quod gradus maioritatis & minoritatis diuisi
onde sumuntur: secundum magnitudinem in qua fundantur sic est intensa uel remissa qualitas
per qua aliud fundatur, alia est sibi aliora aut minus alia.
Duratio est ens, ratione cuius bonitas & caetera propria durant. Ipsa itaque est
permanentia caeterorum bonitatis, &c. Et est triplex per tres modos permanendi. Aeterna
quae sine principio & fine est. Aeuiterna, quae principium habet sine fine. Temporalis principium &
finem habens, quae uariat magnitudinem, ita ut alia breuior, alia longior sit.
Sciendum itaque quoniam duratio quaedam est de caeteris entibus, cuius intima pars alia
est de caeteris speciebus uel principio. mensurans priorem a se caeteris distinctam, quae est uel
actualis proprietas mundi, uel sustentata, sicut accidentibus in rebus, mensurans ac
quae est in mundo, uel per tempus quod sequitur motus, uel per tempus aeuiternalem & ita circa alia
propria considerabis.
Potestas est id, per quod bonitas, magnitudo possunt existere & agere. Ipsa itaque
principium essendi, agendi, patiendi, & existendi, ut in inferioribus liquidum, itaque potentia tendit
id esse, in potentia ad corruptionem. Est consideratur duplex. Naturalis quae aliis sic hic non potest.
et Voluntaria quae est in arbitrio. Adhuc nota hic, quod potentia quaedam est efficiens in effectu
sicut illius in intelligibili in eadem entia: alia est ad fieri ut aliquid de quo possit fieri,
realiter distincta ab efficientis entia. Ut in generatione ad modum, loco, & tempore.
Cognitio est proprietas rationis cuius cogitans cognoscit. Et consideratur in hac
parte ut qualiscumque, seu quantumlibet de aliquo suscepta notitia, siue secundum
tempus siue secundum speciem: quamuis ea quae secundum speciem est & errore quibus non recte co
gnitio uocatur, dicitur opinio uel suspicio, quae tamen hic cognitioni iniungitur: Et talis cognitio,
est actus illius, quae neque de ueritate neque de suo opposito certificatus est, per necessitas
omnes, ut in credere & opinari, aliquid esse uerum uel falsum quod non est &c. secundum ueram
cognitionem impossibile est esse intelligibile, hoc est, posita quae est impossibile, per suum appetitum est de
eius ueritatem. Est autem cognitio multiplex: nam alia intellectus quae fit simplici
intuitu absque discursu, qualis est in angelis & in modo suo infusa & in prophetia.
Est alia rationis quae fit discursu rationis siue scientia, quae est abstractiua & principia rerum
cognitio, siue sit scientia, quae est habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus; siue sit
intellectus speculatiuus, quae est speculatiuis principiis procedit: siue practicus quae est practicis:
siue sit Ars, quae est recta ratio agibilium in appendiciis & philosophiis. Est alia
cognitio sensitiua, quae aliquid apprehendit & cognoscit, aliquo suo interiori uel ex
teriori, circa suum obiectum uersante, aut post quam & propria sui obiecti apprehen
sionem, ex his aliquid iudicante & diuersa aliqua componente, quam quidem
cognitionem in animalibus brutis instinctum uocamus. ut est prudentia formicae & studium
apum. Est alia cognitio apprehensiua siue sensu & motu aliquo cognitiua
quae uidetur non cognoscente, quod sibi proprium quiescendi sit, neque enim non
ad res ferret, ut grauia deorsum, aut in loco suo quiesceret, si nulla certa
esset eius cognitio.
Appetitus est id, per quod bonitas, magnitudo possunt esse appetibiles uel amabiles.
Est itaque appetitus insita rebus assequendi uel fugiendi aliquid rei cupiditas, qua una
quaeque res naturaliter fertur & per se in id quod sibi conueniens, & fugit aduersum. Appetitus
eius est rationis, quem uelle dicimus: est itaque uoluntas appetitus cum ratione. Est alius
sensitiuus, qui in animalibus brutis sine ratione, & in homine secundum inferiorem portionem.
Est alius insensibilis, ut ille quo dicimus arbores & plantas appetere solem
& pluuiam. Et nota hic, quod quis appetitus de sua ratione uersetur circa amabile,
ea tamen

ea hic eius libertas e maxe in voluntario, ut possibile sit hoc esse credibile, quod est ar-
bile & eius.

Virtus e origo unionis, bonitatis, magnitudinis et ipsa itaque e origo & p... operationum manens in substantia & fluens in operationes & hac multipliciter dividitur: Nam alia intellectus, quae non nisi intellectui administratur, ut sapientia, scientia, prudentia; alia theologica, quae non nisi desuper venit, ut fides, spes, charitas & gratiae quae virtutes gignunt, sive s... gratis datae ex quocunque gratia dicuntur, sive pertineant ad animum ut intellectus & gestia, sive ad corpus ut forma, sanitas & alia: vel ad res exteriores ut potentia, divitiae et sive sint gratiae gratum facientes, sive convenientes, sive subsequentes, sive operantes, sive cooperantes. Est alia virtus, quae animalis dicitur sive sensitiva, quae sensibus est apprehensiva aliorum sensibilium, ut interius per sensum communem, imaginationem, phantasiam, aestimationem, memoriam: sive exterius, ut per visum, auditum, olfactum, gustum, tactum. Est alia virtus animalis, quae motiva dicitur, qua se movet animal, cui jungitur virtus concupiscibilis & irascibilis, ac virtus vitalis, qua vivit aliquis, ac virtus vegetativa, cuius proprium est generare augmentari, nutririque ad quos sequitur attractiva, digestiva, retentiva, expulsiva. ad quam sequitur separatio & assimilatio. Est et virtus quam elementorum & elementatorum plures virtutes, quae virtutes naturales vocantur. Sunt praeterea in ipsis virtutes coelestes, quae occultae seu specificae nuncupantur. Quaeat natura virtus appellari possit, e non proprium quiescendi. Plures adhuc divisiones virtutis dari possunt, tot non sunt virtutum genera quot operationum & potentiarum, scilicet activae & passivae.

Veritas e id, quod venit de bonitate, magnitudine et & ipsa e duplex, videlicet propositionis & rei. Veritas propositionis sive mentalis, sive vocalis e, ut praedicatum vere attribuitur subiecto: ex eo non quod res e vel non e, oratio dicitur vera vel falsa: hinc describitur veritas quod sit adaequatio rei intellectae ad intellectum. Veritas autem rei e vera conservatio naturae in suo genere. unde falsitas e vitium, quod ea, quae alicui rei inesse conveniunt, in re ipsa non sunt. Consideratur autem veritas rei vel secundum actum sive usum, vel secundum habitum i sicut homo furiosus secundum actum vere homo dici non potest, habitu vero sic. Adhuc notandum est quod veritas quaedam e activa, quae convertitur cum suo subiecto, ut in Deo, quae mediante causat alias utpote creatas, quae non convertitur, potestque deficere, & hac e necessaria rebus ut agant naturaliter & artificialiter & ut Deus in illis agat naturaliter, quod non potest mediante ... id aliis principiis illapsus

Gloria e ipsa delectatio, in qua bonitas, magnitudo et principia quiescunt. Est itaque quies rei in fine suo, aut ipsa per se consummatio delectans, quae in omnibus rebus reperitur, quae in appetitu consequitur res delectatur.

Habent autem haec principia distinctionem quandam & ordinem, nam ad Deum relata, tria essentialia sunt, reliqua tria dicuntur personalia, personarum attributa distinguunt, ultima tria dicuntur notionalia, quasi notiones quasdam importantes.

Itaque dicuntur 3. prima essentialia, quod essentiam quodammodo ingrediuntur, tum quod his essentia subsistit. Tria vero sequentia dicuntur causalia, ut quibus & ex quibus causantur operationes extrinsecae & intrinsecae, atque ideo ad unitatem atque eius fluxum pertinent. Postrema vero tria ad perfectionem accommodantur, quoniam in consummatione sunt, atque in quo e consummatio causationis.

Itaque istis 9. principiis per Raymundum positis, tria alia prima generalia, quae hac nova reducimus, haud inconvenienter addere possumus, quae sunt scilicet essentia, unitas, perfectio.

1. **Essentia** itaque e, qua unaquaeque res e in se & in suis principiis, ... in quo ut res dicitur esse, sicut homo in ... & ... & ... sua materia & specifica.

2. **Unitas** autem e, secundum quam aliquid dicitur esse unum. Est haec dividitur, nam ... rei realiter continens existentiam, & haec vel e simplex, in qua nulla cadit multitudo nec discreta, nec partibus composita, ut qualibet forma simplex. Vel e composita, multarum rerum in unum collectio, sive secundum modum unitatis substantiae ... formae & materiae in uno supposito; sive continuitatis, ut partium continuarum in suo toto & punctorum in linea. Sive discretionis ut unitatis in numero, nec dicitur compos-

in modo quendam. Alia e unitas rationis, quae secundum intentionem abstractam in aliquo fuit, in intentione vero quadam, ut genus & species ad sua inferiora. Est et unitas identitatis, & haec alia e nominis, ut cum plura uno nomine conveniunt, aut plura nomina in una re. Alia e secundum conversionem, ut definitio & definitum, proprium & species & similia.

Perfectio e secundum quam aliqua res consummata e & suis partibus completa. Perfectionum vero alia e in fine perfectionis simpliciter, & haec e collecta in unitatem integritas, cui nil addi potest in universo ut crescat perfectio eius, nihil etiam subtrahi ut subsistat, qualis e in Deo. Alia perfectio secundum modum essendi uniuscuiusque rei & secundum mensuram conditionis suae, secundum quam e unaquaeque res habitudine rationis sui generis, sicut arbor e perfecta in gradu suo & animal sanum dicitur perfectum, quod perfecte operari operationes debitas sine defectu, & post operationes non habet laesionem & in hoc genere gradus perfectionum est per accessum ad ens perfectum simpliciter & per recessum ab eo.

Tertius nunc de figura T. haec e triangularis sine respectu ad Deum. Respectus autem ipsi correlativa quodammodo est, non absolute de re aliqua dicuntur, sed comparationem inter res diversas faciunt, ut si dicatur Deus e bonus, nulla comparatio e. Si autem dicatur: Deus differt ab homine & angelo per bonitatem & aeternitatem, comparatio e. Sed si dicatur: duratio angeli & hominis differunt per principium & finem. Itaque in triangulis se mutuo respiciunt, distinguuntur correlative quorum e quibus subordinatio & principium absolute & secundum hanc rationem ipsi etiam in substantia correlativa transeunt, ut si dicatur: homo & brutum differunt in genere, vel si dicatur: differentia est in homine & bruto.

Generalia itaque respectuum referuntur in tres triangulares partitiones, sub quibus fere omnes reliqui continentur.

Primus Triangulus continet differentias, concordantiam & contrarietatem seu oppositionem. Secundus continet principium, medium, & finem. Tertius habet maioritatem, aequalitatem & minoritatem.

Differentia e id per quod bonitas, magnitudo & aliae rationes clare, inconfuse. Est itaque differentia qua alterum differt ab altero, vel a se ipso essentialiter, accidentaliter, aut realiter, quamvis non sit secundum idem, nec in eodem tempore. Est ergo differentia alia essentialis, qua res ad invicem comparatae differunt in aliquo essentiali, sicut homo differt a lapide per animal, & haec differentia dicitur magis propria: sic quaecumque differunt per actum & obiectum, differunt per essentiam, sicut colores & illis. Alia e differentia accidentalis, quae fit per minus sive proprium sive commune, ut risibile, bipes, & haec ratione differentia sumitur e primis intentionibus: ex secundis autem intentionibus sic dividitur, ut alia genere differunt, alia specie, alia numero. Genere differunt de quibus diversa genera, non subalterna nec contingentia dicuntur, ut homo & pyrus, de quibus animal & arbor. Specie autem differunt quae sub diversis speciebus sunt, ut hic homo & equus, hic homo & hic equus. Numero differunt quae diversis sub numero res, ut Plato & Socrates. Quaecumque autem genere differunt, eadem specie non, dum e converso, cuius oppositum in quodam dicitur e, ut ea quae specie conveniunt, eadem & genere, & etiam convertitur. Itaque differentia dividitur constitutiva speciei & divisiva generis, sicut rationale contra differentiam sibi opposita dividit animal, & illi addita, constituit speciem, ut homo & brutum. Sumitur autem hic sub differentia omnis distinctio, alteritas, diversitas & diversitas, non solum rei & rationis, per quam videtur aliquid a se ipso dicitur esse aliud, quod quis re seiungi non potest, ratione tamen seiungitur, ut virtus & honestas, rationale & homo. Est itaque realis differentia realis creatura & principium generale, per quod res differunt, differentia quae habet in se. Differentia autem rationis e intentionalis & phantastica, quae illis fuit & non e ens reale, nec principium generale, ut differentia inter finitum & infinitum, quia alius diversus medium, quod nec est Deus neque creatura. Unde circa haec sciendum e, quod ens

generatis acquisit, uno modo per quoddam fabricatum per rationem simpliciter, videlicet si, dependens ab operatione intellectus, repugnans existentiae et naturae, et ipsi intellectui, sive esse rei fabricatum per ipsum, tum compositione, tum divisione, ut omne impossibile simpliciter, sicut hoc omne animal irrationale. Alio modo sumitur ens rationis per aliquod fabricatum per rationem cum aliquo alio complemento, et tale dicitur ens rationis secundum quid, quod non simpliciter nec totaliter dependet ab intellectu, quia potentialiter tamen, quod non repugnat naturae. nam [illegible] non est similitudo naturae, sed contra omne existens ad omne monstrositatem, quia intentionem talem non habens, nec res eiusmodi datur ad existendum: Itaque res eiusmodi non repugnat naturae nec esse rei quod intentionem naturae et existentiae rei tamen, et quae frequenter existentia, ut in quantitate tale, sicut in chymaera quam componit intellectus, quae cum non sit in rerum natura, tamen partes eius cum videntur per intellectum sunt reales et existentes. Sed ut iste angulus ad magis plurima applicari possit de varietate divisionum aliqua dicemus.

Divisio alia incomplexi alia complexi. Divisio incomplexi autem rei non vocis, vocis aut significati: non tamen de divisione sibi subiecta sermo est, de distinctione enim imaginatione intellectus. Divisio itaque vocis est, cum una dictio in diversa significata dividitur, aut secundum modos significandi in significata propria aut proprie aut translate: proprie ut aquinum a consilio aut a cursu, ut si canis dividitur in coelestem, marinum, terrestrem vel dictio aliqua in diversa significata, quae habet in diversis linguis. Translate autem dividitur dictio seu figurate dupliciter: aut cum una parte sit significatio propria dictionis, et cum alia parte translata sive translata: Aut ut [illegible] relicto proprio significato, dictio per translata dividitur, cuius divisionis tot sunt genera quot sunt sub tropo species, et sub speciebus [illegible] in communi usu dividi sive per rectum sive per appositum, cum et aut cum contrarios, aut per analogiam: quae quidem illarum translationum fundamentum cum recta significatione petendum est.

Quia autem varietas per aequivocationem vera et absoluta in dictione fit, eadem fit per amphibologiam; accentus varius, figura dictionis, compositionis et divisione in oratione, quae cum divisione perstrinxit, et ita multa argumenta dissolvuntur si animadvertantur neglecta autem in fallacias cadere faciunt. Comparative autem dividitur dictio in varia significativa, quae tamen vere aequivoca dici non possunt, quia hoc ita velle videtur usque, penes quod dividi nomina subiicitur, sive vertice, quae dictio ut potius supponit partes, ad nominis rationem, ad aequum in suppositione involvit, ad summum cuiusque rei refertur. Ista quoque dicuntur divisio est in omnes differentias, quas varie cuiusque operatur, variantes dictionibus completur.

Secundum modos significandi dividitur dictio aut secundum varias suppositiones, vel secundum varia accidentia et grammaticalia, secundum quae alio modo significat dictio.

Divisio quae rei est, sive significati, aut est essentialis aut accidentalis, et sub his divisa in multas species, quae hic proiecti sequuntur. Est itaque divisio totius in partes, quod genus tot modis dividitur, quot sunt totius genera. Aut dividitur aliud in suas species ut suppositum in sua inferiora, sicut animal in hominem, equum etc. Aut dividitur totum integrale, vel subtile vel accidentale in suas partes, secundum esse vel secundum modum essendi. Pari ratione dividitur totum secundum partes suas in quantitate, in specie, in modo. Aut dividitur causa in suos diversos effectus quos causat. Aut effectus in diversas causas a quibus creatur secundum genus generum causarum. Aut dividitur subiectum in accidentia, sive consideratur subiectum secundum speciem, ut homo alius albus, alius niger: sive secundum numerum, enumeratur quaedam per secundam et tertiam speciem regulam Q. C. ut in hominem inest color, risus, ingenium etc. Aut dividitur accidens in subiecta, quod in diversis subiectis reperiri potest, ut aurum alia auri alia argenti, alia quae herbis et floribus, spinis. Aut dividitur virtus in operationes non ut genus, nec proprie ut causa, quia ut quoddam primitivum, a quo operationes procedunt. Aut dividitur substantia in potentias, si inest, ut agilis in intellectum, voluntatem, et memoriam. Aut dividitur absolutum in comparata, ut bonum in melius

Copulam. Per contrarium autem fit divisio, sed attributae in tali vel contraria, sed in tali
silentis, quam ipse componit, et tali in complexo, quam in incomplexo fieri potest.

Divisio complexi, scilicet compositi vel orationis, fit vel in subiectum et praedicatum
aliudque et ultra patientem et in modum actionis et passionis, et in modum subiecti
et praedicati sic tunc sit tri compositi vel subiecti; quod quisque per se notare potest. Ut
in hoc exemplo: Spiritus Domini replevit orbem terrarum. In quibus verbis quidem, actus, re-
plens, actus replentis et patiens scilicet orbis terrarum. Sic in hoc themate
Sapientia aedificavit sibi domum, quidnam aedificans, actus aedificantis, et patiens
domus. Quod si haec aedificatio per contraria multiplicare volumus, hoc eo
modo fieri potest, per aliquot attributa, ut dicendo sapientia ingenita, prudens
aedificavit sibi domum sanctam. Et cum ita compositio in tres aliquot divisa est, postea
singuli tri subdividuntur sed aliquo modorum superius dictorum: aut per se aut cum
aliquo alio iuncto in eadem compositione, et haec sit divisionum fere forma: et si
quae alia sit, quisque facile per se invenire potest.

Concordantia est id, ratione cuius bonitas, magnitudo in uno et in pluribus
concordant. Est itaque concordantia, quae inter se subiecta, praedicata seu subiectorum
attracta concordant ... sit eadem. Est autem concordantia alia unionis seu aliquo
modorum unitatis, velut aut continui in quantitate, aut uniuscuiusque in specie, aut in modo
actus aliquo here in suo toto. Alia est mixtorum in mixto, alia continuorum in conti-
nuo, aut discretorum in toto discreto, aut modi et formae in uno supposito.
Sunt et quae inter se concordant in aliquo tertio per modum unionis vel unitatis, ut
Trinitas in Deo et in his nunquam falso dicitur, quaecumque sunt eadem uni tertio sunt eadem inter
se: de hac autem identitate vel unitate loquuti sumus in cap. Quidditatis. Sunt alia
quae concordant in uno tertio, velut in medio ingenti per unionem. Alia in tertio
concurrente ut vir et mulier in filio. Est alia concordantia aequalitatis ut
aequalium in eadem quantitate. Alia proportionis ut dupli et dimidij. Alia propor-
tionum concordant ut duarum proportionum inter se seu aliqua medietate arithmetica,
vel harmonica. Alia est concordantia effectus ut calidi et frigidi in indurandā
terra: alia causalis ut induratio terrae et mollificatio cerae in calore, et in
hunc modum plura. Illorum autem quae similitudine inter se concordant, aliud est simpliciter sim-
ile aequale per omnia. aliud simpliciter simile, dico non aequale per omnia. Aliud dissimiliter simile ut per op-
positum. atque hinc oritur illa regula: Sicut affirmatio est causa affirmationis, ita negatio
est causa negationis, prius non affirmatio et negatio ad simile conceptum convenire. Illa autem
quae invicem concordant, in hoc quod sibi invicem iunguntur, pluribus modis se coniungere
dicuntur: aut quod est causa alterius, ut ratione hominis: aut sicut est causa proprietas ut
risibile homini: aut ut forma subiecto ut anima in corpore: aut contingit aliud sicut trans-
mutans terminatum, ut coelum ad elementa: aut sicut ars subalterna sibi mediatum, ut
faber clavum: vel sicut pars individua in suo toto, ut stellae in coelo,
item, voltus, noxia in aqua et aere. Vel sicut pars separabilis a suo toto
ut partes aquae ab integritate sui elementi ad quod colliguntur: aut sicut effectus
suae causae adhaerens ut herba terrae per affectum: aut sicut effectus a suis causis
gestans ut animalia reptilia e terra, pisces e aqua: aut sicut causa effectus, ut Deus
creans mundum: aut sicut causa e compluribus ut homo sed imago Dei; aut
sicut causa finalis ut homo ad cognoscendum Deum et diandum creaturis. Aut sicut
causa affinitatis quo causa primaria, secundaria mediante. Ut Deus in causa movens
corpus. et finis secundarij particulari, sicut stellae ut luceant et lucendo influant:
aut causa cognationis ut homo homini, vir mulieri: Aut ut medium participationis ut
colores medij inter album et nigrum. Aut divisionis ut firmamentum in medio aquarum.
Potest contra concordantia dividi eisdem modis quibus differentia, sicut e prioribus notum est,
et converso, differentia, sed eum modum, sed quae concordantia nunc divisimus, de quibus
supra

supra divisione declaravimus, e converso collectione constituemus, varias res ad propositum nostrum referendo.

Et Oppositio est quorundam mutua resistentia propter diversos fines. Est itaque oppositio secundum quod aliqua opponuntur. Oppositionum alia est contraria, quae est mediata ut album, nigrum: quaedam immediata ut virtus, vitium. Alia contradictoria, ut affirmatio negatio. Est autem contradictio esse ad idem, secundum idem simpliciter & in eodem tempore: alia sunt privative opposita, in quibus non est ordo regressionis ut habitus & privatio, caecitas & visus: alia dicuntur relative opposita, ut pater & filius & haec contraria ... bi & rei, ... fit contra applicationem quae faciat respectu rei, quae non est contra ... imposita talis, ut si dicitur equus regis, securis sectoris, & est alia oppositio quae est localis ut duorum polorum in sphaera. Est etiam alia oppositio in propositionibus & orationibus & illarum quaedam est contraria ut universalis affirmativa ad universalem negativam: quaedam subcontraria ut affirmativa & negativa particulares: quaedam contradictoria ut affirmativa & negativa, universali alia particulari: quaedam est subalterna ut affirmatio & negatio particularium ad suas universales eiusdem qualitatis. Raymundus ipse in arte ponit duas species, circa quas prior iste triangulus principaliter versatur, scilicet sensuale & intellectuale, ut inter intellectuale & intellectuale, intellectuale & sensuale, sensuale & sensuale. Definit autem Raymundus sensuale, omne illud ens, quod sub concipitur, vel concipi potest sine principio ... sensibus interioribus & exterioribus sub. Intellectuale est illud ens, quod est solum perceptibile per intellectum, voluntatem vel memoriam & non per imaginationem, neque per sensus, sicut sunt Deus, angelus, anima rationalis, virtutes, vitia, scientia, artes, & omnia, quae ista sunt in semetipsis, simpliciter dicuntur res intellectuales. Et est sciendum circa hunc triangulum, quod differentia sit magis [illegible] generale principium, quam concordantia & oppositio, quia ubicumque est concordantia & oppositio, ibi est differentia, non e converso in omnibus; Item concordantia magis est principium quam contrarietas, quia ab ea descendunt principia primitiva positiva: a contrarietate autem privativa, & ideo concordantia magis convenit principiis figurae A, quam contrarietas: quia concordantia applicatur illis ponendo, contrarietas autem privando. Et scias quod differentia & concordantia sunt principia substantialia in suis partibus substantialibus, ut differens, differentiabile, differentiare: concordans, concordabile, concordare, quae sunt partes de essentia ... substantiae & sunt alio modo principia accidentalia in quantum aliqua non per se sed per accidens differunt vel concordant ut ... differentia & concordantia. Oppositio autem nullo modo potest esse principium substantiale, excepta oppositione relationis & locali.

Secundus △ qui constat principio, medio, & fine.

Principium est, in quo alicuius rei primitiva ratio vel essentia consistit. Principium aliud universale, ut unumquodque superius, quod praedicatur, quod de essentia sui inferioris est, ut genus suarum specierum, species suorum individuorum & exemplorum, de quibus in quid praedicatur: Differentia etiam quodammodo suae speciei principium est, & haec est propria ratione, intentione & definitione potius quam tempore, ut prius oportet existere animal quam hominem. Generum aliud generalissimum, ut ens, substantia vel qualitas. Aliud subalternum, quod sub alio genere locatur ut animal sub corpore, & illud potest esse species, dicitur subalternata. Nam species specialissima est illa, sub qua non est alia species, ut homo, sicut in dialecticis manifestum est. In theoricis autem aliter sumitur, quia ibi & personarum & actionum & negotiorum consideratio habetur: ut si dicatur: nihil turpe bonum, generalissimum est: sub eo autem specialius dicimus: usuram turpe esse quaestum: specialissime autem hunc quaestum esse usurarium, & hoc modo specificando secundum respectus negotiorum, actionum & personarum.

Principium causale est principium primitivum, quoniam ante causam nullum ens existere potest. Est itaque Causa ad quam esse sequitur aliud: non autem hoc stricte accipiendum est hoc verbum, ut necessitatem importet, quia est sub hoc genere principium ponimus privativum, videlicet ad quam posse sequitur aliquid, ut domificator domus: sed principium privativum ut absentia Solis nocti per quam et primo utique est principium inductionis alterius. Causarum itaque aliae per se, aliae per accidens, quae per se dicuntur, aut internae aut externae; Internae sunt materia et forma quae ingrediuntur constitutionem rei: et dicuntur internae secundum quod dicitur modus, ut aliquod materiale id quod est et aliquod formale id quo est, quae in omni re et actione considerantur et in omni intentione, ita est, et si aliquid forma simpliciter sine materiali et formali careat, quibus nomina desunt per tivum et bile denotentur ut illius elicitivo et intelligibili. Sed in his cavendum est, ne quis fallatur abutendo his in rei actionis et passionis causa, sed secundum modum interiorem principiorum. Sed in moralibus in genere demonstrativo et deliberativo, materiam et formam accipimus, ut in virtute, vitiis, rebus, intentionibus, actibus, voto, facto etc.

Causa itaque materialis est principium essentiale, quod subiectum secundarie ut corpus in homine. Materia enim est ens quod proprie et maxime sub passione consistit unde sine materia et passione non est dare medium. Est ipsius materiae propria aliquid [illegible], et haec est aut propinqua ut lateres parietis. Aut remota ut lutum unde ~~[illegible]~~ est paries est fabricatus. Est haec divisio et in aliis causis accipitur. [illegible] et materia circa quam aliquam potest actio aut intentio versatur: Sed et [illegible] in aliis [illegible] ut [illegible] et [illegible].

Causa Formalis est principium essentiale per quod substantia maxime constituitur suo esse: et in illo conservatur. Forma est per quod actio maxime consistit et extra eam nulla actio existere potest: ipsa itaque dat esse rei, non ut efficiens, sed ut id, quo res est id quod est: Est haec aut est essentialis ut forma informans materiam sicut anima rationalis per quam est homo. Vel accidentalis ut forma circa aliquod constans figura. Vel exemplaris sive idealis ut alicuius rei exempla. Et dicuntur adhuc causa sive principium essentiale, ipsae partes absolute totum aliquid constituentes, sicut substantiae et quantitates constituunt angelum, et hoc principium est medium proprie effectivum quo ad facere: Est aliud principium essentiale, quod tivum, bile et are, ut elicitivum, intelligibile, et intelligere in angelo: ut simpliciter complexa vel resultantia essentiali principio.

Causa Efficiens est principium quod facit aliquam rem ut agens naturale vel artifex sive principium unde motus. Et est primitiva aut coniuncta, quae utraque et apud [illegible] et oratorem considerantur. Primitiva sive antecedens est quae aliquid et non sequitur, quia est ab effectu separata: Et hoc apud Oratorem consideratur in causa iurisdictionis criminali, ut in parte assumptiva, si quid in necessitatem conferatur vel in impulsivam, ut [illegible] in re vel in persona impellente crimini aut facti transferatur. [illegible] primitiva, [illegible] apud Oratorem causa rei investigatur, ut in [illegible] coniecturali et [illegible] ut si a vita, generatione, fide et his quae impellere possunt [illegible] sumatur. Causa coniuncta est quae cum effectu manet ut inflatio, tumor [illegible] [illegible]: et haec apud Oratorem [illegible], quae opportunitatem facti [illegible], quae [illegible], ut locus, tempus, occasio, spes celandi et [illegible]. Est iterum [illegible] aut [illegible] ut domificator domum; aut accidentalis, quamquam [illegible] per se nihil [illegible] ut longitudo [illegible]. Adhuc alia est principalis, ut sector, [illegible] instrumentalis, ut securis. Sed alia mediata quaedam immediata.

Causa finalis est principium, propter quod res finaliter est facta, ut [illegible] [illegible] finis propter alium [illegible] et ipse est [illegible] in interiore et [illegible] in externo. Est

Et ꝓ his aliq̃ñ ulti° ultus, aliq rebordali ud arma bellu, bellu pacis cũ sumit. ht ẽ finis impulsiuus licet magis pro ut impudentia Calphurnia q cũ fuit impulsiua ne mulierib liceat postulare in judicijs.

Cãa a. q accnñs ẽ, quod aliquo indicio ꝗ se n̄ importat necte' effi subsequetis, ut est casus, occasio, fortuna. Sed q Raymundus in arte diuidit pprium in causale qntitis & ppris, sub pprio qntitis & ppris recipit pprium accidte' sine instrumentale, ipsa videlt 9 ꝓdicamenta accidtis, q sl qntitas, instrum seu pprium mensurae: qualitas debitã: relatio coniunctionis: actio forẽ: passio maã: habitus dtã: situs figurae: tps motus: locus qntiẽtis & de his singulatim dictum ẽ supra. Hinc praeterea motus subtraẽ ppris coniunderet, & ẽ actus mobilis sedm q mobile. & huius 6. sl spẽs: scilt generaũ q ẽ progressio de n̄ ẽẽ ad ẽẽ, seu a potẽti ad actualem. Corruptio, q ẽ progressio de ẽẽ ad n̄ ẽẽ. Augmentaũ & diminutio q sl mutaẽs qntitl. Alteraũ q ẽ mutaũ ~~qntitl~~ qlitis. Et motus sedm sedl locum q ẽ l. rectus l. n̄ rectus circlr l. voluntarius: intra se l. extra se, sine p occasionem.

Est aliud pprij genus quod Ordinale dr̃, quo aliquid prigẽ sine nãa sine tpẽ, sine definitione sine regnũ: & illud ẽ recte pprium, d. prius solum quo nisi nihil pprij distinẽ suo posteriori sua originis. Est praeterea pprium Ordinale ut punctus lineae, fons riui, unitas nũ, pater filij &c.

Medium ẽ, quod aliqua ꝯtinẽ int se quod coordinare uniform positiuẽ l. priuatiuẽ, constructiuẽ l. destructiuẽ. Mediũ Raymundus diuidit in medium coniunctionis, mensuraẽs & extremitatum. Medium coniunctionis ẽ, quod plura coniungit in unum, l. q ducit aliquid de pprio ad finem, sine q coniungit int extrema l. nãa ut copula int subiectum & pdicatum: uel situ & loco; ut unitas media in ternario. Medium mensuraẽs ẽ, p q substr l. accidtalr aequalia l. inaequalia mensurantur & dr̃ ẽẽ medium operaẽs: quo aliquis fit ut oculus ad uidendum, securis ad secandum. Tertio ẽ medium extremitatum quod ꝯtinetur int duo extrema. Sub his medijs quidam alij sunt poss, naẽ quod medium adhaesionis seu instrumẽle ut clauus coniungens duo ligna. Aliud ẽ medium participaẽs, q int duo extrema positum naãm trahit utriusque, ut colores medij int album & nigrum: & nũ impar int parem pare & parem impare. Aliud ẽ medium comprehensionis, q ꝯtinet ea int 2 ponit, ut genus int duas differentias se diuidentes. Aliud ẽ medium negaẽs ut tepidum int calidum & frigidum, & pfectum int superfluum & diminutum. Aliud ẽ medium transitionis p q fit motus, actio atque passio: sine sedm locum ut a tr̃o a quo, ad trm ad quem. Sine sedm spẽm ut aer illuminatus uehens spẽs uisibiles: aut sedm quietem l. desitionẽ, ut quies media int duos motus ad trõs oppositos, sicut status morbi int augmentum & declinaẽ. Est adhuc medium quoddam ẽẽlle, quoddam coessentialle, hoc ẽ medium pprij actlis l. coactlis: hoc primum ẽ ipsa mutua infrãõ ꝯtium absolutum unius actiui alterius passiui. Alterum ẽ ipse actus ꝓtiae in nãa & nãae sub ꝓtia.

Finis ẽ in quo aliquid trahit & quiescit, cui sunt a pprio influxus ẽ, ~~ut~~ sic pprio refluere uidetur. Est itaque finis pfectionis ille in quo res pficitur, sine hl sunt finale complm sedm aliquod genus pfectionis de quibus supius in ꝓdicatis dictum ẽ. Aliquis ẽ finis terminis seu finitionis sine extremitatis in quo res ulterius n̄ extendit & ẽ extremum alicuius rei, substãtiae l. accidtis sedm extram l. tps, l. locum, l. qlitem, l. ꝯtilem & similia, sine ante sine post & huic opponit infinitum. Finis a. desitionis ẽ cum res desinunt ẽẽ l. operari, sine pati & sumitur sedm multiplices circumstãs, ut hoc l. illud tps

ut tale, tunc l. ... & tandi, in quibus alia & alia est l. ... . Aliud est finis privatio in quo res finiunt in non esse & considerantur naturaliter, moraliter & artificialiter. & ubi eo est finis corruptionis & defectionis, et ipse eorum habet tres ... opposita. Est adhuc finis caelestis, qui dicitur consistentialis & est duplex: haec consistentia extrema vel partes absoluta, extrema unius consistentiae cum alia, sicut spiritualitas & substantia in angelis & conditio cum ipsius caelesti: Est alia consistentia quae proprie finalis dicitur, ubi ipse habitus ... his resultat ... finis eorum ut supra. Est adhuc finis divisio summi secundum divisiones supra, sicut in prioribus dictum est. Dicitur quod hic de fine dicimus sive modo referant ad principium, & secundum haec utraque dividitur medii sub ratione inve- stigetur & a medii divisione & sumatur principium & finis illi conveniens.

Tertius Δ. constat ex maioritate, aequalitate, & minoritate. Maioritas est imago immensitatis, bonitatis, magnitudinis, etc. Aequalitas est subiectum in quo finis concordantiae quiescit. Minoritas est ens circa nihil, unde res de nihilo creata, quae de non esse in esse veniunt, inde est in minoritate quam maioritate. Et iste triangulus facit respectum in rebus. Secundum alios genus magnitudinis & proportionis & habet divisionem de considerari quidem supra omnibus, ubi de qualitate in ... subor- ... sumus. Raymundus autem huic Δ duas species ascribit, circa quas pro- fitetur versari, quae est substantia & accidens, deinde illa triangulus versatur vel inter sub- stantiam & accidens, vel inter accidens & accidens, ut aequalitas inter duas substantias sicut duorum individuorum in specie & aequalitas inter substantiam & accidens, sicut ... aequalis sunt substantiae, & aequalitas inter duo accidentia, sicut calidum in 3° gradu & frigidum in 3°. Est autem substantia ens quod per se existit in se, sicut Deus, homo, ... Accidens est quod per se existere non potest nec in se, sed in substantia & per substantiam ... est quod ... accidentibus est & sub illis continetur, de quibus tale ... .

Atque est respectivum genus quod ad copiam inventionis maxime videntur ac- commodata: quicumque autem respectus in rebus est, in aliquo istorum generum contineri. Sed sicut per Raymundum in triangulos divisi sunt, ita triplici viae doctrinali videntur accommodari; ita tamen quod unus triangulus alteri adiuvat in explendo suo munere & officio, & alius alium complet & se mutuo penetrant & inter se ... etiam tamen quando penetrati sunt. Itaque primus triangulus divisionis deservit pro- prius ad differentiam. Secundus definitioni per principium. Tertius vero collectioni & finis ostensioni, cui etiam anguli medii & finis subserviunt. Hinc est primo triangulo in probatione propositionis alicuius affirmativae utimur concordantia: in de- struenda ea utimur differentia vel oppositione. Est etiam in negativa, unde differentia ac- commodata est solutioni. Concordantia ad probandum & medium inveniendum. Oppositio ad impediendum, cui differentia inservit. Unde concordantia sequitur haec regula: Quod de altero de altero praedicatur ut de subiecto, quamquam de eo praedicatur dicitur, omne de subiecto dicitur ita tamen quod servetur idem modus praedicationis & suppositionis. Secundo ex secundo triangulo colligimus alicuius rei necessitatem, causabilitatem & contingentiam, sic essendi vel non essendi. Tertius vero triangulus parum vel nihil probat, nisi ex locis sibi con- iunctis, quare magis utilis est ad amplificationem sermonis quam ad probationem rei.

4° Nunc de figura T. hoc est quaestionum & regularum tractatione. Dicitur autem hic quaestio non ut dubitabilis propositio, sed ipsum signum quaesitum, sine ipse ... quo quaerimus. Regula autem dicimus rectam rationem respondendi ad quaestionem.

Quaestiones autem inter se cognoscimus, nam quaedam sunt essentiales ut istae 4. videlicet, quid, ex quo, quare? quae quaerunt de ipsa re vel essentialibus eius. Reliquae vero sunt accidentales ut quantum, quale, quando, ubi, quo modo, & cum quo, quae quaerunt de aliquo accidente rei,

& sub

Et sub his quaestionibus plures aliae species continentur, neque tamen ita restringimus istas quaestiones, quin et per eas illas audibilia quaerantur et cetera; quandoque hoc divisio aliquantum [illegible] exprimitur.

Figura Q.
Quaestionum.

Vtrum?	B. Possibilitas.
Quid?	C. Quidditas.
De quo?	D. Materia.
Quare?	E. Causalitas.
Quantum?	F. Quantitas.
Quale?	G. Qualitas.
Quando?	H. Temporalitas.
Vbi?	I. Localitas.
Quomodo?	K. Modali: instrume:

1a. Itaque quaestio est Vtrum, per quam quaerimus, sitne illa res, quae proposita est, aut fiat, aut fuerit, aut futura sit. Dicitur per eandem quaestionem quaerimus ulterius de rationibus, speciebus, et regulis omnium aliarum quaestionum. Talis est generalis ista quaestio, ut et in omnibus aliis quaestionibus ipsius supponatur: ut si respondendum sit ad aliquam quaestionem, iterum investigamus per istam quaestionem, sitne recte respondendum? ut si quaeratur quid est homo, quo dicto iterum emergit ista quaestio ut: sitne homo id quod dictum est. Et sic in aliis quaestionibus ut: sitne quaestio, sitne per quid, sitne talis et sic de singulis per omnia quaere. Regula autem istius quaestionis est apud Raymundum possibilitas. Itaque huic quaestioni iungitur quaestio: si est, cuius regula, cuius est entitas et illae regulae, quarum possibilitas secundum singulas species, ut possibilitas sive entitas substantiae, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] et modi. His autem hoc quaestio apud Raymundum tres species, quae sunt affirmatio, negatio, dubitatio. Sed possumus etiam species respondendi ad hanc quaestionem, ut per se, contingens, necessarie, impossibile. Oportet itaque respondentem ad hanc quaestionem secundum artem discurrere in omnibus quaestionibus per praedicata et respectu regulas et regularum species, et quam his id eligere quod vel verius vel plausibilius et magis conveniens requirit, ut definitionibus ipsius subiecti, de quo agitur, tu praedicatur et respondetur. Sunt autem quaedam quae in hac quaestione generis non cadunt, quae adeo per se nota sunt, ut neque probatione indigeant, vel nec plane nec demonstrari possunt ut prima. Nunc ergo adverte aliquas conditiones observandas ut ad hanc quaestionem sine errore valeas respondere affirmando vel negando, sicut veritas ipsa requirit. Harum prima est, ut affirmemus esse illud esse verum, quod est magis intelligibile, recolibile et amabile, discurrendo per principia et regulas, definitiones et species, quantum fieri potest cum maiori intelligentia et non cum minori: nam prima est de genere scientiae, hoc autem credulitatis et opinionis. Secunda conditio est, ut quotiescumque ad affirmationem alicuius sequitur destructio principiorum et definitionum, negativa est tenenda. Tertia ut non quaedam illud esse verum quod non intelligibile, postquam intelligibile est suum oppositum esse verum. 4a est ut positis duobus vel pluribus propositis, illud tenendum est, quod est magis intelligibile, amabile et recolibile.

Quid est, est 2da quaestio. Huius multae sunt species et secundum illas diversae regulae, quas Raymundus solummodo 4 eius species ponat, ut: quid est in se, quid habet in se, quid est in alio, quid habet in alio. Regula huius quaestionis vocat quidditatem. Est itaque quid esse ille, ut cum quaerimus quid est in se vel quid est in alio, cum quaerimus definitionem rei, non solum esse ille, sed et quis alius, quae notificat rem, quare sub illa comprehenditur, quid explicans nomen rei, sive per interpretationem, sive per vocabuli significationem, sive per translationem, ut si quis senectutem vocet occasum vitae, sive per allegoriam, sive metaphoram vel paraphrasin, quae vicem rei definitionis venire possit, ad quid est: In aliis respondemus per quidditatem respectivam, ut si est forma, potentia, pars, finis, totum, perfectio: plenitudo, effectus, accidens, localitas, vel aliquid in fine et cetera. Est complexa quid rei, quaecumque modo res ipsa definiens. Est aliud quid continentium, cum est etiam est in quaestione, quando quaerimus quid habet in se secundum aliquem modum essendi et habendi, essentialiter vel accidentaliter, sive ut pars in toto, vel totum in suis partibus: aut inferius secundum suas praedicationes in suo

suo superiori, l. eius; Sive ut fuit subiectis l. accidentibus in modo l. subiecto. Aut
ut posita in virtute, aut ut locatis in loco, aut causa in effectu & eius; aut ut praedicatum in
suo proprio & eius subiecto. Et aliud quid comparativum quaerens de actibus & compara-
intrinsece aut extrinsece, ut: quid habet in aliis, sive non aliis sive interpretative, ut si
quaeratur, quid habet ille in se, cuius responsionis copia consistit & comparatis sumitur, ut
e diversis praedicatis verbalibus, active l. passive acceptis: habet n. unumquodque in
alio quod habet in se: habet insuper actus comparandi sal. proprium appropriatum. Est aliud
quid personale, cuius regula est personalitas, quod quis dici potest, quod de persona
sive supposito quaeritur, ut quis creavit mundum: quod tale in recto quam in obliquo
ad quendam modum ad rectum reducibile, mutata constructione utimur, ut quis
de accusat, l. per quem accusaris, seu a quo accusaris & in hunc modum plura.

De quo est 3tia quaestio, generalis, cuius tres sunt species apud Raymundum
ut de quo originali, sive primitivum, quod dici potest a quo, cuius regula est originalitas, varie quidem secundum varietatem originis, in eadem ea quam de proprio
dicta sit, & ad hunc respondet simpliciter, ut vel quid non ab aliquo, nec de aliquo ut
Deus: l. quod ab aliquo & non de aliquo, ut angelus & omnis forma primitiva. Vel quod ab
aliquo & de aliquo ut corporalia. 2da species est quae quaerimus de quo
materiali, cuius regula est materialitas, ut si quaeratur de quo factus est homo, Respondetur de
limo terrae. 3a species est de quo possessivum, quo quaeritur possessionem, Dominus
continentia, respectum & relationem, cuius regula responsionis est omni ratione respectus
sumitur & haec quaestio potest notari per signum cuius, ut si dicatur, cuius est pars, cuius
est bonitas &c. & accipitur simpliciter, derivative ut Deus est bonus, vel bonitas subiecti
in quo est. Vel sumitur possessive ut homo est Dei; Vel tempus est subiecti in quo est.
Adhuc ad hanc quaestionem de quo per plerasque alias regulas ac species respondere potest,
sumitur, ut quaesitive, sicut Deus de suis dignitatibus & in eo procedunt, exceptis
paternitate, filiatione & spiratione. Vel effective ut angelus de Deo, l. constitutive
ut anima de suis principiis, memoria, intellectu & voluntate. Vel compositive, ut homo de corpore &
anima. Vel derivative ut pelles est de animali. Vel originale l. materiale ut dictum est.

Quare est 4ta quaestio quae interrogat de quidditate subiecti et modo es-
sendi rei, & eius regula generalis est causalitas & investigat duas causas, videlicet
formalem, quo quaeritur per quid res est seu quare res est l. agunt, per eisdem & agentia
hoc quod est l. agunt, & ipsa prima species huius quaestionis est id (licet secundum diversum
modum) ut secunda species C. scilicet quid habet in se. Et est sciendum, quia ista
species quaerit de re reduplicatione l. in quantum abstractivitate omni respectu & respondet per se
per se. Vel in quantum respicit proprium formale aut effectivum & respondet per aliud ut per
cetera: Aut per effectivum & huius speciei regula est formalitas. Aut investigat
haec quaestio causam finalem quae proprie dici potest, per quid, quaerens eisdem
& agentia rei per alias res vel de finibus earum, & hoc duplici respectu vel in
habitudine intrinseca & respondet per se, quia omne quod potest aliquo modo absolute
prius est per se quam per aliud. Vel in habitudine extra & respondet per aliud,
cuius regula est finalitas. Et est aliud quare quaerens secundum necessitatem posterioris
ab effectu ad causam & a posteriori ad prius ut a species in genus, cuius regula est
necessitas consequentis ut animal est quia homo est. Est & aliud per quid secundum necessitatem
a priori, cuius regula est necessitas antecedentis ut homo est quia animal rationale est.

Quantum est 5ta quaestio & quaerit de quantitate absoluta & comparativa
continua l. discreta. Cuius regula generalis est quantitas, non solum quantitas rei, sed ista
generaliter accepta, ut qualibet compositione valeat formalitate, ut infinitum &
limitatum & per hanc quantitatis quaestionem varie quaerimus secundum varietatem specierum quantitatis.
Aut n. quaerit de magnitudine secundum longum, latum & profundum. Aut de loco aut de nu-
mero & fit per signum quotus, cuius regulas est quotitas. Et hoc diversimode, aut
de ordine, ut cum quaerimus, quotus sit, aut secundum multiplicatis, ut cum, quotuplex sit,
quaerimus:

40.?

priug: aut sed'' distributionel, q variat sed' subiti qlitas, ut cu quing quoties modor, quolubi loco, quaternis annor pr & hec dicunt qtiles rer. Ita alia e qlitas pprios sed' q ppria dr mistis l. plans l. indefinita. Reliqua huius qstionis sumenda est ex his q supra de qtile & magnte dicta est & q respectio ultimi trgli figa T.

Quale e 6a qstio, qrens qlita rei sed' aliquem modum, quo qlitas qualificat, ppria l. appriale, csti ut differa spifica: aut accidtr ut pprie aut accidtalr, aut quelibet l. cu. Et regula huius qstionis e qualitas, & qts dividi sed' spes qlitis ut supra ostendi. Est a. qlitas ppria, q iure rei sed' sua naal ppria ut calor in A. appriciale a iure rei pp naal alterius ut calor aque ab igne. Itaq debent sustantia & quiq de illis usiali: aliqdo a. quing adverbialr de actu substantia ut quali, tunc respondens p adverbia qlte ut bene, magnifice, eterne, longe, late, finalr, effectualr, totalr, phalr, gnali, morali & modo qli q figa A & T.

Quando e 7a qstio, qrens de designae rei sed' eius permanentia cuius regula e qualitas. Cuius divisio q subito spis & ppiu duciens petida e, atq e tpori divisione, ut cu dicimus die, nocte, hyeme, aestate, et sed' aliquid qtaneat ut sub hoc rege, sub hoc consule, & multiplat regula huius qstionis, p regulas C. D. K.

Ubi e 8a qstio qrens de designae actu essendi cuiuscumq rei, & quia unaquaq res unico ubi sic designata, sed' incommunicabile qlite sua, multis tn ubificatis designare pt, sed' q multa et q ubitabunt a dubi ille & aliquo q alio oi, unde contingit hanc qstio plures hre spes, cuius regula e Qualitas & accipit hic iste sed' modu essendi in loco & sed' terms loci ut de subto ubi dictu e. Sic quing ubi & quing unde videtr ppriu unde mota & pt comphdi sub a quo. Ad hanc accedit huic qstio in quo, qrens de continenti & respondens p quid e in alio, & multiplastr hec qstio p regulas C. D. K. Nunc exemplificabimus quo hec due qstioes H. & I. deducunt p regulas C. D. K. Ut si qrat p prima spe regula C. ubi eius qd e? Rndet qd sunt ec e. Ita ad 2da et 3a, qd hi suas ptes essentes ubi, ad 3tiu qd agit in alio, sicut practicus in subto. ad 4tu qd ilgit sliudine illius. Quod si qrat ubi e illeg respondet p prima spe C. e in ubi essentiali & naali, sicut in suo ee seu essentia, sicut ho in humanitate & suo ee. p 2da e in se ipso sicut sua ptes in suo toto. Per 3a e in ad suu in hoe sive in loco in quo e ho. Per 4a e in illa virtute p q ht habitu scientie i. C in illo subto in quo ht actu practicu. Itaq quing quia loco e corpori pprie competit locare, ipso habente collocatiuu, collocabile & collocare & e hoc in subto collocato, in quo ht sunde e, sicut caliditas in igne, & actio in agente. Quando a. respondet occurrit p regulas D. in hunc modu quidrabu ut ad qdo p prima spe, p tempus e essentia primitiua, eo q n e de alia essentia producta, sequenda sicut prima mora, q n e de alia mora, sic prima hora, & sic tempus in qbus primitiuu e prima hora, ex qua causant nune hore pollares, ut dies, horae. Per 2da spe tpis, mediante motu, continente in se mouere, movente & motu sive mobile, e de tporificativo, tpificabili & tpificari in anipias tpis & motus sicut idem p ecclia, d. est duo his, q quibus natura e ... & passionatu. Per 3tia spe tpis e subiecto agenti & agibili & agere, eo quia substantia de ipsa induit se naalr & moralr. Et ... rae ad ubi respondens p regulas D. Per prima spe, sicut illius e primi ...

ipso n habet aliquid Ciceron q quo sit derivaty mealis. Sic longe primi, longe in qbus e qualis, ipsoq existente unaque ple universi, igibil, tui pr tocal, ut sit sua figur visibiles & imaginabiles, d. n sdu cehal. Per 3 sia longe collo cali possidet sibi locum, visid calefacibus possides caliditatem ipsis habituato calidite. Reliquum nunc ge spes regula K investiganuy has qstes H. & I. in hunc modum pambas regulas cum suis spebus demiq. Per qmod qsitutum regula monente & mobili sine motiva & hoc habualr, sicut pars in ple subiecti; & solidus spes, qsitud sicut figur pro operibus, operans & futurus; sicut in habu cali, datis est figura, calefaciens, calefactibile, calefacere; & in motu movere, movens mobile: Sic unus longe e in alio pr aures, & via loca plurima est in singulis figura loci, operarem in continente, contineri, & pertinens. Per 2a da ra quibus K q e instrum subiecti ad sibi quid sit agibilis, & sua agibilitu e figura pr spes et mobil. Sic longe instrum subiectum in quo collo cat ptel in ple, sicut habualy e in toto, sicut in bonitate, albus in albedo. & sita longe instrumenti operet et sit l imaginacio, ut in collocante fora in aqua & aqua in fora & intermedio operet, quo ilcitus attingit vere & realr cehal. Sic absplorii: Adq hine ptinenter et illi g. modi essendi, q est pars in suo toto, debel in suis ptib ad suppetis, spes in qua, quoq in spe, fra subiectis tiuente.

Quomodo e 9a qstio, cuius regula e modalitas: nam qrit modalitatem essendi, operandi & cui cor, q qrit rei aliam attribui, exstra aut accidentaliter: primarie aut 2darie, ut dum in ilia qstionis hec qstio n videatur variari, d. sdm nalu qsitor, & respectu ad oes spes huius qstionis pr medium germidum, ut uniendo, componendo, resultando, operando, ut in fine.

Huic qstioni adiungit qstio Cum quo? cuius regula e instrumentalitas: nal ipsa qrit de instrumento & medio operatis, sine de re cum habitudine ad instrum, cui respondere oportet pr sua correlativa & qsit amplior. K sic sub oa q extra rei competunt, aut q extra qrequuntur, ut undi, & ipsa e sua in ulla divisione eget, dis sdm divisio instrumi & medii dividi, qd quod aliud e naale, aliud artificiale, aliud morale ut suggerit consuete. Et sub hac qstione auxiliatur per quid? de medio quemq sdm oes medii modum. Raymundy 9. assignat his ultimis ambabus qstionibus 4. spes seu qrendi modos, ut si qrat quo l cum quo e pars in se & hoc pr modum differiae l operij sdm q qlibet res hic cehal suas distal ab oi alia re: Vel si qrat, quomodo cum quo e pars in ple, pr modum actionis l. passionis veniendo. Vel si qrat quo & cum quo sit pres in toto & eq constitutive l. compositive, componendo, ac resultando: Vel si qrat quo l. cum quo totum bonitatis [illegible] suar ptius e ha re, hic secundum modum qsitubus ut finis operandi.

Hi itaq sit tri ad hanc artem mxe necri pr quos totius artis discursus fieri pt. Possumus tn pr istos tres alios auxilii e tramcos, et alienissos & qlibet multos, pr quos eod modo discurreny.

5. Itaq nunc de multiplici hoc trium dicemus, dic e tramcos tres sumere docebimus.

Genera itaq, subor sic multiplicabimus, aut subigne qrendo primitiuo, aut illi uni, de quo agit, divisa attributio, pr complexione et subiectu aut accidtle, hoc modo fando sutul varie complexione. Itaq reducere nos possunt res ipsas saepe a qribus ad spes sive extles sive accidtales. Saepe a spebus ad gra, a subiis ad pprietates, a ptib ad totum & eq. Sic a [illegible] ilib,

Sic à subiectis & differentibus, oppositis, priorib[us], posteriorib[us], causis, effectib[us], exemplis, actionib[us], passionib[us], maiorib[us], minorib[us], æqualib[us], atq[ue] varia[m] differentia[m] alicui subti in se aut ad aliud, ad ostendendu[m] aliquid esse l[vel] n[on] esse, alicui quidq[ue] inesse l[vel] n[on] inesse, aliq[uid] sic aut aliter se h[abe]re, & si aliq[uod] subtu[m] compertu[m] e[st], statim ad suu[m] genus reducendu[m] erit, atq[ue] si sit accidens per primum nec ad suu[m] subtu[m] reducit[ur] ut sub ratio complexi sub incomplexi habeat per eam restrictionem q[uae] in complexo e[st], ut ab eis his como deduci possit oratio. Atq[ue] hoc modo magna copia sui rebus quib[us] in suis spebus currere sui dicendi. Itaq[ue] in hoc praesens artificium, illud quod propositi subtu[m] h[abe]t, tanq[uam] in centro collocet & circum illud in circumferentia, per quam distincte locent illa, q[uae] subti esse aut accidere adtinere videantur, l[vel] et quoquomodo convenire ad ipsum accipi possit, q[uae] subtum ipsum contemplare valeant. Ut exempli gratia sit ala per subto, qua in centro posita, circumscribantur illi genus suum, propria, partes, & proprias passiones maxime cohaerentes, accidentia omnia, virtutes, actus, operationes, [illegible], potentias, & si quid extra illa e[st], quod l[vel] per similitudinem l[vel] oppositionem, l[vel] alios respectus ad illam referri possit, in quib[us] omnib[us] sicut in orbe speciali, ex omnib[us] quib[us] praedicationem & requisitionem quaestionum & regularum, simpliciter & compositi, plane & illustrive, & quibusque alijs modis procedere possumus: sic n[on] fiet ut nos de ala sermo habendus sit de omnib[us] his q[uae] ad eam pertinent occurrant dicendi: itaq[ue] nunc figuram quandam de ala per exemplo subijciamus. Author hic iubet figuram quaeri in fine libri qualem nusquam reperi.

Praeterea sub his tribus descensus fit ad magis specialia, ut dimitto motum animi potentias nutritivam, augmentativam, generativam & motum progressivum. dicam [illegible] in visum, auditum, olfactum, gustum, tactum. Ulterius item in agentem, possibilem, speculativum & practicum & sic de aliis, de quib[us] omnib[us] plures sermones facere contingit.

Si ratio si in genere Demonstrativo oratio habenda sit ut puta in persona laudata, ponatur illa tanq[uam] subto in centro, & circumscribantur illi originem, gentem, patriam, parentes, maiores, potentias, vires, divitias, potentias, actiones & circa homini, loca, tempora, occasiones, & praecipuis ipsis alias detrahas ut certus & facilis sit ordo, & varie possint hae res inter se commisceri.

Si ratio in genere Deliberativo ponatur genus actionis in centro & circumscribantur huic bona, mala, utilia, facilia, difficilia, iusta, & iniusta, commoda, incommoda, leges, decreta, statuta, privilegia, consuetudines, opiniones, honestates [illegible] in personalia & e converso, diversis varijs modis, & ita ut omnib[us] istis simul & separatim, [illegible] & accidentibus, per singula propria, praedicata, respectus, qualitates, regulas, [illegible] & plane procedo, sicut id ad iudicium facilius & magis commodum videbitur.

Haec iam dicta via, secundum divisionem hanc aut attributionem et ad praedicationem multiplicem, applicari h[abe]t, nam habeo unum praedicato generali; in illo & sub illo per eundem modum procedere possumus.

Nunc ergo pergendum de praedicatione multiplici dicendum, quae his patebit: nam accepto quovis substantivo l[vel] adiectivo, mediante copula aut aliquo verbo convenienti nomi, aut alii, sive illud vere sive falso praedicet, secundum genus praedicamus multiplicationem eam, secundum multiplicem quod exigit de subtis posita e[st], faciendo varia attribuendo praedicatione ad ipsa subta,

l. generalis ad rem l. specialis ad personam l. specialissime ad attributum personae aut rei [illegible] haec quibus subiectis, cum omnibus suis partibus, speciebus & proprietatibus & [illegible] quae in ea considerata veniunt, ita et ut ex subiectis praedicata fiant & in praedicata [illegible] transeant, ut si dicatur Deus creat angelos, l. Deus est homo, seu homo est [illegible] & sic de [illegible], l. dividitur subiecta & praedicata per genera, differentias, species, propria, [illegible] & causas & [illegible] aliqua plura [illegible] [illegible] & [illegible]. Quae res multiplicatur [illegible] subiecta et praedicata, quidem de iis supra dictum est.

Multiplicanda respectu [illegible] de praedicatis & subiectis supra [illegible] & [illegible] multiplicantur species, & [illegible] sub his [illegible] [illegible] fundamenti [illegible] ut differentia, [illegible] magnitudine & [illegible] ad praedicata: aut inter subiecta & [illegible] sive inter [illegible] & [illegible], quod ad subiecta. Sic multiplicanda differentia & [illegible] facile [illegible] [illegible] varias species [illegible] sub differentia [illegible] genera, species, [illegible] propria, accidentia, [illegible] aliqua inter se differunt: [illegible] sub oppositione, [illegible] quae aliqua aliquo modo [illegible] & [illegible] oppositio [illegible] quandam rei [illegible] & [illegible] in ceteris [illegible] procedenti. Nec [illegible] multiplicatio facile invenitur ex divisione [illegible] [illegible]: [illegible] proprie sese ex [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] quodlibet [illegible].

Medii v. multiplicatio invenitur l. coniunctione l. separatione, l. [illegible] [illegible] [illegible] nec ultra, [illegible] [illegible] neque [illegible], [illegible] hoc l. illud [illegible]. [illegible] multiplicationes [illegible], l. [illegible], l. [illegible] l. distributivis [illegible] [illegible]. Finis Maioritas v. aequalitas, & minoritas, eisdem modis [illegible] fundamenti ratione [illegible] multiplicari [illegible], sive ex subiectis [illegible] ad invicem comparantur, sive ex praedicatis & attributis [illegible] [illegible].

Multiplicantur a. quaestiones [illegible] [illegible] [illegible] quaestionum [illegible] & accidentium inter se ita ut quaelibet quaestio per species aliarum quaestionum [illegible]: ut si de speciebus quid est quantum, per quantum, l. per quale, ut quantum est in se, quantum est in alio, quale est in se, quale est in alio: [illegible] de speciebus quaestionis de quo, quomodo [illegible] aut qualis [illegible] originalis, [illegible], effective [illegible] sub speciebus quaestionis quare, [illegible] aut qualis est res [illegible], finaliter [illegible]. [illegible] species quaestionum accidentalium, [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] quaestiones in speciebus [illegible] quaestionum [illegible] in relatione ut de quo est quod habet in se, quare habet hoc in se, quantum est [illegible] in se [illegible]. [illegible] [illegible] quaestionum & regularum inter se [illegible], [illegible] suppositis [illegible] variando et quaestiones [illegible] attributum aliis generale aut speciale: ut si quantum, [illegible] [illegible] bonitate, aut homo bonus, [illegible] respectu [illegible] species [illegible] in aliis, ut si quantum [illegible] bonitas in magnitudine, respectu [illegible] l. bonitas magnificata. [illegible] ad hoc [illegible] quaestionis respectu [illegible]: [illegible] [illegible], & sic [illegible] quaelibet in aliis [illegible] in se, [illegible] eodem modo; [illegible] suppositiones, [illegible] [illegible] [illegible] subiecti [illegible] aliquo in [illegible]: Supponit a. [illegible] [illegible] [illegible] oportet, aut [illegible] & [illegible] aut simpliciter [illegible] intuitive aliqua [illegible] [illegible], [illegible] species: Aut [illegible] [illegible] inferioribus, aut [illegible] ad [illegible] [illegible]. [illegible] a. variantur [illegible] addita [illegible], ut [illegible] aut distribuantur, l. amplientur aut restringantur aut ex [illegible] suppositione [illegible] [illegible] & [illegible], [illegible] praedicato l. subiecto, sive [illegible] rei l. signi, l. ut praedicatum [illegible] ad [illegible] subiecti, ut de his late patet apud dialecticos. Sed in his paulo [illegible] [illegible] sumus. [illegible] [illegible] quaestio [illegible] varias [illegible] regulas species deducit, sic et ad unamquamque [illegible] aliarum quaestionum regulas ac species respectu, [illegible] de hoc [illegible] in [illegible] [illegible] commentarior[um] dicemus.

Denique ex divisione quaestionum, [illegible] [illegible] multiplicatio [illegible] regularum ipsarum quaestionum, [illegible] [illegible] magis copiosa subiungemus [illegible] in fine.

44.

Cæter' nunc quo tri Extranei acquirendi sint videamus. Dicta tri extranei, quamvis n' sit aptus in hac arte notabili, quorum multiplex copia emergit ex multiplicib' principiis, ut supra ordinavimus et opponendo ad tros in arte expressos, item similitudine aut vicinitate ad eosd, item cuiuscunque rei laborioris seu negotii, sine C. artis, expressis artibus principiis: Et quomodo tri inventi redigantur, tum modo in circulos, & figuras, et tabulas distributione, ... ante in se invicem ducimus, & vitiis expressis commiscentes, quod ... videbis, & ut ista clariora sint, exempla aliquot tabulas ponemus, in quibus et alia formabimus & reducemus in figuras & circulos, ... multitudine tror' ... Exemplum.

in ~~Theologia~~ Theologia tros oportet accipi tales:

	alia tabula.
B. Deus.	B. Articuli fidei.
C. Christus.	C. Sacramenta.
D. Angelus.	D. Præcepta.
E. Lex.	E. Dona spūs.
F. Homo.	F. Virtutes.
G. Anima.	G. Gratia & Gloria.
H. Spūs.	H. Beatitudes.
I. Natura.	I. Opera misericordiæ.
K. Gratia.	K. potentiæ hominis io.
L. virtutes.	videlicet:
M. Opera.	B. Habitus.
N. Fructus.	C. Voluntas.
O. Meritum.	D. Memoria.
P. Remuneratio.	E. Affectus.
Q. Utilitates.	F. Imaginatio.
R. Beatitudo.	G. Visus.
S. Adversitates.	H. Auditus.
T. Pericula.	I. Olfactus.
V. Tentationes.	K. Gustus.
X. Peccatum.	L. Tactus.
Z. Poena.	

In philosophia fructus sit tale:

A. Forma.
B. Materia.
C. Generatio.
D. corruptio.
E. Elementatio.
F. Vegetatio.
G. Sensus.
H. Imaginatio.
I. Motus.
K. Habitus.
L. Voluntas.
M. memoria.

In Medicina

1. Elementa.
2. complexiones.
3. humores.
4. membra.
5. Virtutes.
6. operationes.
7. Spūs.
8. Sexus.
9. actus.
10. habitudo.
11. continens.
12. Motus.
13. quies.
14. somnus.
15. vigilia.
16. Inanitio.
17. repletio.
18. Nutrimentum.
19. medicina.
20. accidentia etc.
21. Tempus.
22. Regio.
23. Exercitium.
24. Consuetudo.
25. Coitus.
26. Morbus.
27. Accidentia.
28. Causa.
29. Signa.
30. Prognostica.
31. Crises.

Oppositor' tror' Tabula.

A. Primus motor.	Primum mobile.
B. Æternitas.	Motus.
C. Infinitum.	Finitum.
D. Fatum.	Natura.
E. Instans.	Tempus.
F. Locus.	Vacuum.
G. Substantia.	Corpus.
H. Simplex.	Compositum.
I. Forma.	Materia.
K. Substantia.	Accidens.
L. Totum.	pars.
M. Actus.	potentia.
N. Habitus.	privatio.
O. Causa.	Effectus.
P. Necessarium.	Impossibile.
Q. Verum.	Falsum.
R. Prius.	posterius.
S. Idem.	Diversum.
T. Unum.	Multitudo.
V. Actio.	Passio.
X. Unale.	plurale.
Z. Esse aliquid.	Habere aliquid.

Sic etiam in Philosophia Morali considerare poterimus tros oppositos virtuti & vitiis. Omnis namque virtus habet peculiare vitium quod illi opponitur: habet etiam aliud quod similitudine imitatur. Sunt etiam virtutes quæ sibi opponi & repugnare videntur: Sic & vitia sicut hæc sequens Tabula ostendit.

Malitia.	Simplicitas.
Præsumptio.	Fides.
Arrogantia.	Disciplina.
Astus.	Opinio.
Infirmitas.	Ambitio.
...	Humilitas.
Calliditas.	Docilitas.
Crudelitas.	Misericordia.
calumnia.	amicitia.
Stultitia.	prudentia.
credulitas.	Scientia
curiositas.	doctrina.
Error.	Industria.

Pen

Perversitas. Conversatio.
Importunitas. contemplatio.
Inertia ... peritia.
Mollities. Iustitia.
adulatio. correctio.
superstitio. religio.
Inobedientia. securitas.
Severitas. inhumanitas.
ostentatio. pietas.
ambitio. praesidentia.
Ignorantia. obedientia.
agrestia. integritas.
familiaritas. impudentia.
Duritia .. fortitudo.
Ignavia. patientia.
Cupiditas ... promptitudo.
anxietas. sollicitudo.
superbia .. magnanimitas.
pusillanimitas. lenitas.
Temeritas. audentia.
Timiditas. Timor.

Pertinacia. Constantia.
mutabilitas. Mansuetudo.
Obstinatio. Confidentia.
Negligentia. deliberatio.
Tyrannis. potestas.
~~[illegible]~~
Obscuritas. subiectio.
Tristitia. Serenitas.
Luxuria. Laetitia.
Dubitatio. Spes.
Contemptus. certitudo.
Poena. poena.
petulantia. voluptas.
avaritia. frugalitas.
prodigalitas. liberalitas.
hypocrisis. humilitas.
Vanitas — Gloria.
deiectio. verecundia.
Iactantia. Laus.
Morositas. Modestia.
Insolentia. Libertas.

Sed illa quae dicta & exemplificata sunt, per quos magna multitudo terminorum contrariorum reperiri possit. Raymundus autem in arte ista 100 enumerat terminos, quos vocat 100 formas, per quas discurrit aliquis subtilis, discurrendo illud accipiens per propria & regulas & discurrendo ipsas suas tot modis quot quilibet illarum differens est in ipsis subiectis, servando semper contra cuilibet debitam suam differentiam ut discurramus aliquo subiecto in entitate, unitate naturali & caeteris. nec discurrendo aliquam formam, ut entitatem, quae est una forma in Deo & alia in angelo, & alia in aliis subiectis. Sed nunc formas ipsas enumerabimus, non omnes dico, propter vitare(?) [illegible], quae res [illegible] sed, qui scire velit, illas apud Raymundum requirat.

Essentia. Esse.
Existentia. Existens.
Entitas. Ens.
Idem. Aliud.
Simplicitas. compositio.
Unitas. pluralitas.
Creatio. transsubstantiatio.
Natura. ars.
Primaritas. derivatio.
Plenitudo. Vacuitas.
pulchritudo. monstrositas.
Ordo. confusio.
status. motus.
forma. materia.
necessitas. contingentia.
realitas. intentionalitas.
Substantia. accidens.
Specialitas. speciitas.
prius. posterius.
generatio. corruptio.
habitus. privatio.
potentia. otium.
actus. proprietas.
comprehensio. apprehensio.
Infinitas. Novitas.

Verum qui termini oppositi in arte nominatis nimium sint, opponantur sive repugnant, ex sequentibus collige in figura A.

B Bonitati congruunt, emanatio, causatio, diffusio, melioratio, constructio, nobilitas, honestas, utilitas, commoditas, causalitas, esse, actio.

Bonitati repugnant: malitia, vilitudo, destructio, restrictio, inhonestas, dedecus, infamia, damnum, incommodum, odium.

C Magnitudini conveniunt: extensio, intensio, infinitas, immensitas, incomprehensibilitas, sublimitas, superioritas, unitas, indivisibilitas, totalitas, summitas, universitas, singularitas, integritas, emanatio, amplitudo, multitudo, plenitudo, abundantia, sufficientia, diuturnitas, numerus, pondus, mensura, distantia, figura, punctum, linea, superficies, soliditas.

Repugnant magnitudini: minoritas, parvitas, paucitas, pauperitas, comprehensibilitas, particularitas, diminutio, insufficientia, exiguitas, comprehensio, limitatio, vacuum.

46.

D. Durationi adest aeternitas, incorruptibilitas, immortalitas, immutabilitas, antiquitas, firmitas, sempiternitas, indissolubilitas, primaevitas, tempus, aevum, semper, principium, [illegible] generatio.
repugnant corruptio, mutatio, privatio, inconstantia, dissolubilitas, [illegible], transitorium, recens, aliquando.

E. Potestati adhaerent possibilitas, esse, [illegible], operari, agere, posse, creare, dominari, omnipotentia, magnipotentia, fortitudo, vis, violentia, actus, authoritas, iurisdictio, [illegible].
repugnant [illegible], resistentia, impotentia, posse & potentia passiva, impossibilitas, debilitas, impedimentum, servitus.

F. Cognitioni adest: sapientia, prophetia, [illegible], instinctus, scientia, prudentia, providentia, [illegible], industria, theologia, opinio, sensus, fides, electio, recollectio, contemplatio, interpretatio, inventio, memoria, diligentia, ordo, veritas, rationabilitas, arbitrium, [illegible], synderesis, intellectus, divinatio, praesumptio, suspicio, nomen, conceptus.
repugnant: ignorantia, error, oblivio, incredulitas, stultitia, negligentia, confusio, contingens, sors, casus, fortuna, [illegible].

G. Appetitui [illegible]: cultus, amor, libertas, audacia, spes, liberum arbitrium, dilectio, gubernatio, [illegible], [illegible], gratitudo, interpretatio, [illegible] passiones [illegible].
repugnant odium, [illegible], desperatio, timor, ira, terror, metus, violentia, malevolentia, obligatio.

H. Virtuti adest: dignitas, nobilitas, honestas, lex, decus, honor, potentia, donum, meritum, fortitudo, natura, operatio, unio, instrumentum, instrumentalitas, potentia agendi & patiendi.
repugnant: vitium, impotentia, ineptitudo, vilitas, ignavia.

J. Veritati adest: iustitia, ordo, regulatio, correctio, lex, praeceptum, subordinatio, necessario esse, existentia, idea, imago, exemplar.
repugnant: falsitas, error, mendacium, [illegible], deceptio, incorrigibilitas, impossibile, contingens, dispensatio, privilegium.

K. Gloriae [illegible]: gaudium, laetitia, plenitudo, perfectio, pulchritudo, beatitudo, libertas, felicitas, voluptas, fruitio, delectatio, finis, quies, [illegible].
repugnant, [illegible], inquietudo, imperfectio, defectus, impedimentum, infelicitas, damnatio, poena, [illegible], ingratitudo, tristitia.

L. Essentiae cohaerent: esse, substantia, natura, forma, informatio, entitas.
repugnant: non esse, non ens, accidens, casus, fortuna, violentia, negatio, falsitas, mendacium.

M. Unitati respondent: simplicitas, identitas, [illegible], puritas, integritas, singularitas, [illegible], fortitudo, individualitas.
repugnant, debilitas, multitudo, compositio, mixtio, divisio, diversitas.

N. Perfectioni [illegible]: finis, complementum, pulchritudo, status.
repugnant: imperfectio, defectus, diminutio, [illegible], mutabilitas, impossibilitas.

Sic modo in figura T. conveniunt.

B. differentia, distinctio, pulchritudo, distributio, divisio, [illegible], pluralitas, [illegible]
repugnat confusio.

C. Concordantia, [illegible], [illegible], unio, identitas, [illegible], collectio, compositio, [illegible], amicitia, sympathia.
repugnat discordia.

D. Oppositio, [illegible], contradictio, repugnantia, resistentia, inimicitia, derogatio, negatio, privatio, corruptio, destructio.
repugnat [illegible].

2. Principiū, caā, origo, impulsus, mobilitas, pductio, influxus, antecedens, absolutus, prioritas, autoritas.
repugnat otiū.
3. Medium, instrūm, centrū, spāū, distās, mediatū, confluens, refluens, continens, iungens, connectens.
repugnat vacuū.
3. Finis, quies, perfectio, consummatio, retributio, refusio, effluxus, eventus, actū, consequens, debitū, finitū, posterioritas, extrema.
repugnat inquietudo.
4. Maioritas, magnificentia, magnificentia, excellentia, superioritas, libertas, difficultas, caritas, maius, magis, supra.
repugnat nihilum & nullitas.
5. Aequalitas, status, similitudo, quietabilitas, immediatio propinqua, immediata.
repugnat inaequalitas.
6. minoritas, humilitas, ..., infra, ..., inferius, facile, minus.
repugnat immensum, infinitum, ...

Verbalia vel alligiones in figura A.

Bonitas bonificat, beat, diffundit, construit, emanat, regit, perficit in tribuit, sanctificat, emendat.
Magnitudo magnificat, amplificat, extendit, intendit, multiplicat, exaltat, mensurat, figurat, sufficit.
Duratio confirmat, conservat, durat, permanet.
Potestas obtinet, operatur, agit, attribuit, fortificat, producit, possificat, creat, liberat, recipit.
Cognitio regit, cognoscit, credit, revelat, eligit, investigat, elicit.
Appetitus appetit, vult, diligit, operatur, delectat, gratificat.
Virtus operat, nobilitat, dignificat, fortificat, attribuit, laudat, honestat.
Veritas verificat, iustificat, invenit, corrigit, ordinat, regulat, demonstrat, reconciliat, recipit.
Gloria perficit, comprehendit, in fine quiescere facit, liberat, beatificat, salvat.

Verba in figura T.

Differentia definit, declarat, ordinat, dividit, distribuit, discernit, separat.
Concordia unit, associat, temperat, pacificat, creat, colligit, continet, conciliat.
Oppositio opponit, resistit, repugnat, confundit, contrariat, inimicat.
principium creat, producit, causat, efficit, effluit, disponit.
medium trahit, confluit, appetit, rapit, allicit, coniungit, separat.
finis perficit, redit, retribuit, refluit, repetit.
maioritas magnificat, dignificat, recipit, causat, ligat.
aequalitas comparat, stat, appropriat.
minoritas humiliat, obedit.

6. Nunc de figurarum mixtione, multiplicatione dicamus. Fit autem haec mixtio aut ex parte subiecti, aut a parte praedicati, aut medii, aut cuiusque eorum. Et iterum fit tripliciter aut terminis in arte explicitis inter se, aut terminis extraneis cum eis, aut explicitis cum extraneis. Et fit haec mixtio aut in una figura tantum, aut in diversis & pluribus, ut in figura S. si dicatur Deus est bonus. aut in figura A si dicatur bonitas est magna. In figura T. ut differentia & principium. Et in figura Q. ut quaelibet se invicem circa aliquod subiectum. — mixtio in eadem figura.
est de Deo, vel quaerendo de quo est aliquid & sic permiscendo quaestiones & regulas in se invicem circa aliquod subiectum.

In diversis etiam figuris vel duplici vel multiplici sic procedetur: ut in figuris S. A. Deus est bonus, in S.T. Deus est principium, in A.T. bonitas est quaedam. Et hoc modo multa commixtionum varietas emerget, quod cum unaquaeque litera circuli immobilis variantur omnes literae quae sunt in circulis mobilibus, et in hac duplici vel multiplici figura, saepe alter circulorum duplicatur, vel multiplicatur, ut in S.A. duplicando circulum S. ut si dicatur Deus est melior aliquo, aliquid est melius hoc. Sic in S.T. ut Deus differt ab hoc. Sic in A.T. dicendo bonitas differt ab aeternitate. Vel duplicando circulum T. dicendo quaedam magis convenit uti quam differentia.

Et eodem modo in Extraneis tribus faciendum est. possumus enim characteribus (?) subiecta usque, et cum eo per has figuras sive circulos, vel simplices, vel duplices, vel magis multiplices discurrere, et cum characteribus praedicatis et respectibus agere, ita, quod semper unus circulus immobilis maneat pro basi, cui omnes alii circuli mobiles variis modis applicentur: et quemadmodum in hac duplicitate procedit, sic et in multiplicitate fieri habet, et magis varie quod circulos multiplicare, quos nunc istis, nunc illis variatis, necesse est diversas complexiones, propositiones emergere, continentes multos terminos sub una constructione, vel diversa vel coniuncta cum aliis propositionibus, sive per similes copulativas, vel disiunctivas, sive per suppositionem, sive in syllogismum aut aliter, et ita mixtio est certior (?) et conducitur ad multas species, definitiones, quaestiones, media, loca, argumenta, conditiones, obiectiones, et solutiones, et aliorum inveniendorum illud … multis, et est species mixtionis huius communiores istae. At, Tt, Aq, At, Tq, Atq. et extenditur haec mixtio secundum duplicatas vel ~~[illegible]~~ multiplicatas unicuique circuli in aliquam istarum specierum, quod circa subiectum aliis modis communicare diffuse voluerimus, vel aliter opus sit discurrere.

Raymundus ipse in arte hoc 4. dumtaxat ponit mixtionis species, quas et vocat quatuor figuras, quarum prima est figura A in se ipsa ducta, ut si dicatur bonitas est magna. Secunda est figura T in se ducta ut si dicatur differentia est principium. 3a. constat ex prima et 2da ut bonitas est differens. 4a. componitur ex tribus prioribus simul iuncta. Qualibet autem istarum figurarum propria habet conditiones quas in eius discursu convenit observare, sicut nunc dicemus de singulis his figuris secundum Raymundi ipsius fundamenta eas breviter declarando.

1a. figura, prima ac praecipue versatur circa primum ens, in quo subiectum et praedicatum convertuntur, in identitate substantiae naturae et in, et hoc est necesse, nam alias accidentibus quae est in Deo subiectum et praedicatum esset absolute destructa, ut puta aeternitas, quae est superior per infinitum durans, et sua bonitas esset inferior per partem (?) quae est imperfecta, et istud primum ens est Deus, cui primo et convertibiliter propria huius figurae applicantur, et ad alia reliqua subiecta proportionaliter. Inquirimus enim istis per hanc figuram naturalem coniunctionem, dispositionem, et proportionem, quae est inter subiectum et praedicatum, et investigamus per eam quae conveniunt et quae non, et quae est propria passiones et quae appropriantur inter subiectum et praedicatum, ut ad faciendum conclusionem possit medium invenire. Et mixtio istius figurae fit simpliciter vel in abstracto ut bonitas est magnitudo; Vel in concreto: ut bonitas est magna: et colliguntur ex ista figura species 81. secundum quamlibet praedicandi modum, quando unum principium ad aliud, et quaestio in hac figura maxime observanda est, ut conveniunt et proportionantur quae est inter unum principium et aliud non destruatur, ut puta, de quo dicitur duratio secundum aeternitatem, de illo dicatur magnitudo secundum infinitatem, et potestas secundum omnipotentiam.

2a figura est triangulorum, ipsa inquirit obiecta contracta, unde per illa primo illius inquirit acquirere sua, discurrendo per illa circula (?)

lineales, recte, transversales, mutando angulos in angulis, tres in tribus, gratia et specula, et fiunt solida corpora suo modo, prout de prima figura dictum est. Et conditio huius figurae observanda est talis, ut unus triangulus alium adiuvet, et alius alium contrastet, et se mutuo penetrent.

3a figura unit omnia principia cum omnibus, ut illis per omnia principia concreat quodlibet principium, inveniatur medium, cum quo subiectum et praedicatum coniunguntur, ut ad quaslibet quaestiones sive conclusiones concludendas et declarandas multas inveniat rationes. Continet autem haec figura 36. camerulas, quas dicimus cameras, quarum quaelibet ~~[illegible]~~ duas continet literas, et quaelibet litera stat pro subiecto et praedicato cuiusque duarum praedictarum figurarum et hoc modo in qualibet camera sunt 12 propositiones, ut in camera b.c. dicimus, bonitas est magna, bonitas est differens, bonitas est concordans; magnitudo est bona, est differens, est concordans: differentia est bona, est magna, est concordans. concordantia est bona, est magna, est differens. Et scias insuper quod unaquaeque propositio duas habet implicitas quaestiones, de eadem literarum camera constitutas, unde in qualibet camera sunt 24 quaestiones et ita in tota figura sunt propositiones 432. et quaestiones 864. Et conditio huius figurae est ut una camera non sit quam alia, sed se mutuo adiuvent et iuvent. Insuper observandum est ut discurramus unamquamque cameram huius figurae tribus modis secundum suarum literarum significata, primo cum definitionibus figurae A. 2o cum speciebus triangulorum figurae T. 3o cum speciebus regularum figurae Q. secundum adiectionem camerae affirmando vel negando.

4a figura ipsa disponit intellectum ad investigandum et inveniendum, obiiciendum, probandum, et determinandum per necessarias conclusiones, et ista figura constat ex tribus circulis, superiore immobili, et duobus inferioribus mobilibus, et continet in se tres praecedentes, ideo ipsa est generalior quam tertia, nam in qualibet camera huius figurae sunt 3. literae et istae camerae propter nimiam suam multitudinem magno[?] ratu[?] difficillatur[?] reducuntur ad tertiam tabulam quis[?] columnis dictae, in qua intellectus discurrendo per principia et regulas, fiunt se adeo subtilem et generalem, ita ut sophista ei illi stare non possit. Conditio istius figurae est, ut accipiantur solum illae camerae, quae sunt magis applicabiles ad propositum, recipiendo ex illis quaevis medium intellectum et proprietates, tali modo, ut non sequatur inde ingeniosus[?], vel impossibile, et in ista conditione illis fiunt sua per totam figuram et habet plures rationes ad eandem conclusionem. NB.

Sequitur nunc figura tabularum et primo tabula 3ae figurae quae 36. camerarum, quae elicitur ex 81 cameris Tabulae quadratae, quas generant 12 circulorum mixtiones, quo unus mobilis volvitur cum qualibet litera circuli immobilis.

bb.	cb	db	eb	fb	gb	hb	ib	kb
bc	cc	dc	ec	fc	gc	hc	ic	kc
bd	cd	dd	ed	fd	gd	hd	id	kd
be	ce	de	ee	fe	ge	he	ie	ke
bf	cf	df	ef.	ff	gf	hf	if	kf
bg.	cg.	dg	eg	fg	gg	hg	ig	kg
bh.	ch.	dh	eh	fh	gh	hh	ih	kh
bi	ci	di	ei	fi	gi	hi	ii	ki
bk	ck.	dk.	ek	fk	gk	hk	ik	kk

Per hanc Tabulam argumentamur in hunc modum: ut in camera bc, omne quod est sui differens est magnum, sed bonitas est talis, ergo magna. Item ubicunque est pluralitas, ibi est differentia, in bonitate est pluralitas, scilicet bonificativum, bonificabile, et bonificare, ergo in bonitate est differentia et bonitas est differens. Item omne quod convenit suae definitioni in eadem specie, convenit in concordantia, sed bonitas

sed bonitas producit plures bonitates in eadem specie quia etc. Item oportet id quod est ratio omnis esse bonum, magnum esse bonum quam bona. Item magnitudinem esse differentem et concordantem quia est bonum, magnum est bonum quod bona. Item oportet id quod facit ad esse esse bonum, differentia et concordantia, quibus plures quibus de bonitate. Item oportet id quod facit ad esse esse bonum, differentia et concordantia faciunt ad compositionem esse quod est bona. Item ubi non est distantia, ibi est magnitudo, et ubi est differentia ibi est distantia quia etc. Item nulla actio est sine magnitudine, quoniam est activa, quod magna. Item omnis differentia quae est sine proportione est quaedam, differentia tamen substantia et substantia est talis, quae concordans. Item omnis concordans est in pluribus, nulla pluralitas est sine differentia, et concordantia non potest esse sine differentia, ergo est differens etc. in ipsis argumentis quae per hanc tabulam inveniuntur medium terminis et definitionibus principiorum, conditionibus et speciebus regularum, quae cadunt in camera per praedicta, et sunt haec complificanda in una camera, ita quod eadem ratione compositionis per omnes cameras generales et speciales similiter requiritur. Et fiunt adhuc in una figura argumenta in tres quaestiones, multiplicando tres artes, vel sub illis acceptis sumendo medium secundum species quaestionum, vel conditiones principiorum et dignitatum ac regularum, ut accipiendo medium per conditiones primae figurae, arguimus in hunc modum: nulla pietas quae quaeritur in magnitudine et aeternitate, est limitata aut impedita: sed divina pietas est talis quae Nullatenus in quo bonitas et proprium est id, est causa malitiae; sed Deus est huiusmodi. Item accipiendo medium secundum primam conditionem regulae b. arguitur sic illud, per quod dicitur Deum magis intelligere et magis credere, recolere et magis amare, est a Deo ordinabile, sed hoc est per incarnationem Dei, ergo. Item oportet illud per quod Divina bonitas potest magis glorificare creaturas, esse necesse, sed hoc fit per incarnationem Dei et per resurrectionem mortuorum quia etc. Ut dicta per hanc tabulam huius figurae sit magis generalis, dum unaquaque camera discurrere, in qua hanc, quae dicta est, ut 12 principiis in toto arguitur, ut 24 conditionibus et ut ea specialia ac regularia, specialesque regularum ac triplorum, ac ut definitionibus principiorum, sumendo media ut diximus, et infra in 2a parte latius docebimus, ponendo intentionem vel ex natura sua, vel ex eius definitione, vel per speciem eius, vel modum, vel actum vel per his simplicibus praedicatis, ut sunt bonitas habet naturam bonificandi, et ut quod bonum est bonum, et agit bonum, et sua dans esse bonum, recipit in se bonabilia, habet actum bonificandi; et bonificare et sic de aliis, per plures sumendo et faciendo demonstrationes, vel per propter quid, vel per quia, vel per aequiparantiam, ut alibi docebimus.

Sequitur Tabula 4ae figurae quae est [illegible] 81 columnarum et quaelibet columna 9 camerarum, quae faciunt in toto cameras 729 secundum trium circulorum variationem. Sed Raymundus non recipit nisi 252 cameras, scilicet harum 28 columnarum, ex quibus colliguntur sequenta Tabula 84 ut infra.

B

bbb	bcb	bdb	beb	bfb	bgb	bhb	bib	bkb
bbc	bcc	bdc	bec	bfc	bgc	bhc	bic	bkc
bbd	bcd	bdd	bed	bfd	bgd	bhd	bid	bkd
bbe	bce	bde	bee	bfe	bge	bhe	bie	bke
bbf	bcf	bdf	bef	bff	bgf	bhf	bif	bkf
bbg	bcg	bdg	beg	bfg	bgg	bhg	big	bkg
bbh	bch	bdh	beh	bfh	bgh	bhh	bih	bkh
bbi	bci	bdi	bei	bfi	bgi	bhi	bii	bki
bbk	bck	bdk	bek	bfk	bgk	bhk	bik	bkk

C.

cbb ccb cdb ceb cfb cgb chb cib ckb
cbc ccc cdc cec cfc cgc chc cic ckc
cbd ccd cdd ced cfd cgd chd cid ckd
cbe cce cde cee cfe cge che cie cke
cbf ccf cdf cef cff cgf chf cif ckf
cbg ccg cdg ceg cfg cgg chg cig ckg
cbh cch cdh ceh cfh cgh chh cih ckh
cbi cci cdi cei cfi cgi chi cii cki
cbk cck cdk cek cfk cgk chk cik ckk

G.

gbb gcb gdb geb gfb ggb ghb gib gkb
gbc gcc gdc gec gfc ggc ghc gic gkc
gbd gcd gdd ged gfd ggd ghd gid gkd
gbe gce gde gee gfe gge ghe gie gke
gbf gcf gdf gef gff ggf ghf gif gkf
gbg gcg gdg geg gfg ggg ghg gig gkg
gbh gch gdh geh gfh ggh ghh gih gkh
gbi gci gdi gei gfi ggi ghi gii gki
gbk gck gdk gek gfk ggk ghk gik gkk.

D.

dbb dcb ddb deb dfb dgb dhb dib dkb.
dbc dcc ddc dec dfc dgc dhc dic dkc
dbd dcd ddd ded dfd dgd dhd did dkd
dbe dce dde dee dfe dge dhe die dke
dbf dcf ddf def dff dgf dhf dif dkf
dbg dcg ddg deg dfg dgg dhg dig dkg
dbh dch ddh deh dfh dgh dhh dih dkh
dbi dci ddi dei dfi dgi dhi dii dki
dbk dck ddk dek dfk dgk dhk dik dkk

H.

hbb hcb hdb heb hfb hgb hhb hib hkb.
hbc hcc hdc hec hfc hgc hhc hic hkc
hbd hcd hdd hed hfd hgd hhd hid hkd
hbe hce hde hee hfe hge hhe hie hke
hbf hcf hdf hef hff hgf hhf hif hkf
hbg hcg hdg heg hfg hgg hhg hig hkg
hbh hch hdh heh hfh hgh hhh hih gkh
hbi hci hdi hei hfi hgi hhi hii hki
hbk hck hdk hek hfk hgk hhk hik hkk.

E.

ebb ecb edb eeb efb egb ehb eib ekb.
ebc ecc edc eec efc egc ehc eic ekc
ebd ecd edd eed efd egd ehd eid ekd
ebe ece ede eee efe ege ehe eie eke
ebf ecf edf eef eff egf ehf eif ekf
ebg ecg edg eeg efg egg ehg eig ekg
ebh ech edh eeh efh egh ehh eih ekh
ebi eci edi eei efi egi ehi eii eki
ebk eck edk eek efk egk ehk eik ekk

I.

ibb icb idb ieb ifb igb ihb iib ikb.
ibc icc idc iec ifc igc ihc iic ikc
ibd icd idd ied ifd igd ihd iid ikd
ibe ice ide iee ife ige ihe iie ike
ibf icf idf ief iff igf ihf iif ikf.
ibg icg idg ieg ifg igg ihg iig ikg
ibh ich idh ieh ifh igh ihh iih ikh
ibi ici idi iei ifi igi ihi iii iki.
ibk ick idk iek ifk igk ihk iik ikk.

F.

fbb fcb fdb feb ffb fgb fhb fib fkb.
fbc fcc fdc fec ffc fgc fhc fic fkc
fbd fcd fdd fed ffd fgd fhd fid fkd
fbe fce fde fee ffe fge fhe fie fke
fbf fcf fdf fef fff fgf fhf fif fkf
fbg fcg fdg feg ffg fgg fhg fig fkg
fbh fch fdh feh ffh fgh fhh fih fkh
fbi fci fdi fei ffi fgi fhi fii fki
fbk fck fdk fek ffk fgk fhk fik fkk

K.

kbb kcb kdb keb kfb kgb khb kib kkb
kbc kcc kdc kec kfc kgc khc kic kkc
kbd kcd kdd ked kfd kgd khd kid kkd
kbe kce kde kee kfe kge khe kie kke
kbf kcf kdf kef kff kgf khf kif kkf
kbg kcg kdg keg kfg kgg khg kig kkg
kbh kch kdh keh kfh kgh khh kih kkh
kbi kci kdi kei kfi kgi khi kii kki
kbk kck kdk kek kfk kgk khk kik kkk

Per hunc autem venitur [illegible] figurae illius [illegible] sua in hunc modum: sumendo idem terminum qui vult probare, ut gratia de illis per quatuor media figurae A. et totius figurae T. Ut si quaeritur an Papa habeat plenitudinem potestatis, terminus sit in figura A sub litteris ce. proceditur affirmative quatuor mediis figurae A. in hunc modum per cbe, omnis potestas optima, quae non est melior, est plena potestas: Papae potestas est huiusmodi ergo. Per cce. Omnis suprema potestas est plena potestas, ergo. Per cdc. omnis indissolubilis et immutabilis potestas est plena potestas, ergo. Per cec. illa potestas quae non excipit omni potestati et nullam sibi, est plena potestas, ergo. Per cfe, illa potestas quae est super omnes suas propinquas, [illegible] est plena potestas ergo. Per cge. omnis potestas, cuius radix est sua

qua nostras ē plena ptas p. Per che, illa ptas q dignior ē ab ptib, ē plena ptas. Per cie. illa ptas q ē vera imago diuie ptis, ē plena ptas
p. cke. illa ptas q ē quies, finis, & pfectio oīs ptis ultra q nō ē ḡgressio
ē plena ptas. Probat eād pclusiō p 9. media figā T. sic
p cbe. illa ptas, cuiq ē distribuere & dignare oēs alias ptes ē plena ptas.
p cce. illa ptas, q colligit, ptinet, unit in se oēs ptes, ē plena ptas.
p cde. illa ptas, cui nihil pōt resistere nec pcurrere, ē p.
p cee. illa ptas cuiq authoritas antecedit oēs ptes, ē qs pprie & eād aliar ptas.
p cfe. illa ptas q ē medium pungens, mensurans, complens, ponens & uniens oēs alias ptes,
p cge. illa ptas q ē pmunio & tris cum ptate, ē p.
p che. illa ptas q ē maior cū ptē & nulla se, ē p
p. cie. illa ptas, q ē media gra & aglis ptē diuā, ē p
p. cke. Illa ptas, qua oīs ptas inferior & minor ē & obedit, ē p.
Cū his 9. mediis sumus deinceps nouā columnā tabulae, sicut patebit infra, & ita pclusa hac pcla eliciuntur alie sī pcedre, ut si p camerā cete arguimus: ubicunq ē prima ptas in aliquo gne, ibi ē plenitudo ptis in illo gne: sed in Papa ē prima ptas in cpe Xpi mystico, ergo in Papa ē plenitudo ptis in cpe Xpi mystico. Vide inferius p 4tam spēi regulae c. arguendo: Papa hēt ptis plenitudinē in cpe Xpi mystico: sed quidentes in purgatorio sūt membra de cpe Xpi mystico, ergo Papa hēt plenitudinē ptis in aīas existentes in purgatorio. Hinc etiā nascitur pblema, circa qstionē utrū Papa possit liberare aīas q puniuntur in purgatorio: cuiq affirmat pclusionē p 9. media sicut supra exemplificauimus & erunt tres in figā A sub ck. & qstio stat sīl sub ck, quia utrum ptas Papae possit glorificare aīas q puniuntur in purgatorio pclusionem affirmatiuam pbat p ebk, oīs ptas q pōt dominari & emendare aīas existentes in purgatorio, pōt illas liberare a poena & glorificare; atqui ptas Papae ē huiusmodi, ergo p. Cū sit cps Xpi mysticum pōt p. p. cck oīs ptas, cuiq plenitudo se diffundit extensiue & intensiue p.
p cdk. ptas, q se extendit nō solum ad hos, q sunt in mundo, sed in solum operat supra illa q in spe, sed et in illa q sunt in caelo, pōt p. p eek. oīs ptas, q hēt media authentē in ecclis, hēt illam media in regis in purgatorio & pōt p.
p efk. oīs ptas q pōt supplere & dimittere errores & negligentias aīarum in fide & morib quond commissas, pōt p. p egk. oīs ptas q pōt efficere desiderio aīarum ad salutē, pōt p. p. chk. oīs ptas q hēt liberam & plenā dispensationem supra uirtutes, grās, dona & merita fidelium & sanctor, pōt p.
p eik. ptas, q pōt instituere, pōt p. p ekk. oīs ptas ordinata ad beatā & glām fidelium, pōt p. Hi ratē poteris pbare hanc pclē p 9. media sumpta & figā T. & p 9 figās Tabulae, d. hac pauca exemplificatiae sufficiunt. Constitutis itaq fundī arguendi, euacuandi multiplicandi ppositionē arguendi tribus qstionib ut suis regulis & spēb, & tandem multiplicandi ipsa pclē, cum 9 qstionib & eār regulis & spēb. Ad multiplicandum hanc figām de una camera in aliam, de una columnula reuoluenis in aliam sī ppositē q sunt in duab lris ut in camera bcd columnā cde & cum camera def & in de stib pueris p hanc multiplicationē donec oēs columnulas ac cameras reuoluis ad subiectum medii appli conueniens, quas deinceps multiplicamus p tabulam magnam, de qua

Ex precedenti tabula sedule [illegible] circulorum revolutione colligitur, sicut [illegible] colligimus 84 cameras in quibus tota [illegible], & quod ex his 84 cameris facit unam columnam 20 camerarum [illegible], [illegible] duarum figurarum, que dicto notatur per literam T. [illegible] litere ponitur ante T sunt de prima figura & omnes sequentes ipsam T. sunt de 2da figura. Sed [illegible] 84 illas cameras, que [illegible] totidem columnarum colligemus: [illegible] columne [illegible] sint, monstrabimus, & sic patebit tabula magna Raymundi que est 84 columnarum.

Bcd.	bgh	cgk	efi
bce	bgi	chi	efk
bcf	bgk	chk	egh
bcg	bhi	cik	egi
bch	bhk	~~ckk~~	egk
bci	bik.	Def	ehi
bck.	Cde	deg	ehk
bde	cdf	deh	eik.
bdf	cdg	dei	Fgh.
bdg	cdh	dek	fgi
bdh	cdi	dfg	fgk
bdi.	cdk	dfh	fhi
bdk	cef	dfi	fhk
bef	ceg	dfk	fik
beg	ceh.	dgh	Ghi.
beh	cei	dgi	ghk
bei	cek	dgk	gik.
bek	cfg	dhi	Hik.
bfg	cfh	dhk	
bfh	cfi	dik.	84.
bfi	cfk.	Efg	
bfk.	cgh	efh.	
	cgi		

Multiplicatio [illegible] harum camerarum in 20 cameras [illegible] & nunc [illegible] in camera bcd. [illegible] exemplis in calce huius [illegible] sciens omnes reliquas multiplicare, & in columnas reducere. Nunc quomodo per hanc tabulam [illegible] [illegible] sunt unius Raymundi [illegible] in camera bcd [illegible] tota columna [illegible] mundum esse eternum. Itaque

Per bcdt. dicimus: si mundus est eternus, sua bonitas est ratio ut ab eterno producat bonum eternum, & magnitudo illius bonitatis ab eterno & in eternum infinitaret, sicut eternitas illius ab eterno eternaliter durare faceret, ex quibus sequeretur nullum malum esse in mundo, quod est contra [illegible]. Unde regula b [illegible] ponit negativam esse tenendam.

Item bctd. Si mundus est eternus, est bona & magna quietas eterna [illegible] & subtilis per [illegible] est impossibile, [illegible] fines [illegible] [illegible] boni cum magnitudine eterna, [illegible] bonitas esset ratio producens & bonificare [illegible] infinite, [illegible] quiete, & eternitas faceret durare illas [illegible] bonitatem, magnitudinem [illegible] est impossibile [illegible]. D. ponet primitivas, [illegible] bonitas, magnitudo & eternitas, quod est impossibile.

Exemplum columna ex camera bcd.

bcdt	cdtc.
bctd.	ctbc.
bdtc	ctcd.
btcd.	bdtd.
tbcd.	cdtd.
cdtb.	dtbd.
ctbd.	dtcd.
dtbc.	
bctb.	
bdtb	
btbc.	
btbd.	
bctc.	

Per bdtc. si mundus est eternus, eternitas Dei & mundi [illegible] quidam, [illegible] est impossibile [illegible] mundi in se contineat eterna malia, [illegible] & [illegible] regula C. ponit, si mundus est eternus, [illegible] eternitas [illegible], [illegible] est aliud [illegible] per durationem, quod est contra eternitatem Dei.

Per btcd. Si mundus est eternus, sua bonitas est eterna & minata, [illegible] de subtili & subtili, & cetera. [illegible] scala [illegible] de eterna quietudine & quietate [illegible] est impossibile, adhuc prima species cd ponet primitiva correptione [illegible] quidam ac primitiva ponit [illegible] & sic [illegible] species cd ponit quod mundus sit [illegible] & [illegible] & [illegible] uno posito in alio.

Per btcd. Si mundus e(st) aet(ernu)s, sua differentia, concordantia, et contrarietas sunt aeter-
nae principalis [illegible] differentia, concordantia et contrarietate, mundus non habet [illegible], et ita
mundus est compositus principiis et principatis ordinatis ad aliquem finem aeternum, quia differentia,
concordantia et contrarietas non sunt aeternitas et causa mundi, et non causa, et mundus est com-
positus et non compositus, quod est contradictio.

Per cdtb. Si mundus est aeternus, tam magna est differentia sua aeternitatis, quod
scala de subtili et subtili, et eadem est illa causa, quae ponit aeternitatem distare inter
subtile et subtile, quod est impossibile, quia illa subtilitas est incorruptibilis quae ponit differentias.

Per ctcd. Si mundus est aeternus, tam magna contrarietas differentiae sunt per regulas
CD est scala existens inter subtile et subtile, habituata simpliciter de contrarietate contra-
ria secundam speciem regulae CD. scilicet quam differentia aeternitatis mundi est subdita, et contrarietas
et aliis in differentia per secundam speciem regulae CD. et per tertiam speciem regulae C. contrarietas habet actus
aeternos simpliciter, quod est impossibile, per scalam inter subtile et subtile.

Per dtbc. Si mundus est aeternus, sua aeternitas est de principiis, infinitis et
finitis differentiis et concordantiis in scala de subtili et subtili per sustentatis: et aeternitas
quoad sua genera est infinita durans differentiae et concordantiae quae in scala sunt quoad genera
eorum, in extensione quantitatis, atque in situ et situ incompositis et partibus infinitis et
finitis, quantitate finita durare aeternitatem, quia omnes partes innatas, quae finitae sunt, quod est impossibile.

Per bctb. Si mundus est aeternus, sunt tres aeternitates differentes, scilicet Dei
et mundi, et sic differentia quae est inter sensuale et sensuale, et intellectuale et intellectuale, quae
ponit tres aeternitates differentes, et bonitas ponit illas bonas, et magnitudo infinitas,
et hoc est impossibile, quia differentia ponit ipsas malas sed est quid, et sic deficit magnitudo bonitatis
et omnis rationis deficiet infinitas magnitudinis.

Per bdtb. Si mundus est aeternus, differentia per scalam suam ponit tres aeterni-
tates bonas et aeternas, in quo bonitas est ratio producens bonum confusum et aeternum, quod est
impossibile, quia differentia in creatis non est aeterna.

Per btbc. Si mundus est aeternus, bonitas et differentia inter sensuale et intellectuale
non ponit habere concordantiam in suo aeterno, et mundus erit subtilis confusus, sed bonitas mo-
ralis non habet concordiam cum aeterno, quod patet per contrarietatem corruptionis, privationis et culpae.

Per btbd. Si mundus est aeternus, sua contrarietas est innata et aeterna et
sustentata a bonitate et ratione differentiae, quia aeterna et inde scala existente
inter subtile et subtile, per quam scalam contrarietas nequaquam potest se tenere per se et reg-
C. praedictis destructis, et si mundus est aeternus, contrarietas aeterna est impediens omne bonum diversum
per subtile et subtile.

Per bctc. Si mundus est aeternus, concordia innata, quae est de esse mundi
inter subtile et subtile, scilicet est aeterna et sic sunt tres concordiae et tres aeternitates sub-
stantiales quales, a magnitudine bonitatis et aeternitatis, in durare aeterno magnitudinis bonitatis,
quod est impossibile, quia sunt tres contrarietates subalternatae et oppositae in magnitudine malitiae et aeternitate.

Per cdtc. Si mundus est aeternus, tam magna concordia suae aeternitatis, est ens
habens in se innata aeternans, aeternatum, aeternare, et quod de ipsis omnis con-
trarietate remota, quibus testantur prima et secunda regula C. et secunda regula D. et
quod habent per magnitudinem sic extensiones, sicut per aeternitatem durare, quod est impossibile per
scalam de subtili et subtili.

Per ctbc. Si mundus est aeternus, magnitudo sua differentia et concordia
per regulas CD sit principium aeternitatis et aeternum, ab omni contrarietate separata et mun-
dus est compositus ex ipsis aeternis, contrarietate, quod est falsum, cum mundus sit subditus corruptioni
ratione contrarietatis habentis in mundo magnam et aeternam actionem.

ordine suo sigli-
ni.
2 3 t.
3 t 1.
1 t 2.
1 t 3.
t 3 2.
t 3 1.
3 t 1 2.
1 2 3.
plicatis ultimis
aliis omissis.
1 2 t 1.
1 3 t 1.
2 1 t 2.
2 3 t 2.
3 1 t 3.
3 2 t 3.
uplatis primis
aliis omissis.
1 t 2 1.
1 t 3 1.
2 t 1 2.
2 t 3 2
3 t 1 3
3 t 2 3.

summa 20.

Per CTCD. Si mundus est aeternus, magna distantia, inter quam magna concordantia et contrarietate, est illa forma, quae causat contradictiones, quod patet per scalam aeternitatis existentem inter substantiae et inortae. Et quod quiescit se in aeternitate, quae est simplex principium, in quo sit composita per 2dam regulam CD, et unum principium est subditum alteri, per 3tiam regulam D et 2da regula C. ponit magna distantia et aeternitas et concordantia et contrarietas sit composita in unitas, et sic aeternitas mundi ponit contradictiones, quae stare non potest.

Per CDTD. Si mundus est aeternus, sua aeternitas innata est bonitate aeterna, quod est falsum, nam contrarietas aeterna, est quae bonitate aeterna cum malitia et ejus. Unde sequitur quod aeternitas mundi est subiecta contrariis innatis componi, et hoc patet per primam et 2dam speciem regulae D. quod substantia sit composita ex principiis contrariis aeternis, et per speciem regulae C. mundus habet aeternalem innatam contrariantem, contrariare et contrariatum.

Per CCTD. Si mundus est aeternus, tunc numquam contrarietas inter magnitudinem et aeternitatem, est illa infinita resistentia inter divinam magnitudinem et aeternitatem, et sic per primam speciem regulae D. divina aeternitas causat infinitam durationem sibi similem, et magnitudo mundi causat magnitudinem finitam sibi similem, et sic per 3am speciem regulae D. magnitudo Dei est impedita in suo esse per quod, aeternitas vero nequaquam, quod est impossibile.

Per DTCD. Si mundus est aeternus, sua distinctio et contrarietas innatae quae sunt sibi coessentiales et propriae passiones, in scala sustentata, quae sunt de principiis et aeternis contrariis, per primam regulam D. quae componuntur per 2am regulam CD, ipsis habentibus superioritatem et subiugatae per 1am reg. C. et 3am D. una ratione sicut propriis existentia in aliis subiectis aeternis, sicut principiis naturalis in aliis principiis, ex quibus linea est conjuncta et composita, quod est falsum et impossibile.

Per DTCD. Si mundus est aeternus, sunt naturales et coessentiales concordantia et contrarietas per primam speciem regulae D sunt de seipsis et scala de substantia et subiecti est composita ex contrariis, quae habitus in se concordantis, concordabile et concordare, contrariante, contrariabile et contrariare aeternante, aeternatum, aeternare, quod quidem est ponere oppositionem aeternitatis et mundus est in principiis incorruptibilibus et corruptibilibus, et hoc infinitas in nos resolventes, multiplo infinitas numerorum et aeternitatis, quod est impossibile.

Cum summa difficultate et confusione perducatur illis 84. cameris explicatis constituere propria columnis 20. camerarum ubi utriusque in fol. 53. cerneretur, hinc ego columnam aliam non alphabeticam sed numericam, ubi hic supra, subrogavi cuiusque ope quaelibet camera ex illis 84. in sua columna illi simili multiplicare licebit, primam literam quaecumque illa sit, cuiuslibet camerae exprimendo numero 1. 2dam literam quaecumque illa sit numero 2. 3tiam literam numero 3. quas tres literas sic numeratas in hac columna iam multiplicatas reperies, et deinceps iterum in suam primam significationem alphabeticam resolvens. Verbi gratia si incipias cameram dgh, per d accipies ~~[illegible]~~ numerum 1. et g 2, et h 3. ut habeas tertiam cameram 2ae deductionis, quam tota demum cuilibet ~~[illegible]~~ numero suam literam priorem reddens ut loco h. resumendo 3. loco g. 2. et loco d. 1. cum suis significationibus.

Pars 2da commentariorum.

De Inventione Complexorum.

Dividitur in 5. partes, quarum prima de formatione propositionum, 2a de formatione definitionum, 3a de formatione argumentorum et inventione medij. 4a de locis sumptis. 5a de solutione quaestionum et argumentorum dissolutione.

Propositiones fiunt per conjunctionem terminorum, quando scilicet terminum complexum facimus, itaque subiecto alicui praedicatum quod debetur, vel competit, quocunque modo fiat per quamlibet orationis partem, sive per nomen, sive per verbum vel adverbium et cuiusmodi.

Illud autem observandum est ut in constituendis propositionibus non per universalem rationem adstringamus, sed variare oporteat, tum propter decorem, tum et propter usum, quae varietas sumitur ex diversis speciebus praedicationum, ut subiecto aliquid attribuamus praedicatum modo affirmative, aliquid negative, vel unum cum alio, interdum indefinite, directe vel indirecte, quae sunt ad ornandum sermonem [illegible].

Itaque ut haec magis intelligere valeamus, primo de varia praedicatione pauca dicamus, sive ea sit ex natura praedicati sive ex natura subiecti vel signi, seu modi praenuntiandi.

Est itaque Praedicatio ex natura praedicati aut univoca, quae est unius de pluribus eodem nomine et ratione, ut homo de Socrate et Platone. Aut aequivoca ut nomen canis, sicut canis de sydere coelesti, pisce marino et cane latrabili. Aut denominativa quae fit a nomine accidentali, sicut a iustitia dicitur iustus, a bonitate bonus.

Iterum secundum attributionem praedicationum, alia naturalis seu necessaria, cum praedicatum est de essentia subiecti vel proprium eius sive genus vel species et huiusmodi. Alia est contingens secundum rationem in qua praedicatum potest adesse vel abesse subiecto. Alia remota in qua praedicatum nullo modo potest convenire subiecto. Praedicatio autem necessaria alia simpliciter alia ex hypothesi. Contingens autem est ut saepe vel raro vel ad utrumlibet.

Iterum secundum rationem praedicationum, alia directa, quae est superioris de inferiori. Alia indirecta quae est e converso. Alia aequalis quae est convertibilium vel se vel definitio de definito, aut eiusdem de eiusdem nominis nomine. Et est alia mediata, ut animalis de Platone, alia absoluta, in qua non est aliquis terminus quae comparationem faciat, ut homo est animal, homo est iustus. Alia comparativa vel respectiva, aliquo termino respectivo addito, ut homo Xpianus, Deus est principium hominis, Deus est melior angelis, Deus est optimus entium, et in his saepe reperitur duplex comparatio, una affirmativa, sicut in ista: Deus melior est quam alia entia: Et alia negativa, quod nullum entium melius Deo, quia in aliquo alio subiecto dari potest aequalitate.

Iterum secundum qualitatem praedicationum, alia affirmativa alia negativa, alia vera alia falsa, sive secundum qualitatem praedicatis, vel secundum convenientiam orationis cum re vel secundum quantitatem, quae est vel universalis vel particularis vel indefinita, homo omnis in subiecto positus sine aliquo termino ~~[illegible]~~ vel signo universali vel particulari, et hac aliquando aequipollet particulari ratione signi, aliquando universali ex parte rei, aliquando singulari quando fit pro termino discreto ut Plato currit.

Iterum secundum modum praedicationum alia de inesse, quae continet simpliciter inhaerentiam praedicati ad subiectum, homo est animal, homo est albus. Alia est de modo quae Largius quam dialectice appellamus, et hic vel est modus subiecti, vel praedicati vel propositionis. Modus subiecti et praedicati est eius determinatio nominalis vel adverbialis vel alterius subiecto aut praedicato adveniens, ut homo bonus, homo iustus. Et in praedicato ut operatur bene, iuste, et secundum hunc modalitatem facile multiplicantur termini, tam subiecta quam praedicata, illos et complexis fundo navire complexum, et in hunc

priete'iuminas ppriees reduplicatiua, exceptiua, separatiua, comparatiua
modo varijs & simillibus & his assimil. Modus a. primus e, qd
tota ppne dr: ut homo vide ee c pte. Hujus a. modi sesi gna est
quod idea, q de aliquo toto dicto dici ptl, ut ne, falsu, pte, bonu, firbu
creditu, auditu & multa alia alia. Ideo sed sigat' dignit Gdicao,
termini alia e categorica, simplice Gdicae continens, ut Deus e bonus. Alia
hypothetica, q duas categorias iungit cu rae su suppositis. Ut si Deus est
bonus, Deus e iustus: & hec qdu vere hypothetica et si fiunt p signu Gditionale
ut si: siue locale, ut ubi: siue tpale, ut qdo: aut modale ut quo, siue
& p aliq relatiuum eodem in detiae sutu l. Gdicati, ut Deus e bonus, qui
creauit oia bona. Quae a. sut coniunctae et coniunctiua l. disiunctiua
coniuncte, nullas suppones continent.

Haec itaq et Gdicandi gna q assignauimus, quonia alia
& alia Gdicao, alia & alia adhibentur in prede & expldo, quaeto, refutado,
argdo, soluendo, demstrdo, inferdo. Alr nas in unslib, alr in ptlu
ut alr in auditalib e praetatu. Alia n. & alia ad aliar ute requirunt
& aliud & aliud ptl sut ee vere vel falsa, & eq quod non; & et aliae inde
se Gtrie, aliae Gdictoriae, aliae subcontrariae, aliae subalternae: & hac de
Gdicaib nunc dicta sufficiant ad ppones modo redeamus.

Quae in hac arte ponuntur gna Gdicandi, ea gratiose magnae Propones.
sut, & aliam subo appositis in laudes, l. vituperat, aut quis alias rele adhi
beant singlari Gdicate, aut p inhaerentia, l. operae transeunte, aut alio
modo siue ipsi rei siue actionib eius, siue ppijs & modi, varia explicate:
ut Deus e bonus, Deus e bonitas, Deus facit bonum, Deus bonitate efficit oia.
q postea p respu & qstionu gna occurrimus, ut sic multiplicentur ppones
Gdicata & Gdicates, ut cu plura Gdicata uni iungimus subto, l. si plura
subta cu uno Gdicato variamus, q ita varijs respectib ac regulis mul
tiplamus, in fine & demstramus aliqua inee l. n inee, quod coniungimus l.
disconnectimus p cohaerentia multiplcdo media, & sumendo locos
ex his l. simpler l. p conuersa illae aut alio modo, unu plicante l. in
plicante alio, quod in sequentes docebimus. Alr h in respnt quib, q &
ipsa Gdicata et quaqua n absolute & in extraneis diis, eadem ppones
mltplicos fit, & eo maior, quo p varietate sua in comparatione, maiores
sumunt multiplicae. Per opposita et ijsd modis ppones multiplicamus
ut unu oppositu p aliud negeat, & de quo unu dr ab eo aliud remoueat.

No. a. sumunt ex tris huius artis ppones gnales & q gnalissimae
dicuntur, q nullas hnt gnaliores, q eq & ubiq vere et, q demstrae seu
alia probae n indigent, & p ius & p se nota et. Assumunt hae gnales
4. modis l. Gdicae eiusd de seipso, simpler, denoatiue, l. demstratiue,
ut si dicat, bonu e bonu, l. bonu e bonitate bonu. Aut p definitione ut
bonu e sui dicatiuum. Aut p coniunctione simplici, ut magnu bonu
magnus est bonus. Aut p mixtione comparatiua angulo figurae T.
ut ppria bonitatis e in summo bono. Et p eund modos tri extranei sdiis hone
arte, cu his aut alijs iungi ptl, ad faciendas ppones.

Sub his ppionib gnalib, deteriq fit ad speales sumendo
aliquid sub subto l. Gdicato l. modo l. addito aliquo huic l. illi, vel

pluribus

l. pluribus sint, per se l. per accidens l. simplicium gressum, l. per sla l. per oppositum, l. gressione, et modi descendendi a gradibus ad minus gralia, et ab his ad ulteriora usque ad specialissima denominatio; ut in hoc exemplo: Deus bonum est diffusivum sui, Deus est bonus, ergo diffusivus sui, scilicet generando, creando, salvando, gratias largiendo, gloriam communicando. Item l. sic, bonum est diffusivum sui, ergo activitas est ipsa complectio quae nec completione in se claudit; nam sicut se habet bonitas ad bonum, ita se habet activitas ad [illegible]. Per oppositum v. sic: bonum est diffusivum sui, ergo hoc est destructivum sui, ergo malum. Et sicut hoc in simplicibus fiunt, ita in mixtis et comparativis etiam fieri possunt.

Amplificatio a. ad [illegible] fit quemcumque, l. plane l. demonstrative. Plane fit scilicet modo aliquo quorum est primis, quod de descensu traditum, ut non dicunt Deus se communicat creaturis, hoc plane est: quod bonus, hoc gradus est. Omne n. bonum est sui communicativum, hoc gradissima [illegible]. Demonstrative a. sic, largo modo sumendo hoc verbum, ut si non necessario, tamen probabiliter aliquid demonstr. Et hoc fit quando aliquam propositionem probans, inveniendo medium, demonstrationem per maxima univ. Et ista pars tot habet modos, quot varietates sunt inveniendi medii, et potest etiam fieri demonstratio per propter quid sive quia, l. etiam per aequiparantiam, ut quod illud memoria et intellectus est in anima angeli per essentiam, demonstratur, quia prima [illegible] per exem-plum attributorum bonitatis, magnitudinis, [illegible] intelligibilis, recolibilis, et amabilis angeli. Ex simplici a. amplificatione et multiplicatione, multae propositiones et generales et speciales, in unam intentionem colliguntur, l. ad divisas [illegible] huius artis, aut extraneis aut mixtis inter se, ut multa de una eademque re aut ad unam rem seu finem dicuntur, per modum duplicis et multiplicis figurae, et sic una propositio accipiat aliam l. per se l. in eo quod positiva est, et unaquaeque dicatur ascendendo et descendendo, secundum formas figurarum, verbum est absoluta varietate, et quod ubi velis hypotheticis, hoc facere potest, ut si potestas Dei non est infinita, eius duratio non est aeterna et modi, et hos omnes scilicet ad suas simplices reducere potest.

Definitiones.

Nunc consequenter quomodo definitiones sumendae sunt declarabimus.

Sumitur a. definitio multis modis. Aut per genus et differentiam, ut si homo definiatur per animal rationale. Aut per genus et proprium sive sit proprie proprium, quod inest uni soli et semper, ut si homo definiatur per animal et risibile: sive sit aliquid accidens proprium [illegible] aliqua accidentia quaecumque: ut si homo definiatur per animal et bipes. Unde sciendum est, quod definitio rei est singularis, oportet eam saepe circumscribere per proprias passiones, ut imaginatio est id cui proprie competit imaginificare, hoc est imaginatum componere, circa quod intelligendum est quod in hac et [illegible] definitione ipsum arte ut imaginificare, quod ad eam non ponitur per se [illegible] per definitum intrat, quia aliter definitio non esset distincta, ut dare per exemplum definiti: et [illegible] hanc rationem scias quod ista definitio: homo est ens cui proprie competit hominificare est magis communis, quam haec: homo est animal rationale, mortale. Nam hominificare soli homini competit, rationalitas et mortalitas multis, et hoc modo proprietas sumitur per quandam, ab unitate forma, quando a. sumitur per differentiam, hoc fit [illegible] pluralitate potentiarum, ut velle, intelligere, memorari, etc.

Aut per hoc quod dicta [illegible] l. aliqua sunt invicta, ut si dicatur homo est animal rationale, risibile, bipes.

Aut sumitur per partes [illegible] materia et forma, l. aliis in quocumque [illegible] collectivi, integralis l. [illegible], ut si domus definiatur res composita ex lignis et lapidibus.

Aut sumitur definitio a causa [illegible] quolibet genere causae.

Aut per effectus operationes actuales, et aptitudinales, sicut forma, aut forma per materiam.

Aut est his sub collectis, ut si domus dicatur, res composita ab architecto lignis et lapidibus, apta ad habitandum, regens nos ab imbribus et humidi.

Aut per proprium et obiectum ut color per visum et visus per colorem.

Aut per proprium et actum eius, ut bonitas est ens, cui proprie competit bonificare et eius bonificare est actus bonitatis. Et haec definitio est clarior quam illa quae datur per genus et differentiam, quia ipsa habet agnitio sibi et actus eius proprius per aliam non agnoscitur, nisi per definitionem.

Aut per esse et essentiam definitio: ut bonitas est ens cuius esse est bonum et definitio est ens cuius essentia est bonitas.

Aut est forma rei, ut bonitas est, quae cuncta bonificat.

Aut per respectum et relationem ut pater per filium et eius filius per patrem.

Aut per distinctionem contrariorum, ut si tepidum definiatur, quod non est calidum neque frigidum.

Aut per negationem oppositi, ut si dicatur, virtus est nihil fugere.

Exempla. Summentur definitiones per regulas sic a B. ad L. in his exemplis facile constructis ut si quaeratur quid sit natura, quid habet, respondetur per primam regulam B. natura est essentia in suo naturali genere sustentata, et mota, per actum naturalem, in quo actus est in quiete. Habet autem naturale esse mobile: per secundam regulam C. natura est essentia habens connaturalia, correlativa, naturativum, naturabile, naturare, sine quibus esse non potest. Et habet est habens suum correlativa propria, habificativum, habificabile et habificare. Per tertiam: Natura est quae in subiecto suo est activa et passibilis connaturare. Et habet est actualiter in mechanicis agens, sicut in scriptura scribens et pingendo. Per tertiam regulam C. natura est, quae in subiecto in quo est habet activum et passivum actum, et per hoc agentem naturale, et per naturale formam, materiam et finem et cum naturalibus instrumentis: Et habet est ens, habens maiorem potestatem in brutis et plantis. Hoc modo per primam regulam D. natura est essentia primitiva communis naturalium et habet ens primitivum in mobilibus et sensualibus: Per secundam regulam D. natura est quae constat de suis correlativis ascendendo ad essentiam et sui generis est de ipsis descendendo et gradiendo; Et habet est ens constitutum ex anima et corpore. Per tertiam regulam D. dicitur natura ea forma, de qua subiectum, in quo est, naturaliter agit. Et habet est ens, cui subdita sunt bruta et plantae et humidi. Per primam regulam E. Natura est ens continens in se sua correlativa ex quibus est, ut habet est substantia per suam humanitatem: per secundam reg. E. natura est per quam alia entia sunt existentia, et agentia naturaliter et habet est ens creatum ad serviendum Deo cum vegetativis et sensitivis. Per regulam F. natura est essentia habens quantitatem continuam et indivisibilem, et sua concreta sunt ei quantitates discretae et habet est ens quantum et continuum per suum elementativum, vegetativum, sensitivum, imaginativum et rationativum, ex quibus est, et istae formae sunt ei quantitates discretae, quia sunt differentes. Per regulam G. Natura est quae habet proprias actiones et passiones, sicut ignis per calefacere: appropriatas sicut aqua calefacta habet calefactivum, calefactibile et calefacere. Sic habet est ens cui proprie convenit humanificare et est ens risibile sentiens etc. Per reg. H. natura est ens in tempore continuo et successivo, per quantitates continuas et discretas, et habet est ens in tempore legens, ingeniis, scribens etc. Per regulam I. natura est ens in loco sicut continetur in continente, agens in agibili et in subiecto in quo est sustentata et mota. Et habet est ens in vinea fodiens, in Ecclesia Deum orans; Per primam reg. L. natura est habens modum nascendi, generandi et corrumpendi etc. Et habet est habens modum mechanizandi et generandi aliud hominem.

per 2am

III. Argm.

Per 2dam regulam. h. nat. e agens in suis instrumentis, sicut substantia in suis [illegible], [illegible] sicut substantia in suis accidentib, & nec homo in suis instrumentis; & hoc e [illegible] quemqum alium hoies in mulieres, & in marte [illegible], fabricans clauum. Et haec de definitib sufficiant, q [illegible] & multiplicib [illegible] [illegible] ipsam investigabis.

§. Nunc quae argumenta, quib aliqd plurale l. singulare probemus; [illegible] unde medium sumere oportebit, videamus.

Forma argumenti multiplex est. Aut n. syllogismus, q variis modis [illegible], ut apud dialecticos videre est. Aut enthymema. l. [illegible]. Aut inductio, q fit a sufficienti enumeratione. Aut exemplum [illegible]. Sed oes hi modi [illegible] a syllogismo [illegible].

Perfecta a. argumentatio e ea, q apud oratores in 5. partes distribuenda e. scil. propositio, quae [illegible] sumendi quod probare l. singulare intendimus. [illegible] qua propositionem veram l. falsam ee demonstramus. [illegible] confirmatio l. dissolutio [illegible] pluribus [illegible] argumentis ac locis collectam. Exornatio, q suis locis [illegible] honestanda l. complectenda est. Conclusio, qua breviter argumentationis partes finali complectimur. [illegible] in ep. ad Hebr. cap. 6. & Xps praecursor pro nobis introivit interiora velaminis, scdm ordinem Melchisedech, [illegible] in aeternum. [illegible] omnis [illegible] ipsius Melchisedech & eius [illegible], [illegible] [illegible] benedictione [illegible], ex natis [illegible], & [illegible] [illegible], & [illegible]. [illegible] [illegible] scdm ordinem Aaron, & ex alia tribu, [illegible] & [illegible], & in aeternum. Exornatio haec [illegible] [illegible] capitulo [illegible]. Concludit in capitulo 8o. finali complectione sic: [illegible] in dextera throni magnitudinis in coelis, [illegible]. [illegible] singularis [illegible] ad plurima [illegible], [illegible] ad [illegible] & [illegible], [illegible] ad [illegible] sermocinandum, et ad [illegible] & consilia in senatu, [illegible] danda & ad [illegible] alia eloquia [illegible]. [illegible] [illegible] syllogismo dependet.

Quia a. tota vis argumenti dependet a medio, ideo de medio inveniendo dicemus. Medium e hic locus, quo aliqd ee l. n ee monstratur [illegible] [illegible] l. [illegible] utroq aut altero & id [illegible] varium ee oportet, scdm varietatem [illegible] & propositionum, quoniam [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible], aliqd antecedens aut consequens, & aliud [illegible] in propositione affirmativa & negativa [illegible] in [illegible] q [illegible], & ideo varie [illegible] in syllogismo demonstrativo, q [illegible] [illegible] & immediatis [illegible]. Aliud in Dialecticis q [illegible]. Aliud in Sophisticis, q [illegible] aliud in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] opposita ratione, aut [illegible] & multis aliis modis, [illegible] [illegible] in dialecticis. Sed in hac arte facilis e medii inventio, q fieri [illegible] multiplici [illegible], scdm circulorum multiplicationem, ita q superior & inferior circuli [illegible] [illegible], medius circulus [illegible] medium [illegible], sive simplices sint sive multiplices, scdm q [illegible], q [illegible] [illegible] medium sumunt [illegible], l. [illegible] [illegible], & hac ratione [illegible] varios syllogismos, [illegible] affirmativis l. negativis [illegible], ut in hoc [illegible] ad [illegible]; Deus e [illegible], [illegible] circulo [illegible] in camera B. [illegible] in circulo A in camera D. [illegible], [illegible] medium in circulo A in camera C. Argumentum e, [illegible] e infinita [illegible] e [illegible], [illegible]. Deus e infinitus, q [illegible] [illegible] l. arguendo negative sic: nullus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : Deus [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible]. Quod si negatur minor, [illegible] [illegible] in [illegible] circulis sic: BGAC. & [illegible] medium [illegible] T. in cameris EG. Argumentum sic: [illegible] e sine principio & fine, e infinitum: Deus e sine principio & fine, q infinitus

id si id e pluribus & rationibus inferre volumus argumentum esse. Judicii est sine aspicio, necesse est id dubium esse primum. Hoc miscendo A M. sic atque in solutionem esse necesse est: hoc AB, sic & id primum, in maxime diffusionem est, oportet quod diffusionem per omnia, per accidentia magnitudinis, durationis, partis, per posterius inferendo, quod in situ, actionis, tempus, per quandam hoc varie miscentur.

In Syllogismis v. Oratorijs & similibus saepe maiores & inferiores definitiones fiunt, quas maxime inducimus e figura T. per status, diffinita, opposita, propria, similia. Vbi in quaestio ad quaerimus, qualis debeat esse imperator, & pro quibus e consimilibus ~~[illegible]~~ attributis utor, hoc argumentum demonstrando huic vel illi ea inesse vel una vel plura, vel magis huic quam illi inesse & sic de aliis.

Si v. medium talem ad disputandum, inventum in videlicet sperare, nec sufficit plura quaeris, si volumus emi simulque medijs, in generali una & sic deinceps per omnes alias vias, donec unum vel plura media invenimus, quibus ipsam concludimus & horum mediorum copia facile emerget praesertim in figuris S. & A & T. copia horum elicitur & est e digestis E. Si medium substantiae, vel specierum, dum est per multiplicationem circulorum medijs, eiusdem vel diversorum circulorum, mixtis simul medijs, varie modo complexum.

IIII. Loca

Inventio locorum est tam sedes argumentorum ac ornamentum sermonis, ipsi argumentis disserens aliis concludendi vel inconcludendi, sermonem amplificans, alias movens, atque audiens inde movet de locis nobis dicendum esse videtur.

Loca sumuntur ab his, de quibus agitur vel disputatur: & hoc quod sumuntur ab his quae in rebus, de quibus agitur & dicuntur inesse, quae in hac arte sumuntur per Quaestionum figuram T. in omnibus eius speciebus, quae in divisione & multiplicatione illius eruuntur. Et alia loca, quae ab extra assumuntur, quae vero extrinseca dicuntur & in hac arte sumuntur e primo & ultimo triangulo figurae T. & etiam figurae A. earumque speciebus, divisionibus, & subdivisionibus, de quibus superius dictum est: & haec loca dicuntur extrinseca, quia plurimum ad concludendi vel inconcludendi causam assumuntur & sunt alia loca accidentalia, quae rei liberalis amplificandae ornandaeque causa ponuntur, quae maxime conveniunt exordijs & epilogis, narrationibus, admirationibus, exclamationibus, quaestionibus & similibus, de quibus paulo inferius dicemus. Et hi sumuntur in hac arte ut praediximus e figura A. & suis speciebus.

Loca v. e locis extrinsecis plurima in usu sunt modo narrabimus: cetera e locis vitiis, isti qui sequuntur.

Locus à Definitione, cuius maxima est: cui definitio convenit, ei & definitum & econtra. Est a. definitio oratio indicans quid res sit, & fit proprie hoc modo, ut cum sumpseris ea, quae sunt rei quam definire velis cum alijs communia, & usque eo prosequaris, dum illa proprium efficiant ut in nullam aliam rem transferri possit, & id vocant Dialectici e genere & differentia, rei propriam complexionem. Ab hac argumentum hoc modo ut fratres definitur, contractio rei alienae invito domino. Quisquis ergo abiurauit proprium, utendi rebus Ecclesiae vel monasterij, sine consensu Praelati, facit furtum. — defin.

Locus à Divisione & partitione, cuius maxima est: ubi partes desunt ibi totum non esse. Hoc a. interest inter divisionem & partitionem, quod divisio species complectitur omnes quae ponitur, ut qui neque iustus est, neque fortis, neque prudens, neque temperans, is virtute nulla est. Partitio a. rem propositam quasi in membra discerpit ut quod neque fundum, neque tectum, neque parietes habet, id certe domus non est. — Divisio.

e Interpretatione nominis, ut cui interpretatio non convenit, neque nomen convenit. Hinc argumentum e etymologia nominis ac parte ut: si regulares esse dicuntur, qui regulae ad Ecclesiam approbatae solenniter vovent, is itaque is desinit esse talis, qui proprietarius aut inobediens aut fornicator est. — Ethymologia.

à Coniugatis ut coniugatorum eandem esse rationem. Sunt a. coniugata quae orta ab uno verbo varie mutantur ut illud: potens potentia tormenta patietur. & illud: malos male perdet: vel sic: si vicisse est gaudium, quod vincere est gaudere. — coniugata.

Genus — A Genere, ut quod generi non convenit, id etiam sub eo contentis denegatur. Genus autem est, quod de pluribus specie differentibus, in eo quod quid sit, praedicatur. Non autem necesse est id a capite usque ad calcem deducere, sed etiam ultra, dummodo supra sit, quod sumitur, magis quam id, ad quod sumitur, ut 1. Cor. 6. An nescitis quod iniqui regnum Dei non possidebunt? nolite errare, neque fornicarii, neque adulteri, neque ebriosi regnum Dei possidebunt.

Species — A Specie sic, quod speciei convenit, id etiam speciei, & in speciebus spectari quod est proprietas. Species est, quod de solo numero differentibus dicitur, & in eo quod quid sit, praedicatur, & fit argumentum ut Jacob. 5. Helias homo erat similis nobis, passibilis & oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & menses 6. & rursum oravit, & coelum dedit pluviam & terra dedit fructum suum: orate igitur pro invicem ut salvemini, multum enim valet deprecatio iusti assidua. Potest et a specie regressio fieri ad genus, ut ad Galat. 5. Testificor autem omni circumcidenti se, quoniam debitor est universae legis faciendae.

Simile — A Simili, quod de simili & est iudicium. Simile est eadem rerum differentium qualitas ut Jacob. 5. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terrae, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum: patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquabit.

Differentia — A differentibus, ut differentium rerum diversum iudicium. Differentia sunt, quorum ratio non est eadem. ut Joan. 15. Iam non dicam vos servos, quia servus nescit, quid faciat Dominus, vos autem dixi amicos, quia omnia quaecunque audivi a patre meo, nota feci vobis.

Contraria — A contrariis ut contraria sibi convenire non possunt. Sunt autem contraria 4. modis, aut ut adversa, sicut album & nigrum: aut privative ut iustitia, iniustitia; aut relative ut Dominus, servus. Aut negative ut videre non videre. Scriptura hunc locum explanat ut ad Gal. 5. Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus adversus carnem, haec enim sibi invicem adversantur: manifesta autem opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, etc. fructus autem spiritus est charitas, modestia, continentia etc.

Coniuncta — A coniunctis, ut ex adiunctis adiuncta comprehendi. Coniuncta sunt, quae finitimum locum obtinent, & hic locus magis ad coniecturam pertinet quam ex... ut cum investigatur, quid sit, aut evenerit, aut futurum sit, sive fieri possit. Ita quid ante rem, ut si apparatus, alioquin, locus, contentus quaeritur, ut Hester 7. En lignum quod paraverat Mardochaeo. Haec quae circa, ut si strepitus, crepitus, umbra, & cetera, ut 1. Reg. 19. Nisusque est Saul configere David lancea in pariete, & declinavit David a facie Saulis, lancea autem cassa vulnere perlata est in parietem. Haec quae post rem, ut si pallor, rubor, pavor, titubatio, & si quae alia signa perturbationis & conscientiae, quae suspicionem movere possunt, ut gladius cruentus, ignis extinctus, & cetera. ut 3. Reg. 3. Dixit autem mulier, cuius filius erat vivus ad regem: commota sunt quippe viscera eius super filio suo: obsecro Domine, da illi infantem vivum & non moriatur. Contrario illa dicebat: nec mihi, nec tibi, sed dividatur.

Antecedentia & consequentia — Ab antecedentibus & consequentibus, ut posito antecedente consequi quod subsequitur: & exemplo consequente exprimi quod antecedit. Iste locus differt a superiori, nam coniuncta non semper eveniunt, antecedentia autem & consequentia semper eveniunt: Dicuntur enim hic consequentia quae rem necessario consequuntur, et antecedentia ei necessario adhaerent, neque tamen hic quaeritur de tempore ut prius aut posterius, ut Gen. 38. fornicata est Thamar nurus tua, & videtur uterus illius intumescere: antecedens concubuisse, consequens praegnantem esse.

Repugnantia — A repugnantibus ut repugnantia sibi convenire non possunt. Repugnantia est contrariorum consequentia, quae sibi cohaerere non possunt, ut vigilare

dormire, quia sunt: obstare dormitioni cohaeret, et obstare et vigilare repugnant.

A. causa efficiente ut ubi causa est ibi effectus non deesse. Causa efficiens est, quae praecedens efficit, non tempore, sed proprietate naturae, ut Sol diem. Unde Josue 10. stetit itaque sol in medio caeli et non festinavit occumbere spatio unius diei, igitur non fuit antea et postea tam longa dies. — *causa effic.*

Ab effectu, ut ubi effectus est ibi causa deesse non potest. Effectus est quod efficit causa ut: Matth. 7. à fructibus eorum cognoscetis eos. — *effec.*

A maiori sic: quod in re maiori valet, valet in minori. Et si maius adest et quod minus est adest. Maioris comparatio fit, quoties id quod minus est comparatur maiori ut Joan. 15. Non est servus supra dominum: si me persecuti sunt, et vos persequentur. — *maius*

A minori, ut quod in re minore valet, valet in maiore, et si minus abest, et maius abest. Comparatio minoris est, quoties res maior confertur minori ut Hebr. 9. Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum S. semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundavit conscientiam nostram ab operibus mortis ad serviendum Deo viventi. — *minus*

A paribus. Ut rerum parium idem est iudicium. Paria dicuntur, quae dicuntur quae eiusdem generis sunt. hinc 1. Cor. 9. Numquid non habemus potestatem sororem mulierculam circumducendi? sicut et caeteri apostoli et fratres Domini et Cephas? aut solus ego et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi. — *paria*

Quae vero extrinsecus loca assumuntur, haec tamquam testimonia quaedam sunt ad fundamentum fidei, quae sunt, ut Oracula, authoritates, confessa, vulgi opiniones, secta, pacta, sententia, iudicium, consuetudo, usus, leges. Oracula sunt à quodam Divino Numine prodita vaticinia. Authoritas est probabile dictum sapientis, vel alicuius famosi viri, atque praestantis in arte sua. Confessa sunt, quae ab aliquo extorquentur, ultra indaginem causae, ut Matth. 8. Et ecce clamaverunt daemoniaci dicentes: quid nobis et tibi JESU fili David, venisti [struck] huc ante tempus torquere nos. Vulgi opinio est certa fama, quae omnibus videtur unde illud Marc. 11. Timemus populum, omnes enim habebant Joannem quasi vere prophetam esse. Secta est certa disciplinae alteri adversae imitatio. Pacta sunt conventiones aliquorum, pro quibus in contendunt. Iudicium est futurorum aequa cogitatio, ut Matth. 16: facto vespere dicitis, serenum erit, rubicundum enim est caelum. Et mane: hodie tempestas, rutilat enim triste caelum. hinc prognosticationes instar iudicia. Sententia est iudicis voluntas verbo aut scripto promulgata. Consuetudo est diuturnitas morum, consensu populi approbata. Usus est consuetudo rei. Lex est sanctio praecipiens iusta et prohibens adversa. — *Loca extra.*

Praeterea à persona aut negotii attributa sunt fundamenta fidei locos constabant. Attributa a persona his versibus patent.

attributa
- personae ... Nomen, natura, convictus, fortuna, studiumque, Affectus, casus, habitus, poenaque, victus.
- rerum ... Quidnam, cur, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Et alia plura loca sumuntur in arte ex regulis et speciebus figurae L.

~~IIII.~~

~~auditores~~

Loci auditores

Et adhuc alia loca auxiliaria, q(ui)b(us) ad auditores mouendos ad [illegible] l. remissionem: ad odium l. beneuolentiam, ad tristitiam l. laetitiam, q(uae) uero sumuntur in hunc modum.

Ab Authoritate q(ua)ndo, quanta una res facit Deus, [illegible], (ec)clesiae, [illegible], regio, nationib(us), senatui, legib(us), ciuib(us), sapientib(us) p(ro).

A relatione eor(um) ad quos res p(er)tinent, an ad superiores, l. inferiores an ad pares.

A felicitate, facti inuitandi, uel uitandi, l. difficultate eius.

A dissimilitudine huius ad alia.

A consilio q(uod) deliberate, l. [illegible] facta, narrando causas.

Ab exaggerando facinore, ut si sit nobile, regium, [illegible], [illegible] humanum, l. e contra crudele, tyrannicum, [illegible], nefarium, impium.

A n(on) uulgari q(ue) singulare ac raro.

A comparatione, q(ua)n(do) unum altero peius l. melius loco, t(em)p(or)e, modo.

A [illegible] [illegible] seu [illegible] & eor(um) enumeratione.

A demonstratione alicuius [illegible] ut miraculi seu attributi.

A conuersione rei ad nos l. nobis p(ro)ximos, si [illegible] [illegible].

Commiseratione et mouemus q(u)alib(us) locis. ut:

A ui fortunae [illegible] l. patiendi, et a q(ui)b(us) minime deceat, auditori exemplo futurae.

A tolerantia alicuius magni, ac excelsi, ac fortis a(n)i(m)i, patienterq(ue) malor(um).

A deploratione [illegible] [illegible] [illegible] enumeratione [illegible].

A [illegible] [illegible] ad auditores, eorq(ue) proximos.

Ab humanitate, erga alios [illegible].

A commendatione [illegible] [illegible] & obsecrationib(us).

Ab utilitate referendo uaria [illegible] commoda ad remp. ad gl(ori)am & exemplum auditor(um), posteritatisq(ue), [illegible].

A confessione [illegible] [illegible], [illegible], laudabilib(us), quasi deficiente p(rae) dolore, ut in orationib(us) funebrib(us) & [illegible] saepe [illegible].

Ex his itaq(ue) locis sumuntur [illegible] & [illegible]. Probationes in [illegible] [illegible] affirmatiue l. negatiue. [illegible] in [illegible] alterius. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], an necessario inferant l. probabiliter, [illegible] [illegible] an constructiue l. destructiue, q(uae) omnia facillime inuenimus [illegible] figura A & T. [illegible] [illegible] [illegible] figura 2. ut ad [illegible]: Jeiunium est bonum, assumimus [illegible] figura A. in camera F. q(uod) facit obseruatorem sui [illegible] aduersus uitia & daemones, iuxta illud: hoc genus daemoniorum n(on) eijcitur nisi in ieiunio & oratione. [illegible] A. F. q(uod) facit obseruatorem sui sapientem iuxta illud q(uod) legitur de pueris Danielis p(ro).

Impugnationes. Sumuntur [illegible] modis [illegible] l. destructio [illegible] [illegible] uel dices, [illegible]. [illegible] considerandum, q(uod) [illegible] & [illegible] directa, q(uae) arguunt a superiorib(us) & prioribus: q(uae) indirecta q(uae) a posteriorib(us): [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] a. [illegible] [illegible] [illegible] diluere n(on) possumus, tunc sumuntur [illegible] locis [illegible] illas uarijs modis eludimus, ut sequitur. [illegible].

Aggressione [illegible] rei grauioris, ut [illegible] auditor uaria credu[illegible].

Intermissione [illegible] [illegible] [illegible] re [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] satisfacturos.

[illegible] [illegible], si postea multa dicamus, [illegible] [illegible] auditore [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ut [illegible] soluis [illegible] [illegible].

Attenuatione, omittendo amplificationes fusse impossibile id, quod exponitur esse possibile aut alijs dictis, factis et eiusmodi. Admonitione qua aduersarium si in eo argumento perseueret, inducimus in varia pericula et inconuenientia casurum.
Quaestione duorum vel plurium, quibus aduersarius male alterum electurus sit, vel cui respondere non possit.
Retorsione argumentorum in aduersarium.
Illusione si argumenta in risum reuoluimus.
Contemptu illorum, tanquam humilium, contra propositum, vel dictis indignum et [illegible].
Suspicione postremum, nam si explicare non possumus, figuralis suspicionibus [illegible].

Quinto nunc et ultimo de Solutione dicendum erit, quae duplex est.
Vna respondens ad dubitabiles quaestiones, alia impleans ac dissoluens argumenta. — V Solutiones quaestionum.

Solutionem quae ad dubias quaestiones respondent per regulas et species quaestionum sumere oportet, quandoque subiectum est ubi de figura vel locutionibus, vbi dicimus quales ad unamquamque quaestionem respondendum sit. Sed hoc licet facile sit cognoscere, non tam facile reperire quae respondeant.

Ad inueniendum itaque quod ad quamuis quaestionem respondendum sit, hoc per 6. modos fieri potest, quod est figura A, figura T, figura duplex, figura multiplex, tabula et regulae, vel iuxta easdem applicando quaestiones per 14. modos, ad artem, quae sunt sub his 6. iam dictis continentur. Est enim prima figura, 2da figura, 3a figura, 4ta figura, tabula, euacuatio 3ae figurae, multiplicatio 4tae figurae, mixtio principiorum et regularum, definitiones principiorum, species regularum, regulae quaestionum, species regularum, 9. subiecta, [illegible], quaes easdem quaestiones per 100. formas, et in istis 14. dicta applicatio artis perficitur. Solutio autem quaestionis accepta per locum eius ab ipsis generibus, et [illegible] solutio inuenitur, requirenda est varia illatione, mixtione, [illegible], descensu de principio ad principium, de subiecto ad subiectum, de regula ad regulam, de figura ad figuram, et quoniam ex his plures et [illegible] nouae quaestiones nascuntur, oportebit illarum solutiones per suas regulas eodem modo reperire.

Solutio vero eiusmodi quae directe, quando responsio ipsa immediate ex his huius artis colligitur. Alia indirecte, quando id, quod reperire intendimus non in arte explicatum est, sed eandem artis tres reperitur et cognoscitur. Exemplum primi modi est ut si quaeratur quid est angelus? respondetur secundum regulam quidditatis per figuram A. vid.: angelus est quae sua prima agit, et per sapientiam cognoscit, nullo sibi [illegible] vel [illegible] mouente. Sed per 2dum modum inuenimus [illegible] contineat regulam quidditatis non expresse ex his quae in arte [illegible], dicendum inuenitur alio loco quaeris in quo angelus cum alia re quandoque, ut si dicatur angelus est spiritus. 2do per 63. inuenitur differentia per diuisionem illius quae loco quaeris inuentum est, vel per separationem totius oppositi ab aliquo alio quod sub eodem genere continetur et emergit de [illegible] talis, angelus est spiritus qui non [illegible]. Sic quando utrum angelus possit creare, sed [illegible] modo [illegible] sumitur per A et per 2dum modum sumitur ex T. C. K. videlicet [illegible] parte, principium et minorante, omittenda negatione quaestionis, quod ipse nihil et ex nihilo faciendum, non potest nisi ex infinita maiori alius facere.

Quid est Deus per mixtionem principiorum A. cum definitione B. applicata ad C.D. dicitur, quod est secunda species Q.C. sic: Deus est illa bonitas, quae infinita et aeternaliter est ratio bonificandi, quae agat bonum infinitum et aeternum.

Quid est Angelus. Respondetur per 3.am speciem Q.C. et per principia T.C.H. angelus illa creatura, quae est magis similis Deo, vel respondetur per regulam Q.D. angelus est spiritus constans ex intellectu, memoria et volitione, nullum habens appetitum ad corporis coniunctionem, et haec alia clausula sumitur per A.G. ad differentiam animae rationalis.

Quid est anima? Respondetur per T.G. est illa creatura, quae facit corpus in quo est, [illegible]

Quid est caelum? Respondetur per T.B.H. est illa substantia corporalis, quae maior est omnibus aliis.

Quid est substantia? Respondetur per definitionem A.E. est ens, quod se naturaliter existens et agens.

Quid est corpus? Respondetur per 5.am speciem Q.C. est substantia in loco occupans locum.

Quid est accidens? Respondetur per 3.am speciem Q.D. est instrumentum substantiae, quod se existere in [illegible]

Quid est punctum? Respondetur per T.D.G.K. est minimum in subiecto, quod nullam habet [illegible]

Utrum peccator absolutus à sacerdote cum iniuncta poena, existens in bona voluntate [illegible]; deinde postea [illegible] nolle, negligens et omittens, poenam sit absolutus. Respondetur negative per A.D.T.F.Q.C. quia facto medio frangitur concordantia finis et principium non se potest habere ad finem per lineam continuam, destruitur influentia et refluentia absolutionis.

Utrum facta poena à sacerdote iniuncta, peccator sit absolutus à poena et culpa. Respondetur per T.B.I. hoc modo, sumendo differentiam inter sensuale et intellectuale, si culpa est magna in anima et poena levis in corpore ratione dissimilitudinis, peccator non est absolutus à poena, nec à culpa, sed si dolor et contritio in anima aequipollet culpae, quamvis levis sit poena in corpore, ratione virtutis sacramenti, liberatus est peccator à poena et culpa: item si culpa sit levis in anima et poena aequipollet in corpore liberatus est.

Argumentorum dissolutio tribus modis perficitur. Aut enim solutionis fallacias videbimus vel fictas ostendo falsitatem argumenti per definitiones, qualitates in forma vel materia, vel in distinctione, contradictione, comparatione, concordantia et rebus ipsis [illegible]:

Aut dissolutionis argumentum ostendo diversitatem subiecti, principii, medii, [illegible] aut illis vel illis, alio vel alio modo, et alio ad hoc vel illa referri, quae dissolutionis [illegible] maxime in usu est.

Aut dissolutionis argumentum implicando ipsum, ostendo cum aliis principiis, regulis, falsum esse hoc quod concluditur, vel dicitur, vel hoc aut illud inveniens sequi dissolvendo et implicando rationem argumenti et destruendo et implicando [illegible], vel quod falsum vel male dictum. Aut negando authoritatem vel authoritate, vel quod authori non est fides adhibenda, vel quod alia vel maiori authoritate repellitur. Aut afferendo alia ratione potiore vel contraria. Aut ostendo aliud inveniens, quod sequitur ex eo, quod in argumento positum est. Aut excipiendo à generali aliud speciale ratione exceptionis adiectae ostendo differentiam vel similitudinem vel causationem vel effectionem vel respectum vel separationem aliquorum inter se, cum subiecto vel praedicato, vel modo cohaerentiae, ex quibus distinctione et contraria applicatione omnis implicatio et dissolutio perficitur.

PARS 3a.

Quae principalis hor[um] commentarior[um], agens de unius cuiusque dispositione & applicatione artis doceas quom[odo] de singulis aliquo [vel] qualicumque re, de qua sermonem facere volumus, ex arte ipsa copiose disserendum sit, & hae pars dividitur in 4 partes. Quar[um] 1a est de Ingressione 2a de Deductione. 3a de fine. 4ta hor[um] tradit exempla.

Ingressio continet Exordium, Narrationem, divisionem, hae a. quoniam non satis docte et hac arte pedites, dicere qui velit ad praecepta Rhetoricum se conferat. Ingressio.

Exordium ipsum quod est prima sermonis, qui habet auditores, ad ipsorum attentiones reddit ad audiendum faciens eos attentos, dociles, & benevolos, quamquam ad haec ipsa et toto sermone conferat etiam.

Attentos reddimus auditores, si pollicemur nos de rebus magnis, novis, inusitatis dicturos et verbis quibusdam hortando auditores ut attente audiant.

Benevolos capimus a nostra, ab auditorum, ab adversariorum persona & a re ipsa, cum nostra sine arrogantia, caeterum vel citra adulationem prudenter laudamus. Ac cum inimicorum odium, inimicitias, contemptum & invidiam movemus, atque cum rem ita exponimus, ut ab eo qui dicemus ad id quod diligunt auditores animum traducamus.

Dociles vero reddimus auditores, quando summam rei de qua agimus, breviter complectimur, si pars in sermonibus altera, vel alteris [...] exponitur vel perturbata; nec hoc omnia vel agimus manifeste vel per insinuationem, dissimulando, occulta introductione verborum ad movendam benevolentiam auditorum.

Summendum vero est ut exordium intimis principiis rei de qua agitur, ut proprie cohaereat cum narratione rei & ex ipsa natura videatur, non vulgare, non commune, non nimis prolixum, non superfluis, vel minimis apparatis verbis compositum, nec affectatum ne tales se ingerat dicendi.

Praeterea ut omni tempore praecipue considerare oportet mores auditorum & circumstantias quibus, quales, quanti, quae audientium opinione, quo loco ac tempore & solitum illorum ratione sermone moderare & temperare.

Narratio ipsa sive negotii sive rei, sive testimonii, vel qualiscumque fuerit, brevis sit & clara atque credibilis.

Brevis erit si nullo verbo, nullis ambagibus, & solum necessariis verbis rem explicemus, cavendo etiam reduplicationem & repetitionem.

Clara erit si qualitates rei & propriis ac usitatis verbis & debita & accommodata pronunciatione ut auditores facile accipiant & intelligant, significamus.

Credibilis erit, si verisimilis, si eius circumstantiae sint natura rei, vel negotii & auditorum opinio postulat, debite observantur.

Divisio est per quam de quibus dicturi sumus breviter enumeramus ut certas res animo teneant auditores quibus dictis sciant sermonem esse completum & haec debet esse absoluta, pauca, subdistribuenda, ordinata.

Absoluta ut nihil in ea desit, aut superfluit, nullum affirmando verbum nisi necessarium.

Pauca ut sola sine spe[cie]b[us] ita g[e]n[er]a [com]ponat, ut nec spe[cie]s tanqua[m] dissimiles g[e]n[er]i [com]misceat, nec superuacua assumens, l. in minutissima dividens, l. plura q[uam] sub se membra faciens, in eandem obscuritate[m] incidat, q[uae] [per] divisio[nem] inventa e[st].

Subdistributa e[st], q[uae] g[e]n[er]ib[us] simpl[ici]t[er] [com]positis ad spe[cie]s, ut id res ipsa postulat singulatim [con]sequendas.

Ordinata, ut ita unaq[ue]q[ue] res [con]sequat[ur], quem[ad]m[odum] [per] divisionem [com]posita e[st], l. [con]sulto distribuend[o], q[uo]d auditor maxime optare videt[ur].

Qui a[utem] s[ecundu]m hanc arte[m] breviori l. leniori dispositione uti velit, is acceptam ... de qua dicturus sit, p[ri]mum illam auditorib[us] [pro]ponat, & aliqua[m] modum deductionis [con]sequat[ur], aut certe in re ipsa, membris suis finalis eam dividat, [illegible] aliquid, vel si divisione quadam res [com]prehendat [illegible] sub quo[dam] quo[dam] ordine [illegible] [pro]ponat, ut attenti & dociles fiant audi tores ... [illegible] & reb[us] [per] locum supra tradita.

Deductio

Deductio aut[em] e[st], qua [pro]positionem, aut [com]plexi[onem] aut q[uaes]ti[on]e[m] l. orat[ionem] quam sermones, argum[en]ta [com]plexi [illegible] & deducere debemus, & quo eliciamus duplic[em] deductionis cursum, s[cilice]t sermocinationem & argumentationem.

Atq[ue] in deducendo aliquo subiecto, sive sit dictum, sive orat[io], sive [pro]positio, sive q[uaes]tio l. [illegible] ... [illegible] ... circa q[uo]d versat[ur] [illegible] ... q[uo]d ... [illegible] quoniam cognoscendi [illegible] diversimode deduci p[otes]t.

Primo modo plane [pro]cessu, & ipsa arte, eisdem [pro]prijs sermonibus, coniungendo l. separando subiecta, [com]dicendo, modos, [illegible] & hoc variando l. multiplicando unum ... ad aliud, respectu actionis, passionis, [illegible] ... s[ecundu]m figuram A. l. T. [illegible] ... aut plenis & syllogismis: varie commiscendo, l. [per] opposita investigando, l. deducendo & variando s[ecundu]m regulas aliquas aut q[uaes]tiones, commiscendo ... [pro]pria, q[uae] duplic[iter] & multiplic[iter] figura plane l. illative, l. s[ecundu]m aliud ... inferendi genus, constructive l. destructive.

Aliud est modis, ... nunq[uam] alij tractari in quo ... sit regula aliqua implicita, s[ecundu]m q[uo]d dicat[ur] ... [illegible].

Cum itaq[ue] res aliqua [pro] subiecto suscepta, e[st] [per] arte[m] deducenda sive dictio incompleta, l. intentio aliqua, l. s[ente]ntia a [illegible] aliquo authore [pro]sita, l. alia suscepta, sive sit aliud quis thema, de quo sermone[m] facere intendimus; possumus subiectum hoc deducere [per] [com]dicenda absoluta & respectiva faciendo illi ... in se, tum ad subiectum ipsum varia attribuendo, aliquo verborum diversorum mediante ut [per] e[st], in e[st], fit, facit, h[abe]t, d[icitu]r, p[ossibi]le e[st], necess[ariu]m e[st] & hinc similia supra [illegible] ... [illegible] ... ordinum: activa l. passiva sumptis multiplic[iter] ... in se ipso, l. ad se ipsum, l. a se ipso, l. [per] se ipsum, l. [pro]pt[er] se ipsum, l. s[ecundu]m se ipsum, l. in q[uan]t[um] ... hoc, l. in hoc, l. cum hoc, ab hoc, & s[ecundu]m hunc; ... p[otes]t p[ro]p[ri]is videre, aut sine p[ar]te, aut [com] divisis, ... eum ... l. alia, ad ... l. ad aliud, l. ab alio deducendo, affirmative l. negative, nominal[ite]r l. verbal[ite]r, dicunt[ur] ... [per] [pro]pria & regulas & alia s[ecundu]m ... varia[tio]nem de uno ad aliud, de g[e]n[er]alib[us] ad minus g[e]n[er]alia & [per] ipsa ascendendo & descendendo, ut maior fiat multiplica[tio] & varietas mutatis n[omin]ib[us], v[er]bis, & [pro]nominib[us] [per] q[uo]d divinus cognoscendi applicari p[otes]t. Et sicut p[ro]cedimus in his s[ecundu]m modum plenum & simplicem, sic et p[ro]cedere possumus s[ecundu]m modum implicitum & multiplicem, multiplicando figuras varia compositione.

. Si v. per quaestiones et regulas res ipsas deducere volumus sive im-
plicite sive explicite, hoc est aliud quaestionem et regulam fieri potest, et sic de
[illegible] quaestiones, primo quid velis investigare, deinde vero explicandum per se quaestionem
quaestionem: Utrum? res ipsa investigamus, discurrendo per omnia quae in figura T.
A ponuntur, et convenientiam aut repugnantiam, concludendo affirmationem vel negationem eius
propositionis, inveniendo locos plurimos, et figura T. quo [illegible] res esse vel non esse.
Illud autem considerare oportet, nullam regulam videlicet se concludere totam
quaestionem sine alteriusque [illegible]: E. g.: Si quaestio sit: utrum iustitia sit.
Quis sumitur ex T. a. quod medium est, in quo est omnia iustitia, iam emerget regula quae
[illegible] in qua concludo principia [illegible], subsistit, [illegible] qualitas aliis et omnia.
Quod si [illegible] est ex T. E. [illegible], quae [illegible] principii iustitiae emergit regula
[illegible] a quo et erit quaestio de quo est iustitia? et eundem modum, et di-
versis [illegible] et [illegible] aliis ulterius colligendum: concedimus a [illegible], quod in utra-
que oportet, generaliter investigare per quaestionem quid, et omnes species suas et
in deinceps per reliquas omnes quaestiones, in unaquaque quaestione, illum modum
servando, quod de utrius complicatione, et sicut transitus de omnibus et per omnia
[illegible] figura A et T. exhibitis est [illegible] vel [illegible], aut divisio, vel [illegible]
[illegible], vel propria, sic [illegible] ipsa in [illegible] veniunt, ut si de iustitia dicas
[illegible] iustitia esse in Deo, in angelis, in homine, iustitiam facere hoc bellum apud
[illegible], hoc, angelis, et [illegible], miscendo et multiplicando per [illegible] figuras, et in
[illegible] [illegible], [illegible] illis [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], aut
de esse rei, vel de quidditate vel qualitate et aliis per [illegible] multiplicius figura.
Hoc est autem [illegible] istorum [illegible], in quibus artis huius [illegible]
[illegible], [illegible] undequaque, [illegible], et [illegible], vel [illegible] multas,
per quas eodem modo discurrimus ad [illegible], et in aliis simpliciter [illegible]
[illegible], postea [illegible], vel [illegible] vel per [illegible], affirmative vel negative
et sicut procedimus [illegible] modum simplicem: sic etiam procedimus per multiplicem
[illegible] et iungendo unum alteri ad [illegible] et multiplicandum, in [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible] propriis, [illegible], [illegible], mediis, [illegible], quod [illegible]
[illegible] argumentis et in [illegible], [illegible] multiplicem ut [illegible], adhibita.
[illegible] ab aliquo authore dictum, lectum, vel [illegible]
[illegible] memoria [illegible], [illegible], vel [illegible] ad res vel [illegible] ad verba, ita
[illegible] sermo in verba et allegationes [illegible], [illegible], historias,
[illegible], disceptationem, quod omnia ita tractentur, ut non videatur a proposito recessum
[illegible] hoc maxime convenit et necessarium est apud Iurisconsultos.
Est alius deductionis modus, qui divisivus dicitur, sive ad propositionis
[illegible] rei, sive utriusque per omnes figuras, [illegible] per figuram L. implicite et ex-
plicite illa suo modo deducimus.
Itaque si [illegible] est [illegible] aliquam, primo [illegible]
[illegible], quod per divisionem [illegible], definiantur breviter, et [illegible], explicentur
[illegible] tractentur per quaestiones et propria, et per [illegible], ut in priori deductione
[illegible] est.
Convenit etiam [illegible] divisione, [illegible] in [illegible] locis [illegible]
[illegible], ut dictio fiat per translationes et allegorias, ad [illegible] diversas
[illegible] ipso sermone, et hinc in unaquaque [illegible] deducere [illegible]
[illegible] et hoc [illegible] per [illegible] membra, [illegible] in [illegible] [illegible]:

Exemplificans de templo, quod aliquis intelligit de templo ipso, vel ecclesia militante, vel triumphante; alii vero [illegible] per aquas aliquis populos vel gentes, vel [illegible] aquas, vel [illegible] de aliis, [illegible] apud [illegible] [illegible]. Exponendi [illegible] in usu.

Accedit ad haec aliquis pro deducendi modo, ut puta quod una comparatio vel ratio deducitur per aliam, ut si iustitia sit subiectum et deducatur per hunc versiculum: Arma virumque cano. Dicamus iustitiam armari [illegible], et per iustitiam [illegible] [illegible], ne [illegible] illecebris, muliebribusque affectibus succumbat et [illegible] per iustitiam acquirere sibi [illegible] laudem, [illegible] et [illegible] laudari et decantari ad [illegible] in honorem [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiectum et deducatur per illa versicula [illegible] regina [illegible] condere [illegible] urbem: et dicamus [illegible] reginam et [illegible] et [illegible] [illegible] et illam [illegible] urbem [illegible] ecclesiam, ad quam [illegible] concurrunt de [illegible] Salomonis: [illegible] [illegible] adolescentulae [illegible] et ipsa aedificavit sibi domum, [illegible] [illegible] columnas et in hunc modum plura.

Ex his dictis satis patet ordo deductionis: de hoc observandum est ut ordo [illegible] continuus [illegible] figuras, vel hinc inde ex una figura transiliens in aliam, [illegible] vel [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] trahendo, sic [illegible] ut [illegible] singulorum tractent, antequam ad [illegible] deveniunt: [illegible] [illegible]: modo de toto [illegible] differat, modo de [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], demonstrat [illegible] quod supra dictum est, adducendo [illegible] [illegible] et [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], quae [illegible] [illegible] A et [illegible] includunt.

Apud Oratores deductio Orationis in Confirmationem et Confutationem distribuitur, in quibus tota vis [illegible] et [illegible] [illegible] consistit.

Confirmatio est expositio narrationis [illegible], [illegible] distribuitur [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] traditur.

Confutatio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et haec [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] in omni [illegible] vel ethica vel politica vel [illegible] [illegible] omnium [illegible] [illegible].

[illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] laudes [illegible] [illegible].

Deliberativum ad suadendum vel dissuadendum.

Iudiciale, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accusationem aut petitionem aut defensionem.

[illegible] haec [illegible] saepe [illegible] [illegible] occurrunt, saepe est [illegible] in multis [illegible] [illegible] vel apud [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] haec [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ipse [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], aut [illegible] ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Conclusio. Conclusio est ultima pars totius orationis et sermonis [illegible], [illegible] memoriam [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Vel potest [illegible] aliquo [illegible] in quo totum robur sermonis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sermo.

Vel fiat per [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible], quibus de rebus [illegible] [illegible] et [illegible] esse brevis ut [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Vel amplificando [illegible], movendo [illegible], vel sedando [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] modos [illegible] diversi fines [illegible] [illegible] in [illegible], ad finem [illegible] et [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible], bonum, utile. In oratoria [illegible], delectet. In [illegible]

ē maxē perceptibile ē: in sermonib. devotionalib. ad suspiria, lachrymas vel
voluptate, ad bonitatē Dei, aplor[um], sanctor[um] & Eccl[es]ie, ad amore gaudii, aut parent[um]
fratrum, coniugum, liberor[um], familiar[ium], [illegible], officior[um] divinor[um]: aut deinde ad
virtutum maxe ca[rita]s q[uae] ad communicatione[m] bonor[um] aut liberalitatē, ac mandator[um]
alienae & gratiar[um] servandar[um] valeat: aut ad decore, referendo sensibilia ad illustria
& Divina ad mentē & vitā angelicā & aeterna, exhortando auditores ad ea
[illegible], & in eos, a quib. haec violata sunt invidendo odia & inimicitias, deinde
commovendo miserae! Haec oia multiplicando, explicando, amplificando per oes artis
partes, sed duplices & multiplices figuras atque ita gubernatio sermonae, quemadmodum nunc
in Exemplo videtur.

Reliquum igitur nunc ē, ut exempli quibus ostendamus ipsius dispositionis
ac applicationis modum, sed praecepta ea, quae in expeditis tradita est. Primum itaque
Exemplum sit quale Andreas Lauterius tradidit secundum planam ac simplicem deductionem. Sit itaque Jejunium propositum, hoc deducamus per figuram A. Exempl: Jejun:

De Jejunio habituri sermonem ab hoc exordio vobis [illegible]: Venient dies, cum auferetur sponsus a filiis nuptiar[um] & tunc jejunabunt. Quo verbo illustrans palam apostolis, qui tunc sponsum ē contrahebant, & per eos toti Ecclesiae Christianae [illegible], ē a Dño nro JESU Christo ipsum jejunium: sic n. [illegible] legimus: Quod vobis dico, omnib. dico: vigilate. [illegible] ipsi hoc singulis [illegible] Dñus [illegible] monitus, n. student jejunare, [illegible] aeterna, q. jejunantib. [illegible] gaudia? dicente Dño: beati q. nunc esuritis. [illegible] virtutem, q. in jejunio collata ē, & q. in [illegible] quae recte ordinata ac [illegible] ē. [illegible] n. jejunium abstinentia [illegible] & potus, q. [illegible] abstinentia ea abstrahit, q. carnis est, ut [illegible] ea q. spus est, & faciat [illegible] sui se ipso sublimiorem, ac [illegible] reddat spiritale. [illegible] ipse: Fratres debitores sumus n. carni ut sed carne vivamus, de spu: si q. spiritu vivimus, spu & ambulemus: q. n. sed carne [illegible] morietur.

Hinc ē q. jejunium [illegible] hoes in Deo, [illegible] Deus spus ē & q. adhaeret Deo, unus spus efficitur eo: jejunium [illegible] quo spus [illegible] unum ē oportet n. dividi, [illegible] integritatem nulla divisio [illegible] ut sicut corpus jejunat ab escis, ita anima a [illegible]: sic [illegible] [illegible] jejunat: oculus a [illegible] cultu jejunat, [illegible] abstinendo, aures a [illegible] auditu, a voluptuosis [illegible] nares & lingua ab escis [illegible] saporis delectamentis, & ab otioso sermone inani & verbo [illegible] jejunet. Cavendum a corde est iniquum fermentum, invidia, avaritia & oia mala [illegible], hoc n. cordis ē jejunium. Non [illegible] [illegible] [illegible], n. [illegible] pedes in scandalum, sic n. & manus & pedes jejunabunt hoc n. oia collecta & integritate sua jejunii [illegible].

Quae itaque ad [illegible] [illegible] perficiat, si mens [illegible] fecerit, n. dr recte ē jejunatum, [illegible] Esaias [illegible]: Non ē hoc jejunium [illegible], [illegible] in circulo [illegible], d. solve colligationes impietatis, restitue in [illegible], [illegible] fac in pauperes [illegible]. Solum n. [illegible] Deo gratum ē, [illegible] ipse perfectus. unde illud Matth: 5. perfecti estote [illegible] & Levit: Sancti estote quia [illegible] sanctus sum. & alibi: n. offeretis mihi [illegible] [illegible].

Cibis itaque amplectendus ē jejunium [illegible] ac spiritale [illegible]. [illegible] n. dr jejunium, nisi [illegible]. Quid n. bonitas nisi [illegible]: bene itaque [illegible] jejunat, q. escas quas sibi [illegible] abstrahit, pauperib. largitur, n. q. velut [illegible] [illegible] jejunat, pauperes affligit, debitorib. suis tunc maxe ē infestus, q. apud Esaiam legimus: die jejunii appares voluntas [illegible] molestandi debitorib. [illegible], [illegible] adjicit: Jejunii Bonitas.
ē

ē hoc ieiuniū q elegi, frange esurienti panē tuū, vagos & inopes recipe in domum tuam &c. Dum tamen nisi ieiunio accesserit, non erit ieiunium bonum, si a. ieiunium ō sibi vim, n erit Deo gratum, q nihil recipit neq acceptum hēt nisi bonum, quoniam ab eo oē bonum manat & eo quē gratias sibi refundi iubet.

Magn. — Magnum ē ieiuniū abstinere ab iniquitatib, q ē magna iniquitatem vincendo, magna et adversus hōē ipsam pugna atq militia vnde eo maior in ieiunio sibi, contrapositis vndiq, hōē hostib, his qdem palā, illis p insidias, ut apud prophetā legimus: Dnē qd multiplicati sūt inimici mei. & alibi: Circumdederunt me sicut apes &c. Hoc ieiunium illud maius ē, quoniam ad aīā pertinet, aliud v. ad corpus & ad escas, aīa a. plus ē q corpus & pium plus q esca, immo multo pretiosior ē aīa corpore.

Durat. — In ieiunio et oportet ē perseverantia iuxta illud proverbium: q perseveraverit usq in finem hic salvus erit: & q legitime certaverit hic coronabitur. Hinc Moyses acceptus praecepta 40 dier ieiunium continuavit, n manducans panem neq vinum bibens. Multa alia afferre possem ieiunij exempla pro q missa facio. Hac igitur perseverantia si desit ieiunio, ut in alijs virtutib laude evacuat, minuitur, vanitas & perditionem.

Effect. — Tanta ieiunium potestas est cum potente ad domandos, expugnandosq, prius concupiscentijs illicitis: sic & Cyprius Dionysius ieiunij ingruente hoc fuit, hinc Salvator: Hoc genus dæmonior n ejicitur nisi ieiunio & orac. & apostolus praecipit abstinete a vino in quo ē luxuria. Et Jeremias: Venter mero aestuans, spumat in libidines. Hoc in Lot visum ē, q pp ebrietatem commisit incestum; hoc in Holoferne q sacrilegum animat, Judith caputq & vitam amisit.

Effectus. — Tribuit ieiunium sapiam & divina & humana, aut certe disponit ad illa unde illud proverbium: Pinguis venter, macer ingenio. Hoc patet prius de Moyse, q ieiunando divinā sciā & artes complexus ē. Ieiunando Elias currus ignes evectus ē: sic Daniel & caeteri tres pueri ieiunantes sciā adepti sūt. & apli ieiunantes receperunt spm sanctum. Joēs ieiunando in Insula Patmos, revelatēs accepit secretissimas.

appetitus — Ieiunium oportebit eē voluntarium, ipsa n. illa abstinentia, nisi dā electe fiat, nulla in se hēt virtutē: hinc Dnus JESUS spiritu S. intavit desertum.

virtus. — Ieiunium virtuosum ē, si ab hōē virili fortitudine sustineat. Hebr. 11. sancti in cavernis terrae, nuditatē, miseriam & ieiunium viriliter sustinuerunt.

veritas. — In veritate a. ieiunare oportet, n in simulatione, unde Dnus: Nolite fieri, cum ieiunatis, sicut hypocritae tristes p & q ieiunij speciem n habent p unde: vae vobis scribae & pharisaei.

gloria. — Gloria nullam quaerit ieiunium, nisi h mentis rei causa suscipiatur, ut si p criminum ignominia: n n. ē p hypocrisi ieiunandum, nec p inani gloria, unde illud: tu a. cum ieiunas, unge caput tuum & faciem tuam lava.

T. differentia — Per fidē T. deinceps hoc modo ieiunium deducatur.

Ieiunium differt inter se, na aliud spirituale, aliud corporale: quae utraq in unitate & perfectione ieiunij requirunt, ut unum alterius orat suffragio, nam corporale sine spirituali vacuum ē, spirituale sine corporali saepe difficilius obtinetur. Sanitas ieiunium hoc differre a bestijs, q suo appetitu ducuntur ut neq in cibo, neq in potu sibi temperantes p sinant, neq ab alia ulla voluptate, cum delectabilitas concupiscentia cibū hunt. Neq qd hō recte hō dici: si tunc solum

iunct

iuvet, cui ibi cures, et neque tamen in ipsa abundantia modulsicio ponat: uti de Da-
niele operiente lege legimus, qui cum epulas regias sibi positas, cum vinum panemque
...

Sunt homines per ieiunium discernuntur a bestijs, ita coniunguntur angelis, et alii magis — *abundantia.*
in se homines quam angeli: quoniam sibi potius abstinentia angelis per naturam ...
...
... — *oppositio*
...
... admiserunt. Unde Salvator: Hoc genus daemonum non ejicitur nisi in ieiunio
et oratione. Sic de Iuda legimus, quod post buccellam intravit in eum Sathanas, videlicet
quasi crapulae cegnus.

... — *principium.*
... institutum est, ... prohibitione legis observandum ... Quippe ... Deus, ne
de ligno scientiae boni et mali comederent. Institutum est post peccatum in poena dicente
Domino: in sudore vultus tui vesceris pane tuo, quo tempore ...
... in Moyse, Elia, Esdra, in iudaica observantia, ... in Christo, apostolis,
patribus, sanctis patribus institutum.

Ieiunium est medium, ... — *medium.*
... ut ... apostolus. ... quorum
... difficile ... sapiens in prover-
biis ... nutrit servum suum ...

Finis ieiunii est ut ... impedita delectatione — *finis.*
crapulae liberior sit ad ...

Sed aliquam ... de ...
Per figuram ... deducimus ieiunium, quid de eo per diversos ... et — *Q.*
diversimode: utrum ieiunium bonum, utrum bonum sit ieiunare, quid est ieiunium, quid est ie-
iunium, et in quibus est, quid ... ieiunium hoc, quis tenetur ieiunare, quis non, de quo
ieiunandum, quare institutum ieiunium, quale debet esse ieiunium, quantum debet esse, quod ieiunandum
ubi ieiunandum, ubi ... institutum ieiunium, a quo institutum, quando ieiunandum, cui ...
ieiunandum, quotuplex est ieiunium, quoties est ieiunandum, et sic de aliis, accipiendo ...
... eiusmodi ... miscendo figuram A & T. ut supra.

Alterum Exemplum esto quod ponit ipse ... in ... rhetorica

Socrates ille philosophorum princeps facile et ... adolescentem
... et liberalis forma ... ad se ...
staret: quin, inquit, loquere ergo ut te videam o adolescens. ...
... magistri ... indicem ... Atque ... nunc ...
... Excellentiam tuam doctor egregie, seu potius omnes vos qui adestis:
... ingeniolum ...
... tametsi nunc ... expectationi ...
... honeste ... in ... ut Gorgonis
more, ... de re vellet, dicturum ... nunc ...
... Excellentia tua ... dictionis huius ... media philosophiae ...
... schola ... Amicitia ... quid est.
... quoniam non ... dialectica, ... tractare
... primum ... amicitia ... quid sibi
velit hoc, quod quidest: ac postremo, quam magna ... amicitia ...

... .

conferunt. Esse accidentia, quodammodo dici non solere tradunt philosophi, id quod accidit simul, ipsa dictio declarat: quippe accidens est quod potest adesse et abesse sine subiecti corruptione. Nimirum igitur, cum accidentia a subiectis dependeant, ita sane, ut aliquo subiecto omnino quidem non sint migrare, quod sint in alio, et non quidem ut pars. Simplex dicitur, ipsa esse aliquo, eo in quo sit: continentur igitur subiecto et subiectum numero constituunt. Sic nempe hae albedo et hae triangularitas sunt, quales haec aut haec res videt, subiectum omnino simul: subiecta vero ut ita dicam et senescunt et intereunt et locum mutant et crescunt et peregrinantur et sedent et complectuntur. Atque ad hunc quoque modo saepe numero inimicae cedunt: sed calore pulso frigus admittitur: et calamitosa paternitate orbitas capit et dubie cli[illegible] iungitur, tristi vidui[illegible]. Satis ex his quae de accidente dicta sunt, in quo quidem est, quid aut cuiusmodi sit, patere arbitror: nam semel non sibi mentionem fecimus, cui, quod ut ita loquar, entitatis ratio proprie convenit, ut quae sine entitatis robore accidentia sustineat, fulciat atque sustentat: quippe a substando haud dubium substantia nuncupata est, deducitur, id est quia quidem substantia, in propriis et maxime substare dicitur. Hoc itaque quae substat, et his quae ei accidunt, praecipue cognoscitur: siquidem substantia intelligibilis est, accidentia fere sensibilia quae sibi interioribus exterioribusque propriis[illegible]. Vera sequuntur stabilitas: sic ea quoque quae sibi proprie, ministerio quodam adeo congruit, quod illud est, quasi manu ducunt. Enimvero ut multiplex est accidentium varietas, sic multiplex quoque id congruentia, quod quidem, insinuo. Hanc accidentium varietatem quoniam fere distinguere capitibus, quae propria seu praedicamenta appellant: mirumque illud in tanta ipsorum varietate, summa ad haec esse concordia, et asperrimas rursus inimicitias: velut exempli gratia dicamus calor et frigus conveniunt quidem maxime, nam sub eodem sunt quae qualitatis, et maxime quoque discrepant nam invicem se expellunt, neque invicem se compatiuntur, capitaliaque omnia sunt accidentia propria, seu extrema dissident, nam media quaeque utrumque non participant, tum earum inimicitiis[illegible]. Omnia ut in plurimo, quae efficacius est, alterutrum minus aliquo expugnat, inque eius locum succedit: atque ubi aequo Marte pugnat, longius est certamen: Sic sane in his quae ex his composita sunt, assidue colligendo, et lis illa Platonica, donec mixtum solvatur et compositio collabefactetur. Sunt autem haec quae vulgo diximus in vulgo potestate materia, et quae scholares omnium (siquidem sentiunt) parietes et tabulata appellant. At, siquidem libet aliquid audire, et dignitatibus viris accommodatius, aliam rationem hanc ipsam proprie protraheremus.
- Accidentia nunc itaque, libet appellare etiam quae extra Deum sunt et quae Deus non sunt. Solus autem Deus id quod quidem. Atque ne id nove aut affectate nimium dicere videamur, Dei ad Moysen loquentis undique efferatur verbum. Interroganti Moysi: Domine, quis es et quod nomen? Ille autem, Ego, inquit, sum qui sum: sic loqueris filiis, filiis Israel: qui est misit me. Propterea quod est, bonum hoc esse necesse est, solus autem Deus bonus, solus igitur Deus est, quae non sunt Deus haud inepte hac ratione, accidentia dicamus. Sed bonitas creata est illius increatae bonitatis velut umbra quaedam. Nempe illa immensa est atque aeterna: haec autem finibus certis circumscripta et temporis angustiis inclusa. Potest illa divina quidem bonitas absque mundana subsistere, mundana autem absque divina nequaquam. Atque hoc testatur Simonides ille noster, cum ait: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. Satis vero ingenio et industria quae omnibus quidem rebus aliqua quodammodo inest, his siquidem clarius, illis autem obscurius:

Plerq; ardor & studiu' sui aut rer' etiã trium gnemicentiu' via haec est cognit.
amorq; Diui' expressa, d. adeo sane longe, ut respectu lucis illius, q solet nimia
& amoris flagrantis tenebra' cimeria' & gelu glaciale, possit appellari. Quid
dicam de uirtute, quamq; ea rebus iné, nisi Diuina sit uirtute fulcita nec ois fragilis
& caduca? fallaces v. rer' gdies & instabiles ut ita loquar, status, quis n
uidet, nisi q sciens ac volens, quocunq; se uertat, ipsis oculos claudat?
O uanas hoium spes! o desideria caeca; q in tanta talq; insigni rer' oium
fragilitate glia' student, q in his, q dixi accidentib, firmamenti aliq collo-
cant, & n potius in eo quiescant. Adstruit ille aedes marmore Pario, & summo
auro laquearia obducit: scrutat alius montes & abdita inde eruit metalla
alius agris alius hortis colendis studet: & fructus alius cogitat armenta, multo
v. magis plerique hoies sub pretextu rei familiaris incumbunt & nec suo, nec
alieno, dum id efficiant, sanguini parcunt, quod si quis e' aod paulo ere-
ctiore, sidera contemplatur, aut qlities, quas appellant, inuestigat. Sed n
in eius, qui est, cognitione, pgresse, q cum'dum hoi contemplae: magna quippe
ptes gferunt in eo ad q e, hoc e, ad eius, q e, cognitione. Inuisibilia n. Dei,
aut Paul. ad Rom. à creat mundi: p ea q facta st, intellecta conspiciunt,
sicut domui alius sueriu' gendia, quibus ciuites priuati publiceq, fir-
mant, dedit rer' oium ordinem gsidere, monstrantq; tuctore: quippe si
quid in his gsilij e, q muniq fabrefecit hoia, quo magis in eo q ipsas
hoii fabricantese munq? Recte igit, ppheta ille psalmographus: Nisi
inquit, Dnus aedificauerit domum, in uanum laborauerunt &c. Quod si
ab ijs, q artificio gstant, ad nata magis libet accedere, p oes gradus
(vg. aliqua attingemus) inexhaustae bonitatis scaturigines indeficientes
nos credere monent Dei bonitatem, q assidua largitione nihil minuit
aut euacuat: ceu fontes ppetua aquar' emanat n deficiunt unq. bonitas
illas immensa Dei imagine testat. Sal v. ppetua haec claudor inuenta magdo.
minime senescente Dei indicat aeternitatem. Quid innumerae arbor & duraco.
plantar uires, nisi Dei potentiam n appbant? Mir' hercle si medici ptas.
e har contemplae, impressione Diuina admirari n rapiunt. Aliae v. multo
luculentius eam q e nobis ordinem, nempe formicae, apes, feles, canes, cognicio.
milleq; huius generis, industria sibi ingenita, creatoris sapientiam [illegible] multa
celsisq, uerticib? Rursq alia quoq, affectib, Diuini aliquod exhi-
bent notas, pugnant quippe p catulis & gingiua sua [illegible] appetitus
dent, uirtutes a. Diuas nullus aal tam clare exprimit, q ho: in eo enim
bona magnaq; ptes cognitionis eius qui e, q cum ipsius gsiderae. uenari. uirtus.
Nec mirum: e n. ad imaginem & similitudine Dei factus, siqua n. inferiora se
sine semetipsum ho rimet, abunde inueniet, quib in eius, q e, cognitione ueritas
aiu dirigat, quo in eiusq cum q e, cognoscet. Coeli n. ennarrant gloriam gla.
Dei.

Dei. Et certe ubi Divina haud usquam alibi tam clara sunt, quam in coelis, documenta:
ubi stellae et quae erratones appellantur, minime errant, sed lege certissima oriuntur et
occidunt. Itaque in quibus saepe vocandus ad partes, David Propheta ait: Sol cogno-
vit occasum suum. Denique si duces nobis angelos penitus inspicere, ubi omnis proprie,
tum Dei gloriam intueremur, videlicet non conspicua certissima, nulli demum corruptioni
quae divinitas assiduo sui exemplari nitidissime expolivit. Sed iam quam Dominus divinitas ac
propositum fuit, in accidentium serie innoravimus, et multo brevius quam res ipsa
postulat: nullus enim dicendi finis esset, si quis vellet, quae in rebus sunt, divinitatis
imagines singulas prosequi. Et id ab authore Dionysio de rebus sacris perfectissime legitur
est. Ergo postquam amicitia magna possit afferre in eo, et quid est, monstravimus, idque
et mathematicae et theologiae fieri admonuimus, nunc quae in eandem seriem gradimur
atque iurisconsultis dici praecedat, quaedam orituri; hic et in his quae dicta sunt,
plerique hos trahunt, tamen ne ad clepsydras quas aiunt declamantes, novum
ab integro sermonem ordiamur.

Unus autem longiori exemplo hanc artem planiorem faciemus.

Sit itaque thema: Spiritus Domini replevit orbem terrarum. Pro deductione
huius aliorumque similium sequens processus adiectus, imprimis pro regula certibilis, ac
quaestio Utrum creatio propriis spiritui ipsi esse, hoc modo ut sequitur ordiendo.

Summus enim spiritus Deus, a trinitas Deus, finis et origo initium, quae omnia
fecit et creavit, non in tempore, neque cum tempore, sed cum tempore suo, sed et spiritus dedit initium,
quod idem cum esse sua natura substantia non est, quoniam non est mundus Deus, neque
aliud Dei. Deus enim ante mundi huius opificium credi aut cogi non potest, aut otiosus
fuisse, aut solus, quasi per hoc trinitatis deus, a quo licet aeternis saeculis ab ipsa
trinitate, ~~commentatus~~ sit, quod se facere oportebat. Est igitur in Deo actio quaedam
intima, natura et substantiae conveniens, quam recte spiritum Domini nominamus. Neque enim sine
spiritu Deus esse fieri potest, si Deus ipse est, et si aliqua sunt digitales in ipso, nec
esse, dici potest: esse non Divinum cum sit natura bonum et ipsa mea bonitas, incommu-
nicabilis esse non potest: est enim bonitas, ratio cuius bonum est bonum, et bonum agit
bonum, quod nisi in creando, esse non potest. Itaque, quod ab aeternitate Deum bonum esse dicimus
quod nullum bonum agens, nullus spirans bonum spiritum, sicut ipse est bonus? Nam et
Deus spiritus est et ex ipso spiritus spirat, non separatus, per esse sua substantia est, quod
indivisibilis est, sed sibi coniunctus, atque eiusdem secum immensitatis et aeternitatis. Nam
si infinitus est Deus, infinitum aliud esse producit: hoc autem non est mundus, quod certos suos
habet fines, certa sua latitudine et longitudine describitur: sed non terra, non ignis,
non aliud horum quae conspicimus, siderum, haec enim omnia finita sunt: sed Deus ipse aeque
infinitus, atque immensus incomprehensibilisque, spiritum ex se spirat, spirare nemini-
ente ex illa immensitate, et tamen ab illa immensitate non egrediente: quoniam et
ille immensitatis capax est. Etiam cum aeternus sit, et otiosus et solus esse non possit, bo-
nitas fecit aeternum sibi ac coaeternum producere, immensitas ipsa, aeternitasque
producunt, ab aeterno autem mundus non fuit in spiritu quem habet Deus, quia ut est immensitate
coaequalis, ita durare coaeternus.

Sed potest quis opponere istis: si Deus est immensus et infinitus, ergo
nihil producit a se alio actu reali distinctum, sed ab aeterno solus Deus. Itaque
cum nullum aeternum sit spirabile, spiritus vero spiratus: igitur non aeternus. Probatur hoc:
nam quod aliud producit, prius est quam producitur: sive fuit nolente aut volente,

vel

vel non, sive et sub extra non, etsi producentibus sit id, unde producente in substantia utrinque cum fonte, hic ille non prior est: sed in productis nullis, electis procedit aliud quae ceterumque deo spiritus esse non potest.

Sed huiusmodi appositionibus efficitur ipsa distinctio seu diversitas actionum Dei, aliarumque rerum agentium: non omnes operationes divinae, dum modum operationum divinarum, ut sit in ipso esse divino: quia neque per suam formam agit, et quia ipsum forma forma est, neque prius est et agit, neque prius agit hoc quam illud, ut sit esse suum esse complectitur per immensitatem [illegible], sed modus per actionem, esse et actum suum per eiusdem: spiritus aliquis divinus est et divina spiratio ac substantia coaeterna, ipse idemque et unus cum Deo, ut non possit a Deo seiungi spectetur per eum modum, quo relativus est: sic enim a Deo differt ipse Deus. Iste itaque, est cum Dei spiritus esse, qui sit sua sapientia, aut certe suae sapientiae amor, id ipse Deus, nisi Dei manans ex potentia, veritas et sapientia, gloria et bonitate, ut sicut in ipso Deo sit simplicitas extra omnem suam compositionem et unitas omni multiplicitate repugnans studio sine [illegible] divinitate, agilitas sine agilium diversitate, sic et in ipso Deo summa distinctio est, non aliorum Deum ac nihil agentem (velut primus dicebat) esse non potest: agit quod alius et actus quorum alius ab agente, quamquam non alius aliud [illegible] substantiam, sic et cogitatus Deus et cogitans non est cogitans et dilectus Deus et dilectio non est diligens, quod spiritus Dei in Deo est, alius per personalis [illegible] distinctus, spirando alium per personas, spirando [illegible]. Reterminatur ad id spirans et spiratus et [illegible] relatio, solum in Deo [illegible] liceat omni alia oppositione [illegible].

Cum igitur regulas [illegible] spiritus ipsum esse [illegible] modo ostendere possumus, per eandem regulam et [illegible] hoc modo.

Denique divinum spiritum esse tota mundi series ab ipso suo ducta [illegible] apertissime monstrat: nam si Deus ipse est actus, et ipse [illegible] solus [illegible] esse non potest, creatura nulla est actus, et quod spiritus alius Dei, et ipse Deo ceterumque: non enim sit bonitas Dei esse bona, nisi spirit: neque immensa, sine maxime [illegible] ille bono immensa et infinita actio [illegible], [illegible] spirans ipsius. Quid enim Deum possit dicimus, qui nihil agat? quid cognoscere qui nihil cogitat? quid velle qui nihil amet? hoc enim totum spiritus est sive diligere, sive cognoscere, sive agere.

Aliquis etiam a Deo creatis ceteris creaturis superior et specialis nullus [illegible] Deus spiritus esse et spiritus spirare: nihil enim est creatum, cuius non sit in creatore idea. Aliquis spiritus est, cuius in Deo exemplar summum sit, ut divinum spiritum esse oporteat, quid enim in aliquo spiritualis bonitas, nisi quod Deo bonitas in ipso spirata? quid spiritualis magnitudo in aliquo, nisi magnificus spiritus magnifice spiratus a Deo? [illegible] Aliquis in aliquo divino sive non in Deo sit actio et perpetua spiratio?

Coelum ipsum spiritum movet, sive ille aliquis sit, sive ipse coelo [illegible] inditus, quae [illegible] coeli [illegible] intrant, per hunc a Deo est, et divinum spiritum ordinis, nam quo pacto tanta coeli magnitudo perpetuis legibus gubernare possit, nisi maximus ille Deus et hanc machinam provideat, hoc vero per medium spiritum ita fieri oportet, actus enim omnis est in [illegible], sive movendo, sive providendo.

Videmus etiam hoc spiritum vivere et diversos in hoc spiritus esse, alium alio maiorem, aliusque unum alteri [illegible], quare ad unum supremum spiritum, qui divinus est, pervenire oportet, ut in omnibus magnis ad aliquod maximum quod sit [illegible] et in omnibus [illegible] ad aliquid [illegible]. In ipsis quoque spiritibus etiam, quos subordinatos in hoc videmus ad unum summum et immensum spiritum, a quo fluxu omnes derivantur, pervenire oportet.

Sic

Sic etiam in aliis viventibus quidem res est, sive perfecta, sive imperfecta sint imaginativa aut sitiva: nec sine spiritu neque vivunt neque movent.

Vegetabilia etiam spiritu quo extollunt & exporrigunt & suo modo vivunt, spiritu quod hoc agunt, per humores descendit.

Elementa patet, quia inter se separata sint, & aliud terra sit, aliud aqua, sic tamen ipsis spiritus immistus est, ut sine illo esse non possint.

Sequitur itaque, Deum hunc spiritum sibi videre, quo se moveat sine mutatione, et sine passione: quo mediante etiam fieri id intelligitur spiritus hic in Deo, quo agat, faciat, regat spiritus omne corpus suum, & quae in universo sunt corpore administret. Manifestum est quod spiritum esse Divinum, ubi solus aliis spiritibus spiritum & species imprimit.

Satis nunc ostensum est spiritum ipsum esse id. quid sit hic spiritus, modo videndum est. Propterea ad eius definitionem descendimus, divisione uti oportebit, quoniam diversimode hoc nomen spiritus in sacris literis positum reperitur.

Est itaque, extra spiritus creatos spiritus Angelicus qui non gignitur, qui quoniam non materialis non species, sunt esse nullo vocabulo aptius explicari potest quam per divinum spiritum: hinc apud Prophetam legimus. Qui facit angelos suos spiritus & inter hos spiritus multae varietates sunt de ordinis & officiis, tum nominis & qualitatis, quae hoc loco praetereunda sunt.

Est alius spiritus huius & ille est qui comprimitur in homine spiritus, immortalis, incorruptibilis, materialis, quoniam forma est hominis cuius corpus est materia: & hunc spiritum animam appellant quae est principium vitae, sensus, motus, intellectus, in homine imaginem Divinam maxima sollicitudine praeseferens, non ducitur de potentia materiae ut caetera formae, sed in ipsa incorruptibilis, inextinguibilis, separabilis tamen & aliquando etiam corpus suum, quod deserit, reassumpturus. Est de hoc spiritu loquitur apostolus: si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus & alibi: Caro concupiscit adversus spiritum. et Jac: corpus sine spiritu mortuum est. & Genes: fecit Deus hominem de limo terrae & inspiravit in faciem eius spiraculum vitae.

Est praeterea spiritus animalis, qui cum anima primus hominem, et ipsi homini, & in hoc spiritu conservantur virtutes corporis, itaque a suis sedibus per totum corpus manant, sive sint animales, qui sensui & motui ministrant, quibus a cerebro dicitur esse principium: sive vitales sint, quibus a corde prima sedes: sive naturales a quibus nutritio, digestio, & generatio deriventur. inter quem spiritum & animam quid intersit per Augustinum de spiritu et anima pluribus disputatur.

Est praeterea spiritus ille, quem ore & naribus trahimus, quia eo carere non possumus, refocillat nam cor, neque tamen est spiritus naturalis, quamquam [illegible] per nutritionem. De hoc spiritu legimus apud Job: spiritus meus attenuabitur. & Esa: Cave tibi ab homine cuius spiritus est in naribus eius.

Est praeterea alius spiritus elementalis ut est aer, maxime si moveatur, ut apud prophetam, flabit spiritus eius & fluent aquae.

Cum hi quidem spiritus Divini sint, sed ille maxime spiritus Domini est, qui est Divinus & ipse Deus, de hoc nunc sermo est, cuius descriptio nisi relative dari non potest, spiritus non refertur ad spirantem & eius quidem duplex est respectus unus principalis & ille internus in spirante: alius accidentalis & externus, qui egreditur in externum. Spiritus igitur Domini duplex est alius internus, alius externus. Internus est ille, qui ipsi Divinae substantiae naturaliter propior, id ipse Deus, divina intuitione in Deo spiratur. & quoniam ille spiritus est Deus & spiritus Dei dicitur: spiratur non a Deo & tamen a Deo non egreditur, neque exit, sed in ipso manet.

Externus vero spiritus Dei est non divinus quidem a priori per causam, sed effectum solum ratione & de hoc spiritu praecipuus sermo est, quo dicitur spiritus Domini replevit orbem terrarum, & alibi de eodem dicitur: verbo Domini caeli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis ornatus eorum.

accipit a Deo (?) per essentiam suam et agere simul et unum esse cum Spiritu, quia nulla alia res inveniri potest, neque in cuius capite Deus, ita loquitur, quod simul loqui non est Deus sit, quis hoc ipsum quod sermone explicit, et cuius spiritus non sit Deus, quia ille idem spiritus et spiritus divinus est, qui est intus, de divinis rebus.

Est itaque spiritus Dei nexus, ignis amoris et mentis verborum divinorum procedens in ipsam mentem divinam, ut est spiritus Domini et spiritus Sanctus: nihil enim est in Deo quod non idem Deus sit: nullum in eo accidens nisi fabricatum (?), realis autem [illegible] nullus, quia est forma simplex et actus purus.

Sed spiritus Domini est [illegible] creativa, est divina operatio, immediate ex divina essentia et virtute procedens ad producendum aliquid idealem; neque enim ullo modo est medium inter Deum et spiritum suum [illegible] neque inter spiritum Dei et proprias operationes divinas medium intermedium, quoniam in Deo est virtus dispositiva operativa et omnia quae ad perfectionem operationis requiruntur. Nam [illegible] fit a maiori ad [illegible] sibi proportionatam et Deus ipse omnibus maior est et omnes res minores Deo, non potest aliqua res esse resistens operationi divinae aut non capax operationis eius: quia neque aliena dispositione et administratione utitur in actibus suis.

De hoc itaque spiritu, eo quo modo spirato, misso, replente et operante, diversis in locis sacrarum literarum legimus, ut illud: Spiritus Domini replevit orbem terrarum. Et alibi: Spiritus Domini ferebatur super aquas. Et alibi: Ingressus est JESUS plenus Spiritu Sancto in desertum. Et alibi: effundam de spiritu meo super omnem carnem. Et de Antichristo legitur in Apoc: Quem interficiet Dominus spiritu oris sui. Quod cum litera [illegible] spiritus ita vere describi possit ut describitur in intellectu [illegible]. Unde illud Joannis de spiritu [illegible]: Tres sunt qui dant testimonium in caelo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus et hi tres unum sunt. De spiritu [illegible] dicit: Et tres sunt qui dant testimonium in terra, spiritus, aqua et sanguis; et hi tres unum sunt.

Sed ut appareat, quis iste sit spiritus [illegible] plane explicari nec vere definiri potest, multiplici circuitione naturae ipsius ambiamus.

Est itaque spiritus Dei [illegible] divinae bonitatis [illegible], [illegible] divina et operatio. Est spiritus Dei magnitudo amplitudinis divinae, per quam neque spirando magnificatur Deus, neque ex se ipso producendo diminuitur, quoniam illa immensitas diminutionis capax non est, aut unitas multitudinis, aut sublimitas inaequalitatis, cuius virtus in Deo sita est, quae in spiritu ipsa inspirare et [illegible], ut idem sit spiritus cum Deo, atque eidem Deo aequalis, atque illius est unitas et aequalitas neque [illegible] firmiter [illegible]. Est itaque hic spiritus divinae potentiae [illegible] et actus ipse, quo divina potentia [illegible], actus [illegible] operationis. Ergo Spiritus Sanctus sicut actus est divinae potentiae, ita est memoria divini [illegible], dilectio divinae voluntatis, divinae virtutis operatio, exemplar veritatis, quies gloriae, pulchritudo distinctionis, concordia universitatis sine oppositione, medium communionis inter [illegible] patris et [illegible] filii, summaque aequalitas omni maioritate et minoritate remota: [illegible] fit cum sit [illegible] Deo ad creaturam, [illegible] creaturae ad Deum, aequalitas quae [illegible] intra Deum, et ea est Spiritus Sanctus.

Est itaque Spiritus Sanctus [illegible] divinae substantiae et naturae, non partita neque divisa a Deo, sed sola relatione distincta, procedens a Deo, missa et replens [illegible]: Et hic spiritus replet orbem terrarum, replete operativa et [illegible]. Satis [illegible] de spiritu [illegible] plura dici possent. Sed restat nobis ut quomodo hic spiritus repleverit orbem terrarum videamus.

videamus. Prius vero id aggrediamur, quod per orbem terrarum significetur ostendamus: Est enim
namque orbis terrarum, primum eius bonitas exuberantis, qui non solum aliud fecit intra
se et extra: et quoniam non est aliud, ideo magnum spatium fecit, quod non infinitum: ita est du-
rabile, quod non aeternum: ita est agens influens et operativum, ut suae potestatis viam ordine et modo da
universis fecit ex nihilo, suae sapientiae gubernacula, item dilectionem suam in tantae ha-
rum machinae gubernatione, virtutem in agendo, utilitatem in [illegible], gloriam in quiescendo
demonstrans. Nihil enim aliud orbis terrarum hoc loco nobis significat, quam aliquam
materiam, confusam, vacuam, ferream, chaos. Nam in infestis videmus esse aliquam
aliam materiam opposite, in hoc orbe terrarum per diversas species creatam, facile quam hanc
illorum, tot quandam et confusam materiam fuisse prius, quae postea formam divisio-
nis tulit. Nam caelum et cum terra omnia quae sub caelo est, omnia habent aliquam sensi-
bilitatem, motabile, mutabile, quibus tum gradibus. Haec autem omnia materia, non
sunt forma, conveniunt. Apparet itaque materiam aliquam his omnibus inesse, quae esset
aliqua bonitate benefica, magnitudine magnifica, distinctione compta, replenda fuisse,
quae omnia simplex materia esse nec fieri potest, quod per spiritum Domini fieri necesse est; nihil
enim simplex materia confusum per se ipsum potest: repugnant enim se mutuo distincte
conspiciunt, ne unum alteri proprium esse possit: confusio enim materiae habet per se, seu
efficientem. Posita itaque est in orbe terrarum: solus ipse creato et continuo
suarum distinctionum, quae separet simplicia a simplicibus, materiam a prope formali, compositam
a compositis; scilicet omnium illorum inter se unio videlicet materiae et formae atque quaedam
in proprietate. Sic est ipsa terra ut prima materia, proprium habens ad formam suae aptitudinis
quae in medio est, quum conveniat cum [illegible] conficit et fine operis: atque per hunc modum
adhuc in confuso terrarum orbe est aequalitas confusorum et mixtorum, maioritate
et minoritate suarum distinctionum, dispositio per nobilitatem formarum, quibus orbis terrarum
replectus per spiritum Domini; replectio videlicet operativa et gubernativa.

Ipse enim spiritus Divinus simplex forma est: orbis vero terrarum infirmis materia. Recte
itaque considerare possumus, in spiritu Divinam bonitatem diffusam: in orbe vero terrarum
malitiam indigentem: in spiritu magnitudinem infinitam, in terris contemptibilitatem, et
mutabilitatem: in spiritu potestatem agendi, in terris passibilitatem patiendi: in spiritu sapientiam re-
ctricem, in terris imperfectionem errantem, in spiritu libertatem, in terris necessitatem: in spiritu
unitatem, in terris [illegible]: in spiritu virtutem immutabilem, in terris fragmentum contemptibile.
Spiritus in se orbem terrarum et in ipso existens per unum atque [illegible] manet, ab operans
in orbe terrarum, ab illo nunquam inundatus, quod illud mundans, faciens illud ex
nihilo bonum, ex parvo magnum, ex mutabili durabile, ex confuso distinctum.
Hoc est suum replere, quo recte dicimus spiritum Domini replevit orbem terrarum.

Unde evenit, ut sicut Divinum quendam spiritum esse oportet, qui ut condidit
initio, ita conservet etiam: sic et orbem terrarum esse dicimus, ut in illum operetur, illum
repleat, ut totum ipsum orbem terrae, quod de se longe, suae repletionis beneficiat, im-
mensitate sua claudat ac multiplicet, aeternitate sua confirmet, potestate contineat,
sapientia regat, amore diligat, virtute operandi ut tolerat, veritate certa lege
conscribat, gloria in fine suo conquiescere faciat, distinctione quae confusa sunt separet,
quaedam discta oppositaque concitat, proprium sibi influens, medium confluens, finis af-
fluens et refluens, quae repletione si ab orbe terrarum substuleris, maioritas ipsius
tendet ad minoritatem, omni aequalitate remota.

Salu. Dñi est Spūs, orbemq[ue] terrar[um], toto mundi series ab ipso suo Ducta ipso conspectu monstrat, & eund[em] Spūm ipsum Orbem terrar[um] replere, quequid, ut ipsum bonificat; quē n. bonum nāe sua diffusivum est, suum n. & esse poē nāe participandi. Et quo plus h[abe]t de actu boni, eo amplius h[abe]t de potestate bonificandi. Cum itaq[ue] Spūs Dñi bonum sit, ab ipso bono participatus, atq[ue] eadem cum ipso generatus, propterea in Orbe terrar[um] bonitate, potentia ac sapientia replet illud, seu terrar[um] fraudem cedit tendentes ad corruptionem. Et [illegible] Spūs iste distinctus est à terris, tum infinitus à finitis, aeternus à mutabilibus, perfectus ab imperfectis, mira sua potentia ipsi orbi terrar[um] intimus est penetrans sua bonitate oēs punctos essendi, in toto illo orbe transfusus, penetrans eum & eo n[on] comprehensus.

Sed opponet forte aliquis, Spūm aeternitate esse, orbem v. terrar[um] n[on] e[sse], dum ipse creatus: sic Spūs aeternalis bonitate est, temporalis v. est quod est Orbis terrar[um], illum Spūm in aeternitate Dñi n[on] posse; quoniam neq[ue] Deus ipse otiosus est, unus est ipse Spūs, terras a. replere n[on] potuisse, quod Orbis terrar[um] accideret erat. Porro et ut quilibet historiis & separatis in Orbe terrar[um] creatus est Spūs, neq[ue] h[abe]t q[uod] amplius agat, nunq[ue] ad alias rediisse dicendus Spūs Sanctus, qui actus & potentia, q[ui] est bonitas semper bonificans, nam ipse semper magnificans, potestas semper agens, sapientia semper regens, voluntas semper diligens & sic diligentia Spūs Dñi replevit Orbem terrar[um], sed ab aeternitate.

Ad v. hanc oppositionem evidentem, dicitur esse, gradatim ordine, varietas respectuum ipsius Spūs ad Orbem terrar[um], q[ui] quidem respectus alius est idealis, alius creationis: & ille quidem alius creans, alius sanctificans, alius gubernans, alius perficiens, de quo stylo tractare pro nunc minus tempus est. Ergo dicamus, quoniam esse ideale respectu Spūs Dñi replevit orbem terrar[um] aeternaliter, ipsa mente Divina in ipso mirabili Spūs, q[ui] à mente illa effluit. Sic n. aeternitate Orbis terrarum exemplar, ad cuius similitudinem exterior Orbis terrar[um] factus est, nisi similitudinem sui perfectionum, de perfectionibus n[on] quaerimus, n[on] maliciae, n[on] defectus eius, q[ui] in exteriori est, exemplar alius in Deo est, atq[ue] hunc ab aeterno replevit Spūs Dñi: d. quod [illegible] perfectionis in eo est ex exterius productus, ipse sua idea in Deo creatus & maneret. Et hoc est, q[uod] propheta commemorat Deus: Meae sunt oēs ferae sylvarum & pulchritudo agri mecum est. Et sic Spūs Dñi replevit orbem terrar[um] ab aeterno, interius in ipsa mente Divina. Replevit a. tunc exterius, ut novum aliquid facere, ut in creare, in distribuere, in gubernare, in quibus replet quotidie orbem terrar[um], q[ui] in ipso est, & ipse in illo nunquam otiosus & in illo intimus illi, producere, agere, subsistere &c. Repletio a. n[on] compositione, quia n[on] species, nec impulsiva ut aer, neq[ue] successiva per modum, neq[ue] ut Spūs angelicus, q[ui] licet immaterialis & incorruptibilis sit, diversis tamen in locis tunc esse n[on] potest: d. per immensitatem suam & in illo ubique ex ipso omnia replens & sic oportet illigare: Spūs Dñi replevit &c. Hinc ps. 50. propheta triplici nobilissima generatione Spūm ipsum qualificat & describit, vocans eum rectum, sanctum & principalem: Rectum per nullam corruptionem incurrat à natura sua distincte: Sanctum, quia absolutus ab omni corruptione: principalem per oēs bonitatis, virtutis & perfectionis principium. Sed ut ad nos ipsos sermonem hunc trahamus, quoniam Orbis terrar[um] nobis gentes ac populos, atq[ue] ipsum hoēm, q[ui] minor mundus dicitur, ac ipsam eius malitiam ac pusillanimitatem significat: Deinde spiritum implorantes Dñum, ombrae terrae nostrae tenebras, infirmitates, defectus, defectus exclamemus ab ipso Spūm repleri gratia & media ut nostra mala benificet, depressa exaltet, mutata stabiliat, debilia confortet, dirigat curvata, ligataq[ue] resolvat.

FINIS.

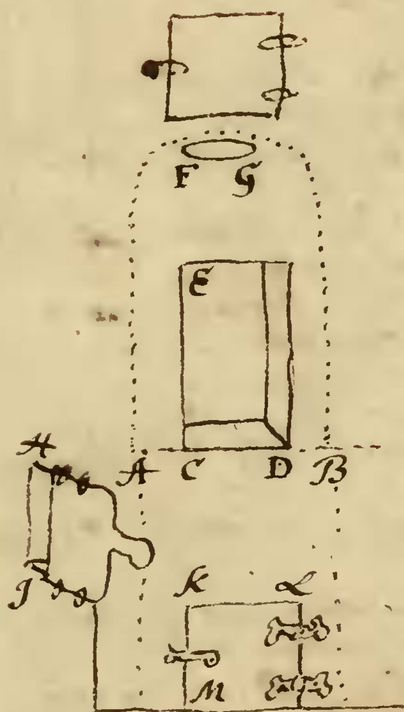
C

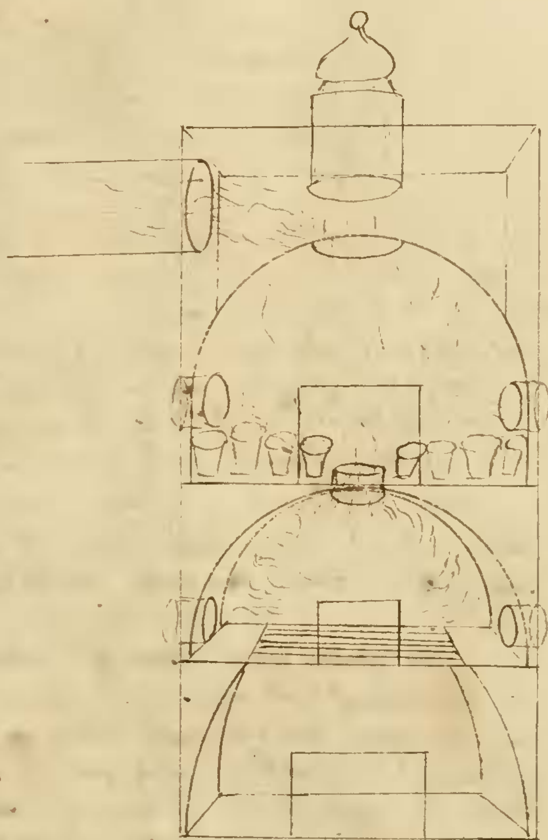
A.   B

A. Windschlang } vngefehr 1 kleinen schuh groß.
B. Aschenloch }
C.
D. 1 oder 2 füss hoch vnd 3 [illegible]

Glauberi furnus arenius.

A.B. Offen weite vier Werckschuh.
C.D. ½ Werckschuh
C.E. 1. Werckschuh.
E.F. 1. Flammenloch.
F.G. ⅓. Werckschuh:
H.I. 1. kleiner Ofen:
K.L. 1. kleiner Ofen.

Johannis Kunckelij furnus nitrarius & liquatorius factus ex lateribus, cuius tamen interior superficies argilla vitriariorum est obducta 2. l. 3. digitorum crassitie: eius fundamentum ex quadrato surgit, cuius latus sit unius ulnae l. plurium ad libitum. Si ad infima portulas accomodet, eiusque amplitudinis canalis ad plateam l. liberum ad longum producatur, vehementissimum flatum & △ nutriet.

In 2da camera est crates ferrea, cui ligna supponuntur, In 3tia camera disponuntur crucibula & ollae, per quas impositae & exceptae. Praeterea adsunt 2. l. plures valvae, cum suis figulinis obturantibus, per quas aliqualis reclusione et ignis temperatur. In summitate est caminus flamam evomens, aut eo clauso per laterales canales ad aliud reverberium flamma deducitur. Foramen tamen inter 2dam & 3tiam cameram nimis parvum iudicio suo erat Glauberi adeoque potius camini amplitudinem saltem debere aequare si non superare.

Schlaglot — ℞ ☽ fina p. 2. Messing p. 1. schmeltz es zusammen (gestossen) so ists fertig. Zu Auffstreuung nimbt zu dessen p. 4 noch p. 1. Schrauters. Doch brauch das Licht, die Goldschmid zu Passau nicht bedürffen, dan es sehr das gar gern fliessen. + od. Zinns.

Zin Loth. — ℞ ♄, ♃. a 1 l. Wismut 2 loth, liqua, funde super laminam ut fiat tennis bractea. scinde fasciolas, quas suppone iuncturae colliquandae, tene super candelam l. prunas lene, mox fluet, & frigefactus colliquatus manet.

Succini Vernix. — ℞ Succini pellucidissimi, gtere subtilissime, pone in vas figulinum deuitreatum & super lene prunas liquefac, diligenter permiscendo ne aduratur, tunc effunde super tabulam marmoream; frigefactum terito o'sa. interea clarum oleum terebint in vitro super calente arena bene incalescat & succinum terratum misce, atque ut sit liquens & inspissescens instar coloris pictorum, tandem cola calens per linteum & serua. hac vernix omnium est pulcherrima, licet appareat bruna, post 3. l. 4. punctiones ligni, terij ex: euadit clara & pellucida instar vitri.

Pleijferis st. — Cerussa Veneta pro colore albo non est terenda oleo lini, sed nuce.

Copal. — Gummi Copal o'sa subtilissime, affunde S.V. dephlegmatissimum, vitrum vesica liget, stet in B.M. donec fere totum gummi sit solutum: & si non facile fiat, infunde pau-citum de . . . & mox soluetur.

☉ Vern: — ℞ Gummi lacc. clari ℥ j ß, succini flaui ℥ ß. sandarac. ʒ j. Aloë cpat. ʒ cum oleo spicae sint aequantur in bocia leni △ bulliendo misce semicochlear olei lini, postquam fere refrixit coletur per subtilem telam. Corio l. ligno deis bracte, aut gummi arabico l. glutine membranaceo deargentatis, superliniatur Vernix ☉ea, at alba Vernix debuce bis l. ter. Sic corium l. lignum erit belle deauratum similiter stannum bracteatum (stagniol.) deauretur. Oia felicius succedunt dum tam vernix quam corium l. aliud opus tepide calent. NB dum calore Vesica nimium expansa intumescit, perforetur acu.

Copall 4, mastich. 2, terebint. Venet. 1 L. cum oleo spic: 8. L. fit Vernix.

Vel. Copal. 1 p. atque in [illegible] 6. p.

furnus, de Oreis. — ℞ Gummi arab. p. 1. mastich: p. 2. sint in vaseri vino super fornace hyp-causti solui sinantur, solutione pinge fornacem figulinam & ☉i bracteas impone apprime dextre, dum fornax valide calescit, colliquantur ☉ cum vitro inseparabiliter.

Vitror. de ☉rais. — ℞ Boracem (opinor post solitam calcinae) solue in ▽, hac solutione pinge vitrum & apprime bracteas ☉. si vitrum est poculare, illud reple sale & sic repone ad calorem debitum furni. Alr: Gummi arabicum cum modica borace solue in aqua ut prius, eaque scribe l. pinge & deaura.

Alr. Gummi arabicum, solue in aqua albuminis conquassati, tum cum hac tere boracem optime euaporatam ad spissitudinem syrupi, eoque pinge & siccatum applica calori △: Sic opte & splendidissime deaurantur tam Vitra quam figulina.

Copal. — ℞ Gummi Copal 9. p. o'sa, affunde oleo spicae ad 3. digit eminentiam, stet per aliquos dies in calore leni, sic soluetur & euadet Vernix, fulgidissima: at in S.V. non facile soluitur.

Ein beweiste Versilberung.

Rc. ☽ wie viel du will, schlag es dünn, das man zerreissen kan, thue es in einen Scheidkolben, wan des ☽ 1. lot ist, so nimb des ▽ 2. lot (wan aber das ▽ zu starck ist, braucht man nur 1½ lot.) halt es über ein kleines feuerl, biss das ☽ alles aufgelöst ist. Wan dan das ☽ zerlassen ist, so nimb ein sauberes häfferl, giess warm darein, lass sieden, und wan nach dem sieden ein wenig gestanden, wirff ein wenig Saltz darein, gieb das ☽, sambt dem ▽ welches im kolben ist, in das häfferl, so fallt das ☽ zu boden. Nimb warm und wasch das ☽, 2. oder 3. mal damit ab, so hastu guet ☽ zum Schildern. NB. so offt du das ☽ in das ☽ [illegible], mach es ein wenig starck, damit es das ☽ [illegible].

Rc. des gedachten Silberkalchs . . . . 1.
✱ . . . . 2.
~~Ogema~~ . . . . 2.
glasgall . . . . 2.
lot.
[illegible] . . . . ½ qtl.

Reibs alles zusamen auf einem harten stein, wie ein farb, alsdan thue es in ein glas, so lang es uns, so lang du wilst aufzuheben, und [illegible] im [illegible] darinnen.

Wie man die arbeit darzue richten soll.

Nimb die gemachte arbeit, glüe es und sied es in [illegible] mit ⊖ und ♃ p. 2. c. [illegible] ungemacht, kratz es sauber, bestreich es mit der versilberung, lass es in einem frischen △ brennen glüen, lösch es aber ein weil in einem warmen weinstain wasser, kratz es darinnen wider, bestreich es mit der versilberung, leg es wider ins △, lass es aber nicht so gar lang im △ ligen bis zum [illegible], lösch es wider im weinstain, kratz es zum drittenmall, bestreich es mit der versilberung und thue es in das △, als auf die letzt anstatt des kratzen stosse ein weinstain subtil, und ein [illegible] bürsten, bürste die arbeit damit aus, sie [illegible] + mit ▽ an [illegible], so kombt die arbeit schön matt heraus als wie das guet [illegible] silber, [illegible] die arbeit [illegible] mit mit einer [illegible] kratzbürsten [illegible] à ferro, ☽ [illegible] [illegible]. als in allen [illegible] sauber darmit umbgehen.

Gold farb zu machen.

2 lot. grünspan
2. — [illegible]
2 lot. [illegible]
— 1. qtl ✱.
alles klein gerieben.

Ein [illegible] zu machen.
Rc. ♃, ♃ und ⊖. ana.
☉

℞ ♃ [illegible], pone in Vrina, coque cum ☉ & ☽ & acquiret pristinum suum naturalem colorem. ☉ & ☽ [illegible] [illegible].

℞ [illegible], [illegible], Alaun aa 1. lot, Spanggrün 1½. lot. [illegible], & insperge in cera fina liquata 4. lot. & efforma inde pastillos oblongos. Res de [illegible] eo inunge [illegible] [illegible] quibus coloratur ☉ valde pulchre. e optimo [illegible] metallis de [illegible]. de ☉ler color NB.

℞ ♃ p. 4. ⊖ p. 2. & ☉. p. 1. bulliant vel in vase ~~[illegible]~~ terreo (tunc à ferrandis [illegible] rubore [illegible]) cum ☽ & evadet alba. de ☽ler color

Rc. [illegible] zon. ℥i. ☉. ℥ij. ✱ ℥i. flor: aeris. ℥i. [illegible] ℥ß. trita in ♂ [illegible] ▽ [illegible] & cum aliquandiu efferbuerint, ferrum prius optime mundatum in dicta quoque ▽ ferveat. [illegible] ferrum distribue [illegible] ☉ more solito. Tandem infumetur cera supradicta ad intensiorem colorem. Si ferrum [illegible] in ▽ fervere nequeat, optime cum dicta ▽ fervente fricetur. ♂ de ☉are in ♯.

Rc. [illegible] zon. ℥i. ☉. ℥ij. ✱ ℥i. fiat ☉ [illegible] tenuissimus, coquatur in [illegible], in hac solutione ferrum prius mundatum & laevigatum intingatur, & superaddantur folia ☉, [illegible] siccetur ad △ & laevigetur lapide haematite ut mos est. alr ad bracteis.

Dj 1. Octobris ist Wolff ~~Weiß~~ Willhelmb Standler zu Pyrhen(?) gebürtig in dienst bekommen bey Herrn Matthaeo Oberreiter(?) Leibmedico eingestanden, und ist Ihme zu seiner Jährlichen besoldung in allem neben(?) gebührender Kost und accomodament 24. fl. deputirt worden. dj 12 April. Zahlt worden ~~bis~~ auf ½ Jahr bis 1 April. 1675. mit 12. fl.

Decl.			Ante Meridiem H. ′	Post Meridiem H. ′	
23.31	♋	30	.10	11.50	21 Jun.
23.26	5	25	17	11.43	26.
23.9	10	20	34	11.26	1 Jul.
22.10⅓	15	15	50	11.10	7.
22.2	20	10	1.5	10.55	12.
21.12½	25	5	1.19	10.41	17.
20.13	♌	♊	1.37	10.23	22.
19.5	5	25	1.52	10.8	28.
17.48	10	20	2.6	9.54	2 Aug.
16.24	15	15	2.20	9.40	7.
14.52	20	10	2.34	9.26	12.
13.14	25	5	2.48	9.12	18.
11.31	♍	♉	3.1	8.59	23.
9.43	5	25	3.13	8.47	28.
7.51	10	20	3.25	8.35	2 Sept:
5.56	15	15	3.36	8.24	7.
3.58½	20	10	3.48	8.12	12.
1.59½	25	5	4.5	7.55	17.
	♎	♈	4.9	7.51	22
1.59½	5	25	4.19	7.41	28.
3.58	10	20	4.28	7.32	3 Oct:
	15	15	4.38	7.22	8.
	20	10	4.47	7.13	13.
	25	5	4.55	7.5	18.
	♏	♓	5.3	6.57	23.
	5	25	5.11	6.49	28.
	10	20	5.21	6.39	2 Nou:
	15	15	5.25	6.35	7.
	20	10	5.31	6.29	12.
	25	5	5.36	6.24	17.
	♐	♒	5.41	6.19	22.
	5	25	5.46	6.14	26.
	10	20	5.49	6.11	1 Dec:
	15	15	5.52	6.8	6.
	20	10	5.54	6.6	11.
	25	5	5.56	6.4	16.
	30	♑	5.56	6.4	21.
			Auror:	Crepusc:	

Occasus.

′	♈ / ♎	♉ / ♏	♊ / ♐	°
	Ortus.			
0.	6.0.	6.53.	7.38.	30.
5.	6.9.	7.2.	7.44.	25.
10.	6.18.	7.10.	7.49.	20.
15.	6.27.	7.18.	7.53.	15.
20.	6.36.	7.25.	7.55.	10.
25.	6.45.	7.32.	7.57.	5
30.	6.53.	7.38.	7.58.	0.
	♍	♌	♋	
	Occasus.			
	♓	♒	♑	
	Ortus.			

Solis Ortus & Occasus à me supputatus per Canonem Logarithmorum ad El: Pol. 48°. 28′.

Pariter Crepuscula ad eandem Poli altitudinem eodemque modo ad parallelum 18°. ut à sinistris apparet supputavi.

ASTROLOGICA

Notata
Ad mentem Jois Bapt: Morini.
Tabula Dignitatum Essentialium Planetarum.

	♄		M. S. A. P.	♃		M. S. A. P.	♂		M. S. A. P.	☉		M. S. A. P.	
♈	–	Ca	P·P·Δ·P	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	Do	–	Δ·Δ·–·–	–	Ex:	Δ·Δ·Δ·Δ	♈
♉	–	–	Δ·Δ·P·P	–	–	P·P·P·P	de:	–	P·P·Δ·P	–	–	P·P·P·P	♉
♊	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	de	–	P·Δ·Δ·P	–	–	P·P·P·P	–	–	P·P·P·P	♊
♋	de	–	P·P·P·P	–	Ex:	Δ·–·–·–	–	ca:	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·P·P·P	♋
♌	de	–	P·P·Δ·P	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	Δ·Δ·P·P	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	♌
♍	–	–	Δ·Δ·P·P	de:	–	P·P·P·P	–	–	P·P·Δ·P	–	–	P·P·P·P	♍
♎	–	Ex	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·Δ·Δ·P	de:	–	P·P·P·P	–	ca:	P·P·P·P	♎
♏	–	–	P·P·P·P	–	–	Δ·P·P·P	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·P·P·P	♏
♐	–	–	P·P·Δ·P	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	Δ·Δ·P·P	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	♐
♑	Do	–	Δ·Δ·–·–	–	ca:	P·P·P·P	–	Ex:	–·–·Δ·–	–	–	P·P·P·P	♑
♒	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·Δ·Δ·P	–	–	P·P·P·P	de:	–	P·P·P·P	♒
♓	–	–	P·P·P·P	Do	–	Δ·–·–·–	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·P·P·P	♓

	♀		M. S. A. P.	☿		M. S. A. P.	☽		M. S. A. P.	
♈	de:	–	P·P·P·P	–	–	P·P·P·P	–	–	P·P·P·P	♈
♉	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	Δ·P·P·P	–	Ex:	–·Δ·Δ·Δ	♉
♊	–	–	Δ·P·P·P	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·P·P·P	♊
♋	–	–	P·Δ·Δ·P	–	–	P·P·P·P	Do	–	Δ·Δ·Δ·Δ	♋
♌	–	–	P·P·P·P	–	–	P·P·P·P	–	–	P·P·P·P	♌
♍	–	ca:	Δ·Δ·Δ·Δ	Do	Ex:	Δ·–·–·–	–	–	P·Δ·Δ·Δ	♍
♎	Do	–	Δ·–·–·–	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·P·P·P	♎
♏	de:	–	P·Δ·Δ·P	–	–	P·P·P·P	–	ca:	Δ·Δ·Δ·Δ	♏
♐	–	–	P·P·P·P	de	–	P·P·P·P	–	–	P·P·P·P	♐
♑	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	Δ·P·P·P	de	–	P·Δ·Δ·Δ	♑
♒	–	–	Δ·P·P·P	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	–	–	P·P·P·P	♒
♓	–	Ex:	–·Δ·Δ·–	de	ca:	P·P·P·P	–	–	Δ·Δ·Δ·Δ	♓

Explicaō.
M: Morin.
S: Schöner
A: Arab:
P: Ptolom:
Do. Domus
Do. cū pctis vide infra.
de: detrim: l. exiliū
Ex: Exalt:
ca: Casus.
Δ: Trigon.
P: peregr.
– nihil.

Fortitudo Plaṙ intra intensiva.
☉. 18.
☽. 15.
♄. 12.
♂ 12.
♃. 12.
♀. 8.
☿. 8.

Fortitudo dignitūd & debilitūd.
Do. 5. de:
Ex. 4. ca:
Δ. 3. P.

Semidiametri Virtutis	Comb.	Corporis.
♄. 7.° —	ii. ′ —	′ — . 50″
♃. 8. —	io: —	i . i5.
♂. 6.30	ii.30	— . 45
☉. i8. —	— . —	i6. —
♀. i3. —	5. —	i . 30
☿. 8. —	io. —	i. —
☽. 12. —	6. —	i5. —

*. 6. —	12°
*. 5 —	13
*. 4. —	14
*. 3. —	15
*. 2. —	16
*. 1. —	17.
agn.	

Aspectus Partilis fit qdo distaā duor Plaṙ n̄ ē maior aggregato semidtror eorū cpis. (l. aspectum)

Platiq mutuq; qdo eor distaā minor ē minori semidtro virtis.

Platiq ingpletq; qdo eor distaā minor ē maiori alterutriq semidtro virtis.

Combustq plā à ☉ dr; qdo plā à ☉ distat minq q̄ sit trq combustionis in Tabella.

Jn corde ☉ l. cazimi; qdo plā à ☉ distat minq q̄ 16. p semidtro cpis ☉.

Applicaō } ē qdo unq Plā ab altero distat minq, q̄ sit maior semidtēr virtutis & sīl { accedit ad } ☌ ambor.
Defluxq } { recedit à }

DO: { devotat { maximū. } { naā & sexq.
DO: { gaudiū { maius. } { soliq naā.
DO { Planeta { magnū. } q plā gueniter sua Domo raē { soliq sexq.

N.B. Donuq; posthac citabit Tabula certo folio, ea quaerere oportebit in Tomis Astronomicor Argoli.

Erectio Sistematis Coelestis.

Pro locis Planetar corrigendis tpe dato 1°. ob inaeqlitem Dier ita: Locus ☉ in gradib. (hic n. n requir maior accuraō) ex dato tpe Nativitatis sumptus e Ephemer: qre in Tab: f. 108. & ibi in area offendes minuta dato tpi addā l. subtrahdā.

2°. Ob Meridianor diffriā: Quaere in Catalogo f. 110. locum [illegible] nativitatis ibidq in columna sub ttlo Differentia repies coaequat tpis dato tpi addā l. subtrahdā ia prius sed rae dier coaequato addā l. subtr: sub ttlo in motibus.

1. Excerpe loca plar & tpe coaeq:

4. Pro data die & proxime sequenti excerpantur e Ephem. Planetar loca & Latdnes cum titulis. Diffria prout inter dictis duab dieb quaere singillatim in Tab. f. 260. & seqq. & inde e area describantur motus correspdtes Horis & minutis (supius coaequatis) à sinistra sumptis, quae in Planetis Directis addantur loco datae Diei (in Retrogradis v. subtrahantur. Re st qdo cum Dier incremto gradus decrescunt) prodibit verus Locus sglor Planetar.

2. Synopsis. Cu Sig: & gr: ☉is supus in Col. D:X. excerpe tpus P: M: & aequa cu pte pp: e Tab. f. 128. Huic adde tpus datum n coaeq. Sumatur signa P.M. dabit Domos e Tab. Do.

5. Figura Domoru modo rōli e Tab. Domor. Locum ☉is paulo ante reptus qre in Tab. Domor ad Lat. tuam in column Domus 10. Et signum qdm supius, gradus v. in eius descensu, cui correspdens & pxe Tempo media Meridie escribe; Diffriā qre in summite Tabellae f. 128. à latere v. minuta gradib ☉is adhaerentia, in quor ccursu repies nūm, quem tpi post Meridiem prius in Tabula repto & tpi dato n coaequato addes, aggregatum qres in ead Domor Tabula in pma columna accipdo saltem proximior nūm, e directo cuius ōnes dumtaxat gradus signor colloidi in initijs 6. Domiciliorum, reliqua 6. v. fiunt cum signis oppositis & ijsd gradib.

Alr exactius p Tabulas Ascens. obliq. Ecliptica supra Horizonte & reliquas Domus ad elev. Poli Loci cstructas. Mihi f. 71. e. Quaerat A:R:M:C: ita: ad A:R: dati loci ☉ adde Horas P:M: n coaequatas prius in gradus aequatoris commutatas, aggregatum e A:R:M:C: Pro qua e Tab. A:R: f. 388 qres correspdtem locum Zodiaci e Domo 10.

A:R:M:C:

A:O: H.

A:O: Domor.

Conversio tpis in Grad: & min. Aeq:

Horae	°
1.	15
2.	30.
3.	45.
4.	60.
5.	75.
6.	90.
7.	105.
8.	120.
9.	135.
10.	150.
11.	165.
12.	180.
13.	195.
14.	210.
15.	225.
16.	240.
17.	255.
18.	270.
19.	285.
20.	300.
21.	315.
22.	330.
23.	345.
24.	360.

minuta Aequatoris / minuta Horaria

Gr: 0	1.	2.	3.	min:
1.	16.	31.	46.	4.
2.	17.	32.	47.	8.
3.	18.	33.	48.	12
4.	19.	34.	49.	16
5.	20.	35.	50.	20.
6.	21.	36.	51.	24.
7.	22.	37.	52.	28.
8.	23.	38.	53.	32.
9.	24.	39.	54	36.
10.	25.	40.	55	40.
11.	26.	41.	56.	44.
12.	27.	42.	57.	48
13.	28.	43.	58.	52
14.	29	44.	59	56.
15.	30.	45.	60.	60

minuta

Minuta [illegible] qre in area minutor Horarior, inde supius in fronte repies gr: aeq. e directo v. minuta correspdtia et aequatoris. Integris Horis v. correspdtes gr: aeq: st à sinistris

''' '''' [illegible] 37.

Usus Exempl. 43. aequal. in area faciunt 2. Hor. 52. ut appet in fronte & à dextris latere [illegible]. 26. aequal: faciunt 1.44. tpis. 43. aeq. f: 2. 52 [illegible]

A:O: Domor. Ad A:R:M:C: adde sp & ptinue 30° p sglis domib, & ccurgent inde A:O: Domus 11ae 12ae 1ae 2ae & 3ae

Loca Zodiaci p cuspidib Domor sic: In Tab. sub El. Pol. supra Domum XI qre in area A:O: Domus 11ae etc 3ae & in margine repies locum qsitum adhibita pte ppordli: Slr sub El. Pol. Domus 12ae qres A:O: Domus 12ae & 2ae. Pro Ascendte v. in Tab A:O: sub El. Pol. tuae regionis. Reliqua 6. oppsā domus p oppsa Ecliptica loca signantur.

☊ in Ephem: antiquor more suppulatus ad Tychonicum sic reducetur: Subtraha locum ☉ a loco ☽ae cum diffria ingredere Tab. f. 327. signa sumendo in fronte l. calce, gradus v. in margine in area repies aequōe Addā l. subtr:

7. (Latitudo vera ☽ae) Ibidq describatur mxa latdo ☽ae & servetur. A loco ☽ subtrahatur ☊ e Ephem: desumptus, ccurgit argm Latdnis ☽ae. Huius argmi signum qre in fronte l. calce Tab. f. 328. p. gradus v. in alterutro latere; columnas v. in media eliges eas, cui officia e Latdo mxa prius servata, l. proxima cum pte

ad pte ppositi; in cuius quaesitu repies uera ☽ae Latudo cum denoae Merid: l. Sept ireta tlus Ascendens v. erit, si Septlis crescit, aut Meridlis decrescit; Descen, dens, si Septlis decrescit, aut Meridlis crescit.

Tabella Aequationis Aspectuum.

Gr:	1	2	3	4	5	6	7	8
1	0′	0′	0′	0′	0′	0′	0′	0′
3	0	0	0	1	1	2	1	2
6	0.1	0	1	1	1	3	2	3
9	0	0	1	1	2	3	4	4
12	0	0	1	1	2	4	5	6
15	0	1	1	2	3	5	6	8
18	0	1	1	2	3	5	7	9
21	0	1	2	3	4	6	8	11
24	0	1	2	3	4	7	9	12
27	0	1	2	3	5	7	10	13
30	0	1	2	4	6	8	11	14
33	0	1	2	4	6	8	11	15
36	0	1	2	4	6	9	12	16
39	0	1	2	4	6	9	12	17
42	0	1	2	4	7	9	13	17
45	0	1	2	4	7	9	13	17

max Latit.	1	2	3	4	5	6	7	8
48	0′	1′	2′	4′	7′	9′	13′	17′
51	0	1	2	4	7	9	13	17
54	0	1	2	4	6	9	12	16
57	0	1	2	4	6	9	12	15
60	0	1	2	3	6	8	11	14
63	0	1	2	3	6	8	11	14
66	0	1	2	3	5	7	10	12
69	0	1	2	3	5	6	8	11
72	0	1	2	3	4	5	7	10
75	0	1	1	3	3	5	6	8
78	0	1	1	3	3	4	5	7
81	0	0	1	2	2	3	4	6
84	0	0	1	1	1	2	3	3
87	0	0	1	1	1	1	1	1
90	0	0	0	0	0	0	0	0

in area sunt m. correctionis Aspect:

Antiscia uera Planetarum inuenies, ingreddo cū Plae longdne & Latdne S: uel M. Tabula Arg. f. 376. x. & inde exceptis declae in columna sub ppria Latdne, et declae die qies in pria columna sub 0. Lat. cui correspdtia à marginib loca Zodiaci st uera Antiscia Planetae.

Tabula uerar Latitudinū Plar eorūq Aspectuū.

Max. Lati.	1 ° ′	2 ° ′	3 ° ′	4 ° ′	5 ° ′	6 ° ′	7 ° ′	8 ° ′
1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8
2	0.2	0.4	0.6	0.8	0.10	0.13	0.15	0.17
3	0.3	0.6	0.9	0.13	0.16	0.19	0.22	0.25
4	0.4	0.8	0.13	0.17	0.22	0.25	0.30	0.33
5	0.5	0.10	0.16	0.21	0.26	0.31	0.37	0.42
6	0.6	0.13	0.19	0.25	0.31	0.38	0.44	0.50
7	0.7	0.15	0.22	0.29	0.36	0.44	0.51	0.59
8	0.8	0.17	0.25	0.33	0.42	0.50	0.59	1.7
9	0.9	0.19	0.29	0.37	0.47	0.56	1.6	1.16
10	0.11	0.21	0.31	0.42	0.52	1.2	1.13	1.24
11	0.12	0.23	0.34	0.46	0.58	1.9	1.20	1.32
12	0.13	0.25	0.37	0.50	1.2	1.15	1.28	1.40
13	0.13	0.27	0.41	0.54	1.8	1.21	1.35	1.49
14	0.15	0.29	0.44	0.58	1.13	1.27	1.42	1.57
15	0.16	0.31	0.47	1.2	1.18	1.33	1.49	2.5
16	0.17	0.33	0.50	1.6	1.23	1.39	1.56	2.13
17	0.18	0.35	0.53	1.11	1.28	1.45	2.3	2.21
18	0.19	0.37	0.56	1.14	1.33	1.51	2.10	2.29
19	0.20	0.39	0.59	1.18	1.38	1.58	2.17	2.37
20	0.20	0.41	1.1	1.22	1.43	2.3	2.24	2.45
21	0.22	0.43	1.5	1.26	1.48	2.9	2.31	2.53
22	0.22	0.45	1.7	1.30	1.53	2.15	2.39	3.1
23	0.23	0.47	1.9	1.34	1.57	2.21	2.45	3.8
24	0.25	0.49	1.13	1.38	2.2	2.27	2.51	3.16
25	0.25	0.51	1.16	1.41	2.7	2.33	2.58	3.24
26	0.26	0.52	1.19	1.46	2.12	2.38	3.5	3.32
27	0.27	0.55	1.22	1.49	2.17	2.44	3.11	3.39
28	0.28	0.56	1.25	1.53	2.21	2.50	3.18	3.47
29	0.29	0.58	1.27	1.56	2.26	2.56	3.24	3.54
30	0.30	1.0	1.30	2.0	2.30	3.0	3.31	4.0
31	0.31	1.2	1.33	2.4	2.35	3.6	3.37	4.8
32	0.32	1.4	1.35	2.7	2.39	3.11	3.43	4.16
33	0.33	1.5	1.38	2.11	2.44	3.17	3.52	4.23
34	0.34	1.7	1.41	2.14	2.48	3.22	3.56	4.30
35	0.34	1.9	1.43	2.18	2.53	3.27	4.2	4.36
36	0.35	1.11	1.46	2.21	2.57	3.32	4.8	4.43
37	0.36	1.12	1.48	2.25	3.1	3.37	4.14	4.50
38	0.37	1.14	1.51	2.28	3.5	3.42	4.19	4.57
39	0.38	1.15	1.54	2.31	3.9	3.47	4.25	5.3
40	0.39	1.17	1.56	2.34	3.14	3.52	4.31	5.10
41	0.39	1.19	1.58	2.38	3.17	3.57	4.36	5.16
42	0.40	1.20	2.0	2.41	3.21	4.2	4.42	5.22
43	0.41	1.22	2.4	2.44	3.25	4.16	4.47	5.29
44	0.42	1.23	2.5	2.47	3.29	4.11	4.53	5.34
45	0.43	1.25	2.7	2.50	3.32	4.15	4.58	5.40

max Lat.	1 ° ′	2 ° ′	3 ° ′	4 ° ′	5 ° ′	6 ° ′	7 ° ′	8 ° ′
46	0.43	1.26	2.10	2.53	3.36	4.19	5.3	5.46
47	0.44	1.28	2.12	2.56	3.40	4.24	5.8	5.52
48	0.45	1.29	2.14	2.58	3.43	4.28	5.13	5.58
49	0.45	1.31	2.16	3.1	3.47	4.32	5.18	6.3
50	0.46	1.32	2.18	3.4	3.50	4.36	5.22	6.9
51	0.47	1.33	2.20	3.7	3.53	4.40	5.27	6.14
52	0.47	1.35	2.22	3.9	3.56	4.44	5.31	6.19
53	0.48	1.36	2.24	3.12	4.0	4.47	5.36	6.24
54	0.49	1.37	2.26	3.14	4.3	4.51	5.40	6.29
55	0.49	1.38	2.27	3.17	4.6	4.55	5.45	6.34
56	0.50	1.39	2.30	3.19	4.9	4.59	5.49	6.39
57	0.50	1.41	2.31	3.22	4.12	5.2	5.53	6.43
58	0.51	1.42	2.33	3.24	4.14	5.6	5.57	6.48
59	0.51	1.43	2.34	3.26	4.17	5.9	6.1	6.52
60	0.52	1.44	2.36	3.28	4.20	5.12	6.4	6.56
61	0.52	1.45	2.38	3.30	4.23	5.15	6.8	7.0
62	0.53	1.46	2.39	3.32	4.25	5.18	6.11	7.4
63	0.53	1.47	2.40	3.34	4.27	5.21	6.15	7.8
64	0.54	1.48	2.42	3.36	4.30	5.24	6.18	7.12
65	0.54	1.49	2.43	3.38	4.32	5.27	6.21	7.16
66	0.55	1.50	2.45	3.39	4.34	5.29	6.24	7.19
67	0.55	1.50	2.46	3.41	4.36	5.31	6.27	7.22
68	0.56	1.51	2.47	3.43	4.38	5.34	6.30	7.25
69	0.56	1.52	2.48	3.44	4.40	5.36	6.32	7.28
70	0.56	1.53	2.49	3.46	4.42	5.38	6.35	7.31
71	0.57	1.53	2.50	3.47	4.44	5.41	6.37	7.33
72	0.57	1.54	2.51	3.48	4.45	5.43	6.40	7.37
73	0.57	1.55	2.52	3.50	4.47	5.44	6.42	7.39
74	0.58	1.55	2.53	3.51	4.48	5.46	6.44	7.42
75	0.58	1.56	2.54	3.52	4.50	5.48	6.46	7.44
76	0.59	1.56	2.55	3.53	4.51	5.49	6.48	7.46
77	0.59	1.57	2.55	3.54	4.52	5.51	6.49	7.48
78	1.0	1.57	2.56	3.55	4.53	5.52	6.51	7.50
79	1.0	1.58	2.56	3.55	4.55	5.53	6.52	7.51
80	1.0	1.58	2.57	3.56	4.56	5.55	6.54	7.53
81	1.0	1.58	2.58	3.57	4.56	5.56	6.55	7.54
82	1.0	1.59	2.58	3.58	4.57	5.56	6.56	7.55
83	1.0	1.59	2.59	3.58	4.58	5.57	6.57	7.57
84	1.0	1.59	2.59	3.59	4.58	5.58	6.58	7.58
85	1.0	2.0	2.59	3.59	4.59	5.59	6.59	7.58
86	1.0	2.0	2.59	4.0	4.59	5.59	6.59	7.59
87	1.0	2.0	3.0	4.0	4.59	5.59	6.59	7.59
88	1.0	2.0	3.0	4.0	5.0	5.59	7.0	7.59
89	1.0	2.0	3.0	4.0	5.0	6.0	7.0	8.0
90	1.0	2.0	3.0	4.0	5.0	6.0	7.0	8.0

⊕ Subtrahe locum ☽ à loco ☉, productum v. ab Ascendente & emerget ⊕.

Antiscia

Tpis Hora (minuta)	Aequinoctii Grad. (gr.)	′
1	—	15
2	—	30
3	—	45
4	1.	—
5	1.	15
6	1.	30
7	1.	45
8	2	—
9	2.	15
10	2.	30
11	2.	45
12	3	—
13	3.	15
14	3.	30
15	3.	45
16	4	—
17	4	15
18		30
19		45
20	5	—
21		15
22		30
23		45
24	6	—
25		15
26		30
27		45
28	7	—
29		15
30		30
31		45
32	8	—
33		15
34		30
35		45
36	9	—
37		15
38		30
39		45
40	10	—
41		15
42		30
43		45
44	11	—
45		15
46		30
47		45
48	12	— 15
49		30
50		
51		45
52	13	—
53		15
54		30
55		45
56	14	— 15
57		
58		30
59		45
60	15.	
″	°	′

Directiones Significatoris & Promissoris.

Distaā à M:C: — Si Sigfātor ē caite in M:C: vel J:C:; A:R: Sigfatoris cū Lat: Subtrahe ab A:R: Promissoris cū Lat: Residuū ē arcq Directionis corrigdq ut infra.

l. aspel. Distaā Plā à M:C: Si Plā fuerit in domo {10. 11. 12. A:R:M:C: / 4. 5. 6. A:R:J:C:} Subtrahe ab A:R: Plā l. loci. Si v. fuerit in domo {7. 8. 9. / 1. 2. 3.} aufer A:R: l. loci ab {A:R:M:C / A:R:J:C}

El: Pol: supra circ: Posit: — Si Sigfātor ē caite in Horizonte A:O: Sigfātoris cū Lat. subtrahe ab A:O: Promissoris cū Lat ad Altudē Poli tuæ regionis residuū ē Arcq Direct: corrigdq ut infra.

Eleuaō Poli supra circ: Posit:
Vt Radius. ad Sin: distaæ à M:C
Ita Tan: el: Pol. loci ad Tan: circ: Posit:

A:O: & D:O: Declaō. Diffr: Asc: — Qdō v. Sigfātor ē in alio intermedio circulo Posit:
Quære Altudē Poli supra ipsū circulū Posit: Plā ut seqr: Distaā

Inventio A:O: & D:O:
Quære declaē Sigfatoris & Promi ē data Long. & Lat. cord. p Tab. Arq. f. 37. 6: c
Item Diffriā Asc: q inventā Declaā & Eleuaē Poli supra dictū circ: Posit: è Tab. f. 35.

Si Sigfator sit in medietate coeli {Ascdlē f. D: 3. 2. 1. 10. 11. 12 / Descdlē f. D: 4. 5. 6. 7. 8. 9.} & in signis {Bor: Subtr: / Aust: Adde} / {Bor: Adde / Aust: Subtr:} Diff: Asc: {ab / ad / ad / ab} A:R: Sig, fatoris & Promissoris pductaē {A:O: / D:O:} q̄ Sigfatoris aufer ab {A:O: / D:O:} Promissoris, residuū ē arcq Directionis corrigdq ut seqr.

Distaā Plā à Nodo in Eclipt. & Ecc: Longdo l. loc Nodi. hic f. 97. — Correctio arcq Directionis iupta Morinū.

Distaā Plā in Eclipt: à ppiori Nodo.
Pro ♄. 4♂ ♀ ☿. compara veram planetæ Latudē: Ille maxima eiq Latudē ppio, re sive elapsa sive secutura q calce Ephe, meridds, tūe dic:
Vt Radius ad Tan: copl: max Lat:
Ita Tan: veræ Lat: ad Sin: distaæ Eclipt.
Hæc distaā in ☽ ē diffriā longdnis & nodi ☽.

Distaā Plā in Ecent: à ppiori Nodo.
Prius inventā distaā in Ecliptica quære in Tab. æqua hic f. 95. è directo cuiq & sub max. Latdne Plā æquaē congruā adde priori distaæ, aggregatū ē arcq distaæ Planetæ in Eccentrico à Nodo ppinquiore.

Tab. Aspectuū. — Ad distaā Plā in Ecc: à ppiori Nodo, adde qtinuē 30.° si aggregū ē 90° {minq; tē dipsū / maiq; tē eiq copl. ad 180} ē distaā aspectiq à Nodo, p qua & max: Lat: excerpe ē Tab. hic 95. f. veram Lat: & æquaēq æq: subtrahe à dicta distaā. residuū (si plā ē in quarta Eccentrici

Qdē {Ascendtē) adde ad locū Nodi / Descendtē) subtr. à loco Nodi} {Sinistri / Dextri} Fidēnt aspectus correcti
{Ascendtē) subtr. à loco Nodi oppiq / Descendtē) adde ad locū Nodi oppiq} {Sinistri / Dextri}

Oppsis v. residuis Aspectib oppsa signa cū ijsd gr: & min. attribuunt.

Mxā ☽ Lat. A:O: — ☽æ v. mxa latudo in Orbita sic repptr:
Vt Radius ad Sec: copl: distaæ ☽æ
ita Tan: veræ lat: ad Tang. max: Latit.
In signis {Borealib. Subtr: / Austral. Adde} diff: Asc {ab / ad} A:R: ☽ductū ē A:O:

Rectificatio Nativitatum.

In Aspectu. — In Aspectib. 1° corrigdq ē aspectq modo dicto, q breuū sic fiet: Quære distaā Plā (cuiq aspectq correctione qris) à ppiori Nodo tal in Eclipt. q̄ in Ecc: ut supra.
2° Vt easd distaās et plā solo ppoito Aspectu reppias, n p qtinua 30.° additioē, id n. tm reqr in ordē ad sglos aspectq, q hic n desideratr: d. suffit, si gradus ppoiti Aspectq (Vg. p ✶. 60°, p □ 90° &c.) ad distaā plā in Ecc: addas, eoq pcedas ut paulo ante in Tab. Aspectuū, & pdibit Longdo Aspectq correcti cū Latudē.

In Plā ipso. — 3° In ipso Planeta cpē, omissis pcedtib duob ptis hic inchoatr: In Aspectib v. una cū dictis et seqtia qtinuantr. Vide f. 98.

Tabula Naibodæ convertens Annos in Grad:

An:	° ′ ″	An.	° ′ ″	An.	° ′ ″	An.	° ′ ″
i.	0.59.8.	26	25.37.37	51	50.16.5	76	74.54.32
2	1.58.17	27	26.36.45	52	51.15.13	77	75.53.42
3	2.57.25	28	27.35.53	53	52.14.27	78	76.52.50
4	3.56.33	29	28.35. i	54	53.13.30	79	77.51.58
5	4.55.42	30	29.34.10	55	54.12.38	80	78.51.7
6	5.54.50	31	30.33.18	56	55.11.46	81	79.50.15
7	6.53.58	32	31.32.26	57	56.20.55	82	80.49.23
8	7.53.7	33	32.31.35	58	57.10.3	83	81.48.31
9	8.52.15	34	33.30.43	59	58.9.11	84	82.47.40
10	9.51.23	35	34.29.51	60	59.8.20	85	83.46.48
11	10.50.31	36	35.29.0	61	60.7.28	86	84.45.57.
12	11.49.40	37	36.28.8	62	61.6.36	87	85.45.5
13	12.48.48	38	37.27.16.	63	62.5.45	88	86.44.13
14	13.47.57	39	38.26.25	64	63.4.53	89	87.43.22
15	14.47.5	40	39.25.33	65	64.4.1	90	88.42.30
16	15.46.13	41	40.24.42	66	65.3.10	91	89.41.38
17	16.45.22	42	41.23.50	67	66.2.18	92	90.40.47
18	17.44.30	43	42.22.58.	68	67.1.26	93	91.39.55
19	18.43.38	44	43.22.6.	69	68.0.35	94	92.39.3
20	19.42.47	45	44.21.15	70	68.59.43	95	93.38.12
21	20.41.55	46	45.20.23	71	69.58.51	96	94.37.20
22	21.41.3	47	46.19.31	72	70.58.0	97	95.36.28
23	22.40.12	48	47.18.40	73	71.57.8	98	96.35.37
24	23.39.20	49	48.17.48	74	72.56.16	99	97.34.45
25	24.33.28	50	49.16.56	75	73.55.25	100	98.33.53

Tabula mea convertens ′ in tpus

′	D: H	′	′	D: H:	′
1	6.4	13.	31	191 10.	57
2	12.8	27	32	197.15.	11.
3	18.12	40	33	203.19	24
4	24.16	54	34	209 23.	38
5	30.21	7	35	216.3.	51
6	37.1	21	36	222.8:	5.
7	43.4	34	37	228.12.	18.
8	49.9	48	38	234.16.	32
9	55.14	i	39	240.20	45
10	61.18	15	40	247.0.	59.
11	67.22	28	41	253.5.	12
12	74.2	42	42	259.9.	26.
13	80.6	55	43	265.13.	39
14	86.11	9	44	271.17.	53
15	92.15	22	45	277.22.	6
16	98.19	35	46	284.2.	19.
17	104.23	49	47	290.6.	33
18	111.4	2	48	296.10	46
19	117.18.16.		49	302.15	0.
20	123.12.29		50	308.19	13.
21	129.16.43		51	314.23	27.
22	135.20.56		52	321.3	40
23	142.1.10.		53	327.7	54
24	148.5.23		54	333.12	7
25	154.9.37		55	339.16	21.
26	160.13.50		56	345.20	34
27	166.18.4		57	352.0	48
28	172.22.17		58	358.5	.i.
29	179.2.31		59	364.9.	15
30	185.6.44		60	1.5.7.	39
			′	A:D:H.	′.

$\frac{365}{}$ | $\frac{12}{30\frac{5}{12}}$

Mens.	D.
i.	30
2.	61.
3.	91
4.	122.
5.	152
6.	183.
7.	213
8.	243.
9.	274.
10.	304.
11.	335.
12.	365.

Tabula mea convertens Gradus in Tempq.

Gr:	Ann.	D:	H.	′.	Gr:	An.	D:	H.	′.	Gr:	An	D:	H.	′.	Gr:	An.	D:	H.	′.
i.	1.	5.	7.	39	26	26	138	6	47	51	51	271	5	56	76	77	38	23	i6.
2	2.	10	15	17.	27	27	i43	14	26	52	52	276	13	35	77	78	44	6	55
3	3	15	22	56	28	28	i48	22	5	53	53	28i	2i	14	78	79	49	14	34
4	4	2i	6	35	29	29	154	5	44	54	54	287	4	52	79	80	54	22	12
5	5	26	14	14	30	30	159	13	22	55	55	292	12	31	80	81	60	5	51
6	6	31	21	52	3i	31	i64	21	i	56	56	297	20	10	8i	82	65	13	30
7	7	37	5	3i	32	32	i70	4	40	57	57	303	3	49	82	83	70	21	9
8	8	42	13	10	33	33	175	12	19	58	58	308	11	27	83	84	76	4	47
9	9	47	20	49	34	34	i80	19	57	59	59	313	19	6	84	85	81	12	26
10	10	53	4	27	35	35	186	3	36	60	60	3i9	2	45	85	86	86	20	5
11	11	58	12	6.	36	36	191	11	15	6i	61	324	16	24	86	87	92	3	44
12	12	63	19	45	37	37	196	18	54	62	62	329	18	2	87	88	97	11	22
13	13	69	3	24	38	38	202	2	32	63	63	335.	i	4i	88	89	102	19	1
14	14	74	ii	2	39	39	207	10	11	64	64	340.	9	20	89	90	108	2	40
15	15	79	18	4i	40	40	212	17	50	65	65	345.	16	59	90	91	113	10	19
16	16	85	2	20	4i	41	2i8	i	29	66	66	35i	0	37	9i	92	118	17	57
17	17	90	9	59	42	42	223	9	7	67	67	356	8	i6	92	93	124	i	36
18	18	95	17	37	43	43	228	16	46	68	68	36i	15	55	93	94	129	9	15
19	19	i0i	i	16	44	44	234	0	25	69	70	i	17	45	94	95	134	16	54
20	20	106	8	55	45	45	239	8	4	70	71	7	1	24	95	96	140	0	32
2i	2i	iii	16	34	46	46	244	i5	42	71	72	12	9	2	96	97	145	8	11
22	22	ii7	0	12	47	47	249	23	21	72	73	17	16	41	97	98	150	15	50
23	23	122	7	51	48	48	255	7	0	73	74	23	0	20	98	99	155	23	29
24	24	127	15	30	49	49	260	14	39	74	75	28	7	59	99	100	i6i	7	7
25	25	132	23	9	50	50	265	22	27	75	76	33	15	37	100	i0i	i66	14	46

Quia apud Morinu Tabulæ Magini quertentes minuta Aequatoris & gradq in tempq sl tm obiter computatæ ut error ad 4. Dies qrescat, hinc ijs omissis alias qacte supputare & huc annectere libuit.

VSUS

ear é in Directionibq & qversione tpis in gr: & min: & eq ut patet.

Longdo Nodi prioris:

Si plá é Desc: ~~Adde~~ Longdne Plæ, si v. é Asc: ~~[illegible]~~ subtrahe eand.

Longdo Nodi.

à (ad.) distaá Plæ in Ecc: à Nodo.

4º Ex data Longdne & Latdne stellæ (uel Aspectus correcta.) erue A: R: e Tab. Arg. f. 388. Qua hta iter distaa eius à M: C: ut supra. Dde Elevaé poli supra sume circ: Posit: ut ibid. Itē Declaé & Diffria Asc: & inde A: O: ut paulo ante:

5º Ad A: O: stellæ l. Aspectus adde tpus accidtis post Nativitatē reductu in gradus & minuta per Tabulas hic f. 97. pdukt é A: O: Horoscopi.

Si A: O: H: proveniens & rectificæ fuerit	maior	A: O: H: jam in figura posita;	Item distaa stellæ l. aspectus à M: C: paulo ante supposita	iusto maior é.
	minor			iusto minor é.
	æqualis			vera é.

6º Si n congruunt, iterdu erit negotiu (& hoc toties, quousq, æqlitas rectificaois gsurgat, uia n. directa n dat.) & alia distaa stellæ l. aspectus à M: C: ad arbitrium (circa q prior iusto maior aut minor erat) erit supponda & statuenda. Inde El: Poli supra talē circ: Posit: Itē Diffia Asc: manente tn per priori Declaé & Aᵉ R: ut pdunat A: O: cui ut prius additu tpus accidtis reductū iter fant A: O: H: q iter é gferda cu priori, & hoc toties, donec oriat æqualitas.

Hactenus dictu é de rectificda Nativitatis Hora p Directione gversa H: ad Planeta l. eius Aspectum in 12ª p aliquo accidte ut morbo, vulnere, carcere, exilio e. Idem tn ilgdus de directione M: C: gverse ad Planeta l. eius Aspectu in Domo 9ª.

Quia (ut paulo ante dictu) Authores dicunt in Rectificaé Nativitatis n dari uia directa, unde & ego in mea Nativitatis Rectificaé, iterata multoties supposiones plarg, directis hic cogitaoib sequente Directa, compendiosa & certissima methodu excogitavi.

1. 2. 3. Hos tres §§ supius in Rectificaé Nativitatis descriptos peage. Dde 4º Ex data Long & Latdne (stellæ l. aspectus) correcta erue A: R: e Tab. Arg. f. 388. † Qua hta iter eius Distaa à M: C: ut supra. Dde qua serua

5. Ab A: O: H: p tpe æstimato, subtrahe Annos accidtis reductos, remanet A: O: vera & competens (stellæ l. aspectus.) Ab has A: O: subtrahe iter A: R: supius servata, ✱ residuu é Diffria Asc: vera (stellæ l. aspectus) e qua colliges Elem Poli supra circulu Positionis & et Distaa à M: C: vera Usq

Vt Rad: ad Tang. copl: Declais. Vt Rad: ad Tan: copl: Alt: Poli loci
ita Sin: Diffr: Asc: ad Tang. El: circ: Posit ad Tan: el: circ: Pos. ad Sin: distaa à M: C:

6º Huius distaæ à M: C: & et supius sub No 4. servata diffria in tpus resoluta é vera rectificaio Tpis æstimati Nativitatis. Vrslr.

† itē Declaé e Tab. Arg. 376.

✱ in signis Australib; adde in Borealibus, & duchu, uel

Rectificaō Nativitatum

Per meam viam directam Directionis conversæ.

Ddo Plā l. Aspectu latdo {crescit / descrescit} dr {Ascdns. / Desc:}

1º In Plā & aspectibus. Pro tpe æstimato Nativitatis, e Ephem. sume Longdnē O, Itē Longdnē & Latdnē Plā. Itē A. R. O.

2º In aspectibus tm. Excerpe e dicto Ephemeridu loco et Plā maxā Latdnē quæ {futura / præterita} si é {Asc: / Desc:} (Excepta Dul mifi.) Dde dic:

Vt Rad: ad Tan: copl. max: Lat.
ita Tan: vera lat: ad Sinu dist: Plā à Nod

Hac distaa in De diffria Longdnis & eius nodi, Maxā v. latdnē, repies dicdo:
Vt Rad: ad Sec: copl. distaæ à nod
Ita Tan: vera Lat. Ad Tan: max Latdnis

3º Longdo Nodi pprioris.
Si plā e {Asc: Subtr: / De: Adde} distaā plā à nodo {à longdne / ad longdnē} ...

4.° Inventa distã Plã (sub N.° 2.) Nodo priore in Ecliptica adde æquãões & maxã latdnis congruente in Tab. f. 95. aggregatũ e Intervallũ plã ab eod nodo in Eccentrico.

5.° Intervallũ ~~plã~~ Aspectus à Nodo. Pro aspectu Sinistro plã Descdtis, vel dextro Ascdtis, subtrahe (.N.B. si fieri pt.) aspectũ. s. 8 * 60.°, 8 △ 120.° p. ab intervallo plã, pductũ e intervallũ Aspectus æqtr. plta incedtis (s. Asc. l. Desc.) ab eod nodo (☊ l. ☋.) & in eâd plaga. (M: l. Sept.)

6.° Si in pposo aspectu dicta subtractio fieri n. pt., id fiat vice versa subtrahdo intervallũ plã ab aspectu. Si pductũ (q e intvallũ aspectus à nodo.) e 90. minus, (e intvallũ ilgis ab eod nodo (☊ l. ☋.) ed mo gris incedens (A. l. D.) & in oppsã plaga.

Si v. pductũ e 90.° maius, eius complm. ad 180.° e intvallũ aspectus eod mo incedtis, sed in plaga oppsã & à nodo oppso.

7.° Pro aspectu dextro Plã Desc: vel sinistro Ascdtis, adde aspectũ. s. 8 * 60.° 8 △ 120.° p. ad intvallũ plã in Eccentrico a Nodo. Si pductũ e 90.° minus, ilgis aspectus eẽ æqtr in oib ec affectus cũ ipso plã. æqtr incedens, ab eod nodo & in eâd plaga.

Si v. pductũ e 90.° maius, sume eius loco copl. ad 180.° q erit intvallũ aspectus in eâd qdm plaga, d. à nodo oppso, ~~sed~~ modo gris incedtis.

8.° A iã pducto aspectus intvallo subtrahe sua æquãe in qaursu intvalli eius maxã latdnis (sub N.° 2.)

Excerpe sl. e maiori Tab. veram Aspectus Latdnem.

9.° Longdo vera & correcta Aspectus.

Si e aspectus {Asc: adde / Desc: subtr} distãã eius in Ecl. {ad long. / à long.} nodi.

10. In Plis & aspectibus. Ex data longdne & Lat. Plã l. Aspectus, qre eius Declãe e Tab. Arg. f. 376. Itẽ AR. f. 388.

Itẽ reduc annos accidtis post Nativ: elapsos in grad. æquatoris hic f. 97. Itẽ

Vt Rad:	ad Sin: copl. ann. red.
ita Tan: el. pol. loci.	ad Tan: circ: posit:

Vt Rad:	ad Tan: circ: posit:
ita Tan: veræ Decl:	ad Sin: diffriã Asc:

11.° Diffriã Asc: adde in signis Aust. (subtrahe in Sept.) ad A: R: stellæ vel aspectus, pductũ eius A: O: cui adde annos reductos, aggregatũ e vera A: O: Hi. Vnde ablatis inde 90.° supe A. R. M: C: Huius A. R. M. C. & A. R. O. diffriã in tpus resoluta e ver. tpus Nativitis post Meridiẽ, si A. R. O minor e, q A. R. M. C. Ante Meridiẽ v. si maior. unde si hæc diffriã subtrahatur à 24. Horis residuũ erit tpus Nativitis correctũ et post Meridiẽ scd pcedtis Diei.

Dubium an agat cum [illegible] addne, an v. sine ea?

Trutina Hermetis.

Aphor. 51. Centil:

Locus ☽ in Nativ: e Ascens in Conceptione: & locus ☽ in Concept: est Ascendens in Nativitate.

Ex quo mea methodo elicit exacte momentu Conceptionis & inde Nativitatis tpis Rectificatz.

1°. Pro tpe Nat: putatitio coaequato quaere ex Ephem: locu ☽ & ☉. Item AR☉ gaite.

2. Huic AR☉ adde tpis putatitium Nat: n coaequatum in gradus aequatoris reductu: pductu e ARMC. Nativ., cui additis 90°, emerget AOHi. Nativ.

3°. Pro hac AOHi. erue signu oriens ad data El: pol. loci, & hoc e Tab. AO.

4. A loco ☽ae No. 1. aufer signu Asns No. 3. si ☽ fuerit in Nat: infra Horiz: si v. fuerit supra, subtrahe locum Occidentale seu Oppositu Asdtis ab eadem. Cum hac distaa ☽ ab alterutro angulor ingredere Tabella tpis mansionis Nati in utero f. 54. quam inde ernes in Diebus. Quos dies subtrahe a dieb. Nat: & pdibis dies conceptionis, q̄ tn an vera sit sic examinabis:

Pro hac die Concept: quaere locu ☽ in Ephem:, qui locus si ab Asdte Nativ. No. 3. n distiterit plus 13°, ea e dies vera conceptionis. Si v. distat plus 13°, sumenda e dies antecedens aut sequens, ea scil, quâ ☽ magis appropinquat loco dicto Asdtis in Nat.

5°. Quare AO. signi in Conc: asdtis (q e locus ☽ in Nat.), ab hac tq AOHi. Concept. tolle 90. pdiuch ARMC. Concept. Ab hac ARMC aufer AR☉. meridiei Concept. (NB hic in sumenda AR☉. accipe et diffria ar. mai & min, eā in tpis redue et serua.) Residuu redue etiā in tpis.

6°. Pro hoc tpe post Mer. elapso quaere correspodtes motus & pportes ☉ sub Tab. sui motus diurni. Qui in una suma redacti, cum diffria tpis, supra No 5. servata dabunt e Tab. f. 128. tempus subtrahendu a tpe prius No. 5. & residuum erit veru Conceptionis momentu coaequatu, sed n penitus exactu und

Revolutio modo rationali.

1° Sume situm ☉ in Nativitate quod quaere in Ephemerid. anno dato revolutionis, quod quia ordinarie ipsum non invenitur, sumitur proxime minor numerus.
2°. differentia seu motus diurnus, quo est tab. motus ☉ Horarij in descensu area iterato ... fuerit ingressum offeret minuta ... pro minori denec ex eorum aggregato ... situm exactum ☉ in radice: in margine sinistro v. sub colliget tempus correspondens post Meridiem ... Meridiano Ephemeridum ... loci Vnde
3. Hoc tempus corriges Operando ... tabulis ... Meridiani ... inaequalitatis dier. & Vsurpatur T: A: ~~...~~ non aequato. Tempus ... T: Coaeq: ... & procedes ulterius ... in Nativitate.

Ingressus planetae est dum ingreditur tempore revolutionis ille in locum eundem, aut prius aut alterius planetarum vel ☌ vel ☍. in quo aliquis ... fuit momento Nativitatis.

Sol ... non alior sed solummodo suum locum ingrediens consideratur. Vide Arg. par. f. 205

Qualis hic Ingressus consideratur tempore solo revolutionis, censeo ... importuna ... fieri posse et alio quovis.

Transitus planetarum fiunt quolibet tempore planetarum ... loca sua Nativitatis & super significatores primarios q. sunt ☉. ☽. asc. MC. ⊕. Vel aspectus ☉ & ☽. Vel super domicilia ... Nativitatis et revolutionis. Sic consideratur ☽ transiens per locum Nativitatis planetarum, aspectuum, nodorum & ⊕.

Resolutio Triangulorum Sphæricorum Rectangulorum.

Obser. 1. Si crus unum est quadrans, angulus eius oppositus erit rectus: Si 90 minus acutus: Si maius obtusus, & cont.

2. Si crus unum est quadrans, hypothenusa est etiam quadrans. Si ambo sint 90 minora l. maiora, hypothenusa erit quadrante minor: si v. crus unum est quadrante maius & alterum minus, hypothenusa erit quadrante maior & cont.

3. Si angulus unus hypothenusæ adiacens est rectus, hypothenusa erit quadrans. Si ambo isti sint recto maiores l. minores, hypothenusa erit quadrante minor. Si v. alterutur est recto maior alter minor, Hypothenusa erit quadrante maior & cont.

4. Cuiuscunque Trianguli Sphærici tres anguli sunt duobus rectis maiores.

Propos. 1.

Angulorum inventio.

Datis ang.º obl.º & crure isti adiacente invenire alterum ang. obl.

Ut Rad: ad Sin: dati ang: obl.

Sic Tang. compl. cruris dati. ad Sin. compl. ang. quæsiti.

2. Datis crure uno & ang.º obl. eius opposito invenire alterum ang. obl. NB si cognitum sit an sit acutus l. obtusus: Vel si Hypothenusa l. alterum crus est quadrante minus l. maius.

Ut Rad: ad Sec: crur. dati;

Sic Sin. compl. ang. dati, ad Sin. ang. quæsiti

3. Datis Hypothenusa & crure uno, invenire angulum isti cruri oppositum.

Ut Rad: ad Sec: compl: Hypothenusæ.

Ita Sin. cruris dati. ad Sin: ang. quæsiti:

4. Datis cruribus invenire quodlibet ang. obl.

Ut Rad: ad Sec: compl: cruris ang. quæsito adiacentis

Ita Tan: alterius cruris. ad Tang: ang: quæsiti.

5. Datis Hypothenusa & uno crure, angulum indiacentem.

Ut Rad. ad Tang. compl Hypothenusæ.

Sic Tan: crur. dati ad Sin: compl. ang. quæsiti.

6. Datis Hypothenusa & ang.º obl., alterum ang. obl.

Ut Rad: ad Sin: compl.

Sic Tan: ang. obl. dati ad Tan: compl. ang. quæsiti

Cruris

7. Datis Hypothenusa & ang.º ob., crus isti ang.º oppositum.

Ut Rad: ad Sin: Hypothenusæ

Ita Sin: ang. obl. dati ad Sin: cruris quæsiti.

8. Datis Hypothenusa & uno crure, alterum crus.

Ut Rad: ad Sec: cruris dati,

Ita Sin: compl hypothenusæ ad Sin: compl cruris quæsiti.

9. Datis ang.is quodlibet crus.

Ut Rad: ad Sec: compl. ang. obl. cruri quæsito adiacentis

Ita Sin compl. alterius ang. obl. ad Sin. compl. cruris quæsiti.

10. Datis uno crure & ang.º obl. eius adiacente alterum crus.

Ut Rad: ad Sin. cruris dati;

Sic Tan: ang. obl. dati; ad Tang. cruris quæsiti:

11. Datis uno crure & ang.º obl. eius opposito, invenire alterum crus. NB. modo sciatur, sitne hoc, l. hypothenusa, 90 minor l. maior, l. sitne alter angulus obliquus, acutus l. obtusus?

Ut Rad: ad Tan: compl ang. obl. dati:

Sic Tan: cruris dati ad Sin: cruris quæsiti:

12. Datis hypothenusa & ang.º obl., crus isti angulo adiacens.

Ut Rad: ad Sin: compl ang. obl. dati.

Sic Tan: hypothenusæ, ad Tan: cruris quæsiti.

13. Hyp.

Datis angulis, invenire Hypothenusam.

Ut Rad: ad Tan: compl cuiuslibet ang. obl.

Sic Tan: compl: alterius ang. obl.

ad Sin compl: hypothenusæ.

14. Datis cruribus, Hypothenusam.

Ut Rad: ad Sin: compl unius cruris,

Ita Sin. compl. alterius cruris, ad Sin: compl. Hypothenusæ.

15. Datis crure & ang.º obl. cruri isti opposito, Hypothenusam. NB. modo sciatur sitne hoc l. alterum crus, 90 minus l. maius; l. sitne alter angulus obliquus acutus l. obtusus.

Ut Rad: ad Sec: compl. ang. obl. dati.

Ita Sin: cruris dati ad Sin Hypothenusæ.

16. Datis uno crure & ang.º obl. cruri isti adiacente, Hypothenusam.

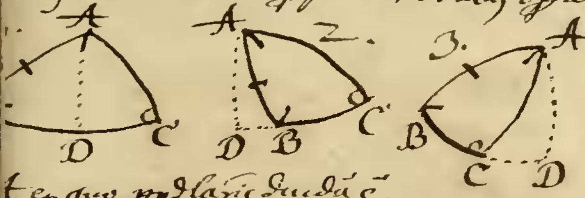
Ut Rad: ad Sin: compl: ang: obl: dati.

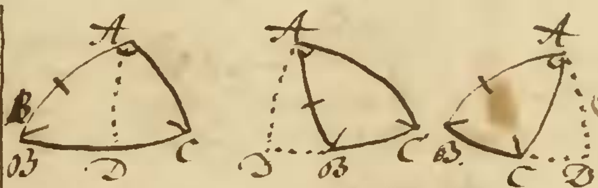
Sic Tan: compl cruris dati. ad Tan: compl: Hypothenusæ

Resol: Triang: Sphaer: Obliquangulorũ.

Vt resoluatur maxa pars triglor Sphaer: obliqglor, redumuntur in duo Trigla Rectgla ope perpendicularis ducta ab extrmte late. dati habentis ad alteram extrmte angulum datum in basin perdicular, sic ~~p~~ q̃ é: Et hinc inueniuntur tria quæsita per trés datos triglor rectglor. Quia a: modus per inuentiones pprdlaris (q̃ tres ad minimum operaes requirit) diffic é & pro operaes specifics, eas declarare praetermittens, demonstrabimus quo trigla resoluuntur sine inuentione pprdlaris duabus operationibus solummodo.

A. est quo pprdlaris ducta é.
B. angulus datus lateri dato adiacens.
D. in eo puncto incidit pprdlaris ad Basim.

Si ang.ª B & C. (Basin BC tangentes) sunt acuti, pprdlaris cadet intra triglũ.
Si B é obtusus cadet extra B. } vbi figura.
Si C. é obtusus cadet extra C. }

1. Datis duob ang. & latere inter iacente inuenire tertium angulũ.

Vt rad: ad sin: cõpl: AB.
Ita Tan: abc. ad Tan: cõpl. bad.

Inuento bad, cognitũ cad.

Vt sin. bad. ad sin: cad.
Ita sin. cõpl. abc. ad sin. cõpl. acd.

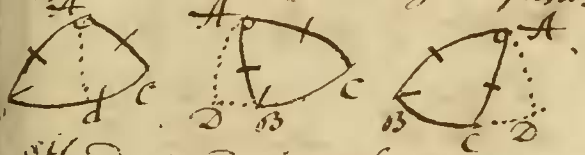
Nota.

In pmo & 2º triglo acd, id é q acb, sed in 3º inuento acd, sumendum est ejus cõplem ad 180º. ut habeatur acb.

Operaõ breuissa per Logarith.

AB. 30. 0.	sin. cõpl. 9.9375306.		
abc. 38. 0.	Tan. 9.8928098.	sin. co: 9.8965321.	
bad. 55. 55.	Tan. cõpl. 9.8303404.	sin. 0.0818525.	co: ar:
cad. 48. 5.		sin. 9.8716414.	
acb 44. 56.		sin. co. 9.8500260.	

2. Datis duob lateri & angulo alterutri eorum oppso, inuenire angulum ab ijs comphensum.

Vt rad: ad sin: cõpl abc.
Ita Tan: abc. ad Tan: cõpl: cad.

Vt Tan: ac. ad Tan: ab.
Ita sin. cõpl. bad. ad sin. cõpl. cad.

Si pprdlaris cadit intra triglũ, summa bad, cad é angulus quæsitus. Si extra, eorum differa é angulus quæsitus bac.

3. Datis duob ang. & latere alterutri eorum oppso, inuenire 3tium ang: modo sciatur sitne acutus l. obtusus: l. si spes lateris alteri angulo dato oppsi cognitũ.

Vt rad: ad sin: cõpl. abc.
Ita Tan: abc. ad Tan. cõpl. cad.

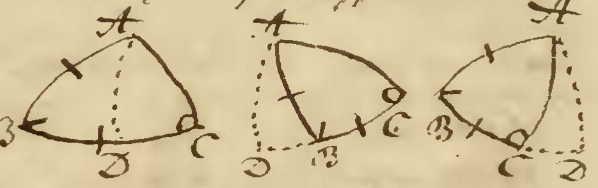
Vt sin. cõpl. abc. ad sin: cõpl. bca.
Ita sin. bad. ad sin. cad.

Si pprdlaris cadit intra triglũ, summa bad, cad: si extra, differa eorum é angulus quæsitus bac.

Datis duob lateribus & angulo ab ijs comphenso, inuenire quemlibet alterum angulum. 4.

NB.

In hoc casu pprdlaris necessario ducta é à latere angulo quæsito opposito.

Vt rad. ad sin: cõpl. abc.
Ita Tan: ab. ad Tan: bd.

Inuento bd. cognitũ cd.

Vt sin: cd. ad sin: bd.
Ita Tan: abc: ad Tan: acd.

In pmo & 2º triglo, angulus acd. id é q acb: at in 3º, inuento acd sumendum é ejus cõpl ad 180º. ut habeatur quæsitus acb.

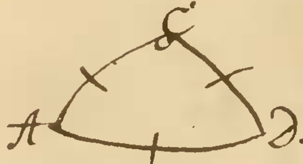
Datis duob lateribus & angulo uni eorum oppso, inuenire angulum alteri oppsm: modo sciatur sitne acutus, an obtusus. 5.

Vt sin. lateris dato angulo oppositi
ad sin. ang. dati.
Ita sin alterius lateris dati
ad sin: ang. quæsiti.

"ubi" pro basi sumendum illud [illegible] datis, super quod cadere debet pprdlaris. A.B.

Cõpl. arithm.ᶜ é residuum dati a 10.0000000 subtracti. — Radio.

6. Datis trib. laterib, quodlibet angulum.

Addantur tria latera & e semisse summa eor auferatur utrumque latus angulum quaesitum comprehendens, ut habeatur eor differentia.

Deinde adde compta arithm.^ca^ Logarithmorum Sinuum laterum angulum quaesitum comprehendentium, Logarithmis sinuum differentiarum inventarum: semissis summae erit Logarithmus sinus semissis anguli quaesiti.

	AD. 42. 8.		
	ac. 30. 0.	sin	0.3010300.
	cd. 24. 4.		0.3895535. co.ar.
Suma later.	96. 12		
semiss. sum.	48. 6.		
differentia	ac. 18. 6.	sin	9.4923083.
	cd. 24. 2.	sin	9.6098803. sin:
Suma			19.7927721.
semissis sum. e. 51. 58.			9.8963860.
duplum e.	103. 56. angulus quaesitus acd.		

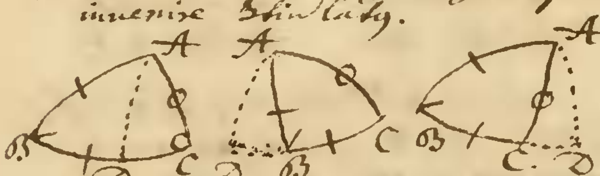
7. Latera. Datis angulis invenire quodlibet latus.

Si anguli mutantur in latera iis opposita & loco maioris anguli & lateris ei oppositi sumitur complm ad 180°. operatio eadem erit, quae in praecedenti propositione 6^a^.

8. Datis duob angulis & latere uni eor opposito; invenire latus alteri opposito. modo sciatur sitne 90. minus l. maius.

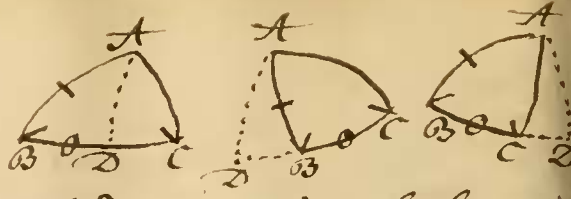
Ut sin. anguli lateri dato oppositi
ad sin. eiusdem lateris,
Ita sin. alterius ang. dati;
ad sin. lateris quaesiti.

9. Datis duob lateribus & ang.^lo^ ab iis comprehenso invenire 3tium latus.

Ut rad: ad sin. compl. abc.
Sic Tan. ba. ad Tan: bd.
Invento bd. cognitum cd. et deinde:
Ut sin. compl. bd. ad sin. compl. cd.
Sic sin. compl. ab. ad sin. compl. ac

10. Datis duob angulis & latere uni eor opposito invenire latus interiacens angulis datis. modo sciatur sitne latus quaesitum l. latus alteri angulo dato opposit, 90° minus l. maius.

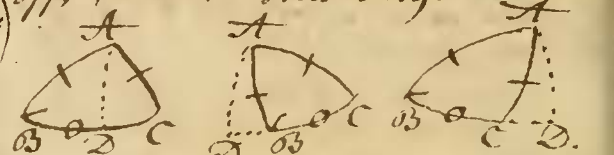

Ut rad. ad sin. compl. abc.
Sic Tan: ab. ad Tan: acb.
Item.
Ut Tan. acb. ad Tan. abc.
Sic Sin. bd. ad sin. cd.

Si perpendicularis cadit intra triangulum, summa bd, cd; si extra, differentia eor e latus quaesitum bc.

11. Prop.

Datis duob lateribus & angulo uni eor opposito, invenire 3tium latus.

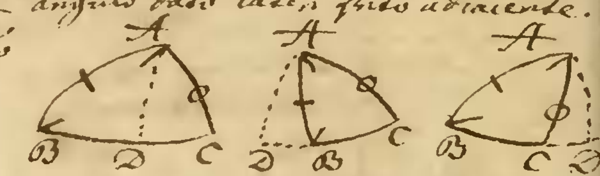
Ut rad. ad sin. compl abc.
Sic Tan. ab.+ ad Tan. bd. +adiacens
Item
Ut ~~rad~~ sin. compl. ab. ad sin. compl. ac.
Sic sin. compl. bd. ad sin. compl. cd.

Si perpendicularis cadit intra triangulum, summa bd, cd; si extra differentia eor erit latus quaesitum.

12.

Datis duob angulis & latere interiacente invenire quodlibet alterum latus.

In hoc casu perpendicularis necessario ducenda e ex angulo dato lateri quaesito adiacente.

Ut rad: ad sin. compl. ab.
Sic Tan. abc. ad Tan: compl bad.
Invento bad. cognitum cad.
Ut sin. compl cad. ad sin. compl. bad
Sic Tan: ab. ad Tan: ac.

Appendix Quaestionum Astronomicarum

1. Datis maxima obliquitate Eclipticae & distantia Solis à gradu aequinoctio: invenire eius declinationem.

Ut rad: ad sin: distantiae ☉ ab aequinoctio,
sic sin. maxima obliquitatis, ad sin. declinationis quaesita.

2. Datis maxima obliquitate Eclipticae, & declinatione Solis, invenire eius locum in Ecliptica.

Ut sin: maxima obliquitatis Eclipticae, ad sin: declinationis ☉,
ita rad: ad sin: distantiae ☉ à gradu aequinoctio.

3. Datis maxima obliquitate Eclipticae, & distantia ☉ à gradu aequinoctio, invenire eius ascensionem rectam.

Ut rad: ad sin: compl. maxima obliquitatis.
sic Tan: distantiae ☉ ab aequinoctio, ad Tan. ascensionis rectae

4. Datis maxima obliquitate Eclipticae & declinatione ☉. ascensionem rectam.

Ut rad: ad Tan: decl. ☉.
sic Tan: compl. obliquitatis, ad sin. asc. rect.

5. Datis maxima obliquitate Ecl. & distantia ☉ à gradu aequinoctio, invenire angulum, quem facit Ecliptica cum Meridiano.

Ut rad: ad sin: compl. distantiae ☉ ab aequinoctio
sic Tan: maxima obl. ad Tan: compl. anguli quaesiti.

6. Datis maxima obliquitate Eclipticae & declinatione ☉, angulum Eclipticae cum Meridiano.

Ut sin: compl. decl. ☉. ad sin compl. maxima obl.
ita Rad: ad sin anguli quaesiti.

7. Datis declinatione ☉ & El. Pol. Amplitudinem ☉ orientis & occidentis.

Ut sin: compl. El. Pol. ad sin. decl. ☉.
sic Rad. ad sin. amplit. quaesitae.

8. Ex decl. ☉ & El. pol. differentiam ascens.

Ut Rad: ad Tan. decl. ☉.
ita Tan: El. pol. ad sin. diff. ascens:

9. Ex Decl. ☉ & El. Pol. Horam ortus & occ. ☉. Vide ✠

Ut rad: ad Tan: decl. ☉.
sic Tan: El. Pol. ad sin. compl. arcus seminocturni (semidiurni)

Arcus seminocturnus in tempus reductus, dabit Horam ortus, eius compl. à 12 Horam occasus.

10. Ex El. Pol. & Hora ortus vel occas. ☉ Declinationem: & gradum quibus diebus ☉ oritur & occidit hora data.

Ut Rad: ad Sin horae datae
sic Tan: El. aeq: ad Tan: declinationis ☉is.

Tempus inter horam datam praecedit vel sequitur 6 Horas, quod tali in gradus aequatoris conversum

Ut rad. ad sin: arcus aequatoris inventi
sic Tan. compl. El. Pol. ad Tan: declinationis ☉.

✠ N.B. arcus seminocturnus quaeritur tum in signis Australibus: semidiurnus vero in signis Borealis.

11. Datis El. pol. declinatione ☉ & Hora diei invenire altitudinem ☉is. 11.

Ut rad: ad Tan: compl. El. pol.
ita sin. compl. distantiae ☉ ab hora 12a.
ad Tang. primi arcus inventi:

Aufer primum arcum inventum è distantia ☉ à polo, reliquus erit 2us arcus inventus.

Ut sin. compl. primi arcus inventi
ad sin. compl. 2di arcus inventi:
ita sin: El. Pol. ad sin: altitudinis ☉is.

Hic praxis longe difficilior quam illa
(?) Vide meum Volum. fol. 132 & 133. qua facilior excogitari non potest: N.B. hoc volumen Passim invenio quaest!

Ad inveniendam altitudinem ☉ Hora 6ta.

Ut rad: ad sin: decl. ☉.
Ita sin: El. pol. ad sin altitudinis quaesitae.

12. Datis Azimuth & declinatione ☉ cum hora diei, altitudinem ☉. 12.

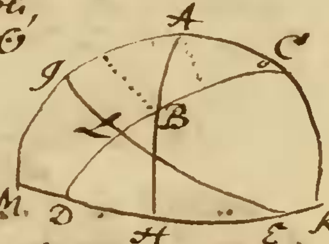
Ut sin: Azimuth ☉ à meridiano,
ad sin. compl. declinationis ☉.
Ita sin: distantiae ☉ à meridiano Horae:
ad sin. compl. altitudinis quaesitae.

13. Ex declinatione, altitudine & Azimuth ☉. Horam. 13. N.B.

Ut sin. compl. declinationis ad sin: compl. altitudinis,
Ita sin: Azim. à merid. ad sin. distantiae à Merid.

Quaestio haec utilissima ad inveniendam horam facilius quam per modos sequentes, modo habeas lineam meridianam recte ductam: per observando cum umbra parvi stili angulum Azimuthalem ipso momento quo altitudo observatur, habebis horam quaesitam.

14. Ex Elev. Poli, declinatione & altitudine ☉ Horam. 14.

C. Polus.
B. Astrum.
AC compl. latit. CK.
ab. compl. altit. bh.
bc. distantia astri à polo, quae aequatur per additionem vel subtractionem declinationis datae à 90°.
ACb est angulus quaesitus vel distantia astri B à meridiano Ga, cuius mensura est arcus aequatoris gL. qui reductus est in Horas per 15.

Quaestio haec plurimum in praxi occurrit, & omnium facillime resolvitur per propos. 6. trigon. obliquangulorum fol. 104. Sic:

Adde complementa arithmetica Logarithmorum Sinus compl. El. pol. Ac. & distantiae Solis à Polo bc. Logarithmus sinus differentiarum inveniatur: semissis summae erit Logarithmus Sinus arcus, qui duplatus & in horas reductus dabit distantiam à meridie.

Differentia autem reperitur: Adde tria latera scilicet compl. El. Pol., distantiam ☉ à Polo, & compl. altitudinis ☉. Ex summae semisse aufer compl. El. pol. & distantiam ☉ à polo, & habebis differentias.

Ex El. Pol., altde, & declae Stellae
invenire Horam noctis.

Fiat operatio sicut praecedens cum ☉ & habebis di-
stam stellae a Meridiano, quae subtrahenda est ab
Asc. rect. (si observatio facta sit versus Ortum
vel addenda si versus Occasum.) & habebis A. rect. M.C.
Ex qua si subtrahatur A. R. ☉. remanebit
eius dista a Meridie transacta, quae in tempus
redacta dabit horam quaesitam. NB. Si
A. R. ☉ inveniatur maior A. M. C. huic adde
360. ut illa subtrahi possit, & sic inve-
nietur dista ☉is a Meridie transacta, quae est hora
quaesita si convertatur in tempus sumendo 15. pro hora.

Datis loco ☉ & Elevatione Pol:
Hora principii & finis crepusculorum.

Quia ordinaria duratio crepusculorum detrahitur
pro tempore, quo ☉ est infra Horizontem, usque ad 18. certum
est quod id tempus requiritur descensus ab 18. altitudinis
usque ad Horizontem, quod ab Horizonte usque ad 18. in-
fra eundem: sic ut habita hora dictae altitudinis
† Prop. 14 & cognita hora Ortus vel Occasus per prop. 6.
earum differentia erit Longitudo crepusculorum, quae
addita Ortui vel Occasui habebis finem & principium dici.

15. 15. Datis Declinatione ☉ & El. pol.
Azimuth ☉is hora 6a

Ut rad: ad sin. compl. El. pol.
sic Tan: decl. ☉. ad Tan: Azim. ☉ ab Ortu
vel Occasu ad Septentr.

Azimuth ☉ hora 6ta est angulus Azi-
muthalis hora 6a, quae quidem non invenitur nisi in
signis septentrionalibus ♈ ♊ ♉ ♋.

Invenitur haec servire potest ad abbre-
viandum calculum Tabularum Azimuthalium horae
6ae proportio aliarum horarum longitudine ut vide
in quaestione sequenti.

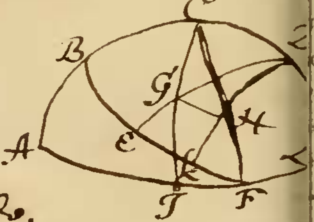
16. 16. Ex El. Pol. decl. & altitudine ☉,
Azimuth invenire.

Utilissima haec quaestio in Gnomonica pro de-
lineando Meridiano quoniamque & variatione
magnetis resolvitur, sicut praecedens 14a et
6a. Sic:

Adde haec tria latera: compl. El. poli,
NB. Vide infra distantiam ☉ a Polo, & NB compl. altitudinis ☉. : Et
e semisse summae eorum aufer complementum Elevationis
Poli & complementum altitudinis ☉, ut habeantur earum
differentiae. Itaque, Adde compl. arith.
Logarithmorum sinus compl. El. Pol. & sinus compl.
altitudinis ☉, Logarithmis Sinuum differentiarum inventarum:
semissis summae erit Logarithmus Sinus semissis compl. Azi-
muth quaesiti. Ut supra.

NB. complementum altitudinis ☉ anteponitur tantum pro partibus Borealibus
pro Australibus, eius loco sumendum est aggregatum ipsius altitu-
dinis cum integro quadrante 90. pro tunc fit arcus qua-
drante maior quam a Polo arctico ultra aequatorem versus
antarcticum pertensus. Huius arcus 90 maioris sumitur
compl. arithmeticum, reliqua operatio invariata.

17. Observatis in eadem nocte duarum
altitudinibus ☉is vel ✱ (cuius declinatio sit) atque
earum differentia Azimuthali: invenire Elevationem
Poli, earumque Azimuth.

Abcd. Meridianus.
C. Zenit. D. Polus.
bef. aequator.
ail. Horizon.
G. & H. ☉ vel ✱.
GE & HK eorum altitudo.
If. differentia Azimuthalis.

Quaeritur Elevatio Poli DL. & ang.
Horizontis Lf. vel Ai. vel Af.
Quia in triangulo GCH, cognita sunt duo latera
GC & CH (complementa gE & hK.) atque etiam angulus
GCH (qui est ang. If.) arcus GH, & ang. GHC
et cognoscuntur.

Verum in triangulo CDH, datis lateribus CD
& HD (complementis declinationis GE & HK:) & GH
et cognito angulo CHD, a quo si subtrahatur
GHC, remanebit ang. CHD, atque ideo in triangulo
CHD cognitis duobus lateribus CH & DH per
angulum quem comprehendunt, et latus CD cognoscetur
cuius complementum DL est elevatio Poli.

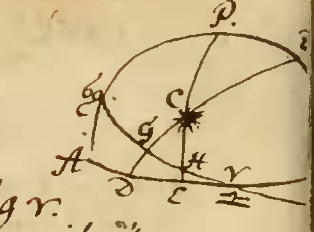
Velut et angulus DCH, qui est ang. Horizontis
fl, cuius complementum Af, est arcus anguli lineae
meridianae & Azimuth stellae decimandae
in H. Si a. solummodo sumatur fl. pro
complemento 90. habetur Azimuth Septentr. vel Meri.
lineae Orientalis, prout foret minor vel
maior 90.

Utilitas huius magna est pro variatione ma-
gnetis cognoscenda & Meridiana.

18. Ex El. pol. & dista ☉ a Meridiano
arcum Horizontis inter Meridianum & circ. Hor.

Ut Rad: ad sin. El. pol.
Ita Tan: distae ☉ a merid. ad Tan: arcus H.
Horizontis quaesiti.

19. Ex Long. & latitudine stellae fixae,
eius Declinationem.

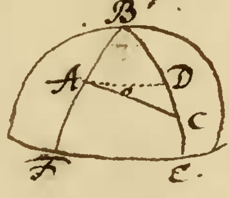

Acb. aequator.
P. eius polus.
by ♈ ♎ p. Zodiacus.
Z eius polus.
Ap Z. colurus solstit.
C stella data.
eius longitudo g ♈.
latitudo gC. cognita est.

Inveniendae CE eius declinationis.
Arcus PZ cognitus. 23. 31. 30 (polorum PZ distantia.
CZ. cognitum est (qui est complementum gC.) angulus PZC.
ipsius complementum est cognitus, quia est dista stellae a
loco cognito, pro arcus ♈ g eius mensura com-
munis est. Ideoque arcus PC cognoscitur, cuius complementum
CE est declinatio quaesita.

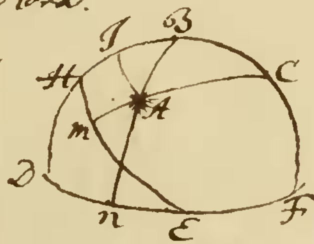
20. Ex Long. & Latde * fixæ
eius A: Rectā.
In fixā Gradle ang Æqllis Ve e A.R.
ita. In tglo CPZ. datis duob la-
terib PZ. CZ & angulo indiviente, habit
angulus ZPC. cuius mensura e ang BE.
itts coplm supra 90. e qsits VE. Ad
ang be. posset ee minor 90. ang tu VE.
coplm angi ZPC. ad 90.

21. Ex Long. & Latde duar stellar
l. Vrbium, inuenire ear distaa sive
arcus maioris circuli ind eas comphens.
A.C. sd stellæ l. Vrbes.
B Polus.
[illegible] & EC. latdes data.
[illegible]. diffia Longdu.

Igitur in tglo abc.
datis laterib ab, ac. & angulo A, ab
is comphso, cuius mensura e arcq DE.
reperit et bc. p pp. 9. Obliquagle.

22. Ex decl. ☉, El. Pol, & Azimuth,
Hora.
Obs. meridiang.
B. Zenith.
C. Polus.
Df. Horizon.
HE. Æqllis.
IA. parts ☉ A.

Datur declaæ am, et datur ang ac.
coplm. bc. distaa Poli datā e.
Angi dbn. Azimuthalis datus e p obser-
vaes.
Igitur in tglo abc. datis duob la-
terib ac. cb. & angi cba. coplm angi
bn, inuenitur bca, q e ang IA,
seu Hm, quæ diuiso p 15° stbis Horas.

23. Datis Altde & declaæ ☉ cu
angi Azimut, Horal & Eleuaē Pol.
Ang BA. coplm altdis ☉ An, datus e,
ubi et AC, nec n angi Azimuthalis.
Ut sin: arcq ac. ad sin: angi abc.
sic sin. ab. ad sin angi acb, q e ang
IA l. Hm p hora qsita.
Et ut inueniatur Elev. Poli: Vide
analogias p inuentione lateris bc.
compli altdis Poli

F. I. V. J. S.

Dra Logarithmica
Ex Tab. Sin. p & Log-nor
Adr: Vlacq. Hagæ Comitul.

Exegesis
Logmor ab 1. ad 100000.
Inuenire Logmu ni 10000,000. n
excedentis, q n e in Tabula.

De no dato (.3567894.) prmar 4. figurar
(3567.) quære Logmu (.3.5523031.). Hunc
subtrahe a prima maiore (.3.5524248.). differa
(.1217.) duc in reliquas figuras ni dati (.894.)
a pducto (.1087998.) abscinde tot figuras
quot reliqua fuerunt (.hic tres.) residuum
(.1087.) adde Logmo prius repto (.3.5523031.)
suma (.3.5524118.) e Logmus qsitus, si prima
figura (.3.) mutaueris, q p drez ~~minor~~
unite minor no figar, q ni ~~fm~~ suma
gstat. (.hic st figæ 7, unde accipiunt 6.
loco 3. & emergit (.6.5524118.)

A B G H I. Est ☿ gfusg & A. quod praui cu ♁. ℨij

Hæc mp ẽ gfusa ad reservata ad ulteriore laborẽ.

♌ ♋ ♍ ♉ ♈

A { ♁. ℨij · ½ · ; ♂. 1. 2. ; ♉. 3. — ; II. 10. }

B. { ♃. ½ ; ♂. 1. 2. ; ♉. 3 — ; II. 10. — }

C. G. ♃ ♈ ♃ ℞ ⊙ & ✱.

H. ♁ stellatg. i paulo post ẽ separ[illegible] inde, et abstractg. p. — 8. o.

I. ♋. ℨi. ♃ ♈ ♍. ℨ x i.

F. 8. 4 — ½ ⅛ lot. ♓. 3. ♍. 15. Post 100. recepi abstraci. mp n erat ... pondere. $15\frac{1}{8}$ lot. remanebat ... cuspis ... & p. 8. Dedit ... & i. lot. D.

Hæc mp impos. cu ... post 9 ... recepi. Dedit ... cottos ... flavas ... pondus $17\frac{1}{2}$ lot.

Hæc $17\frac{1}{2}$ lot. impos. 15. Jun. ... recepi in ... $3\frac{1}{4}$ lot. ... $3\frac{1}{4}$ lot. ... fusa ... $11\frac{1}{4}$ lot. ...

... in vaginas ... supradicta mp $17\frac{1}{2}$ lot. ... & post ... ponderavi massam facile & agilis ... pondus. $28\frac{1}{2}\ \frac{1}{8}$ ...

unde inerat mp $17\frac{1}{2}$ lot. massæ v. $11\frac{1}{8}$. Post 30. d. s. 19 Julij recepi & mp n erat

rosso colorata, & ponderavit ut prius $17\frac{1}{2}$ ...

18. Jul. imposui cu ♁.

D. Die 15. 9bris 1673. imp. F. x1. 8. ... ℨ6. ♉. ℨij. ♋. ℨi. mp ℨvij. post 40. ... recepi & ... pulchræ guttæ erant colore ... pondere. 8. lot. ℨij. gr. XX.
Die 1. Febr. 1674. imp. cu hac mp 8. lot. ℨij gr XX. ♉ $1\frac{1}{3}$ lot. ♂ $2\frac{2}{3}$ lot. ♋. ℨi. gr. X.
paulo post imposi tota massa dedit pulchros colores, qui ... disparuerunt. ...
recepi & mp ponder. 8. lot. ℨi. gr. XXXX. De hac 4. lot. p se imp. ...
Die 14. Apr. residuu digessi cu ♉ ♉.
Die 4. Junij imp. cu ♀ & ♉ dimidio. Recepi 14. Jul. & mp ... residuum in fundo residens ... 18. Jul. ...

K. 28. Xbris 1673. imp. ♃ ♀ ♈ ⊙ $4\frac{1}{2}\ \frac{1}{8}$. lot.
2. Martij imp. de mp hac ℨxiiij. gr xxi. cu ... ℨvi. ♁. ℨi.
17. Apr. imp. mp p se. Vide fol. 109.

24. 9bris ... $18\frac{1}{8}$ lot. massa ... post 2 D. recepi ablui & ponderavi 17 & addidi ... mp $1\frac{1}{4}$ lot. ... $\frac{1}{2}$ lot. ... $15\frac{3}{4}\ \frac{1}{8}$ lot. post ... ablui & ponderavi. $17\frac{3}{4}$. & quasi ... liquida erat ... separavi mp & residuum digessi &

16. Nov. ... abstraxi ... & de eo 1. lot. p se imposui die 16 Nov. residuum v. denuo ... digerendo & abluendo ut supra.

Die 3. Jan. 1675. impos. hanc mp ...

Die 17. Nov. imposui mp cu ...

Post 7. dies apparebat Orbis pellucidus, qui indies magis rubuit, ~~[illegible]~~ donec euaserit   Ops ☿
— per modum granorum mali punici pellucide rubens, hunc sequebatur purpureus pulcherrimus,
hinc caeruleus, qui desiebat esse pellucidus & splendens & incipiebat esse magis opacus,
qui desiebat superficies esse glabra, incipiens quasi pubescere in vix perceptibiles asperitates   + postea sunt ⊕ is
mores vel in rimis, cuticulas densiores. Succedit viredo graminea. NB
hi colores non erant visu puri, sed unusquisque per modum macularum mixtus alteri. Et
... in infima fundi parte erat sphaera alba more solito & invariata amplitudine circulum
digiti grossi nullum tamen regulares vel circulares ambitus servans, penes quem
ambitus tanquam sub medio horizonte superficiei inferioris haemisphaerii, omnes colores
sunt supra Horizontem superioris haemisphaerii ~~[illegible]~~, suo post tempore oriebantur
...quos dixi prius illi creati conspiciebantur. Illi mixti colores iam turbi-
diores reddebantur nempe flavus, rubeus, viridis, caeruleus, purpureus, et magis
magis obfuscantur & die 40. nigredo clara videtur quae tamen continuo magis cre-
vit (non habens ullum penitus splendorem sicut minuti quantitas pulveris pyrii)   Opus ♄.
antequam tamen perfecte nigruerat, videbatur nigredo quemadmodum esse rasse do
en brunities. NB Haec omnia tamen inhaerent superficiei per modum rugosae pel-
liculae (non vero per modum ...) unde vitro inclinato pellicula findebatur & per
fissuras apparebat albedo ... quae paulo post eodem colore dicto obducebatur,
novusque colore nigro totus residuae superficiei redderetur. Unde credo quod causa cor...
...lais ... sit. 1° quod prima flavedo tenuissima est substantia fit ut fulgor Dei
transpareat colore pellucido & fulgente, infra quam pellicula tunc eadem ratione
(ob homogeneitatem aquae) cum alia totis succrescat, fit ut color fiat intensius
flavescens colore ... ; subtus quam subordinata tertia pellicula causat aliquam
albedinem, ~~[illegible]~~ tunc eadem ratione sequebatur purpura, caeruleitas, viredo; hi que
colores et fusciores redduntur, quia succrescente pluralitate pelliculam seu
condensatae nebularum perdit splendoris subtus latentis transparentia, quo
... perfecta causatur eclipsis. In fundo vero haecusque manet continuo praegenerata
invariata, quia actio caloris ibi intensissima, ~~coagulans~~ coloratum coagulans compellit primo ad la-
tera postea ad superficies. Unde infra superficiem et nova & nova pellicula
subordinantur & succrescunt, quae deinde fundo appropinquant, & consequenter tandem
liquido in fine ultimo ipsum fundum imbuunt, quo tempore tota penitus ▽ erit exsic-
cata, quia calor agens in humidum illud exsiccat, in siccum illud comburit in
carbonem, tunc in cineres, tunc in salem album, tandem in sal comburit in rube-
dinem neque ultra procedit.
℞. ~~[illegible] 4 & 6 liqua fact.~~ Medium. Ultime elig: & 10.69.4: 8.8.
℞. M ▽ Δ ... ⊕ ad p.10.69.p.4. fluunt cum ... & ... & euadet in fovei ...
... caeruleae, viride, flavae & rubeae ... .

Ad [symbol] & [symbol] sume II ptes aeqtes, liqua, [illegible].
Ad ♉
Ad [symbol] m[symbol] p. 1. sume [symbol]. p ½. 1. p. 2. ad 3.

Tiegel Spröbl — Der [symbol] vom Tiegel [illegible] zur[illegible] [illegible] und [illegible] hat ein [illegible] Spröbl geleget.

Spröbl [symbol] cum [symbol]. — [illegible] [symbol] auf ein [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [symbol] [illegible] [illegible] glüet [illegible] [symbol] [illegible] [illegible], alsdann mit ein [illegible] [illegible], ein [illegible] [illegible] darauf [illegible], m. r. a. [illegible], erkalten lassen, [illegible] [symbol] [illegible], auf ein [illegible] [illegible] [illegible] (gibt ein [illegible] gelbes glas), [illegible] [illegible], gibt ein [illegible] Spröbl. [illegible] [illegible] [illegible].

Marchasit Spröb. — Der Marchasit last [illegible] se [illegible] prob, als [illegible] mit [illegible] [symbol] [illegible] hat ein [illegible] prob [illegible] [illegible] [illegible]. Item Marchasit und [illegible] [illegible] an statt des [symbol] [illegible] gibt auch ein [illegible] prob als d[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[symbol] [symbol] — Den 25. April 1674. hab [illegible] [symbol] [illegible] ℥ij. * ℥i. Reg. [symbol] p se ℥i. (fact cum [symbol] ⌀ p. 1. [symbol] p. 2. ~~[illegible]~~ detonatis et cum [symbol] i.) ad fundum retenta ordinari [symbol], deseru ~~[illegible]~~ imposui mixtura de [illegible] * & [symbol] 2. adiutavi aliquid [illegible], paulo post [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fluere, & deinceps [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] & [illegible] se refrigerari [illegible], & in fundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui [illegible] collectus ponderabat ℥v. gr 40. residuum [illegible] [illegible] ▽ [illegible], residente [illegible] [symbol] in calore [illegible] [illegible], inde [symbol] [illegible] ℥iij. gr [illegible] residuum pulvis [illegible] [symbol] pondera ℥i. gr 38. Vide facile [illegible] quod [symbol] [illegible] [illegible] [symbol].

♂ 8. 62. — [symbol] [symbol] 8. [illegible] 69. 2. lot liquata effudi in [illegible] & [illegible] cum II [illegible] [illegible] [illegible] speciosissimas. ▽ [illegible] reliquit post se [illegible] [illegible] [illegible].

[symbol] [symbol] p. 1. [symbol] p 3. fac [symbol] cum addita [illegible] cochlearia [symbol] & ⌀. [illegible] p. liqua [illegible] marchasitae [illegible] p. 2. [illegible] [symbol]. & [illegible] [illegible] in calore nec [illegible].

[symbol] [symbol] [symbol] p. 2. [symbol] p. 1. liqua.

[symbol] [symbol] — [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible], [illegible] injice [illegible] [symbol], mox ac [illegible] fluxus [illegible] accelerari [illegible] [illegible] [illegible]) imposui [symbol] & ⌀ [illegible] & [illegible] [illegible] 20. lot, [illegible] in [illegible] △ reliqui [illegible] ½ Hora, effudi & acquisivi de [symbol] [illegible] pulcherrimi.

[symbol] in [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] nachdem er [illegible] von [illegible] [illegible] und [illegible] von [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] hatt nicht mehr ein [illegible].

Mei Labores Chymici
probatiores & probati.

℞. ♁. lot. ☿. lot. ⊖ ʒi. bene trita misce sut, fluant & effunde in conum, habis Regulum ij. lotonum. 3a pars ♁ ... in Regulum si diu fluant: quo diutius fluit tanto plus evaporat ... & regulus acquiritur minor. metallicus. Huius ... p. 1. ☿ p. 1. ⊖ p. ½. fac ut prius, & habis ... prioris reguli. ~~...~~ — Reg. ♁. ♃ se

N.B. Regulus cum solo ♄ calcinato non bene fundit, ⊖ ... liquat nec ... fluit, ubi ... ita ut de X° ... fundi non potest, sed ... X°... ... frustor. pastae. Unde Basil. Valent. de Reg. ♁ stellato ... debuit ... simplex ... sed ... . Mihi in ... fol. 191. Unde aut ... solo aut ☿ ... admixto alijs salibus. — Depuratio.

Supradictus ... primi ... ad limaturam ... candentis, ... liquatus effudi in conum, ... solidus, ... aurei & caerulei pulcherrimi coloris. Hoc glaso ... ad A. 63. D. — Reg. ♁. ♂. A. 63. D.

℞. ♁. 9. lot. limat. ♂ 4. lot. ☿ 4. lot. ⊖ 4. lot. ♁ ... post ... candenti, quibus ... sat bene fluxerunt ... importavi salia; dedit ... 4½ lot. — ... alr. H.

℞ ... p. 2. ... in ... ein wenig ... und ... in ∇ ... p. 1. ... in W.O. ... ♄ glass ... wird ... — ♄ glaß.

In mediocri cineribus candefacto fluxerunt ♄ ʒviij. ... importavi ♃is ʒj. qua ... absorpta & pulcherrime decessit relinquens minimum ... . Pro ... ponderis importavi alias ♃ ... 4. p. ♄. sed ♄ absumpto recidunt ♃ is induruit, unde addidi adhuc 4 p. ♄. ... adhuc ♃ is induruit modicum, cui denuo superaddidi p. 2. ♄. & bene decessit. Unde ad fulmen ♃ is requiruntur p. 16. aut ad minimum 10. ♄. — Fulmin. ♃ is p. ... minimum ♄. p. 1... Quid si nimis par. ♄.

Fulminavi reponendo integrum nummum Dealbatum Hispanicum (...) pondere ʒi. gr. 51. super ♄ fluentis p. 4. ~~...~~ & ... D fuit ʒi. gr. 40. erat ... fere 14½ löthig. ... redegi chrystallos D ... prius in ferreo cochleari ... in ferreo cochleari, ... ~~...~~ — Fulmin. D. ... Chrystalli D.

N.B. ... cineritium ... se ponderat, ... ♄ ... fulminando, ... metallis. Unde si prius cupellam ponderes, ... scies ... in ea potes ... fulminare, ... plus ... ponendum ob maiorem magnitudinem molis quam cineritium imbibere requirit.

Super patella testacea in F.O. candefacta importavi p. 1. ♃. p. 2. ♀ & ♄ p. 32. ... — Fulminatio ♃. ♃. p. ½. ♀. p. 1. minimum ♄. p. 16. ♄ glab. p. 2.

... ♄ glab. p. 4. ...

Ego ad gradum ... 4. ... attendi, ... super ignitam patellam posui ♃. ʒi. ♀. ʒii. ♄ ʒxxxij. ... ♃ ... cochleari ... pressi & importavi desuper vitri ♄ glab. ʒiiij. ut bene cooperiret distribui, sic reliqui igne sat forti; unde paulo post ... fluxit & tenacius ut ferreo unci adhaereret & circumgyratae ... relinqueret ♄ fluente ... reliqui, donec flueret tenuisse ~~ita~~ sicut ∇ ita ut ♄ ... amplius compareret et post circumgyrationem ferrei unci ... eodem unco diligenter undique ... sunt misceri & adhuc paulo diutius reliqui. Tandem ... effudi in ferreum catlear ... massa, qua refrigerata, ... decessit & ... ♄ ... fulminavi, sed ... induruit addidi modicum novi ♄. ... decessit & reliquit pulcherrimum D granum.

Fulminatio massæ ignotæ.

Wann incognita maa war fein, streüt, mit [illegible] ♄ vnd [illegible] könig
hab ich es auf den scherben gesetzt, vnd drauf △ getrag, vnd also in ziemlich hitz für sich
selbst lassen abrauch, so ist von der matery gar wenig vberblieben, wie klares ♄. welches
dicht sich zur beylauffig von ♄, vnd darnach ♄ glass, lass woll aufrinnen, giess alls in
ein eysern löffel. das glass wegeh geschlag, das vbrige ist auf der capelln gar schön abgang.

Fulm: ♂ ♁ ♄ ad spolia.

Mit ♂ hab ich 3. pley eingesetzt, für mit △ nach Lazari Erckher lehr der
mir nicht angang. 2°. mit ♄ nach Gedachten authoris lehr, so gar schön abgang.
3°. Nach meinem concept stando ponderib authoris. s. accepi ♂ p. 1. ♁ p. 2. ♄. p. 12
habs auf ein glüenden scherben getrag, vnd gleich darauf ♄ glas p. 4. mit dem löffel
vber die andre matery gestreüt, dass zuuor die andre matery mit den löffel eben
angleicht, darnach das vierte ♄ glass drauf gestreüt vnd die matery [illegible] zuge-
deckt. In [illegible] gehalten, so hat der [illegible] vnd ♄ glas grosse [illegible]
blattern verursacht, vnd durchbrocht; diss gradus [illegible] & continuirt, so
sein die blattern schön [illegible], vnd gross aufgewachsen; solches hab ich
ein ziemliche weil geschehen lassen. Endlich ausgegossen, gestossen, geschiden, was im
[illegible] geblieben, auf einen andern scherben gesetzt vnd noch einmal angesetzt. wider-
umb ausgegossen, vnd das werckh auf der capelln abgetriben: so ist das körnlein vmb
ein merckliches grösser anzusehen gewesen, als bei obgedachten prob N°. 2°. nach
Lazari Erckher lehr. Ratio e. quia Erker evaporat et solvendo ♂ et ♁ de ♂ abdendo &
spoliat: mea cum evaporatio fit in additamento infra [illegible] ♄, & supra [illegible] ♄. ita
ut ♁ & ♂ [illegible] ♄ [illegible] [illegible] valore, [illegible] & [illegible]
[illegible] evaporando [illegible], & [illegible] cum [illegible] reqirat, [illegible] &
[illegible] minus spoliat.

Handgriff im geschwinden anfiedn.

Auf einen treibscherben thue ich das werckh aufs geschwindest anfieden vnd den
schlackhen selcher gestalt: der scherben wird erstlich gar woll abgeräuchert, drauf trag
das ♄, ~~[illegible]~~ 3. p. wanns treibt, trag drauf gar ein wenig von schlich oder
dergleich; rüer es mit einem dräthl vmb vnd lass es woll rüen, biss es angenomben wird
vnd fliesst zu schlacken, so gar bald geschicht; Alsdan trag widerumb ein wenig ein, thue
es aufm ♄ auch, lass es rüen, rüer es mit den [illegible] schlackh v. r. a. biss es m. r. a. ange-
setzt; hernach trag es wider ein, vnd wider solle diser arbeit mit dem eintrag, vnd um-
rüeren, biss alles eingetrag vnd woll fliesst. hernach lass es [illegible] & [illegible] schlackh
more solito, vnd giess alls in ein eysern mit [illegible] geschmirtn löffel, schlag das glass dar-
von, vnd heb es auf, das werckh aber trag auf die capell vnd lass abgeh. Nach
disem handgriff wird das werckh in ¼. stund, da es sonst [illegible] 2. & braucht

Schlich abzutreiben.

Solcher gestalt hab ich einen schlich mit ♄ p. 3. gar bald angesetzt, das
es genug ♄ behalten, vnd auf der capelln schier auch zuruck abgang, vnd sein prob geben.

Pro ☽ ☉ Ph:

Wann du als maas remanentes ex ☽ ☉ Ph: fulminierst, so nimb solicher
matery p. 1. [illegible] mit ♄ glass p. 1. das gar ein wenig trag auf des selben
♄ p. 3. wie oben. Lass schlackhen biss alles gar [illegible], dünn, vnd klar fliesst. ad
quod accelerand plurim facit das [illegible] rüeren mit dem eysern dräthl in
[illegible]. Giess alls, das werckh [illegible] vnd lass auf der capelln
abgehn. Praestat ut prius vice aliquid de ♄ [illegible] ♄ ponatur, ut eo fluente
residua mixtura habitat, cui involvatur, & spoliatio tanto magis impediatur. Unde
optimum foret dimidium nitri ad fluxum redigere, dimidium v. maae fulminandae inji-
cere, [illegible], sensim importaret.

Wann die körnern aufm scherben mit ♄ nicht eingehn wollen,

Wann ich die matery auf den scherben mit ♄ praucht worden vnd lange zeit eyngsetzt
[illegible] noch mit dem einrüeren hat eingehn wollen, so hab ichs ausgossen, so hats ein
schön könig geben, die schlackhen gestossen, gewäschet, vnd auf einen scherben ins treibende ♄
getrag, erstlich was nicht durch das sieb gangen, so ists gar gern eingang; hernach das
[illegible], ist gleich gern eingang: also mit ein p. a. angesetzt, ausgossen, diss werckh mit
[illegible] wenig auf der capellen abgetriben.

Zum abgehn.

NB. Wann das werckh auf der capelln geschicht, so hats zu wenig ♄ oder
ist zu kalt. Wanns aber treibt vnd endlich einen blickh thuet, vnd dann

Regenbogen.

ist darauf der schatten schwartz oder regenbogen von allerhand farben, oder gar dunckhel
vnd finster erscheint, so hats noch zu wenig ♄: Wann sich also noch zar, vnd
wann der regenbogen frisch vnd licht erscheint, so ists ein zeich das das ☽ oder ☉ gar
fein vnd rein von allen zusätzen abgang.

Aphorismi examinum.

1. Die Hitz soll auf die Scherben getragen, oder zugleich eingesetzt werden, ein weil rösten lassen in starker Hitz, jedoch mit der Kuchenschale als r. a. [illegible] zu ligen kome. Wan es also ein weil gerörst, oder so es flüssig ist, ein durchglüht, so trag p. 8. Bley (Saturnus) einer darein, daß es solang mit der Löffel und der Mistel gehalt, bis es fließt, alsdan über die Schlacken gegossen, das es völlig überdeckt werde. Also ohne weitter umrühren sich selbst in gar starker flamm hitz schlagen bis es auf die Kümist verschlackt und ausgestossen werde. — Abschlacken

2. Die kein ausgesetzter werck soll unter dem mit zerschlagen der bleibenden flüssig gesamblet und abgeklopft werden. Oder kan man es in einen eisernen Löffel ausgiessen, wan es als in ein Gießbüchel oder es weiß ist, so wird alles klein gestossen, und durchgesiebt, was sich auf beim Schlag, dis ist vom werck, welches nun alles auf die capellen getragen werden, erstlich das grössere, hernach das kleinere.

3. Die capellen, ehe das werck eingetragen wird, müssen bestens abgeräumet werden, denn wan das werck oder weiß ein Bley aufgesetzt werd, muß nicht alsobald gähe und starkhe flammenhitz geben, sondern ein linder ziemlich kühl kolen wärme administriert werden, biß die Haut gar woll durchglüet, und in die farb der capellen und der mistel gleich werden; alsdan gib starke hitz der flammen, biß sich die oberhaut verzehret, gleich zu dieser zeit gib widerumb die vorige linde wärme, damit das Bley zu rauch gesetzt werde, und das die prob gestehe. Wan es aber gar zu kalt gang, so gestehet das Bley und bekombt, welches wird abgeholfen mit starkher hitz wie oben bis sich die haut verzehret. — *dan es steigt

4. Wan die Hitz gar übermässig starck ist, so raucht sich das Bley und auch die capellen, und steht in, und außer der capellen herumb wie perlen: darumb in welcher hitz die prob nicht ablaufen kan, weil die capell nicht in sich ziehen kan, sondern wan sie zuvor was geschluckt hat, widerumb herausgeben. Solche starke flammenhitz ist deshalb fürnemlich woll zu administriren, alsdan wan die prob nicht will ablaufen, und bembend, spürest das Bley zu wenig haben, so ist nicht vermöglich zurückzutragen, sondern kan man nur gedachte starke hitz administriren, so raucht sich das Bley bald auch die capellen und fliesset mit in die capellen, ziehets zusammen, und verraucht widerumb das werck viel du willt. Ebenfalls woll auch vor denen solches welchem dies nicht practiciren zu verhüetung grösser verungelegenheit, wan einmal die capellen herum zerfahren, zumahl hierbei kündte.

5. Wan man eine geschliche oder [illegible] ob mäa paruite oder purite oder exactig examen nicht will abschlacken, sondern gleich auf die capellen eintreiben und Bley in mineralischen Stoffes ein[illegible] (NB außer D. H. Z.), so müßt kein starcke hitz wie oben Nr. 1. zum anfang, sondern lind wie sonst zu gemeinen abtreiben administriert werden, sonst das Bley solche unartsam nicht in die capellen nicht einziehen kündte.

Fr: Basilij Valentini Zum Beschluß der Arzneij.

R. Einen guten ungarischen Vitriol, der sich zu calciniren leib vnd gelblicht wird, vnd schöner nicht in der farb. dieses reibe klein, thue ihn in ein gläsern distilliergefäß mit einem langen halß, verstreich es mit luto sapientiae (Calcinirt frej), lege einen großen recipienten vor, der wol vermachet sein muß, vnd nacht nicht frischen dan ein frischer [illegible], darnach stelle es dem △ [illegible] von einem grad zum andern, vnd treibe die geister [illegible] gewalt, vnd geistes [illegible], bis solcher [illegible] in [illegible] 3. oder 4. tag [illegible]. Alsdan [illegible] den todtenkopff, reibe ihn klein, geuß darauf ein klar [illegible] ▽, vnd [illegible] damit so zeucht sich das ⊖ [illegible] in das ▽. wann sich das [illegible] klar gesetzt hat, so filtrier durch, vnd laß das klare [illegible] abrauchen in einem gläsern gefäß oder [illegible] ab abrauchen, das thue zum drittenmall, so ist das ⊖ [illegible] schön lauter vnd rein. Dieses [illegible] ⊖ thue in ein gläsern kolben, vnd geuß den geist so zuvor gemacht darauf, mache das glaß zu mit luto sapientiae (: [illegible] circulae [illegible]:) alsdan öffne das glaß, vnd thue die materj wieder zusammen in ein glaßretorten, vnd [illegible] gelind, vnd wann [illegible] so treibe stärcker [illegible], bis nichts mehr gehen will, [illegible] kalt wird, so thue den geist [illegible] vorlag, welches ziemlich groß [illegible] frej, thue denselben in ein kolbenglaß, vnd rectificier das phlegma [illegible] gar gemächlich [illegible] ab bis die materj im kolben [illegible] braun wird, darnach [illegible] kolben vnd thue [illegible] in einen keller, so werden [illegible] klare vnd durchsichtige christallen schießen, die thue zu dir [illegible]. Dieser durchsichtige [illegible] stelle thue in ein [illegible] phiolglaß mit einem [illegible] großen vnd [illegible] halß vnd geuß [illegible] vom terpentin, so wird [illegible], darumb [illegible] vorsichtig [illegible] werden. Vnd die christallen soluiren sich vnd wird der terebinthina durchsichtig [illegible] als ein blut. Wan [illegible] so geuß 3. mal so [illegible] einen [illegible] Vini darauf, der kein phlegma hat, vnd soll 2. [illegible] darüber gehen, darnach [illegible] ein [illegible] von glas auf den halß der phiol wol [illegible], vnd ein glaß [illegible], vnd [illegible] den S. V. in B. M. [illegible], so geht die Tinctura [illegible] mit dem S. V. lieblich [illegible], vnd bleibt der corrosiv in [illegible] terebinthina in der [illegible]. Wan der S. V. mit der Tinctur [illegible] ist, so thue es zusammen in ein ander phiol vnd geuß ein wenig neuen S. V. dazu vnd [illegible] in B. M. [illegible], wie zuvor, ist [illegible] vom corrosiv in [illegible], so bleibt sie vollends dahinden, das [illegible] mit neuem S. V. zum 3. mal, so ist die [illegible] vnd fertig. Dieses [illegible] thue in ein pelican, thue auf einmall 1. lot [illegible] vnd circulir zusammen 1. ☒. in subtiler wärme, darnach [illegible] abgegossen, das die feces davon kommen, so ist die tinctura [illegible] zur medicin bereit [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible].

Tinctura vera Corallior.

℞. Rothe Corallen, die stoß zu Pulver, darauf geüß einen gemeinen Spiritum salis, bis er die Corallen solviret, so abstrahier wid den Spiritum ⊖is, und süsse sie woll ab. Darnach ℞. zu 1 march solcher pulverß 1 lot gemeinen ♀ oder gruben, darin gemischt, reverberiert gar subtil und gelind, bis uf das ♀ alle davon abkommt sei. Darnach reibe so schwer Camphora und die Corallen und ... Camphora auch davon, süsse die Corallen woll ab. Und geüß einen hochrectificierten Sp. Vini darauf, digere per 8 D. so erhebt sich die Tinctura Corallior und gibet sich in den Sp. Vini. Darnach geüß die Extraction woll ab, so bleibt die Tinctura Corallior, wie ein rother frischer Balsam in grunde darinnen. ℞. guttae VI. in uno cochleari vini auf einmall morgens dreymal, so schwer dieselbe braucht, hilft sehr woll zu Kräfft. Confortat et cerebrum & mentem, fugat melancholia & tristitia, exhilarat, facit bonum sanguine, & confortat cor & c nobilia.

Vera ... solutio.

℞ pulchrum ⊕, tere minutissime cum ✛. ... sicut solent pictores, ... affunde sufficiens ✛., clara solutione decanta, fecibus abiectis. Acetum abstrahe usque ad quintam partem, pone ad locum frigidum ad crystallisandum, & habebis pulcherrimum ... Hoc ... pone in aliud vitrum, affunde S. V. bene rectificatum & solve ..., feces separa, Spiritum Vini abstrahe usque ad quintam, crystallisa ut prius in loco frigido. Hoc depuratum ... pone in cucurbita vitrea & ... phlegma in B. M. abstrahe ad siccitatem. Dein pone in ... vitrea & ... fortiter ... arena & ... quintus gradus accedit. In hoc ✛. solve perlas, quarum pulpas solvit & cortices relinquit, a solutione abstrahe ✛. in B. M. usque dum ... sint sicca. Hoc edulcora cum ... Tandem eas pone in cucurbita, suffunde S. V. ... digere 24. H. leni calore, tum ascendet pulcherrimus liquor ..., qui ... servabis

Ex Joannis Agricolae M. D.
Chyrurgia parva.

~~Vulnera~~ Ulcera. Hemorrhoides.

Vulnera aut ulcera consolidari non possunt illis, qui prius Hemorrhoides passi sunt & de facto stiterunt; nisi hae denuo sollicitentur, quod ego sequenti remedio effeci: Sextis mane propinavi Electuarii aloes Ʒi. ... tincturae Corallior. gr. xij. ... per 12 D. ... redierunt hemorrhoides, & ulcera facile consolidavi.

Insulin confortans.

℞ gallinam veterem, ... pellatis ... vino, ... suffunde ... 2 cochlearia vini, include flasconi Waldenburgico, ~~bullienti~~ cacabo immerge, bulliat. Tunc gallina solvitur ... liquor, inde decantetur. Debentur ... cochlearia ... confortant, ... tota gallina devorata. ... potest fieri ex carne bubula pingui, aliisque.

Debilitas stomachi nausea Atrophia.

Syrupus tritici absynthiaci.

℞ tritici ... lib. ... auf 3 Maß ... semen ... ad unum modium, ... pone in aptum doliolum, suffunde aquam bullientem & baculo bene circumagita, & postquam redditur ... tepidum, tum adjice ... puri ... (...) ... & incipiet fermentari, quo ~~...~~ desinente destilla totam massam ... vesica, sicut spiritum vini, & ... viridis, ... De hoc sume 1. cochlear, tollet omnes debilitates stomachi, nauseam, vomitus, atrophiam & ... appetitus, si ... mane & vespere sumetur.

Purgans efficacissima ... dulcis.

Nobilis quaedam ... intra 4. septimanas tantum semel solebat dejicere alvum, & ... sana & vegeta ... nullo remedio purgari poterat nisi solo ... dulci. ...

Diureticum optimum.

℞ ... ad M. 1. ... in sentario cerevisiae, cola per linteum, & ... calidus, & ... urinam & vesicam purgat. ...

Ulcus. Tumor. Aqua ... flor.

℞ Aquam destillatam e stercore vaccino (quam ... aqua ... flor.) in ea dissolve sacchari ℥i. intinge pannum menstruatum Virginis & habes cataplasma ... recenter intingendum quoties exsiccatus fuerit & circumponendum, ulceri & tumori ... nobilissimum & ...

Sacchar ℥i.

℞ ℥i. liqua in sartagine, adjice ana salis, agita cum ferreo rutabulo, donec totum in cinerem ... Sal aqua iterum inde edulcora (Vel ... mit einem ... pulverisiert.) suffunde ✛. ... in loco calido, saepe agitando, ... flammam & tinctum decanta, affunde recens ... donec non amplius coloretur. ... evapora & remanebit album ... sacchar, quod clarifica per repetitas solutiones & coagulationes in ▽ pluviali.

Confectio Alkermes, pulveres de gemmis, tinctura corallor., Bezoardicum ad deliquium.
Ire, E. E. Matthioli, gulden hertz Carfunckel Wasser p. Coteriq. Balsamj
.li, cinnamomi, specificum odorifer. Paracelsi p.
℞ Aluminis q. v. fac ☉tt, solue in ▽ pluuia, filtra, ~~[illegible]~~ euapora usq. Sacchar ☉is
ad cuticulam vel crystallisa, hoc repete ~~[illegible]~~ & ☉ euadet gratius, vel lenius abs
que phlegma, quod iter reaffunde & cohoba 7es, phlegma tum ut utile asserua. Siccum Dolor dentium.
☉ solue per deliquium per ☉tt salis. Liquore putrifica in cucurbita per 8 d. in
M. & euapora & euadet ubi sacchar neale, ad uulnera nobile, in ▽ solutum &
in ore detentum, dolores dentium & templis sedat. Phlegma e abstersiuum puris.
℞ ♂. ℥iiij. ⊕ ℥ß. soluatur, feciby superstatis filtra, impone ℥ij. limat ♂ Christalli ♂ris
solutio fiet nimis densa, addet plus de ▽. In solutionem funde ♁. dd. ℥ij. & totum rubei dulces.
euadet ruberrimum: filtra, euapora 3. p. dde crystallisa p. crystallos clarifica per
pluuiam & euadent dulces, eo quo magis quo saepius fuerint clarificati.
℞ dictor. crystall. ♂ q. v. pone in ◯, affunde S. V. stent per 2. d. iter abstra ☉o ♂ris
..., abstractum reaffunde, digere per 2. d. Dla ut prius, hoc repete 3. vice, tandem apta
impletum recipientem, da △ per gradus, & transibit primo liquor gratus, dde sequitur ruberrim. Spiritus, ☉, terra dulcis
☉, spiritum separa ab ☉o per dlaci. ☉o v. adhuc sal potest rectifari per ◯. Spiritus ...
salis viride q. s. Ol.: Remanentia dat bonum ☉ ♂ris Ut fuerit et terra dulcis Ol.:
~~℞ sacchar. ♄. opt. ℔j. affunde S. V. opt. digere per aliquot d. Dla quamdiu~~ ☉o ♄ rubr.
~~nil amplius transit ☉o rubeum quo ruptum mutat. Ab dla seruit fundi sed~~
~~☉o ♄ spiritus ...~~ Alr. ℞ sacch: ♄ opt. p. 1. ♀ p. 2. Dla &
per gradus, & transit primo spiritus ♄ ardens, sequitur ruberrimum ☉o, bombacino filo
spiritu separandum. Nec aequius par eo, d. nobilissimum eiq. ℥j comparata e 6. ℥. Sed Vulnus Oculor.
sanitatem uirium unica gutta digna e auro. Secretum optimum in ~~[illegible]~~ uulneribus
oculor. quibuscunq. & tertiis!.
Nullum melius remedium cognosco, si quid in oculos inciderit, quam 2. l. 3. grana Oculis illapsa.
~~[illegible]~~ Hormini (Scharlachsamen) in oculum immissa, complectunt & educunt et mi
... quaeq.
℞. ⊕ depurat. ℥ß. affunde ▽ font. ℥iiij. solue, hanc ▽ ~~[illegible]~~ tenus huius Sanguinem sistere
bibe, me rebellis sanguis coercetur, refrigerat, & nisi fluxus nulla arte prius Febr. calid. Vngar.
sisti potest, deinceps facilis etiam remediis cohibetur, & febres Vngaricas calidas tollunt. &c.
Extremum in lethali fluxu sanguinem sistendi remedium. Sanguine patientis Sanguinem sistere.
in sua fronte inscribe has 6. litras. OIPVLV. frontem fasciis liga & mox sistetur
tertia vice die soluuntur fasciae & frons lauet.
℞ Limat. ♂ uni cum ibulum plenam, ignitatj ante folles, extinguatur in aceto ☉o ♂.
forti, infrigidatum sicca, ignitatj iter, extinguatur p. repete donec totum ♂ in crocum
seu ♂tt abierit. His ♂tt pone in cucurbitam uitream, affunde ♁. dd. ut palmo supersteit
digere per 14. d. & solutio fiunt rubesiet. Decante affunde recens p. Solutiones dla Dysenteriae p.
usq. ad crassitiem mellis. Desup. funde bonum S. V. digere lenius, rubificatum S. V. de
cantat, affunde recentes. Spiritum V. abstrahe in B. leni, restante liquore dla
per ◯, forti △, transibit ☉o fere sanguinis. ~~Hoc ☉o Magnes fortificari pot, ut~~ ~~Magnetis fortifi.~~
~~... pariete infixos euellat~~. Si de hoc ☉o modicum in lampadem fundatur, uolu
...a supra inferius confundi miraberis.
℞ sanguinem hominis sani, stet cooptus donec ☉e serum seu aqua separetur Sanguinem sistere
quam decanta & abjice, sanguinem v. in ollula operculata & lutata pona ter in △ Vulnus consolida:
rotae medioceri ut omnis foetor consumatur & pulverisari possit (NB. △ verkommen leicht Sanguis hum.
dolet queres in carbonis nisi pede). De hoc ☉tt ℞ p. 8. muniae transmarina
p. 1. misce, ☉tt fiat, spargatur in uulnus, ~~[illegible]~~ circumliga & sanguis sistetur uulnus
consolidabit quam citissime.
Andire in ... nouisse ... q pulueres pyrium ♃ et ♂is fortificare Pulueris tormentar.
scivit, ut eius ℥ß. maiorem uim haberet quam ... ◯j. fortifao.
℞ ♀ opt. purgatum, pone in phiola, desuper silices calcinatos ad emi ♀ Cupit
nentiam 2. digitor., situa in arena, primo leniter calente, si quis sublimatur, de
...ndum e per p... cum aliquo ferramento, postq. v. totus in ☉tt transijt, tunc auge ignem,
et figetur in ruberrimum ☉tt. His ☉tt Aegidius von Wasserburg mira effecit circa Sa
lzburgum & superiorem Austriam, erat a. antehabitus famulus Theoph. Paracelsi per 7. An
nos hic ia. 80. narris, quis id mihi coram et alijs.
Ein lästerliche experiment hab ich vernehmen (incredibile.) würd der Todt gesetzt,
... mir an einer strich gesetzt, welcher mit ... Wasser ... was auch einem Tad ...
... und ... in einer ... gebraucht worden, ... dem ... Postabolild ...
... solcher andern vill gefährt, und zu ... befolchen, ... alle gesehen.

Ex Ceremoniali Episcoporum notata.

Domi dum fit aliqua congregatio coram Epo, quamvis ordinarie Epis indutus talari violaceo, cum rochetto, mantelletta, mozzetta: biretto.

~~In festis solemnioribus utitur cappa violacea pellibus subducta, quod dependet usque Vigilia Pentecostes & opportunitate Epi, etiam Canonicis continuanda ad imitationem. Extra suam Dioecesim Epis cappa non utitur.~~

Continuatio ex Agricola

Pulmonum putredo. — Oleum flavi l. rubei olei (non facti per campanam) ℥ℓ decoct. ℥ij. Ʒi. plar. ℥ℓ reliq. tu forti oleo, ... ℥j, mista leni calore bene unianda. Dos. 6. guttae in aqua Hyssopi, ter in die sumatur & miraberis effectum, quia hoc efficaciam nullum aliud efficiet, quia hic balsamus abstergit, consolidat & agglutinat.

oleum ... — Rx puros furfures tritici, pone in amplum vas figulinum vitreatum super prunis, ligno agitando ut calcinentur, omnis humiditas prius exeat & nullus amplius fumus exhalent, & bruni pulchre evadant sine ullo empyreumate, de ... restabit ... Rx dictos calcinatos furfures & ... minutissime tritura, ... recipiens, ... administra nihil transire videbis, nisi quod pulchrum flavum oleum in receptaculo congregatur. Sic optima & brevissima manipulatio acquires hoc nobile ... gradu oleum ... in quo totum ... resolvitur.

.i. Sal gemme

oleum ... — Rx ... rubeum ... liquatum dictum Boi und Dorfsalz ... lere opte, adde ... 6. ... & fac inde globulos, pelle ... fortiter ... receptaculum omnis generis pulchris coloribus imbuetur praesertim sanguineo, quod postquam ad diaphoneitatem redijs, desiste; gutte sunt bene ut pinguores olei guttae liberentur, funde in cucurbitam & phlegma cum Spiritu ... (... alias sume volatilis e.) evapora, oleum vero reserva. Dos. gutt. iij. in dicto vehiculo de die ... Ad pulmones putr. — ... sal, mira probabis in cancro, antiquis putridis ulceribus ... vitris quod ... sed prudenter administrandum. Si in phiola ad valido ... media die ... detineat, coagulabitur & liquabitur in lapides, quod ... ulceribus ... prius. In peste assumitur in Aqua cardui benedicti. Estque nobilissimum ad pulmones ut ... ex Basil. curru triumph.

morsus canis rabidi — In vulnus ex morsu canis rabidi instillata una l. altera gutta huius olei, in momento venenum mortificat ut ulterius ... nequeat, nisi prius sanatum est, si membrum supra vulnus (...) fortiter ligetur, quia sic venae constringuntur & via impeditur.

Rx rubeas baccas Periclymeni (...) quae in autumno si digitis comprimantur exprimunt viscosum phlegma: Rx ear magna quantitate, eamque conquassa, posita in cucurbita lutata putrefac per 14. D. in fimo l. balneo vaporoso, tum eique suppone ... & in MB. abstrahe phlegma totum, quod refunde iterum super remanentem massam, & demum lutatam ... pone per 8. D. in putrefactionem, tum mutabitur in oleum & adhuc ... phlegmatis ... quod tandem per B. M. evoca & restabit balsamum in forma olei. Eo balsamo tam catholica miranda operaberis instillando aliquot guttas in vulnera l. ulcera quaelibet quae ex radice curabuntur. ... reliquis isto non reperies.

Vulnera Ulcera.

oleum ... Ad Vulnera & Ulcera &c. — Rx ... aliquoties in crystallinam formam redacti (vulgaris ... tam nimis corrosivus non est aptus.) superfunde ... solve calore leni, ... abstrahe remanentem ... desuper funde S.V. ... quousque ... redigatur in album pinguem liquorem quod fit circiter 4. septimanis. Tunc ... per gradus ... , post transitum ... receptaculum, & tribus liquor albus calore fortiori quousque desinat. ... retis ... reperies adhuc ... ℥ij, quem ... liquore iterum ... per 8. D. & ... acquiresque plus liquoris & minus ... repetatur ... quousque totus ... in liquorem ... quem ... rectificata ... Hoc oleum ... est nobilissimum in Chirurgia quam medicina. Omnia desperata & putrida ulcera curantur, item omnia ... vulnera ... nisi ... arteria sit divisa in corporis vehiculo ... 3. 4. l. 5. guttarum haustus ad mirandum restituit ... ad ...

Amuletum pestis. — Rx ... , & albi arsenici ana ℥ij. ... pone in phiolam ... & in arena ... fluent in rubeobrunam massam, uti ... tum ... massa ex ea ... pendula l. amuleta, rubeo serico ... inne, & ex collo ... pende, & tempore pestis veneno attracto rubeum sericum evadet ... nigrum, quia ... niso

uise illud bene & comburere, in aliud recens involvendo. Adhibetur et in bubonibus & carbunculis pestilentialibus cum alijs speciebus emplastratum. Vide ibi fol. 442.

℞ ♁ & [illegible] a ℥ß. trita misce, in 🜄 colloca in humidam cellam & aliquandiu solvantur, tum ex arena leniter distilla & habebis butyrum; ultimo fortiter & habebis cinnabaris ad rostrum 🜄. Abstracta repone super ☉ (si prior ♀ fuerit impleta, tum [illegible] misce & pone in recentem) abstrahe ut prius & acquires plus de cinnabari. Hanc glere, & superfunde liquorem forte Saponariorum, coque & evadet liquor ruberrimus, decanta; affunde recentem, et donec non coloretur; solutiones sub positas in amplum vitrum gype 🜅: [illegible] (mit einer Bürsten.) & praecipitabitur 🜍 ad fundum, liquorem decanta, & 🜍 aqua calenti edulcora & exsicca. — 🜍 ♁ij.

℞. ♁ crudi, desuper funde o͞o [illegible] boni ad eminentiam 3. digitorum, & solvetur ♁, ubi sunt evadant per modum pastae, tum exsicca in arena, o͞o [illegible], huius p. i. sacchari boni p. 2. optime sub glere, superfunde S. V. ad eminentiam palmi, stent in leni digestione per aliquot dies. Tandem distilla per gradus & habebis primo S. V. & phlegma, postea oleum [illegible], quod est ruberrimum instar sanguinis tum applica aliud receptaculum & cirpe (sin vero erit opus rectificare) Hoc oleo gossipium intinctum imponatur ulceri l. cancro et mirabiliter sanat. Intro assumptum dosi 3. guttarum solum sanguinem & corpus purificat & omnes impuritates educit. — o͞o ♁ij. — ℥ Cancrum. Vlcera. restauratiuum.

℞ dz Wasser, so man in die Fässlein, darin der Wagenschmer, an etlich orth vor gemacht, gegossen wird, oben auf findet, und wird löffelweiss in einem Fässlein od 2. löffel voll gefunden. Damit überstreiche die Zittrach, & intra 4. dies disparuit ad summum in [illegible] p.b. nullo relicto vestigio, nisi quod cutis aliquandiu maneat [illegible], quod tamen facile mundatur abluendo liquore 🜍i. — Zittrach.

℞ [illegible] ad rubedinem calcinati ℔ 4. glandati in o͞o subtiles, in amplo patente vitro l. vitreato vase affunde aquam, stent in calore leni ut fiat solutio quam decanta in sartaginem ferream, adde limaturae ♂tis M i. prius optime lotae, bulliant sub 2. H. affundendo, si necesse fuerit recentem aquam (sic ♂ attrahit acredinem [illegible] & evadit [illegible]) quam filtra, evapora in vitrea patina usque ad inductionem cuticulae. Tum adde iterum aquam & limat. ♂, coque, filtra, evapora ~~Hoc repete~~ usque ad duritiem cuticulae. Repete quater: et [illegible] evadet dulce uti saccharum. — [illegible] dulce.

Hoc [illegible] glere minutim, superfunde 🜅: [illegible], stent per aliquot horas, tum demum coagula. Affunde recens 🜅 & coagula, idque aliquoties. Tandem pone in 🜄 & distilla per gradus & acquires o͞o dulce nobile, separato inde per balnei recipiente phlegmate & aceto. Arcanum pretiosum ad omnia interna ulcera pulmonum, fistulas, cirrhina [illegible] ulcera, & omnia vulnera sanat brevissimo tempore. — Vlcera Vulnera fistulae. pulmon.

Si quis in tibijs acquirat pustulas & desuper induat tibialia lanea, inde ~~[illegible]~~ generantur vermiculi capillares tenuissimi, qui nisi omnes fugentur, nullam sanationem ulceris admittunt. Sic autem educuntur: ℞ lacertas viridis & ranas 4. calcina leniter in furno panificis inclusa olla cooperta & lutata. Haec coque in [illegible] & balnea tibias in illa, et prodibunt vermiculi per modum pilorum aquis innatantes; Hanc balneationem reitera donec nullos amplius prodire animadvertes, tum ulcus sponte consolidabitur. — Zaarldüm.

Porrigo dz böse Grind oritur ex corrupto & putrefacto sanguine, quae humores cerebri invadit, unde primo caput & totum corpus ab eo corrosivo sale [illegible]. Dde. ℞ vesicam unam cum urina ex Apro aliquo, cui adiunge substantiam [illegible] cerebri ex Apro, liga fortiter vesicam superius, suspendatur ad fumum camini, & urina penetrabit cerebrum, simulque indurabuntur, interim tamen manet mollis quaedam materia sicut medulla, ea inunge caput & breui sine ullo dolore ad mirandum disperibit porrigo. Praeterea singulis mane porrigatur patienti 10. gutt. [illegible] Terebinthinae in calido iusculo, ut desuper 3. Horis ieiunet, hoc [illegible], donec penitus resanetur. — d böse Grind.

℞ spongiarum (Badschwamm) ℥ VI. Lapidumque in illis spongijs repertorum ℥ß. calcina sub in olla bene lutata in pulveres. De his o͞o bibe ℨ i. in haustu propriae urinae, l. vini l. alio singulis diebus 2. Horis mane ante prandium. & breui strumae disperibunt. — ℥ Strumas.

℞ ein gefrorne weisse Rüben, schneid und alsobald kalt binde sie für [illegible] zeucht dz frost alsobald heraus und kombt nicht zum geschwür; ist aber schon zum geschwür kommen, so stoss [illegible] ein wenig im Mörser, und nimb [illegible] in [illegible], und leg sie einen [illegible] von sich, dann [illegible] auf dz [illegible], so zeucht es dz frost heraus und heilet dz [illegible]. — für erfrorne glid.

vberbain — Lege alle tag ein frisch blat vom Hauswurtz auf die Vberbain, ~~[illegible]~~, und bindt es gar hart für, bewische auch die selbe vorhin mit [illegible] od. dergleichen belegung, so viel möglich: intra 14. D. aus circul disparebit, quam [illegible] successu in multis centeris.

vberbain und Wartzen. — ℞ frustul recentis lardi (non saliti aut fumati.) liga super verrucas oder vberbain, sic relinque per 24 H. Taliter depone & sepeli in aliquod sterquilinium. Quam primum lardum putrescet, mox verruca aut vberbain ad miraculum disparebit.

J Vermes. — Dambler und [illegible] mit einem Löffl des Regenwurm [illegible], so auf einem [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible], nachdem es gedörrt j. stund lang darauf gestanden und erkaldt. Damit vberstreich die Wartzen j. od 3 mal, [illegible] für fistelen.

fistula Vlcera. — ℞ [illegible] ʒi. liqua, funde in vitro ℥ij [illegible] ʒi. [illegible], adde ... ~~[illegible]~~ lamina ferrea pone in cella, & desfluet viridiusculus liquor [illegible] remanentia. Liquorem quo [illegible] per cineres, [illegible] reservavi ad alienos usq; ⊙ v. in patente vitro collocavi in cella & intra 14. D. resolvebatur in densum liquorem. Hunc liquorem s. q. [illegible] puri [illegible] A [illegible], & obtinui gratiosum flavum oleum sine corrosione, [illegible] impositis laminis [illegible] levi caloris digestione acquisivi [illegible] rubberrimam [illegible] [illegible]. Hanc solutionem de laminis totam albis decantavi & in loco frigido collocata evasit coagulum viride pulchrum [illegible] butyro [illegible] arboris frondosae [illegible] incrudissime. Hoc [illegible] vitrea q arena & [illegible] aureum oleum l. balsamum, (NB cavendum ne hoc vehementi [illegible] duplicato vitra rumpantur, ideirco in [illegible] [illegible] aeris egressus [illegible].) Hoc balsamum obligata omnes fistula & ulcera [illegible] sanata ad miraculum. [illegible] ulcera.

Dente sine dolore evellere — ℞ dentes e calvaria hominis mortui, hujus dentis radice saepius [illegible] dente male affectum vel subter quem est fistula, & dens frustulatim sine dolore [illegible] [illegible]. Et hic modus est omnium optimus.

[illegible] dulce. — ℞ [illegible] ad rubedinem calcin. ʒiiij. minutissime [illegible] pone in vas amplum vitreum l. vitreatum, affunde ▽, leni digestione solvetur, solutionem transfunde in ferrea [illegible] [illegible] limat: ♂ m.j. prius bene lota aqua calida. bulli 2. H, affundendo si necesse fuerit plus de ▽. sic ferrum attrahit acredinem [illegible] & evadit [illegible], aqua filtra & evapora usq; ad cuticulam induetur in vitrea patina. Taliter affunde recentem ▽ atto limat ♂ ut prius, coque, filtra, evapora per omnia ut prius, idque repete 4ta vice. Et [illegible] acquires dulce [illegible] sacchari.

oleum [illegible] dulce. — Deinde funde, prius minutim [illegible], [illegible], stent per aliquot Horas, coagula iterum. Deinde affunde aliud [illegible] & demum coagula & hoc aliquoties repetes. Tandem [illegible] per gradus stillabis nobile & dulce oleum l. balsamum, in omnibus internis fistulis, ulceribus, tumoribus pulmonum, vulneribus, apostematibus & [illegible].

J Vertigine. — Collige herbam Nymphaeam (mit der gelbblüenden blumen) in [illegible] ingressus ⊙ in [illegible], [illegible] in aurea septentrionali; hanc herbam si sine [illegible] suspectibus reijicias, tolletur tibi [illegible] omnis vertigo. Quod si [illegible] alio tempore colligas

[illegible]. — ℞ [illegible] ʒiß. ▽ ʒiij. solve in uno vitro, in alio seorsim solve [illegible] ʒiß [illegible] in ▽. solutiones confunde, in cucurbita, spiritum per [illegible] abstrahe, remanentia [illegible] minutissime. Denique funde [illegible] solve in cineribus per 6. D. & solvetur potissimum [illegible], solve decantatam filtra, ~~[illegible]~~ [illegible] evapora, remanebit ♂ viridiusculus, 2 l. 3 [illegible] [illegible] per ▽ [illegible]. Dosis gr 5. l. 6. in Terebintina lota & vitello [illegible].

Gonorrhaea. Morb Gall. — Optimum remedium in morbo gallico [illegible] gonorrhaea, in cujus usu [illegible] ipso multo magis intumescat membrum quam prius, [illegible] materia purulenta [illegible] radice illuc [illegible] & deinceps [illegible] [illegible] & curas.

Tinct. corall. Pestis. — ℞ Corall. rub. [illegible] ʒi. succini alb. ʒij. m. [illegible] q arena & [illegible] oleum rubberrimum, & ⊙ corallorum remanebit album. Hoc oleum succini [illegible] ut à Tinctura [illegible] separetur, [illegible] optimum in peste

[illegible]. Pestis. — ℞ limat [illegible] ʒij. [illegible], & [illegible] ʒij. [illegible] misce, in [illegible] leni A [illegible] calefacta forte fumum efflant, tum subito massam effunde in ▽. (NB à fumo ob [illegible] sume cavendum.) & digitis ea sunt confrica & [illegible] [illegible] quae [illegible], cola per [illegible]. Hunc funde in phiola, adde 4ter [illegible] silic[illegible]

calcinator & calor, pone in arenam, subministra satis validum △, & ubi quo his ascenderit decute, quousque non amplius ascendat & rubeus enadat, tunc recipe, separa silices, ☿ium praecipitatum reverbera super ostracis (· [illegible] ·) sub muffula, continuo circumagitando, donec totus spagiricus [illegible] evadat. Hoc est ☿ii optimum coagulatio sine ullo corrosivo. Tandem superfunde S. V. [illegible] salem, vel S. V. in quo crystalli salis marini dulces soluti, & sunt in S. V. trans [illegible] transmeati sine ulla remanentia: Et mox sanguinea tinctura extrahetur, quam extractionem repete per recentis menstrui superfusionem, donec non amplius tingatur, & corpus griseum remaneat. Extractiones dela per [illegible] & remanebit rubeum in [illegible] sive oleum [illegible] extractum. Ex hoc cum Tinctura [illegible] & ♀, astri serpentis confiunt medicamenta contra peste. — ☿ ♀ — Tinctura ☿ii.

Aqua omnium florum data leniter [illegible] sterioris vaccini gravis est saporis, remanentia vero incredibiliter fetet; subministrato dein △, sublimatur flava quod maxime moschum fere redolens. Hanc [illegible] conservativo pestis assumpsi quater 3. cochlear singulis mane leniter sudorem provocat & mire. In curatione vero de ea sumendum est 4. lot. idque intra 24 hor. [illegible] ter repetendum. Vehementissime virus expellit. Vide. 116. Saepissime optato successu usurpavi. In morbo Hungarico & febribus calidis [illegible] est remedium & arcanum nobile, quod quotquot eo usi sunt evaserunt. — Aqua omnium flor. — Pestis Venenum. — Febres calidae. Morb. Hungar.

℞ Persicariae herbam (· [illegible] [illegible] ·) [illegible] in mortario, superfunde vinum rubeum, in quo 10ies extincta est ignita chalybs, eoque in pultem [illegible], liga super renes (aufs Creütz) postquam refrixerit, applica recens in dysenteria, diarrhoea, aliisque fluxu intra 2. D. sistet. Est quoque nobile remedium in Sciatica, [illegible] postquam 3. H. desuper est detentum, deponitur & suffoditur in sterquilinium, [illegible] incipit putrefieri non sine dictis dolor, d. eis recidiva in [illegible] tollitur. — Dysenteria p. Sciatica. — Persicaria.

℞ ☉ p. 1. ☿ p. 6. fac A. [illegible] ☿um iter super ostracis evapora, & remanebit specie ☉ flavi, hunc iter cum 6. p. ☿ii amalgama & evapora, evadet ☉ pulchrior. Deinde ☉ flor. ♀ p. 2. m. conflagra ut prius super ostracis continuo ferreo rutabulo movendo [illegible] calx bruna. Hanc speciem addit recentibus flor. ♀ & conflagrare repetit 7es. [illegible] calx fit [illegible] & colore sanguis. Desuper fundit Spiritum ⊖ compositum [illegible] descriptum Rhenanus in suis Dissertat. Chym. p. 1. Et solvit evasit rubea, relicta post se grysea materia; decanta, superfunde recentem, qui [illegible] colorat; Spiritum abstrahe usque ad siccitatem, & remanebit ☉ rubeus; ex quo Spiritus V. superfusus extrahit tincturam rubeam, quam a fecibus separata [illegible] usque ad griseam [illegible] evaporet. ℞ dictae Tincturae ☉ p. 1. olei ☉ sequentis p. 3. m. digere per 8. D. de hoc porrige 4. l. 5. guttas Dysentericis. Author hocce oleo in vino l. succo cydoniorum porrecto multos invisse se asseverat. — Tinctura l. ♀ ☉. — Dysenteria.

Oleum ☉. ℞ optimum crocum ☉ affunde urinam hominis q. s. qui bene vinum bibit, ita ut inde fiat [illegible] pultis, tunc [illegible] per △ mediam urge, more Spiritus olei, & primo [illegible] phlegma urinae, sequitur spissum rubeerrimum oleum a phlegmate rectificandum. Quo facto oleo digere in [illegible] firmiter clausa per 8 D. calore leni, [illegible] dela [illegible] arena & obtinebis pulchrum diaphanum oleum, cuius dosis 3. 4. l. 5. guttae. — Oleum ☉.

Re ✱ clarifica solvendo, filtrando & coagulando repetitis in [illegible] crystallinam. Hoc irrora spiritu vini modico, [illegible] colloca in cella, ubi brevi liquescet. Liquorem dela per [illegible] arena, abstracto superfunde remanentiae; sic cohoba, quousque totus [illegible] ✱ [illegible] ascenderit. Et sic acquisisti verum Spiritum ✱ — Spiritus ✱ci.

℞ aceti vini mensuras 2. granorum iuniperi m. 2. theriacae 8. lot. stent in calore & sint fermentabunt sicut vinum l. cerevisia, [illegible] cola per linteum & reserva, dosis cochlear 1. & desuper sudandum, idque repete quoties opus fuerit. — Febres calidae

℞ cerussae Venetae, lythargyrii [illegible] argentei, aa, tere cum [illegible] vini super porphyrite in pulticulam tenuem [illegible] modicum de oleo olivar. Hac pulticula cum penna inunge ulcera, erysypelas [illegible] vetustissimum & desperatum, [illegible] quoque curetur. [illegible] brevissimo tempore fit ad miraculum. Ex relatione Tinctoris Adami Wending qui in se ipso & pluribus aliis experisse [illegible]. In [illegible], fragmenta [illegible] est [illegible] ferriginis prius. — Vlcera Erysypelas.

D. oleum Vom lindenholz, in schwindtsucht und Hüsten ist kräfftig, [illegible] für Lungel und Leber, für die Grieß und Stain, und sehr heilsam. Ex relatione & experientia eiusdem. — Pulmonis & hepatis vitia. Calculus, arenae.

Ex Joc. Garland. Anglo Philo. 1560.

Vidi, inquit ipse, ex succo trium herbarum scilicet quinctarum scilicet Mercurialis, portulacae marinae quae lac album facit, & chelidoniae, posita stetisset in fimo per 20. D. mercurium emanare usque nulla fuit differentia ad alium [illegible].

abbreviatio operis. Salia, atramenta & alumina abbreviant opus. Et ex istis fiunt quaedam aquae in continenti solvunt corpora ut ☉ & ☽. Et per plures hanc aquam auri & argenti conducetur in lapide prius preparato l. purificato ab omni re extranea & te festinare opus in una die, quod alio modo fieret in tribus mensibus.

Ex Josepho Furtenbachio seniore.

ARITMETHICA.

i. Reichsth. gilt $1\frac{1}{2}$ fl. f. 90. x.
i. Güldenth. $1\frac{1}{3}$ f. 80. x.
i. Philipsth. $1\frac{2}{3}$ f. 100. x.
i. Ital. Sild. Cron. $1\frac{4}{5}$ f. 1 fl. 48.
i. Venet. Zechin. .... 3 fl.
i. fl. 60. x.
i. x. 8. heller.

i. lb ♃. $5\frac{7}{8}$ fl. f. 5 fl. $52\frac{1}{2}$ x.
quanti $67\frac{7}{8}$ lb. caryoph.?

335. — . —
33. 30. — | ♃ $\frac{4}{8}$ fl.
16. 45. — | ♃ $\frac{2}{8}$ fl. } fl. $\frac{7}{8}$ fl.
8. 22. 4. | ♃ $\frac{1}{8}$ fl.

2. 30. — | ♃ $\frac{4}{8}$
1. 15 — | ♃ $\frac{2}{8}$ } fl. $\frac{7}{8}$ lb.
— 37. 4. ♃ $\frac{1}{8}$

— 26. 2. ♃ $\frac{4}{8}$
— 13. 1. ♃ $\frac{2}{8}$ } de $\frac{7}{8}$ fl. de $\frac{7}{8}$ lb.
— 6. 4. ♃ $\frac{1}{8}$ seu de $52\frac{1}{2}$ x.

fl. 398. 45. 7.

Wälsche Practick.

$435\frac{3}{4}$ Silb. Cronen, wievil machens fl.?
$435\frac{3}{4}$ manent reputati pro fl. 1 lot.
87. ♃ $\frac{1}{5}$
87. ♃ $\frac{1}{5}$
87. ♃ $\frac{1}{5}$ } fl. $\frac{4}{5}$.
87. ♃ $\frac{1}{5}$
— 54. x. ♃ $\frac{2}{4}$ f. $\frac{1}{2}$
— 27. x ♃ $\frac{1}{4}$ } fl. $\frac{3}{4}$.
fl. 784. 21. x tot florins faciunt $435\frac{3}{4}$ Coron.

Der Erste Zug Windt mit 3. Scheiben, so zur Verrichtung in die Lampen Zahlen von 16. Zähnen.

Wan man an statt d. 3. Treibschraube ein Schrauben wellbaum macht, so könne der schwärste Last mit dem Waill auf die art Galilei de Galil. aufgezogen werden. Fürderist ab wan der Waller in ein ...zug, Flaschenzug eingefasset wirdt.

Auf diese weys kan einer sich selbsten in die höhe aufziehen.

Die schnür wird beim ... in die höhe anzuziehen und aufziehen.

Der Erste Tinten. — anguste erfind.

~~Rx. Ol~~ Infunde in terreum obvilicatum urceum, unam mensuram aquae fontanae, quae fere ponderat 84. lot. etc.

Impone Vitrioli 8. lot. idque ligna spatula bene circumagita. Item.

Gallarum 8. lot. minutim contusarum, iterum sic agita. Item

Gummi 8. lot. glusi & iterum bene agita. Tandem adhuc:

Unam mensuram ponderantem 84. lotones affunde aquae, & per $\frac{1}{4}$ Hora glom. ut prius agita, quin hoc potissimum e posito. Tum urceum colloca super fornacem vel ~~[illegible]~~ Solis Aestivi aut alium lenem calorem, ubi postquam per 2. $\frac{1}{4}$ quieverit mixtura, per $\frac{1}{2}$ quadrantem in eodem calore e spatula commovenda. Tandem $\frac{1}{16}$ pars unius mensurae de aceto albo infundatur ad praecavendam omnem corruptionem.

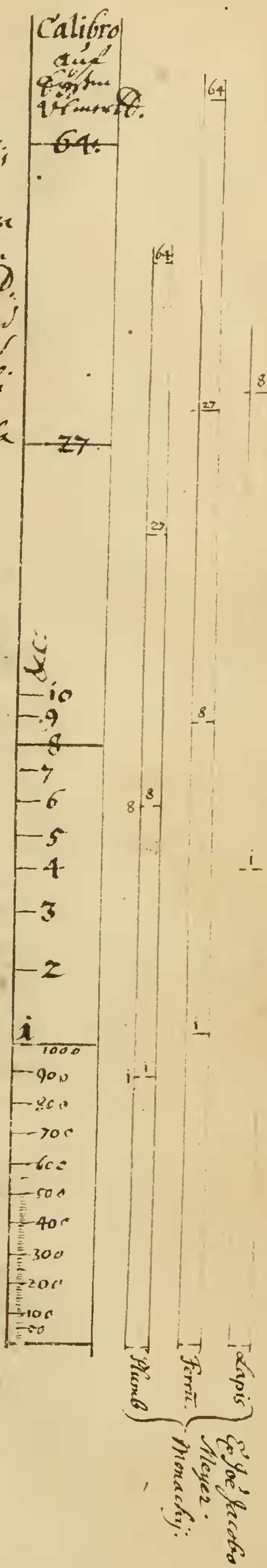
Calamorum cuspides usque ad primam forniculam semper sint aqua immersi in vasculo plumbeo, quod saepius mundare & recenti aqua ad dictam altitudinem providere oportet.

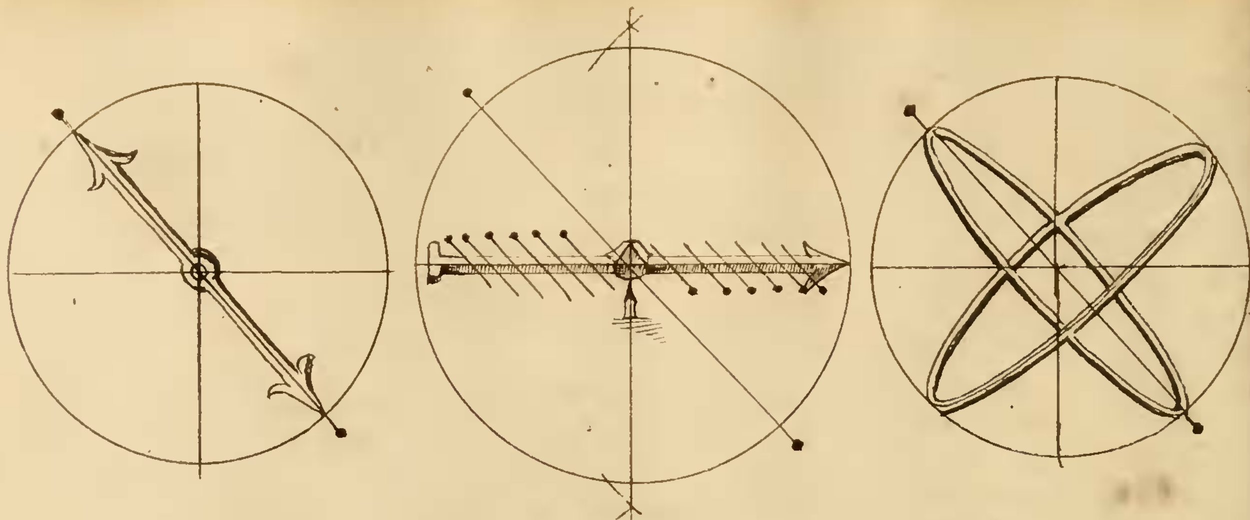
Globus ferreus perfecte sphaericus, ponderans ℔ 1. Ulmenses habet diametrum quod in adiacenti Calibro apparet. Globus huius bis tanta diametri ponderat ℔ 8, triplae diametri ℔ 27. quadruplae ℔ 64 ut a latere.

℔	Puncta	℔	Puncta
1.	1000	46.	3583.
2.	1259.	47	3608.
3.	1442.	48.	3634.
4.	1587.	49.	3659.
5.	1709.	50.	3683
6.	1817.	51.	3708.
7.	1912.	52.	3732
8.	2000.	53.	3756.
9.	2080.	54.	3779.
10.	2154.	55.	3802.
11.	2223.	56.	3825.
12.	2284.	57.	3848.
13.	2351.	58	3870.
14.	2410.	59.	3892.
15.	2466.	60.	3914.
16.	2519.	61.	3936.
17.	2571.	62.	3957.
18.	2620.	63.	3979.
19.	2668	64.	4000.
20.	2714.	65.	4020.
21.	2758.	66.	4041.
22.	2802.	67.	4061.
23.	2843.	68.	4081
24.	2884	69.	4101.
25.	2924	70.	4121.
26.	2962.	71.	4140
27.	3000.	72.	4160.
28.	3036.	73.	4179.
29.	3072.	74.	4198.
30.	3107.	75.	4217.
31.	3141.	76.	4235.
32.	3174	77.	4254.
33.	3207	78.	4272.
34.	3239.	79.	4290.
35.	3271.	80.	4308.
36.	3301.	81.	4326.
37	3332.	82.	4344.
38.	3361.	83.	4362.
39.	3391.	84.	4379.
40.	3419.	85.	4396.
41	3448	86.	4413.
42.	3476.	87.	4430.
43.	3503.	88.	4447
44.	3530.	89.	4464
45.	3556.	90.	4481.

Pro accurata distributione Calibri ad quodlibet usuale pondus, prius fiat globus perfecte sphaericus, unius ponderis usualis, cuius diameter dividatur in 1000. partes aequales, tum puncta quot 1259 desumenda ex annexa tabella pro diametro globi ferrei duarum librarum; Puncta 1442 pro 3. ℔. Et sic consequenter.

NB. Si Calibrum non sit sufficienter longum ut magnum aliquem globum ferreum vel lapideum metiri possit, tunc sic age: Accipe diametrum globi vel orificii in aliquo baculo, cuius semissis in Calibro denotat (v.g. 27. ℔) quae multiplicata per 8, producta (216.) est verum pondus.

Assertiones Meæ
De miranda Magnetica Virtute.

Experimentum unicum
quo omnia falsa, hac de re, iudicia facile cognoscuntur & disijciuntur: Vera fundimitus eruuntur ac deteguntur.

Sumatur Lingula nautica (Vide figuram mediam.) quæ se more solito disponet ad lineam Meridianam. Tum quodlibet ferramentum admove cuspidi Australi ex superiori parte, mox videbis lingulam derelicto priori situ motum ferramenti quemlibet etiam circumquaque avidissimè insecutura. Hoc bene notato idem ferramentum admove eidem cuspidi australi sed ex inferiori lingulæ parte, tum subitò cuspidem deserto nativi australi situ à ferramento resilire miraberis ita ut eadem cuspis ferrum & trahat & respuat. E contra hoc ipso quod cuspis à ferro resiliat, obvertit & offert ei posteriorem lingulæ extremitatem Borealem, quæ ferrum ex inferiori parte motum directum & retrogradum celerrimè insequitur, non secus ac ex superiori parte cuspis Australis. Porro si extremitati Boreali ex superiori parte applicetur ferrum, mox ea ab ingrato hospite quasi indignabunda resiliet, suique loco offeret cuspidem australem. Ita ut lingula ambabus extremitatibus ferrum trahat nempe Borealis ex inferiori, australis ex superiori parte: Et simul utraque respuat Borealis ex superiori, & australis ex inferiori parte

Assertio 1ª. Magnes servat eum situm axis mundi in sui Genesi in monte assumptum. Hac linea polaris eum medium in lapide locum sibi vendicat, ut si frangatur eam illam lineam, se in aliam ei parallelam in medio recipiat. Patet experientia. Rae gstabit inferius.

2ª Ex praedicta Assertione sequitur dictam lineam non esse realem quendam delineatum ductum; quia sequeretur, quod hoc resciso residuum nullum ladq eiusdem vi polleret, cum tamen experientia constet reliqua eadem esse imbuta situ parallelo.

3. Quodlibet etiam minutissimum Magnetis synceri & puri fructulum retinet virtutem totius in gradu tamen remissiori; gseqd utramque vim, tam tractivam quam ~~expulsiu~~ repulsivam. Patet experientia Vide porro

4. sequitur attractivam & repulsivam virtutem esse indivisibilem, ut patet in minutissimis partibus magnetis attomis, visum ipsum libenter subterfugientibus, quae omnia ferri ramenta attrahi & elevari possunt, quia etiam vi tractiva pollent. Pollent & etiam vi sed expulsiva, quod constat ex eo quod si sub tabula in qua sternatur pulvis magnetis, gyretur frustum aliud magnetis, tum pulvis coibit, & dum inferius frusti axem seu polarem lineam sursum arrexeris,

mox surrigentes paluisculi per modum aculeorum attollentes & deprimentes (singula directione inferioris magnetis.) plurimis atomis sponte sua confluentibus & constituentibus unam lineam rectam, Atqui non potest ulla ratione cohaerere aequalis tum (v.g. tractiva) virtus, quod patet contrariis ex mox dictis, ergo unilibet necessario dissimiles insunt virtutes scilicet et repulsiva.

5. Extremitates seu poli axis magnetici sunt virtutis contrariae, una repulsiva alter attractiva, tale non toto quam in partibus, ea tamen lege ut pars parti tantum contraria cohaereat. Vg. si magnetem transversim per axem diffringas, tunc reperies illas duas partes fracturae ~~contra et~~ quae prius erant unitae contrariae esse virtutis, scilicet una ferri attractiva altera repulsiva, vel una se vertere ad Boream altera fractura ad Austrum. Si has dissimiles fracturae partes, quae prius coniunctae erant, simul applicueris mox inter cohaerebunt scilicet borealis cum australi, repulsiva cum attractiva. E contra si similes scilicet boreale boreali, australe australi; vel si mavis dicere repulsivam repulsivae vel attractivam attractivae applicueris nulla ratione cohaerebunt, sed se mutuo fugabunt (si sit propriae libertati suae aqua natantes restituantur) Hoc ita se habet in re propria. Probatur vero est ratio quia si similia partita mutuum amplexum affectarent, tum necessario partem tractivam tractivo, & repulsivam repulsivo cohaerere deberet, quod est impossibile. Non 2do quia repulsivo parti necessario inest vis emanans per sui diffusionem abigens & repellens; unde si utrimque tales partes sibi applicarentur, necessario utrimque eadem virtutes se mutuo naturaliter abigentes, & potius divortium quam copulam affectantes generarent. Non est 3tium scilicet non tractiva tractivam, quia agens habet relationem ad passum, trahens ad tractum; cum autem in hoc casu utrique parti aequaliter insit tractiva potentia seu introsusceptio, consequenter qualibet illarum valide attraheret & tanto minus trahi pateretur ab altera, cum non sit maior ratio in unaque in altera; Porro si debilior illarum trahi supponeretur (quod est contra propria.) a validiori, tum pars attractiva fructi validioris parte applicatae fructi languidioris attractivam faceret non attractivam sed tractam scilicet emanante, & e contra oppositum polum a natura emanantem pariter destrueret & faceret attrahentem, quod est invertere & destruere ordinem & proprietates a natura inditas: hinc etiam naturalia sui conservatione per potentiam tuentia sibi viribus spoliari, imminutioni, exterminio, resistunt, fugiunt, repellunt. Ergo nec partes tractivae sunt cohaerere possunt. Confr. Si similes partes cohaererent tunc vg Boreales in medio coniunctae facerent ut ambae extremitates coniuncti lapidis forent Australes (& e contra) & ~~qua~~ tamen neutra ad Austrum verteretur, quia non est maior ratio cur potius haec quam illa; idem alterutra supponatur vertit ad Austrum, necessario opposita est australis verteretur ad Boream, quod est contra rerum ordinem & situm in monte a natura receptum, quem unice remotis impedimentis propensius servat. Inde patet ratio evidens effectus, quia quantum polus attractivus imbibere satagit, tantum repulsivus per emanationem coitare & trahi contendit, hisce itaque, simul obverris mox in mutuum ruunt amplexum, archissimo, unionis vinculo, quo in sua genere est dotata.

Coroll: Ex dictis patet ratio, quare pars lingulae contacta polo Boreali magnetis vertatur ad Austrum & e contra. Quia scilicet: qualem magnes magneti dicto modo iunctus servat proprietatem, eandem imprimit quoque ferro contacto; sed lingula dicta polo Boreo non iungitur (sed respicit.) Boream, sequitur autem Australem, ergo id sequitur in contactu ferri.

Coroll: 2. Sicut cohaerentes ~~partes indicia~~ magnetis lineae trahentes partes indicantur iuxta dicta non esse similes & dissimiles; Ita est Magnes vel lingula magnete tincta qua parte ferrum sequitur, ea ferro dissimilis est concluditur, opposita vero similis quae respicit. Atqui lingula (in nostro exemplo) parte qua Zodiacum respicit, ferrum eadem sequitur, ergo pars lingulae Zodiacum respiciens (scilicet australis in superiori parte & Borea in inferiori) ~~ferro~~ dissimilis est cum ferro virtus. Et e contra partes polum mundi utrumlibet respicientes (scilicet Australis in inferiori & Borealis in superiori parte) ferrum repellunt & consequenter eiusdem sunt cum ferro proprietatis: ~~consequenter ferri proprietas in axe mundi residet~~. Porro siquidem partes lingulae polum respicientes eiusdem sunt cum ferro

Similia magnetis partita cohaerere nequeunt, sed tantum contraria.

ut ferro virtus, ea vero dirigantur ad desiles sibi opposite ~~vel ferro~~ scil(icet)
ferro contraria virtute in polis residente. Unde porro infertur veram ferri vel
Martis virtutem in Zodiaco, contrariam v(ero) in polis residere & intermedio axe mundi.

Genesis magnetis.

Asser. 6. Ex dictis sequitur quod Mars planeta aliiq(ue) tam intra Zodiacum quam et aliae extra poles sitae Martiales stellae tam copiose suum sulphureum igneum subtilemq(ue) spiritum in aptam illam mineram influant, eam undique vertigine sua (vel si mavis, terrae) impregnent, minera v(ero) grati hospitis ~~gl...~~ indesinentis ingressus avida, maiori cum copia admittit & excipit, quam continere valeat; unde illud demum pro parte, quam sibi nullus influxus eiusque attractio nulla contingit, dimittit aegre tamen & languide, quia expulsiva contraria longe magis vigere solum magnetis attractivam quam hanc expulsivam. Unde constat naturam et magneti eiusque soboli (scil(icet) ferris magnete tinctis) facultates illas, attractivam, digestivam (quam mutuo & in eod(em) vigore conservatur) egestivam non denegasse. Virtus a(utem) illa egestiva est se ad medium (etiam minimi ut dictum fuit libi) recipit tamquam locum ab attractiva sibi summe necessaria maxime remotum.

Quare ad Polum vertitur & erigitur?

Asser. 7. Linea expultrix in magnete vel lingula convertit se ad polum si ad libertatem agiliter libretur ut apparet in prima figura, quia omnia puncta superficiei magnetis vel lingulae vi fortiore seu attractiva gradu influxui vertiginoso coeli obvertere debeant, spiritus ille o(mn)ibus de coelo influens efficit, expultrice ~~fac~~ facultate locum alium non reperiente quam perquam polarem quietam; quo nempe sydera rotatione non deveniunt, ~~...~~ in quem convertitur: dixi alibi locum non reperiente, quia copiose afflans spiritus ille igneus coelestis o(mn)ibus ~~undiq~~ expultricem facultatem sibi obversam secunderet & impediret, & consequens residuae attractivae hebescerent & unice optabilem illum sui nutrimenti tam copiose excipere nequirent; hinc cum ita sit suo axe libratus ut ~~facillime~~ expultricem suam facultatem influxui immunem, à sui precursoribus (influentiis) undique occurrentibus in unicum locum immune & quietum (polarem) facillimo negotio negotio recipere possit, id non aegre exsequitur tamquam avito haereditario iure pro legitimam sui generationem à natura acceptam.

Quare acus magnetica vertatur ad meridiem?

Asser. 8. Dixi praecedenti Assertione acum debite libratam surrigi ad Polum & consequenter monstrare elevationem Poli in quovis loco: inde sequitur ut quando acus ita libratur ut non nisi solum Horizontalem situm servare possit, tali casu quia ad Polum tamquam verum sui centrum se attollere non potest, ad eundem saltem quam proxime potest accedit, scilicet ad intersectionem circuli Meridiani (cui est infixus est Axis mundi) cum circulo Horizontali (à quo acus ob ponderis librationem et poli elevationem discedere nequit) quae intersectiones contingunt eadem in puncto meridiei & septentrionis. ubi apparet in media figura.

[redacted]

Quaeres, si ad polum quam proxime accedit, quare quod in quibusdam locis ad 11. gradus inde declinat? Respondeo id non fieri ob stellam quandam non in ipso polo sed prope existentem ad quam acus dirigitur, ut quidam contra sentiunt, [redacted] qui est normaliter circumiacet lineam directionis ad [redacted] terrae; & haec ipsa magnetis declinatio infallibile est argumento [redacted] axe mundi (consequenter nec id esse cum [redacted]). Hinc [redacted] illo Meridiano subiectis, qui in sua superficie continet & axem mundi & centrum terrae, magnetica acus non declinat, alia omnia in ... eccentricitatis variae deviant: supposito si unicum foret centrum terrae, quam facile supputatione trigonometrica assequi liceret & debitam ac propriam declinationem cuilibet terrae loco. Nam quod si eventus calculo dicto non responderet, foret argumento infallibili diversae quaedam provinciae diversa quoque centra (ad quae eorum linea verticalis singillatim dirigitur) obtineant. Ita quoniam infallibiliter ut si per diversas totius terrae provincias haec declinatio magnetis observetur, inde calculo erui posset quot & quae loca eodem centro gravi fruantur, quot & quae loca alio. Item quot talia centra diversa contineat totus globus terraqueus; Item quantum quodlibet centrum distet à sua superficie Item quantum haec omnia & singula centra distent inter se, tamquam supra unicam sphaeram

An [redacted] de [redacted]?

An terra contineat plura centra certis locis peculiaria?

sphaera superficiei, coordinata ad gubernendae totius Terraquei globi rotunditatē. Quod autem magnes etiam in eâd ragione diuisam cum tpē acquirat declinaē (ut videre é apud Ricciolum l. 2. Almag. c. 18.) id censeo adscribendum aut motui octauae sphaerae, l. mutaōi polorū primi mobilis, aut accessui & recessui sphaerae centri terrae ad axem uniuersi l. primi mobilis. Denique, mutato situi terrae ad axem mundi. Mutaōis declinaōis magneticae unde?

Quaere in pyxide nautica cur situm suum meridianum deserit, potius ferrum l. magnetem persequendo l. fugiendo? Rō quia in ferro l. magnete uis illa oris magis iam ē corporalis & compacta reddita & consequenter longe ualidior illa adhuc tenui influentia per aërem sparsa, quae proinde alterius uehementioris pñtia non sentitur. Sicut aqua fortis soluit argentum, sed si ei argento gratius metallum corpus ut ē cuprū l. salia porrigantur, mox hoc gratiori arrepto illud argentum dimittit & praecipitat. Vel sicut splendor stellarū absorbetur à fulgore solis, ut illae non uideantur.

Dices si magnes una sui pte ferrū non trahit, quis per limatura ferri obruta, se eā totaliter obducat & inuestiat, illa ferri repulsiua pte uacuari maneat? Rō Quaere pars Borea magnetis ferrum post glaciem trahit contra respectam? distinguendum eē inter ferrum coē, & magnete glaciatum, nam illud solum non hēt proprias proprietates seu res magneticas, & consequenter ē ei sui pte magnetica obuersum magneti ab eius una pte repellitur ab altera insequitur. Ferrū a. iam semel à magnete glaciatum, magnetis oppositas uirtutes acquirit scilicet utrumque polum, itaque quodlibet limaturae granum eis imbuitur, & sic parti magnetis repulsiuae ferri, iunguntur ramenta pte attractiua qua per glaciem sunt imbuta iuxta declaraē Assertionis 5ᵗᵉ.

Quare pars Borea, cum per uirtis expulsiuae & emanaē solum ferrum tam obiice collinans ad polum mundi fugit aut fugat & non et alia corpa cum et sint obiices directae emanaōis? Rō 1º retorqueo quare magnes opposito pcīdo ferrum solum attrahit & non et alia corpa? Rō 2º. Si ferrum et hoc pte magnetis Boreo attrahi deberet, tum haec uis per lineam axis magnetici ingrediens oppositae tractioni à naā inditae gminaret () & se longe fortiores (ut declaratum ē Asser. 6.) uincere ac sede fugaret, q naā rerū gseruatrix tam creaturū [illegible] non admittit. Cum a. alia quaevis res praeter magnete & ferro, nullam uim magnetica uirtute contrariam hēat, non ē, q talis aut attrahat, aut repellat.

Tabula Crepusculi & Aurorae ad El: Pol: 48°.28'.
à me per Logarithmicam Triglor. Sphaericorum resolutionem calculata. ad parall. Crep. 18.

Aurorae Initium.	Crepusculi finis.	Declin:	Correspondens loca Zodiaci:			
	H. '	° '	♊ ♐	Decemb	° '	
5.55	6. 5.	23.16½	22.1	13	7.59 ♑	29. Decem. 6.
50	10.	22.9	10.54	3	19.6	8
45	15	21.1	4.0	Nov. ♐ 25	26.0	Januar. 15
40	20	19.53	28.28	Novemb. 20	1.32 ♒	20
35	25	18.45½	23.40	15	6.20	25
30	30	17.37	19.20	11	10.40	30
25	35	16.29	15.19	7	14.41	2
20	40	15.20	11.30½	3	18.29½	6
15	45	14.12	7.56	31 ♏	22.4	Febr. 10
10	50	13.4	4.31	27	25.29	13
5.5	6.55	11.57	1.16	Octob. 25	28.44	16
5.0	7.0	10.49	28.3	21	1.57 ♓	19
4.55	5	9.42	24.59	18	5.1	23
50	10	8.36	22.1	15	7.59	26
45	15	7.33	19.14	12	10.46	29
40	20	6.20	16.3	10	13.57	Martius 3
35	25	5.47	14.38	7	15.22	5
30	30	4.18½	10.51	4	19.9	♓ 8
25	35	3.15	8.10 ♎	Septemb. 30	21.50	11
20	40	2.14	5.36	28	24.24	14
15	45	1.14	3.5	25	26.55	16
10	50	—.13	0.33	23	29.27	18
	Aequinoctialis		♎			
5	7.55	—.46	1.55 ♈	22	28.5	Septemb. 20
4.0	8.0	1.42½	4.17	Martij 24	25.43	18
3.55	5	2.39	6.39	26	23.21	16
50	10	3.24	8.33	28	21.27	13
45	15	4.28	11.15	31	18.45	11
40	20	5.20	13.28 ♉	Aprilis 2	16.32	9
35	25	6.11½	15.41	5	14.19 ♍	6
30	30	7.2	17.52	7	12.8	4
25	35	7.50	19.58	9	10.2	2
20	40	8.37	22.3	11	7.57	Augusti 31
15	45	9.24	24.10	13	5.50	29
10	50	10.9	26.13	15	3.47	26
5	8.55	10.52	28.12	17	1.48 ♌	24
3.0	9.0	11.35	0.13	19	29.47	22
2.55	5	12.16	2.10	21	27.50	20
50	10	12.56	4.7	23	25.53	18
45	15	13.34	6.0	♉ 25	24.0	16
40	20	14.10½	7.51½	27	22.8½	14
35	25	14.47	9.45	29	20.15	13
30	30	15.22	11.37	Maj. 1	18.23 ♌	11
25	35	15.54				

Tabella
Pro Geometrica Inscriptione Horarum Ortus & Occasus. A me per resolutionem triangulorum Sphaeric: supputata.

Differ: Ascens. in Tpe.	Distantia ab aequinoctijs
H. '	S. ° '
0. 0.	0. 0. 0.
5	. 2.47.
10	5.34.
15	8.20.
20	11.8.
25	13.55.
30	16.44½
35	19.33.
40	22.25.
45	25.15.
50	28.9.
55	1. 1.4
1. 0	4.4
5	7.4
10	10.10½
15	13.22.
20	16.35.
25	20.0½
30	23.32.
35	27.22.
40	2. 1.22.
45	6.8.
50	11.37.
55	14.23.
58⅔	3. 0.0

Ad Elevat. Poli 48°.28'.

tuor. Crep.		Declinat.	o. '		o. '	
·25	9. 35.	15.54.	13.22.		16.38.	
20	40.	16.27.	15.13.		14.47.	
15	45.	16.57.	16.56.		13. 4.	
10	50.	17.27.	18.43½		11.10½	
5	9. 55.	17.55.	20.27.	♉	9.33.	♌
2.0	10. 0.	18.22½	22.11.		7.49.	
·55.	5.	18.48.	23.52.		6. 8.	
50	10.	19.13.	25.34.		4.26.	
45	15.	19.36.	27.13.		2.47.	
40	20.	19.58½	28.53.		1. 7.	
35	25.	20.20.	0 33.		29.27.	
30	30.	20.40.	2.11½		27.48½	
25	35.	20.58½	3.47.		26.13.	
20	40.	21.16.	5.22.		24.38.	
15	45.	21.33.	7. 1.		22.59.	
10	50.	21.48.	8.33.		21.27.	
5	10. 55.	22. 3.	10.12.	♊	19.48.	
0	11. 0.	22.16.	11.44.		18.16.	♋
·55	5.	22.29.	13.25.		16.35.	
50	10.	22.39.	14.49½		15.10½	
45	15.	22.49.	16.23.		13.37.	
40	20.	22.58½	18. 1½		11.58½	
35	25.	23. 6.	19.30½		10.29½	
30	30.	23.13.	21. 6.		8.54.	
25	35.	23.19.	22.44½		7.15½	
20	40.	23.25.	24.52.		5. 8.	
15	45.	23.27.	25.49.		4.11.	
2.10.	50.	23.29.	27. 3.		2.57.	

Schiesst ein Kugel von ... lb. Eisen	
Ein ganze Scharffmetz	100.
halbe Scharffmetz	93.
Trometey od. Dragein	90.
Doppelte Carthaun	85.
halb doppelte Carthaun	80.
Falckh	75.
Doppelt Quartier Carthaun	70.
Ast	65.
Maurbrecherin	60.
Büchsl	55.
halbe Carthaun	50.
Nachtigall	45.
Basilisc	40.
Quartier Carthaun	35.
ganze Notschlang	30.
halbe Notschlang	25.
ganze Feldschlang	20.
halbe Feldschlang	15.
Quartierschlang	10.
Falckhan	5.
Falckhonetl	1.

	Rohrlänge Kugl Diametri à usq ad	Wägt Centner à usq ad	Ladung lb. pulver à usq ad	schiesst d. Kugl
doppelte Carthaun od. Scharffmetz	15. 20.	80. 120.	50. 75. lb.	
Carthaun, Notbüchs.	15. 20.	50. 80.	30. 50. zum Maurbrech	
halbe Carthaun od. Singerin	18. 22	30. 50.	½ Kuglschwär pulver.	
Ein grosse Quartanschlang.	15. 26	20. 30.	10. 20. lb.	
Notschlang	26. 39	36. 60.	$\frac{4}{5}$ Kuglschw:	30. 50. lb.
Feldschlang	12. 36	....	$\frac{3}{4}$ Kuglschw.	12. 24. lb.
Falconet od. Quartierschlang	28. 38.	4. 8.	$\frac{2}{3}$ Kugschw:	3. 6. lb. 5
Stain und feuerbüchs	....	....	$\frac{1}{3}$ Kugschw:	
Die grösste Mörser od. Böller circiter	50	... circ:		1. C. Stain.
halbe Mörser od. Böller	25	... circ.		50. lb. Stain
¼ od. klein Mörser	12	... circ:		25. lb. St:
Kleine Böller	1	....		6. l. 8. lb. St:

Archeley (?) Kunst. Hier: Ruscelli ex Bapt: dela Valle, Venafrang (?) & Alexand: Capo bianco.

Cartona tormentum onerabis imponendo pulueris tantum, quantum trium globorum (orificij tri- plus) diametros intra tormentum spatio expleas. Ordinarie solent ad 3. partes l.

Oneraõ. — libras globi accipi duas partes l. librae pulueris. i. $\frac{2}{3}$ lb. pulv: ad 1. lb. globi.

Passauolante è tormentorum longissimum respectu orificij, quare et facile rumpitur, sequ. globum distantissime iacit. Aspides sunt breues & orificij ampli. Colubrina

Colubrina. — (Feldschlang) omnium est laudatissima operti 14. lb. globorum, ob longitudinem & fortem crassitiem. Haec si 1½ ~~pondere~~ sui alios equali globi 1½ ponderis ~~sphaerulas~~ plumbearum glandularum onerata, inimicos dissipabit: Sic onerata Colubrina sec. authorem 126. glandibus, quarum singula 4. lotonum erant, des v. 21. lb. explodit, 200 Venetos passus attigit & dolium ad quod collimauit ad 15 passus frustulatim disiecit cum astantium stupore. Colubrina 14 lb. globi, habet

Carthona. — longitudinem ad usque 40. diametros globi. Carthonae magnos globos eiaculantur & sunt breuiores magni usque ad perforandas naues.

Globi ex materia grauiori, maiores conficiunt distantias & ijciuntur, si tamen pulueris ponderi globi sit proportionalis.

Carthona 100. lb: onerata $\frac{2}{3}$ pulueris, horizontaliter directa in quadam examinatione Lugdunensi A° 1544. explosa post 200. passus terram allambens, deinceps adhuc 800. pass. liber uolauit globus. Colubrina 50. lb. ~~post~~ onerata 40. lb. pulueris ~~post~~ horizontaliter explosa globus post 50. passus terram attingens, inde ulterius sine alio glandu per 1000. pass: uolauit.

Catalogus distantiarum quibus ejiciuntur globi tam in linea Horizontali quam diuersa puncta quadrantis notatis, a. quod quadrans diuidi soleat in 12. puncta ab Horiz.

Mosqueta (i. e. Doppelhacken) globi 1. lb cum globus ejicit in linea Horizontali per passus Venet. 120. etc.

Ad Quot centenarios tormentum pon- derat, tot libras ferreum globum eiaculat. Quod unum Centenarium tormenti respondeat 1. lb. globi.

Pro explosione mortariorum utuntur hoc cod instrumento, ut apud Zubler, cum hac tamen differentia ut instrumentum non colloceti iuxta lineam canalis (Horizontalem) d. iuxta planitiem orificij mortarij, quod fit ut sicut tormenta ab Horizonte sursum uersus per 6. i. e. semi quadrante eleuentur, ita mortaria à Zenit uersus semiquadrantem seu 45. deprimantur. & pro primo gradu inclinationis à Vertice respondent 16 passus (quemlibet sumendo pro 2½ ped:) distantiae, totidemque reliquis gradibus addo, sic si uelis mortarij globum ejicere ad 32. passus mortarium inclinandum ad 2dum à Vertice gradum; pro 48. pass. dist: inclina 3. grad: & sic porro progrediendo, eiaculabitque globus ex mortario de 45. gradibus ad 720. passus. Si v. globum duplo distantius projicere uolis, oportet mortarium duplo quoque (ac solet) pondere pulueris onerare.

	pondus globi	Horiz.	Passus Veneti per 6. punctis quadrant. I	II	III	IIII	V	VI
Falconet	lb 1.	120.	600.	1020.	1200.	1368.	1416.	1440
Falckaun	3.	150.	750.	1275.	1590.	1710.	1785.	1800
Zalckaun	6.	220.	1100.	1870	2352.	2508.	2618.	2640
Passauolante	9.	260.	1300.	2210.	2756.	2964.	3094.	3120.
Sagro	12.	250.	1250.	2125.	2650.	2850.	2975.	3000.
Aspis	12.	180.	900.	1530.	1908.	2052.	2142.	2160.
Colubrina ordin. Feldschlang	14	290.	1450.	2465.	3074.	3306.	3451.	3480.
	20.	300.	1500.	2550.	3180.	3420.	3570.	3600.
	30.	320.	1600.	2720.	3392.	3680.	3808.	3440
	40.	330.	1650.	2805.	3498.	3762.	3927.	3960.
	50	350.	1750.	2975.	3710.	3990.	4165.	4200
	60.	370.	1850.	3145.	3922.	4218.	4403.	444.
	90	400.	2000.	3400.	4240.	4560.	4760.	4800
	100.	420.	2100.	3570.	4452.	4788.	4998.	5040
	120.	450.	2250.	3825.	4770.	5130.	5355.	5400
Carthaun	16.	200.	1000.	1700.	2120.	2280.	2380.	2400
	20.	250.	1250.	2125.	2650.	2850.	2975.	3000
	30.	260.	1300.	2210.	2756.	2964.	3094.	3120.
	40.	270.	1350.	2295.	2862.	2978.	3213.	3240
	50.	280.	1400.	2380.	2968.	3192.	3332.	3360
	60.	300.	1500.	2550.	3180.	3420.	3570.	3600
	90.	350.	1750.	2975.	3710.	3990.	4165.	4200
	100.	360.	1800.	3060.	3816.	4104.	4284.	4320
	120.	380.	1900.	3230.	4028.	4332.	4422.	4500
Sain Carthaun mit einer Camer	200.	180.	900.	1530.	1908.	2052.	2142.	2160.
Petriera mit einer Camer	200.	150.	750.	1275.	1590.	1710.	1785.	1800.
Petriera à braga	12.	80.	400.	680.	888.	912.	950.	960.
Petriera à braga	14.	100.	500.	850.	1000.	1140.	1180.	1200.
Moschetta à braga	1.	60.	300.	510.	600.	680.	708.	720.
Proportio pedum ad Horiz. tes		1.	5.	8½.	$10\frac{3}{5}$.	$11\frac{2}{5}$.	$11\frac{9}{10}$.	12.

N.B. diuersitas pulueris proprium uariat aliquantum hunc catalogum. ferreus globus tero grauior est lapideo.

Colubrina bene proportionata est in sua longitudine quae continere ad 24. diametros sui orif.

Tab: pro Mortarijs

grad.	plica
2½.	10
5.	20
7½.	30
10.	40
12½.	50
15.	60
17½.	70
20.	80
22½.	90
25.	100.
27½.	110.
30.	120.
32½.	130.
35.	140.
37½.	150.
40.	160
42½.	170.
45.	180.

Ex sculpta continuata Tabella usque ad 45° quibus Respondent plica 180.

medio Dij infusus intra pulverem per foramen accensorium, longe fortiorem edat fragorem.
Pulvis mirabilis. Rx. ⊕ purissi. Caesii p. 6. ♃ vel ☿ impastati, & dte vel ~~Sp.~~ S.V. malaxati. p. 1 mixo, o'ia, dte cribragi setaceum, adde carbones quoque veteri coryli (Nußbaum) qui fiunt in olla coagulata in △, extinctos in S.V. & o'a zales, adde et camphorae 1 lot. ad quamlibet librum. Haec o'ia sint misce iterum S.V. l. ♃ forti, dte iter o'a rescinda.

Rx. ♃ quod lenis liqua, impone antiquos l. alias opte crematos lateres sub chalat. y frustos, fulgs. circumcirca, donec lateres o'e ♃ combiberint, hac dte dta in urceolis, & hbis nobile & ardentissimum o'o.

Rx. pulveris pyrij p. 2. borracis p. 1 o'ia misce. hic non edit fragorem, d. minimus e minori.

pulvis pyrij

o ♃ j.

Pulvis fraudis.

Ex Leonardo Zubler burger von ... zu Zürich

1. Pes continet 12. digitos.
1. Passus simplex 3. pedes.
1. Passus duplicatus 5. pedes. l. geometricus.
1. Ulna 2. pedes.
1. Orgya (Claffter.) 8. pedes.
1. pertica (Ruthen) pyrol: 10. pedes. [illegible] 16. pedes.
1. Stadium (Roßlauff.) 125. passus dupl:
1. Milliar. germ: 40. stadia. l. 5000. passus dupl: seu. 25000. pedes.
1. Milliare germ: reputatur pro itinere 2. Horarum.

~~Milliar. Stad. Pertic. Pass. Pes. Digit. continet~~
~~Pes Digit. 25000~~ Milliaria Helvetior. quod est Germaniae magna.

	Milliare Helvet.	Stadium	Pertica	Passus	Pes	Digitus
continet Stadia	40					
Perticas	2500	62½				
Passus dupl.	5000	125.	2.			
Pedes...	25000.	625	10.	5.		
Digitos	250000	6250	100	50	10.	
grana						4.

Hora & Temporis quaesitum in Intervallum.

Hora.	Min.	Mill.	Stad:	Pert:	Passus	Pedes.
2.	—	1.	40.	2500.	5000.	25000.
1.	—	½	20.	1250.	2500.	12500.
½	l. 30′	¼	10.	625.	1250.	6250.
¼	15′	⅛	5.	312½	625.	3125.
⅛	7½′	1/16	2½	156.	312½	1562½
	3′	—	1	31	62.	312.
	1′	—	—	10	21.	104.

1. Ulna continet 2. pedes.
In alio tractatulo id. author Zubler.
1. Milliare Italicum continet 8. stadia

Ex Levino Hulsio.
1. Iugerum veterum est planities 240. pedes longa & 120. ped. lata. i. 28800. ped. quadrator. quod spatium est 1. pari boum una die arari pot. Hoc spatium, licet sit trigonale aut irregulare, modo compleat aream 28800 pedes dr. Iugerum ein Iuch od Tagwerck.
1. Morgen macht zu Nürnberg 200. geviert Ruten. 1. Ruth 16. Statt schuh. Zu Franckfurt am Mayn ab ... 1. Morg 160. gevierte Ruthen. 1 Ruth 12½ Schuh.

Unum Milliare

	Helveticum	German:	Leucas Gallicum	Italicum
continet Stadia	40	32.	16.	8.
Perticas	2500.	2000.	1000.	500.
Passus geo:	5000.	4000.	2000.	1000.
Pedes.	25000.	20000.	10000.	5000.

NB. Pes Geometricus est paulo minor Norimbergensi. Vide Schwenter. p. 3. c. 8.

Commodior mensura pro me.
1. Milliare Gallicum l. semi-milliare germanicum Leuca.

continet					
Decades.	10.	Decas			
Plethra.	100.	10.	Plethrum		
Perticas.	1000.	100.	10.	Pertica	
Pedes.	10000.	1000.	100.	10.	Pes
digitos	100000.	10000.	1000.	100.	10.
grana					100.

1/12 dr	Uncia.	u.	1/12
1/6	Sextans.	s.	1/12
¼	Quadrans.	q.	1/12
⅓	Triens.	t.	1/12
5/12	Quincunx.	n.	1/12
~~7/12~~	~~Septunx~~	p.	
½	Semissis.	ss.	1/12
7/12	Septunx.	p.	1/12
⅔	Bes.	b.	1/12
¾	Dodrans.	d.	1/12
5/6	decunx.	c.	1/12
11/12	Deunx.	e.	1/12
	As.		e integro

Stuckhs ... Elevation ... Schuß.

	Horizontal Schuß.		Weit. ° ′
1.	Horizontal Schuß	11.	25.30.
2.	1.46.		26.24.
3.	3.36.		27.26.
4.	5.31.		28.37.
5.	7.30.		30.0.
6.	9.33.		31.25.
7.	11.40.		32.52.
8.	13.53.		34.21.
9.	16.9.		35.53.
10.	19.17.		37.30.
.	20.13	12.	45.0.
.	21.17.		
.	22.30		
.	23.54.		
11.	25.30.		

Adiacentem Tabellam magno labore supputavi ad fundamenta praecedentis folio iacta, est usus eius omnibus bombardis & tormentis, et quibus pila horizontaliter explosa si spatium unum efficit, eadem caeteris partibus ad 1. 46 explosa duo talia spatia efficiet. Pari si usque septies tale pensum vis iaculari per arcum qui alias linea recta ~~fuerit~~. Horizontali ferret, erige ad 11. 40. g. NB. intra nunc ~~in~~ decuplum & undecuplum est quinta quaevis partes, intra undecuplum & duodecuplum v. est dena partes partis distincta.

Ex hac Tabella si semiquadrantem diviseris, residuum v. semiquadrante in tabella mortarior. praecedentis folij, habebis Quadrantem gratae omnibus bombardis utilissimum & summe necessum meae inventionis.

Tabulae pro dividendo Circino Proportionali.

Area: 433000.

Figur:	latus	radius
Tria:	1000	577 Sm
Glob:	742	371 Sem
□	658	46
V.	500	43
⬡	408	40 ~~8~~
VII.	342	40
VIII	300	39
IX	264	39
X	240	38
XI	215	38
XII	200	38
XIII	181	38
XIV	168	37½
XV	156	37½
XVI	146	37 1/3
XVII	138	37
XVIII	130	37
XIX	123	37
XX	117	37
XXI	111	37
XXII	106	37
XXIII	101	37

I. Linea recta Divisio.

1.	1000.0
2.	500.0
3.	333.3
4.	250.0
5.	200.0
6.	166.7
7.	142.8
8.	125.0
9.	111.1
10.	100.0
11.	90.9
12.	83.3
13.	76.9
14.	71.4
15.	66.7
16.	62.5
17.	58.8
18.	55.6
19.	52.6
20.	50.0

Tetr:					
1000	1587	~~2041~~	2040	2689	4088
630	Cubic. 1000		1285	1694	2575
608		Glob. 1000			
490	778		Cub. 1000	1318	2003
378	590		770	Ico. 1000	1521
249	388		507	658	Dod. 1000

II. Linea Circularis Divisio.

6.	1000.00	41.	153.
7.	867.84	42.	149.
8.	765.37	43.	146
9.	684.04	44.	143
10.	618.03	45.	140
11.	563.57	46.	137.
12.	517.63	47.	134.
13.	473.76	48.	131.
14.	444.79	49.	128.
15.	415.82	50.	126.
16.	398.73	51.	123.
17.	367.33	52.	121.
18.	347.30	53.	119
19.	328.95	54.	116
20.	312.87	55.	114
21.	297.92	56.	112
22.	284.68	57.	110.
23.	272.01	58.	108.
24.	261.05	59.	107.
25.	250.67	60.	105
26.	240.85	61.	103.
27.	232.18	62.	101.
28.	224.09	63.	100.
29.	216.00	64.	98.
30.	209.06	65.	97.
31.	202.11	66.	95
32.	196.02	67.	94.
33.	189.95	68.	93.
34.	184.74	69.	91
35.	179.24	70.	90.
36.	174.31	75.	84.
37.	169.56	80.	79.
38.	165.04	85.	74
39.	160.98	90.	70
40.	156.92	95.	66.
41.	153.	100.	63.

III. Linea Geometrica Vel Proportiones homologorum planorum. ex Quadratis

1.	100.0.	37.	608.
2.	141.4.	38.	616.
3.	172.3.	39.	624.
4.	200.0.	40.	632.
5.	223.6.	41.	640.
6.	244.9½	42.	648.
7.	264.6.	43.	656.
8.	282.8.	44.	663
9.	300.0.	45.	671.
10.	316.3.	46.	678.
11.	331.6.	47.	686.
12.	346.4.	48.	693.
13.	360.5.	49.	700
14.	374.2.	50.	707
15.	387.3.	51.	714.
16.	400.0.	52.	721.
17.	412.3.	53.	728.
18.	424.3.	54.	735.
19.	435.9.	55.	742.
20.	447.2.	56.	748.
21.	458	57.	755.
22.	469	58.	762.
23.	480.	59.	768.
24.	490.	60.	774.6.
25.	500	64.	800.0
26.	510.	65.	806.2.
27.	520.	70.	837.
28.	529.	75.	866.
29.	539.	80.	894.
30.	548.	81.	900.
31.	557.	85.	922.
32.	566.	90.	949.
33.	574	95.	979.
34.	583.	100.	1000.
35.	592.		
36.	600.		

IIII. Linea Stereometrica Vel proportiones homologorum corporum solidorum. Ex Cubis radices

1.	200.0	37.	666.
2.	251.8	38.	672.
3.	288.4.	39.	678.
4.	317.4	40.	684.
5.	341.8	41.	690.
6.	363.4	42.	695.
7.	382.4	43.	701.
8.	400.0.	44.	706.
9.	416.0.	45.	711.
10.	430.8	46.	717.
11.	444.6.	47.	722.
12.	456.8.	48.	727.
13.	470.2	49.	732.
14.	482.0	50.	737.
15.	493.2	51.	742.
16.	503.8.	52.	746.
17.	514.1.	53.	751.
18.	524.0	54.	756.
19.	533.6.	55.	760.
20.	542.8	56.	765.
21.	551.6.	57.	770.
22.	560.4	58.	774.
23.	568.6	59.	778.
24.	576.8	60.	782.
25.	584.8	64.	800.
26.	592.4	65.	804.
27.	600.0	70.	824.2.
28.	607.2	75.	843.4.
29.	614.4	80.	861.8
30.	621.	85.	880.
31.	628.	90.	896.
32.	635.	95.	912.
33.	641.	100.	928.
34.	648.	105.	943.
35.	654.	110.	958.
36.	660.	115.	972.
		120.	986.
		125.	1000.

V. Proportio Diametri $318\frac{3}{10}$ ad circumferentiam 1000. ~~Diametr~~
Item Planorum permutatio. ~~A. 1000.~~ latus △ $989\frac{16}{17}$. ⊖ $789\frac{7}{8}$. latus □ $699\frac{139}{140}$
in quibus tribus planis eadem est area 489990. per me in hanc veram proportionem constructa. quod auctor Georgius Galgemair longe a proportione causa deviavit.
Item permutatio Corporis. Globi Diameter ~~[illegible]~~ $789\frac{7}{8}$. Cubi latus est radix $636\frac{4}{7}$.
Area circuli: Ducatur Semidiameter in semiperipheriam, productum est area.
Sphaerae soliditas. Area ducta in tertiam partem semidiametri, productum quadruplicatum est Sphaera.

In Columna 3a sunt radices quadratae nempe 100 de □ 100000 & radix 1414 de □ 200000 &c: ex qua conficiuntur baculi vulgo Visirstab. Quo cum dolia sic certissime mensurantur: Coaequentur diametri fundorum: primum fundi vero coaequatus iterum coaequetur per diametrum amplissimi ventris; sicque reducta est gibbositas dolii in formam cylindri: Et hunc secundo coaequatum numerum duc in longitudinem ~~et~~ internam dolii, productum vera capacitas.

Pro mensurandis acervis frumentorum prius capacitas modii reducatur in cubicam formam et fit commodissime, si diameter modii, coaequatus si opus fuerit, eiusque profunditas mensurentur, et tunc area circuli ducatur in profunditatem et habetur capacitas, cuius radix ~~[illegible]~~ cubica est latus in eadem mensura latus cubi eiusdem capacitatis cum modio. Hoc latus modii cubici transfer in baculum aliquoties: Et quodlibet modium subdivide in partes seu minores mensuras usuales, quarum huius baculi divisio est partium aequalium. Jam acervi cuiusque longitudinem, latitudinem, & ~~altitudinem~~ profunditatem aequalia si inaequalitas id exegerit, coaequata mensura per dictum baculum, et duc in invicem, & productum vera acervi mensura.

Visirstab auffzutheilen. Fiat vasculum cylindricum (cuiuscunque latitudinis) capiens v.g. unius ~~[illegible]~~ mensurae. Tunc eius diametrum transferatur ad baculum, quoties placet imprimendo signa & numeros, quorum primus denotat 1. mensuram, 2us 4. mensuras, 3us 9. mensuras etc. Intermedia vero per Tab. Geom: □orum transferimus, si singula mensura vel una illarum in 100. partes dividitur. Ad alterum baculi latus transferatur profunditas cylindri et quoties placet cum subdivisione partium aequalium. Hoc latus servit pro longitudine dolii, illud pro rotunditate.

21. 23 ~~[illegible]~~ 24. g. 1685.

Martii Circula
~~21~~. 23
~~22~~. 22. d
23. 21. e
24. 20. f
25. 19. g. ☉
26. 18. a. ☽
27. 17. b ♂
28. 16. c. ☿
29. 15. d. ♃
30. 14. e. ♀
31. 13. f. ♄
Aprilis.
1. 12. g ☉ Laetare.
2. 11. a ☽ ♂
3. 10. b ☿
4. 9. c. ♃
5. 8. d ♀
6. 7. e ♄
7. 6. f. ☉. Domin. Pass:
8. 5. g. ☽
9. 4. a. ♂
10. 3. b. ☿
11. 2. c. ♃
12. 1. d. ♀
13. 29. e.
14. 28. f. ♄
15. 27 [illegible] ☉. Palm Tag:
16. 26. a ☽
17. 25. b. ♂
18. 24. c. ☿
19 — d. ♃ grün donnerstag.
20 — e ♀ Charfreytag.
21 — f ♄
22 — g. ☉. Ostertag.
23 — a ☽. Oster Montag
24 — b ♂. Osterdienstag.
25 — c. ☿

NB. Exclusive, auf den nechst darauf folgenden Sontag[illegible] ruckhe den Ostertag [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post 14. Sept.

i buch regalpapir fl. 1 kr.

i. buch zu druckh. — 24
8

100 Exemplar fl. ..11.12

1000. Exemplar fl. ..112 —

globus lapideus ponderans | Conus & Pyramis ē Tertia pars cylindri columnae hntis eand Basi & altitudine

1. Regula Computandi lineas Stereometricas. q solida homologa sunt inuice hnt proportie triplicata, hinc quaerendae q radices cubicas quanti & summ facillé dici Canone Logarim. V.g. Nr. 6. Log. ē 0.77815. huius 3tia pars ē 25938, cui logus correspondet absolute nus 1817. radix cubica quaesita, q in annexa tabula dupplicata & fit 3634. cuius duplicatus Log. quia sic eadm proportio seruatur. Ratio ē ut ptes q duplicatae & prolongatae lineae fundamentis in 1000 ptes diuisae longitudine ipse afsequantur cu centenario. NB. haec Tabula cad ē cu illa fol. 123. nisi illa hic sit duplicata.

Ut ⊖	ad □ lat. l. radix
$789\frac{7}{8}$	$699\frac{139}{140}$
Ita 221165. ad. 195998.	

Reductio Arear e laterib.

Ut. △ laty ~~9899~~ ad semid. ⊖ 7899
ita — — 10000 — — — 7980

Ut △ laty 9899. ad laty □ ~~6999~~ 6700
ita — — 10000. — — — 6768

Tetraëdrum gstat ex — 4. pyramidib triangularib:

Hexaëdrum, l. Cubus, gstat ex. 6 pyramidib quadrangular:

Octaëdron gstat ex. 8. pyramidib triangularib

Dodecaëdron gstat ex. 12. pyramidib pentagonis.

Icosaëdron gstat ex. 20. pyramidib trigonis.

Soliditas { Coni. est $\frac{1}{3}$ Cylindri aequale basi & altitude hntis
Pyramidis ē $\frac{1}{3}$ Prismatis aequale basi & altitudine hntis.

Cylinder ē planum circulare in longum fluens, l. parallgrum circulariter gyratum.
Prisma ē planum poligonum in longitude fluens.
Conus ē planum circulare in rotunda cuspide desinens
Pyramis ē planum polygonum in cuspide polygona desinens.
Cylindrus ē ad Sphaeram sibi inscriptam, hoc ē, cuius bases & altitudo, ut 3. ad 2.

Motus Fixarum, Solis aut Terrae in Milliarib. germ: respondens annexo Tempori.

Tempus		1. Hora.	1′.	1″.	1‴.
	Lunae.	4			
	Lunis	60	1.		
Diluna	Seneq	200	$3\frac{1}{6}$	$\frac{8}{9}$	$\frac{1}{18}$
860	Tellus	225.	$3\frac{1}{4}$	1	$\frac{1}{16}$
989000	Sol.	259200	4320	1152	72
12040000.	Fixae.	3153333	52555	14016	876.

Milliaria Germanica.

Pro Horologio Cosmii.

Mecographia.

Hora. grad longit.

X. 360. Tenerissa una e Canariis eaq. l. Fortunatis, maxa & ditissa, in qua Picus de Teide, n. modo aliur montium sensi, d. instar pyramidis in celebrie fastigium assurgit ad 30. milliaria sereno celo gspici poss, qui nunc gr. Lodsuhimlio timidisse sumit. Insula vino generoso, saccharo camario, avibq, & canib abundans. Cabo Verde Africa.

/. —

// 8. Portugallia. Hybernia. Marocko Barbaria, de capris fit camelottus & pelles marochina hinc adferuntur.

/// — Hispania medium hinc Thoulasthera & sacchar. Fez l. Fessa mauritaniae metrop. Barbar: hic copia simiar & cercopithecor.

XI. 15½. Angliae medium, hic panni & captura halecum. Ins: S: Helena Vide Climate 15.

/ — Paris Galliae medium ubi 10 parlamenta, 15. Archieptg, 108 Epptg, 17. Universites, parochia 132000.

// 23. Lotharingia. Norwegia ubi Salpar captura. l. Tunis Afr.

/// — Sardinia ubi Sardois herba, q comesta facil risu mori. Erfordia Turingia. Carthag.

XII. 30½. Passauium. Görliz. Goritia. ~~Roma~~. Sicilia ubi Mons Aethna, flammivomg. Ancona Ital.

/ — ~~Agram Croatiae~~. Alba regalis Hungar.

// 38. Buda (Offen) Hungaria, ubi aqua lapidifica, inde domg. Cracovia Polonia.

/// — Transylvania, Macedonia. Epirg. ~~Graecia~~. Helicon Graec. Epidaurg Achaiae.

I. 45½. Adrianopolis Turcar, ubi Decimae Christianor puerorum. Athenae. Candia I. hic nunc malvatica, Labyrinthg Daedali: Troia Natolia. Pergama. Ephesg.

/ — Constantinopolis: Rhodus I: ubi Colossg aeneg 60. ped: alt.

// . 53. Aegyptg ubi Nilg (nunq n. pluit.) Cayrus l. Memphis, exundat, q si ad 12 cubitos excrescat, famat; si ultra 14 abundantia & foecunditetierra geliat. Tartaria. Chersonesg.

/// — Cyprg In: ubi Olympg altissg montium. Cupri & gossipij summa copia. Medium Natoliae.

II. 60½. Aegypti Cayrg l. Memphis.

* / — Jerusalem Terra sancta

I. 45½. Athenae Graec. ~~Corinthg Achaiae~~. Epidaurg Peloponesi. ~~Helicon Graecia~~.

---

am Uhrzaiger. Mecographia Danubij ad sgla minuta Horaria.

Orientalior Ungaria & Austria — Occidentalior Bauaria & Suevia.

min. Horaria

30. Zolnok.
31. Cnod. Eperies
32½. Erla.
33. Sendra.
34. Hattwan.
35. Offen. Küzenmark.
36. Waizen. Neusol. Schemniz.
37. Kremniz.
— Vicegrad.
38. Salka. Levertur
— Gran
39. Stulweyssenburg
40. Neühaüsel.
41. Comorra.
42. Rab.
43. Presburg.
44. Altenburg.
45. Petronell.

(Hungaria)

46. Enzersdorf.
47. Laxenburg.
— Wienn. Neüstat.
48. Klost. Neüburg.
49. Tulln.
50. Hollenburg.
51. Stain. Mautern
52. Mölk.
53. Ybs.
54. Pöchlarn.
55. Grein.
56. Enns.
57. Ebersperg
— Linz.
58. Efferding.
59. Saffenzell.
60. Passau. Kird.

(Austr. Sup. — Austr. Infer.)

1. Ortenburg.
2. Vilshofen.
3. Dekkendorf.
4. Straubing.
5. Wörth.
6. Regenspurg.
7. Kelhaim.
8. Neüstatt.
9. Ingolstatt.
10. Neüburg
11. Dillingen
— Donawerd.
12. Hochstätt.
13. Lauingen.
14. Leipheim
15. Ulm.

(Bauaria — Suevia)

16. Ebingen.
17. Munderkingen
18. Scher.
19. Mülheim.
20. Geÿsingen.
21. Neidling.
22. Don. Esching.
23. Baden Marck.
24. Freiburg Alsat.
25. Preisach Als.
26. Colmar Als.
27. Salm Lothar.
28. S. Dicy Loth.
29. Montbeliard Sab.

(Suevia — Lothar. Alsat. — Sab.)

Hor	grad		
1	15.	1. minut. horis = 15. aequatoris	
½	7½	2 30	
¼	3¾	3 . . . . 45.	
¾	11¼	4 . . . . 1. grad.	

Pro Chronologio Cosmico.

Mesographia.

Hora. Grad. Long.

X. 360. Teneriffa I. int. Canarias s. Fortunatas ditissa & maxa, in qua Pico de Teide, … modo aliorum montium, qui instar pyramidis in sublime fastigium assurgit ut ad 90. milliaria … … quam nunc … Longitudinis initio … assumunt. Insula fertilissa & … canibus (… …) & sacharo (… …) abundans.

/ — Cabo Verde Africa, arboribus virentibus …

// .. 8. Marocco Mauritania, s. Barbaria, hinc pelles Marochinae … … … … … fit Camelotta. Portugallia. Hybernia.

/// — Hispania med. hinc … & sacchar. Fez, s. Fessa Mauritaniae s. Barbar. hic copia Simiar & Cercopithecor.

XI. 15½. Angliae medin, hic captura halecum … Insula S. Helenae Vide Climat. 15.

/ — Parisij Galliae Metrop. & medium, ubi 10 parlamenta, 15 archiepisc., 108. Episc., ~~X~~ 17. Universites, 132000 parochiae.

// . 23. Algier Africae. Amsterdam Holland. … German: Colonia Agrippin. Geneva Sabaudiae Treviris Germ.

/// — Carthago nunc Tunis Africae. Erffordia Thuringiae. Sardinia I. Tyrrheni, hic Sardois herba … … … … Bona s. Hippon. S. Augustin.

XII. 30½. Passavium. Idria ubi ☿. Ancona Italiae. Sicilia I. ubi Aethna mons Ardens.

/ — ~~Alba regalis Hungaria~~ Vienna Austriae residentia Rom. Imperatoris.

// 38. ~~Tokai Hungariae unde Vinum Varsovia Polon~~ Buda (Ofen) Hungariae ubi aqua … inde … … ♀ … ♂ in ☿.

/// — Transsylvania, Macedonia. Epirus. Corinthus Achaiae. Thebae Boeotiae. Tempe Thessaliae. Galata Aetoliae. ~~Helicon~~ Graecia.

I. 45½. Athenae Graeciae. Candia I. hic … & Labyrinthus Daedali.

/ — Constantinopolis Turcar, … Imperatoris annuus proventus 6858000. …

// 53. Rhodus I. hic Colossus … 60. pedes altus.

/// — Cayrum (Memphis) Aegypti: Hic Nilus … (… …) qui si ~~ad 16 cubitos ex~~ crescat supra 14. cubitos … & foecunditatem terrae … si infra 14. caritatem aut famem causat. Cyprus I. hic cupri copia & Olympus mons altissimus.

II. 60½. Jerusalem Terra Sancta. Mosqua Moscoviae residentia regis:

/ — Damascus Syriae. Belis Armeniae. Maris rubri medium.

// .68. Mesopotamia ubi amomum & naphta. Arabia desertum. Mecha Arab. hic sepulchrum Mahometis. ~~Madagascar I. Africae ob affluentiam … Vide Clima 20. M.~~

/// — Theama Arabiae fel. ~~…~~ Ninive in Moschel. Arbela Assyriae. Babylon Chald: Turris Babel.

III. Aden Arab. fel: ubi bis in anno serit, … … gemmae, fructus in abundantia.

/ — Baharem I. Arab fel. hic magna Margaritar. copia.

// 83. Zocotora I. hinc Aloe copia.

/// — Ormus I. Persiae … … , de qua Turcae: Si mundus esset annulus, Ormus foret gemma.

IIII. 90½. Chirman Persiae. Persae sunt pulchri affabiles, ingeniosi, amatores Medicinae, Astronomiae, Poëseos; hinc sericum, … artificiosa, & tapetes Persici.

/ — Checke Persiae ubi Turchesiae, gemmae & smaragdi.

// 98. Marchiana nunc Jeselbas Persiae, hic … longitudinis … … … … …

/// — Samarchanda Tartar: patria Tamerlani. Tartari in vastis solitudinib. … incerti cursum dirigunt … Poli arctici dicti Stlesnicol. s. clavus ferreus. Solem adorant aut pannum rubeum e stipite pendentem. Moneta e cortice arboris, …

V. 105½ Cambaya Ind: Or: ~~hic Elephant~~ … Calecut Metrop: … … Cinnamomi, fructuum, aliisque copia. Annue bis metitur, … … … copia Simiar. & psittacor, Elephantor. & Rhinocerotum. … … usque ad genitalia, … diabolum adorant … … … …

Hora.

V. 105½ ——— Calecut ut supra.

| —— Zeilon I. Ind: Or: fertilissa cum q̃ro abundissa, sylva cum optimi cinnamomi. Elephantes cum nobilissi, hões ingeniosi, artifices, cõmui, nudi usq, ad lumbos, à qlqd credit, hic fuisse paradisq.

|| ~~113~~. Delli Ind: intra Gang. hic copia Eleph: Camelor, dromed: &c.

||| ——

VI. 120½. Bengala Ind: Or: Sacharo, & oib: vitæ necessis afflu I. Hi soli Indor n incedunt nudi d. indusio albo usq ad genua indut & serico palliis.

| —— Pegu Ind: hic copia q sittacor, mosch, ebons, electri, leonu, tigridu, rhinocer, et Zibethæ. Indi usq ad umbilicu & genua.

|| 128. Malacca & primq celebr Indiæ mercatq. Sumatræ I. fertilissa pars, ubi fons olei puri fluentis.

||| —— Cambodia Ind. hic copia Aloë. Hões nudi ~~[illegible]~~ soli regulis genitalib, lucravis. Maritq mortuo deb rogo desiliunt, et uxores insiliunt & simul cum eo comburunt id faciunt cu rege aliqi Nobiles. — {hic Jacobq Bontiq l.5. Hist. c. 32 vidit Satyros utriqq sexq, hões etc. etc. willosos, verecundos, nudos, dicunt & libidi mulier Indar cu simijs et cercop theis commiscentur.

VII. 135½ Quancy Chinæ hinc radix China. Iaua I. maior. —

| —— Borneo. I. hic camphora optia q arborib exsudat. Hic adamantes preciosiores.

|| 143. Nanquin Chinæ. Regnum deliciosissimu, fecundissimu & cultissimu, messis annuæ in quibqd locis ter l. 4. fit. Sunt ingeniosissi celebq Orbis, hinc dicunt se hic solos duos oculos, Europæos ha unum, reliquas gentes oes cœcas. Sunt ipsi architecturæ summe industrij reputantes olim p summo vitio. Currq, ventis, q modo navium in velo impacto p planicies celerrime in quælibet loca deferunt. Hic optimu sericum, moschq idem vasa porcellana. Soli Loyti I. doctores promovent ad dignites, & in summa sunt æstimati & venerati. Aves docent loqui. — Quinsai metrop. Chinæ.

||. —— Manillia Philipp: + ferrar abundissa, mercatura Chinensium huc adducta, Hispani hinc Mexicum transvehunt. Timor I. hic sylvæ Santali albi & flavi. + captura dracon. Kircher. Ars Magn. p. 6. l. 2. § 6. fol. Mylleris Episco.

VIII. 150½. Molucca I. & Amboina I. in quibq solis mira caryophillor copia, unica arbore pducente 1250. tt Hollandicas, talium arbor copia integros lucos pstituit.

| —— Banda I. hinc macis & nucum myristicar ingens copia in totum orbem disportat.

||. 158. Cambalu Cathayæ metrop. in Tart. Cikoko I.

||| —— Meaco metrop. & medin Japoniæ. Pars Novæ Hollandiæ

IX. 165½. Japonia I. hic altissa Cedri, ut inde mali nautici pficiant. Novæ Guineæ pars, ubi Magallang interfectq é.

| —— I: Ladrones, incolæ ingeniosissi, furto dediti, natandi cum peritissi, quis in mare iecta è fundo efferentes.

||. 173. Groene Eylanden I. in Archipel.

|||.

X. 180½ Fretum Annian.

|| ~~188~~. I. de los Nadadores.

XI. 195½. Nova Zeelandia.

||. 203. Willems Eylanden.

In Iaua I. Indiæ st sylvestres hões l. potiq bestiæ tes hoïs, quarum unat fœmella à Bontio visa, verecundam faciem occultabat, ubertim lachrymabat, gemebat, ut nisi hui loqui credere, q loquella. Iauani aiunt eos loqui posse d. nolle ob metum servitutis. Vocant Ourang Outang q. hões sylvæ. ut supra.

XII. 210½ Quivira Amer.

|| 218. Tiburones I. de los Tibur.

I. 225½ Vliegen Eyland.

|| 233. Honden Eyland.

America seu India Occid: vel Novq Orbis. Hic O, D & gemmæ p nihilo, pulchræ avium plumæ v. p magnis divitijs reputant.

254 II. 240½. Ara Americæ.

262 || 248. California I. —

269 III. 255½. Costa de Perles. —

hic reperiunt hões auriti dicti Tatanuckas quorq aures longe dependent, ut supra unam iacere & altera aure se tegere possint. Nierembergq. l. 6. 8 Hist. c. 1.

III. 255½.

II 263 Astatlan Noua Granada, ubi copia magna plar(um), balsamu(m) nobilissi(mum), fructus ter in anno maturescentes.

III — Colima ⎫ Hispania noua, ubi ambra grysea, copia moror(um) & bombyces. Incolæ artificiosissi(mi) in plumis a vium & ferar(um) pellibus, Ex his quidvis aal(iud) flores
IIII. 270½. Mechoacan ⎬ herbas, ac nimis effingunt tanta pratia, ut saepe integro die cibo non sumant
I — Mexico ⎪ ... ad speciesq. conquirenda ... unicæ plumæ. Aurifabri solertissi(mi).
II 278. Vulcan Mons ⎭ Cibus optimus Galli cor Indici.

III. C. de Cruz . . . . ⎫ Florida; hic multi hermaphroditi; oes anthropophagi; & Idololatræ.
V. 285½ Guatimala. R. de flores. ⎬ Loco permiciæ utuntur pulcherrimis conchis & lapillis. Bellant
I — Plaia . . . . ⎭ assidue cu(m) crocodilis quor(um) ingens copia.

II. 293. B. de Carthago in Honduras. Cuba I. hic copia ingentium Cedror(um).

III — Panama Veragua, Emporium Hispanor(um) celeberrimum.

VI. 300½. Virginiæ med: hic multæ foeminæ plani viri, adorant oia q timent, prae(ci)p(ue) del foemina. Hinc Sassafras. Terra firma hic arbores virent p(er) totum annum. Lima

~~I — Nouum belgium.~~ Lima Urbs Peruviæ nobilissima & metrop. in medio Peru.

~~II 308. S. Domingo Urbs Regina Hispaniolæ, hic copia cannar(um) sacchari, ... & Cassiæ~~

~~III — Noua Anglia. — Porto Rico I. copia arbor(um) Guaiaci.~~

~~VII 315½~~ Peru e regio totius Noui Orbis nobilissima

I — Nouum Belgium. Cusco Peru, hic fodinæ ... opulentissimæ, unde regi Hisp. summ... Sem. Cuntel, quæ ... Potosi. S. Jago Chili. Terra del fuego Magall.

II. 308. Potosi Peru, hic fodinæ ... ditissimæ q(ua)e i. quintale fundit ... finem 80. Marcas ... alias e inaudita: Adorant Peruani, Idolum sub hirco nigro.

III. — Noua Anglia. · Porto Rico I. hic copia arbor(um) Guaiaci.

VII 315½. Margarita I. hic unius plar(ium) thesaurus, in quar(um) matricibus glandia ostrea hu(n)t & nihil quotidiano. Noua Andaluzia.

II 323. Acadia Nouæ Franciæ. Assumcion Brasiliæ.

VIII. 330½. Amazonu(m) regio ⎫ Brasiliæ qu(e) regio e amœna & salubris. Mulieres & viri prorsus
Caribana Amer. ⎪ nudi incedunt. Captivos saginant, & eos ingenti tripudio mactatos
II 338. Brasiliæ med: ⎬ assant & vorant: hoes oes nimis barbari, edunt oes bestias, serpentes & cattos. Auguriis & ominibus ad insaniam dediti. Regio plana
IX. 345½ S. Jago de Siara. ⎭ & foecundissima, fert balsamum, ambram, tabacum, lignum Brasilianum,
I Parnambuco Bras. aalia nobis ignota & sacchari abundantia, & quo ingens lucrum.

II 353. ~~I. de C. Verde~~ al. Hesperides Ins.

III — Mare Atlanticum & Oceanus Aethiopicus.

X. 360. Teneriffa ut supra.

	♋ 10	20	♌	10	20	♍	10	20	≏ 10	20	♏	10	20	♐	10
XII	64.44	63.34	61.45	59.20	56.24	53.3	49.23	45.30							
XI. I															
X. II															
IX. III															
VIII. IIII															
VII. V	21.44	20.12	19. 0	16.45	14. 0	10.50	7.23½	3.44							
VI. VI	17. 7.	16.18	15. 0	13.14	11. 4	8.36	5.52	2.59							
V. VII	12.36	12. 1	11. 4	9.46	8. 11	6.21	4.21	2. 9							

Tabella Sciathericorum ad El: Poli 48°. 28'.

Horae & semihorae	Angulg Horarij in Horiz: ° '	Almucantarath: ♋	♈♎	♑	Azimuth: ♋	♈♎	♑
XII.	0 /	65. 3.	41.32	18. 6.			
*	5. 38	64.22	41. 6.	17.48	16. 6.	9.59	7. 4.
XI. I.	11. 20	62.23	39.50	16. 52	30.42	19.39	14.17.
*	17. 14	59.22	37.47	15. 21	43.32	25.56	21.18.
X. II.	23. 22	55.37	35. 2	13. 18	54.16	37.40	28. 4.
*	29. 52	51. 22	31.45	10.44	63.24	45.17	34.36.
IX. III.	36.49	46.46	27.59	7.44.	71.14	53.12	40.50.
*	44.17	41.59	23.51	4.20.	78. 6	60. 8	46.51
VIII. IIII.	52.22	37. 4	19.27	0.48.	84.14	66.37	52.33
*	61. 3	32. 7.	14 49.	—	89.51	72.46	—
VII. V.	70. 18	27. 10	10. 3.	—	95.36	78.39	—
*	80. 1	22.16	5. 12.	Hae	100.54	84.22	—
VI. VI.	—	17.29.	almucanth:		106. 6.	—	—
*	—	12.50.	correctae sunt per		111.16.	—	—
V. VII	—	8. 19.	Refractiones		116.33.	—	—
*	—	4. 3.	Tychonicas.		121.54.	—	—

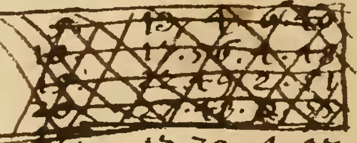
Hanc Tabulam supputaui p resoluōe Triangulorū Sphaericorū & qdm Almucantarath p Canonē Sinuū, reliqua v. p Logarithmicā drā; quia ea hisce modis compendiosig obtinentr.

Sequentis Tabulae Longdes ☉ desumptae sunt ex Ephemeridib Argoli. Declinaćs v. ex Tabl Tychonis Brahe p quenác ipsis pportis: longe sunt faciliq & cu minori confusiā ac celeriq supputari possi de novo p Logarithmica resoluōe tглor sphaer: rectang.

Tabula Longitudinū & Declinaćum ☉ ad sglos quinos Dies pro Aº 1690, post Bissextilē Secundo tanq medio, ad designaće Sciathericorū.

☉ Occasg. H. ' ''	~~Anno 1690.~~	Dies	Locg ☉ ° '	Declin: ° '	☉ Occasg H. ' ''
4. 4.52.	Ultima Dies Xbris Aº 1689.		♑ 10.37.	23. 6.	4.17. 8.
— 8. —	A. 1690. Januarij Dies	5.	15.44.	22. 35.	—19.24.
— 12.		10.	20.51.	21. 54.	—22.30.
— 16.4.	Januar:	15.	25.57.	21. 2.	—26. 8.
— 23. 4.		20. ♒	1. 3.	19. 59.	—30.14.
— 28.36.		25.	6. 8.	18. 43.	—35.56
— 38.16		31.	12.14.	17. 11.	—43.—
— 45.58		5.	17.18.	15. 43.	—49.28.
— 54. 6		10.	22.22.	14. 7.	—56.36.
5. 2.22.	Februar:	15.	27.25.	12. 25.	5. [illegible]
— 11. 4.		20. ♓	2.27.	10. 38.	—1[illegible]
— 19.48		25.	7.29.	8. 47.	—20.24.
— 25. 8.		28.	10.29.	7. 39.	—25.32.
— 33.56		5.	15.29.	5. 46.	—34.[illegible]
— 42.52		10.	20.29.	3. 47.	—42.20.
— 52.32		15.	25.27.	1. 49.	—52.32.
~~58.46~~	Martius.	20. ♈	0.25.	0. 10.	6. [illegible]
6. 0.45.		25.	5.22.	2. 8.	— [illegible]
— 9.38.		31.	11.16.	4. 28.	—2[illegible]
— 20.18.		5.	16.11.	6. 23.	—28.48.
— 29. 1.		10.	21. 5.	8. 15.	—37.1[illegible]
— 37.41		15.	25.58.	10. 4.	—45.20.
— 46.16.	Aprilis.	20. ♉	0.50.	11. 48.	—[illegible] 4.
— 54.34.		25	5.41.	13. 28.	7. [illegible]
7. 2.44		30.	10.32.	15. 2.	—[illegible]
— 10.36.		5.	15.21.	16. 30.	—[illegible]
— 18. 8.		10	20.10.	17. 51.	—19.[illegible]
— 25.16		15.	24.59.	19. 5.	—25.20.
— 31.58.	Mai:	20.	29.46.	20. 10.	—30.[illegible]
— 37.58.		25. ♊	4.34.	21. 7.	—[illegible]
— 43.24		31.	10.18.	22. 4.	—38.20.
		~~5.~~	~~15.21.~~	~~16.30.~~	
		~~10.~~	~~20.10.~~	~~17.51.~~	
		~~15.~~	~~24.59.~~	~~19.5.~~	
		~~20.~~	~~29.46.~~	~~20.10.~~	
		~~25.~~	~~4.34.~~	~~21.7.~~	
— 48.56		5.	15. 4.	22. 41.	—[illegible]
— 52.36		10.	19.50.	23. 8.	—4[illegible]
— 55.20	Junij:	15.	24.35.	23. 24.	—44.[illegible]
— 57. 0.		20.	29.21.	23. 31.	—[illegible].40.
— 57.42.		25. ♋	4. 6.	23. 28.	
— 57.24	Junij:	30.	8.52.	23. 14.	
— 55.58					

Dies mensium		Locg ☉	Declin:	☉ Occasg H. ' ''
Juli:	5. ♋	13.37.	22.49.	7.53.26
	10.	18.22.	22.16.	—50. 8.
	15.	23. 8.	21.32.	—45.48.
	20.	27.54.	20.39.	—40.44.
	25. ♌	2.40.	19.38.	—35.—
	31.	8.24.	18.14.	—27.20.
Aug:	5.	13.11.	16.55.	—20.20.
	10.	17.58.	15.30.	—13.—
	15.	22.46.	13.59.	~~7~~ 5.20.
	20.	27.35.	12.22.	6.57.20.
	25. ♍	2.35.	10.36.	—48.48.
	31.	8.13.	8.31.	—38.56.
Sept:	5.	13. 4.	6.40.	—30.20.
	10.	17.56.	4.48.	—21.44.
	15.	22.49.	2.51.	—12.52.
	20.	27.43.	0.55.	6. 4. 8.
	25. ♎	2.37.	1. 3.	5.55.16.
	30.	7.33.	3. 0.	—46.26.

Dies mensium		Locg ☉	Declin:	☉ Occasg H. ' ''
Octob:	5.	12.29.	4.57.	—37.32.
	10.	17.26.	6.52.	—30. 8.
	15.	22.25.	8.45.	—19.58
	20.	27.24.	10.35.	—11.14
	25. ♏	2.24	12.21	5. 2.44
	31.	8.25.	14.21	4.52.52
Nou:	5.	13.26.	15.55.	—44.52
	10.	18.29.	17.23.	—37.12
	15.	23.32.	18.44.	—29.56
	20.	28.36.	19.55.	—23.24
	25. ♐	3.40.	20.57.	—17.32
	30	8.45.	21.50.	—12.26
Dec:	5.	13.51.	22.32.	—8.16
	10.	18.57.	23. 4.	—5. 4
	15.	24. 3.	23.23.	—3. 8
	20.	29. 9.	23.31.	—2.18
	25. ♑	4.15.	23.27.	—2.44
	31.	10.23.	23. 6.	4. 4.52.

[illegible] crure breviori [illegible] crure longiore /.
intervallo stationum cognito, utraque distantia.

A.	B.	Coëf.	D.	E.
Pro hypothenusa.		Multipl.	Pro crure longiori	
0. 1.	Tan:	~~Hyp:~~	Tang:	0. 1
— 1.	3.	3438.	3.	— 1
— 3.	10.	1000.	10.	— 3.
— 7.	20.	500.	20.	— 7.
— 17.	50.	200.	50.	— 17.
— 34.	99.	100.	100.	— 34.
— 38.	111.	90.	111.	— 38.
— 43.	125.	80.	125.	— 43.
— 49.	143.	70.	143.	— 49.
— 57.	167.	60.	167.	— 57.
1. 9.	200.	50.	200.	1. 9.
1. 16.	222.	45.	222.	1. 16.
1. 26.	250.	40.	250.	1. 26.
1. 38.	286.	35.	286.	1. 38.
1. 55.	333.	30.	333.	1. 55.
2. 18.	400.	25.	400.	2. 17.
2. 52.	500.	20.	500.	2. 52.
3. 1.	527.	19.	526.	3. 1.
3. 11.	556.	18.	555.	3. 11.
3. 22.	589.	17.	588.	3. 22.
3. 35.	626.	16.	625.	3. 35.
3. 49.	668.	15.	667.	3. 49.
4. 6.	716.	14.	714.	4. 5.
4. 25.	772.	13.	769.	4. 24.
4. 47.	836.	12.	833.	4. 46.
5. 13.	913.	11.	909.	5. 12.
5. 44.	1005.	10.	1000.	5. 43.
6. 2.	[illegible]	9.5.	1052.	6. 0.
6. 23.	1118.	9.	1111.	6. 20.
6. 45.	1185.	8.5.	1176.	6. 42.
7. 11.	1260.	8.	1250.	7. 7.
7. 22.	1293.	7.8.	1282.	7. 18.
7. 34.	1327.	7.6.	1316.	7. 30.
7. 46.	1364.	7.4.	1351.	7. 42.
7. 59.	1403.	7.2.	1389.	7. 54.
8. 13.	1443.	7.	1429.	8. 8.
8. 27.	1487.	6.8.	1471.	8. 22
8. 43.	1533.	6.6.	1515.	8. 37.
8. 59.	1582.	6.4	1562.	8. 53.
9. 17.	1634.	6.2	1613.	9. 10.
9. 36.	1691.	6.	1667.	9. 28.
9. 56.	1750.	5.8.	1724.	9. 47.
10. 17.	1815.	5.6.	1786.	10. 8.
10. 40.	1885.	5.4.	1852.	10. 30.
11. 5.	1960.	5.2.	1923.	10. 53.
11. 32.	2041.	5.	2000.	11. 19.
11. 47.	2085.	4.9.	2041.	11. 32.
12. 1.	2130.	4.8	2083.	11. 46.
12. 17.	2177.	4.7.	2128.	12. 1.
12. 33.	2227.	4.6.	2174.	12. 16.
12. 50.	2279.	4.5	2222.	12. 32.
13. 8.	2334.	4.4	2273.	12. 48.
13. 27	2391.	4.3.	2325.	13. 5.
13. 46.	2451.	4.2	2381.	13. 24.
14. 7.	2517.	4.1	2439.	13. 42.
14. 29.	2582.	4.	2500.	14. 2.
14. 52.	2653.	3.9	2564.	14. 23.
15. 15.	2728.	3.8.	2632.	14. 45
15. 41.	2807.	3.7.	2703.	15. 8.
16. 8.	2892.	3.6.	2778.	15. 32.
16. 36.	2981	3.5	2857.	15. 57.
17. 6.	3077.	3.4.	2941.	16. 23.
17. 38.	3180.	3.3	3030.	16. 51.
18. 13	3290	3.2.	3125.	17. 21.
18. 49	3408.	3.1.	3226.	17. 53.
19. 28.	3535.	3.	3333.	18. 26.
20. 10.	3673.	2.9	3448.	19. 1.
20. 55.	3822.	2.8	3571.	19. 39.
21. 44.	3986.	2.7.	3704.	20. 19.
22. 37.	4166.	2.6	3846.	21. 2.
23. 35.	4365.	2.5	4000.	21. 48.
24. 38.	4585.	2.4	4167.	22. 37.
25. 46.	4827.	2.3	4348.	23. 30.
27. 2.	5103.	2.2	4545.	24. 26.
28. 26.	5415.	2.1	4762.	25. 28.
30. 0.	5773.	2.	5000.	26. 34.
31. 45.	6188.	1.9	5263	27. 45.
33. 45.	6682.	1.8	5555.	29. 3.
36. 2.	7274.	1.7	5882.	30. 28.
38. 41.	8007.	1.6	6250.	32. 0.
41. 49.	8946.	1.5	6667.	33. 41.
45. 35.	—	1.4	7143.	35. 32.
50. 17.	—	1.3	7692.	37. 34.
56. 26.	—	1.2	8333.	39. 48.
65. 23.	—	1.1.	9091.	42. 16.
90.	—	1.	10000.	45. 0.

Structura praecedentis Tabulae.
1o. Multiplex placitus ad 1.
Ita radius 10000. ad Tangentem.
haec Tangens inscribenda ad columnam cruris longioris, cui
adscribe eidem Tangenti correspondentes
gradus e Tab: Sinuum.
2o. ~~vel Multi~~ Eandem Tangentem
quae in Tabulis in columna Sinuum,
cui Sinui in eadem linea correspondens
gradus & Tangens est huic Tabulae
inserenda pro hypothenusa.
NB. Hypotenusam nos calculavimus [illegible]
corrigendo per pp. 47. 1. Eucl. ut extra
hic radium quadratur.

Praeparatio Instrumenti
Si hanc Tabulam Geometricam in Quadrante inscribere
velis, tunc in eo quaere gradus & minuta, quae hac prima
columna sunt inscripta, ibidemque scribe numerum multiplicem ex
columna 3a. loco correspondente pro hypothenusa. Quem
si pariter adscribas gradibus & minutis columnae 5ae.
habebis crus longius.
Si Tabulam vis designare in Norma, tunc loco
graduum 1ae & 5ae columnae assume eorum Tangentes,
in 2a. & 4a. columna, ad longitudinem Radii seu unius
cruris in 10000. divisi.

Usus.
ad mensurandam qualibet lineam distantiae
altitudinis, profunditatis, reclinationis &c.

Prima collimatio fiat e una statione versus punctum
distans per unum latus Instrumenti, circa quod latus tanquam axem
fiat circumgyratio alterius lateris priori normalis, donec habeas
locum aliquem pro 2a. statione aptum indicatum, sive in monte
sive valle &c.

Itaque respectu prioris collimationis normaliter intercipe
versus + mensuram, distantiam, quae pro maiori commoditate in denarijs
sit, v.g. 10. pedibus, passibus, perticis &c. quibusdam. Deinde e loco
2dae stationis respice 1am stationem per eandem ~~unam~~ dioptram 2di lateris
immobilem, & alteram mobilem dirige ad punctum distans
mensurandum, quae subito in Instrumento monstrabit quantum
distantia, quotuplicium maior sit intervallo stationum:
V.g. Dioptra mobilis indicat titulo Hypothenusae 4.1.
tunc gelandus punctum mensurandum ~~distare~~ à 2da statione
esse 4ter distantius quam sit intervallum stationum & insuper
$\frac{1}{10}$ parte. Vel si intervallum stationum sit 10 perticarum, erit
distantia à 2da. statione 41. perticarum, à 1a. statione vero tantum
40. perticarum quod eadem dioptra monstrabit sub titulo
cruris longioris

Per hanc & sequentem Tabulam
abbreviata est tota doctrina Tabularum Sinuum Tang. & Secantium
atque in pauculos numeros reducta &
simplici Instrumento inscripta.

Ubi est pro Hypothenusa ~~[illegible]~~ & angulo altitudinis
in hac crus longius, ut in sequenti fiunt
tabula, quod sub et crus breviusque
cathetus designatur, tunc sequenti Tabulae
incorporetur e hac adiacente Tabula
Multiplex pro hypothenusa, e qua
indicabitur subito, quota pars
hypothenusae sit crus brevius. V.g. si
sub 16. 8. monstratur pro crure breviori 3.6. tunc illa quoties pro
hypothenusa numeras 3.6, toties
pro crure breviori sumenda esse
unica 1. ratione quod talis hypothenusa
se habet ad crus brevius ut 36. ad 10.

+ altera statione

Ex data Hypsa & angulo adiacente inquirere Basin seu eius longitud.

Grad: °	′	Tang:	Basis
0.	16	46	100000
—	22	63	50000
—	49	142	10000
—	54	157	8000
1.	3	183	6000
	17	224	4000
	49	317	2000
2	34	448	1000
	42	471	900
	52	501	800
3.	4	536	700
	18	576	600
	37	632	500
4.	3	708	400
	40	816	300
5.	43	1001	200
8.	4	1417	100
	17	1456	95
	30	1494	90
	36	1512	88
	42	1530	86
	48	1548	84
	54	1566	82
9.	1	1587	80
	8	1607	78
	15	1628	76
	22	1649	74
	30	1673	72
	38	1697	70
	46	1721	68
	55	1748	66
10.	4	1775	64
	13	1802	62
	23	1832	60
	34	1865	58
	45	1898	56
	57	1935	54
11.	9	1971	52
	22	2010	50
	36	2053	48
	50	2095	46
12.	6	2144	44
	23	2195	42
	41	2250	40
	50	2278	39
13.	0	2309	38
	10	2339	37
	21	2371	36
	32	2407	35
	44	2444	34
	56	2481	33
14.	8	2519	32
	22	2561	31
	35	2603	30
	50	2648	29
15.	5	2696	28
	21	2746	27
	39	2801	26
	57	2858	25

Grad: °	′	Tang:	Basis.
16.	16	2918	24
	36	2981	23
	57	3048	22
17.	20	3121	21
	45	3201	20
18.	12	3288	19
	40	3378	18
19.	11	3479	17
	45	3590	16
20.	22	3712	15
21.	2	3845	14
	47	3996	13
22.	37	4166	12
23.	33	4358	11
24.	37	4582	10
	51	4631	9.8
25.	5	4681	9.6
	20	4734	9.4
	28	4763	9.3
	35	4788	9.2
	43	4816	9.1
	50	4843	9.0
	58	4870	8.9
26.	6	4899	8.8
	14	4933	8.7
	23	4960	8.6
	31	4989	8.5
	40	5022	8.4
	48	5051	8.3
	57	5086	8.2
27.	6	5119	8.1
	16	5154	8.0
	25	5187	7.9
	35	5224	7.8
	44	5257	7.7
	54	5295	7.6
28.	4	5332	7.5
	14	5369	7.4
	25	5411	7.3
	35	5448	7.2
	46	5490	7.1
	57	5532	7.0
29.	8	5573	6.9
	20	5619	6.8
	31	5662	6.7
	43	5708	6.6
	55	5756	6.5
30.	8	5805	6.4
	20	5853	6.3
	33	5902	6.2
	46	5955	6.1
31.	0	6009	6.0
	14	6064	5.9
	28	6120	5.8
	42	6176	5.7
	57	6236	5.6
32.	12	6297	5.5
	27	6358	5.4
	43	6424	5.3

Grad: °	′	Tang:	Basis.
33.	0	6494	5.2
	16	6562	5.1
	33	6633	5.0
	51	6707	4.9
34.	9	6783	4.8
	27	6862	4.7
	46	6942	4.6
35.	6	7028	4.5
	26	7115	4.4
	46	7203	4.3
36.	7	7296	4.2
	30	7399	4.1
	52	7499	4.0
37.	15	7606	3.9
	39	7715	3.8
38.	4	7832	3.7
	30	7954	3.6
	56	8080	3.5
39.	24	8214	3.4
	52	8351	3.3
40.	22	8501	3.2
	53	8656	3.1
41.	25	8821	3.0
	58	8994	2.9
42.	32	9174	2.8
43.	8	9369	2.7
	46	9578	2.6
44.	25	9798	2.5

Conjunctio huius Tabellae.

Vt unius Basis cubitus ad Hypsam .1. numero basi unitate maior. Ita rad. 100000. ad Secantem quidam. Huius Secantis gradus & Tangentem transfer e Tabulis Sinuum in hanc Tabellam.

Structura

Praecedenti Geometria divisione medium Quadrantis aut Normae distinguisti, residua semisse ornabis hac Tabella transferendo solos numeros Basium ad locum gradus annexi & Quadrante, aut ad locum Tangentis & Normae.

Usus.

Ex Hypothenusa data inquire Basim

Usus eius est in fodinis metallicis, cuniculis, orthographicis directionibus &c:

Postquam Suspendisti acclivitatem montis l. Hypsae quae huius instrumenti subito in eo monstratur a perpendiculo numerus Basium. V.g. 25. tunc in gradu mensuratur Hypsa ea lege ut quoties conficiuntur 25. cubita (: id intellige de pedibus & aliis mensuris) toties proxime sequens cubita, quae 26.ta dicitur, omittatur pro basi, tanquam excessus hypsae. Ratio est, quia Hypsa huius altitudinis seu anguli est 26.ta parte maior quam Basis substrata.

NB. Post gradum 24.° 37.′ sunt pro Basi inserti duo numeri puncto discreti, quorum posterior est fractio decadica. V.g. 24.° 51.′ habet Basi 9.8. per quod intellige $9\frac{8}{10}$ ut sic sit: quoties mensurantur 9.8. v.g. 9. perticae & 8 pedes decimae sequens integra cubita sit omittenda pro Basi, ratio est quia talis Basis est ad suam Hypsam ut 9.8. ad 10.8. seu 98. ad 108. Idem intellige de sequentibus.

Obliquangula etiam facile per hanc methodum mensurantur per resolutionem in duo rectangula. sic 1.° in prima statione dirige instrumentum ad punctum distans & dioptra altera ad 2.dam stationem. & subito per hanc tabulam monstrabitur numerus Basium. 2.° Mensura intervallum stationum tanquam hypsam & elicies inde suam basim iuxta hanc Tabulam. 3.° in 2.da statione collima ad punctum distans & primam stationem, ab hoc angulo aufer complementum anguli primae stationis, residuum est angulus alterius rectanguli; qui e priori Tabula designatur sub titulo Hypsae designat. quoties distantia 2.dae stationis a puncto distante continetur in Basi secundo 2.di rectanguli.

Si pro maiori commoditate instrumento inseratur acus magnetica circellis & axibus librata, tunc non erit necessaria substractio, d. absque ea instrumento in utraque statione parallele collocato uno latere quo obliquangulum reducitur in 2. rectangula.

Data Hypsa & Basi reliquus Cathetus seu perpendicularis angulus Basi oppositus designatur in priori Tabula, quoties ~~Basis~~ Cathetus maior sit ipsa Basi. vel potius vide Fig. faciei huius folii anterioris

Hor	Almucan: ° '	Azimut
12	54. 0.	
•	53. 28.	14. 8.
1.	51. 54.	25. 8.
•	49. 27.	35. 44.
2.	46. 15″.	45. 26.
•	42. 29″.	54. 8.
3.	38. 18.	61. 54.
•	33. 48.	68. 58.
4.	29. 4″.	75. 31.
•	24. 13.	81. 36.
5.	19. 16″.	87. 24.
•	14. 19.	93. 0.
6.	9. 22.	98. 31.
•	4. 30.	104. 0.
7.	0. 15.	70. 26.
•	4. 51.	64. 44.
8.	9. 13.	58. 50.
•	13. 19″.	52. 40.
9.	17. 6.	46. 10.
•	20. 28.	39. 20.
10.	23. 22.	32. 6.
•	25. 44.	24. 27.
11.	27. 28.	16. 32.
•	28. 32.	8. 25.
12.	28. 54.	—

Ad Elevationem Poli 48. grad: 28. minut.: Pro parallelo arcus diurni 14. Hor. (12–6 h); Pro paral: Arc: Diur: 10. Hor. (7–12 h)

Sciathericon Azimuthicum novum meae inventionis.

1. Fiant duo circuli concentrici, amplior pro Solstitijs, interior vero pro aequatio; intervallum eorum sit ad libitum.

2. Ducatur recta Diameter per utrumque, quarum Meridiana una extremitate indicans Horam 12 Meridiei, altera mediae noctis.

3. Ex Columna V–L transfer Azimutha singula ad interiorem circellum e puncto tam mediae noctis quam meridiei utrinque, quia nox est aequalis diei, sic totus circellus divisus erit in sua Azimuth aequalia tam diurna quam nocturna.

4. In ampliorem seu exteriorem circulum vero transfer singula Azimuth 69 a puncto meridiei utrinque, imprimendo puncta: Azimutha vero 70 colloca e puncto opposito mediae noctis utrinque: sic et iste circulus continebit tam 69 quam 70 ... valde commode & decore cuius ratio est quod Azimuth diurna 69: si aequalia Azimuth nocturnis 70. Et Azimuth nocturna 70 aequalia ~~nocturnis~~ diurnis 70.

5. Intervallum circuli extimi ab interiori est Tangens declinationis maximae 23½ gr: iuxta quam debebit declinatio arcus diurni 14. Hor: & ducatur alius concentricus prioribus duobus (cum illo etiam alijs arcum diurnorum circulis.)

6. Ad medio dictum 14. Horarum (qui est 10. Hor.) circulum ex hac annexa Tabella transfer singula Azimuth a puncto meridiei imprimendo utrinque puncta Horaria; A puncto mediae noctis colloca Azimutha e hac eadem Tabl: sub titulo pro paral: arc: diur: 10. H: cuius ratio eadem est ac superius numero 4.

7. Habebis itaque pro singulis Horis, tribus punctis, uno scilicet in circulo aequalis Numero 3, altero in Solstitiali Numero 4, tertio in 14. Horarum Numero 6. facile erit arcum circularem tria illa Horaria puncta connectentem ducere per prop. 25. lib. 3. Eucl: Quod autem circularis, non vero Ellipseos, hyperbolae, portio sit ducta, probavi per Horam III tam maxime curvilineam, cuius Azimuth in arcu diurno 13 Horarum est 57.22 in circulo vero arcus diurni 15 Hor: est 66. 42. quae duo puncta suis circulis modo dicto impressa accedunt prioribus tribus, sunt omnia haec 5. puncta in eadem circulari (non vero Elliptica) portioni exacte situata, unde quicquid est de alijs minus curvilineis Horis, quid sit sine Hora 3, et minus dubitandum.

8. Horas Italicas & Babylonicas valde formose inscribere poteris, ducendo per intersectiones circulorum quotidianorum cum arcubus Horarijs, ~~[illegible]~~ diversas Ellipsium portiones, quae libera manu facile & sat accurate per dictas intersectiones duci possunt, neque egent ulteriori explicatione.

9. Horas planetarum inaequales cum suis arcubus inscribes, aestimando quot partes Horarum Astronomicarum correspondeant uni Horae planetariae maiori vel minori, idque in qualibet quotidiana diurna.

10. In alio loco gratia hoc sciathericum, fiant 4. anni quadrantes iuxta Declinationes singulorum quinorum dierum Mensium e Tabula fol: ita tamen ut maxima Declinatio congruat intervallo extimi & intimi circuli azimuthorum.

11. ~~Usq.~~ Fiat semicirculus meridianus transiens verticaliter per Horam 12 Meridiei & mediae noctis.

12. Acus magnete lineata centro azimuthici innatans habeat nodulum trusatilem, qui ergo collocetur ad datum Diem Mensis ope Scalae annuae Numero 10.

13. Usus Semicirculum Numero 11. dirige ad Azimuth ☉, tum subito nodulus acus magneticae monstrabit Horam presentem Astronomicam, Italicam, Babylonicam, Judaicam: In aestate quidem inter ampliores, in hyeme vero inter constrictiores oppositas.

14. Usus Nocturnus. Si nocte ~~diurnus~~ aliud aliquid fabrile aut aliunde constet tibi Hora noctis, & tu velis residua huius Azimuthico inscripta vg. Horam planetariam, aut Italicam etc. scire, tum gyra azimuthicum ut nodulus singulae magneticae eandem noctis Horam monstret, quo facto sunt monstrabit scilicet quae desiderata. Regimen Planetarum eruitur e intima mobili rotula per modum mei Pancycli:

Sciathericon de Almucantarath Annulare reddere Universale

toti Germaniae, Galliae, Poloniae, Hungariae, parti Tartariae, Novae Franciae pro V–L Terrae Magallanicae pro ad El: P: 3° grad: maiorem vel minorem, quod sit longius prodiret quo Sciathericum est constructum.

Hor.	♋ ♑ 1. ° '	♋ ♑ 2. ° '	V–L 1. ° '	V–L 2. ° '	1. ° '	2. ° '
1.	— 9.	— 17.	— 3	— 7.	— 2	— 4
2	— 25.	— 49	— 12	— 24	— 7.	— 14
3	— 41.	1. 21	— 20.	— 44	— 15.	— 30
4.	— 54.	1. 47.	— 46.	1. 22		
5	— 66.	2. 12	— 49	1. 37		
6	— 77.	2. 33				
7.	— 88.	2. 55				

Primo fac annulare more solito ad qualemcumque Elevationem Ego hic ad Pol. 48. 28. cum foraminulis immobilibus.

Deinde minuta & gradus, si quae sint, huius Tabellae transfer e singulis Horis utrinque, ad sua signa cardinalia vg. Pro Hora 10 & 2. Intercipio circino 25. quae transfero ex Hora 2. 69: sursum versus 12 imprimendo punctum, ibidemque adscribendo Polum uno gradu altiorem qualem imaginarie hic loci; item deorsum et imprimendo punctum & adscribendo Polum uno gradu depressiorem qua sit imaginarie. Porro e Tabella intercipio circino 49. et transfero ex dicta Hora 2. 69 sursum & deorsum, ibi adscribo Polum duobus gradibus altiorem, hic depressiorem. Idem sentiendum de reliquis partibus, in quibus puncta pari ratione translata per lineolas connectuntur tali Poli Horarias.

Usq huius Sciatherici Annularis. radius cadens libere in data diei mensis linea monstrat Horam primariam scilicet & tali altitudine poli pro quâ primario confectum & clarioribus lineis expressum.

Usus Unitus pro alijs Polis. Cognoscere altitudinem Poli ignoratam. In Meridie vel quando Solem intra ~~hora~~ unum quadrantem Horae non altius ascendere comperis, suspende hunc annulum, Tum permitte ut radius cadat ad datam Mensis Diei in sua linea, qui in loco radius Horam quam 12. sit ferire debet, quod ut fiat cochleola e qua pendet annulus, ita verte, donec id assequaris, id est donec radius Solis meridiani sit monstret Diem mensis & Horam 12. tunc nempe subito perpendiculum (quo sustinetur cochlea & annulus) monstrat Polum huius loci quaesitum, qui est deinceps in suis lineis Horarijs e usurpandus, ut exacte monstret Horas.

Qui usus sane omnium est commodissimus & facillimus, quod non est obnoxius perpendiculo aut magnetis fregi... dacib, quibus reliqua omnia portabilia Sciatherica. Potest nempe horologium itinerarium fabrile portabile (Schlaguhr) huic Sciatherio annulo per capsula quam commodissime includi, & tempore opportuno dirigi.

Horariae Altitudines ☉ii pro El. Pol. 48° 28' ad singulos denos Zodiaci gradus.

Febr: | Mart: | April | Mai: | Iun. — Iuni: | Iul: | Augu: | Sept: | Octob | Nou: | December — Ianuar | Decem:

				XII	XI I	X. II.	IX. III.	VIII. IIII.	VII. V.	VI. VI.	V. VII.
	21.	♋		65. 3	62.23	55.37	46.46	37. 4.	27.12	17.35	8.30
10.	31.		10	64.41	62. 1	55.19	46.30	36.48	26.55	17.13	8. 3
31.	12.		20	63.34	60.59	54.24	45.40	36. 1	26. 8	16.25	6.59
20.	22.	♌		61.45	59.17	52.54	44.19	34.45	24.52	15. 7	5.51
10.	2.		10	59.20	57. 0	50.52	42.28	33. 1	23. 9	13.22	4. 1
29	12.		20	56.24	54.12	48.20	40.11	30.51	21. 2	11.13	1.53
19.	22.	♍		53. 3	50.59	45.24	37.30	28.21	18.37	8.47	—
9.	2.		10	49.23	47.27	42. 9	34.32	25.32	15.54	6. 6	
30.	12.		20	45.30	43.42	38.40	31.19	22.33	13. 1	3.16	
20.	22.	♎		41.32	39.50	35. 3	28. 1	19.32	10.13	0. 0	
10.	2		10	37.33	35.58	31.25	24.37	16.18	7. 4		
28	13.		20	33.47	32.11	27.51	21.18	13.13	4. 8		
18.	23	♏		30. 2	28.36	24.28	18.10	10.16	1.30		
8.	2.		10	26.42	25.19	21.21	15.13	7.35			
29	12.		20	23.47	22.26	18.58	12.42	5.13			
19	21	♐		21.23	20. 4	16.23	10.36	3.17			
9	1		10	19.35	18.20	14.42	9. 0	1.54			
31	11		20	18.29	17.14	13.39	8. 5	1. 6			
		~~♑~~		~~18.12~~	~~16.59~~	~~13.18~~	~~7.44~~	~~0.48~~			
	21.	♑		18. 6	16.52	13.18	7.44	0.48			

Correcta per refractiones Tychonis.

Ex Ephemeridibus Argoli supputatis ad ~~Meridiem~~ Horizonte Romanum Eclipses conspicuae futurae.

A° 1677. Maij 16. ☽ H. ′ ″ Init. 14. 54. 57. med. 16. 25. 10. finis. 17. 55. 23. obscurantur partes 8¼ sui Disci	1678. ☽ totalis c. mora. Die 29. Octobris. ″ Initium . . . 7. 23. 18. Init. total. 8. 24. 39. Medium 9. 17. 20. finis tot. obsc: 10. 10. 1. finis . . . 11. 11. 22	1679. ☽ 25. Apr: H. ′ ″ Princ: 8. 7. 12 med. 9. 28. 33. finis. 10. 49. 54. Digiti Eclipt. 5. 47	1681. ☽ 28. Aug. H. ′ ″ . . . 13. 40. 9. . . . 15. 22. 11. . . . 17. 4. 13. Dig. Ecl: 10. 35.
A° 1682. ☽ total. 21. febr. Princ. 10. 33. 20. princ. tot. 11. 36. 50. medium. 12. 28. 16. fin. tot. 13. 19. 42. Finis. 14. 23. 12. Dig. Eclipt. ~~19.48~~ 19. 48	1682. ☽ Tot. 17. Aug. Princ. 16. 51. 37. princ. tot. obsc: 18. 5. 30. Solis eius principium nobis conspicuum ~~et~~ manet. Dig. Eclipt. 18. 50.	1683. ☉ nobis inconspicue maxima tamen afficietur deliquio, cuius partes 10½ obscurabuntur. Cuius hoc A° celebres ♄ et ♃ in ☌ sub trigono Igneo, antiquorum quasi magnae mutaciones & generales constitutiones contingent de de facili Onerosi mutaces.	1684. ☽. 26. Iun: princ. 14. 29. 9. med. 15. 17. 36. fin. 16. 6. 3. Dig. Ecl. 1. 36. Ille ☉ est infra
A° 1684. ☉ Totalis maxima 4. minut. D. 12. Julij. ″ H. princ. 4. 14. 35. med . . . 5. 15. 22. finis . . . 6. 26. 59. dig. Ecl: 12 & totus quasi ☉ obscurabitur minut.	1684. ☽ 21. Dec: H. ′ ″ princ. 9. 36. 38 med. 11. 18. 2. finis. 12. 59. 26. Dig. Ecl: 9. 45.	1685. ☽ Tot. 10. Dec: Princ. 9. 21. 24. prin: tot. 10. 27. 15. med. 11. 26. 2. fin. tot. 12. 24. 49. finis 13. 30. 40. Digit. Eclipt. 21. 45.	1686. ☽. 29. Nou: prin. 10. 52. 45. med. 12. 22. 0. fin. 13. 51. 15. Dig. Ecl. 7. 35.

Aº 1685. ☽ 15. April.	1689. ☽ Tot. 4. Apr: (magna)	1689. ☽ tot. 28. Sept.	1690. ☽ 18. Sept.
Princ. 5. 25. 35.	prin. 5. 36. 37.	13. 48. 29.	Princ: 9. 52. 46.
med. 7. 4. 15.	prin. tot. 6. 42. 47.	14. 53. 0.	med. 11. 14. 20.
finis. 8. 42. 52.	med. 7. 41. 30.	15. 45. 52.	finis. 12. 35. 54.
Dig. Eclipt. 6. 49.	fin. tot. 8. 40. 13.	16. 38. 44.	Dig. Ecl. 5. 53.
	finis. 9. 46. 23.	17. 43. 15.	
	Dig. obsc: 21. 19. Tot.	Dig. Ecl. 20. 39.	

1692. ☽ tot. 27. Jul.	1693. ☽ 21. Febr.	1694. ☉ 22. Jun.	1696. ☽ 16. Mai.	1696. ☽ 8. Nov.
prin. 14. 19. 9.	15. 27. 58.	princ. 3. 20. 34.	P. 10. 45. 40.	15. 25. 34.
prin. tot. 15. 52. 45.	16. 31. 51.	med. 4. 22. 14.	T. 11. 47. 46.	16. 35. 45.
med. 16. 9. 20.	17. 24. 30.	fin. 5. 12. 56.	M. 12. 45. 0.	17. 30. 0.
fin. tot. 16. 25. 55.	18. 17. 19.	Dig. Ecl. 6. 22.	T. 13. 41. 4.	18. 24. 17.
finis. 17. 59. 31.	19. 21. 4.		F. 14. 44. 20.	19. 30. 26.
Dig. Ecl. 12. 28.	Dig. 19. 32.		Dig. Ecl. 21. 48.	Dig. 21. 45.

1697. ☽ 29. Oct:	1698. ☉ duae magnae nobis [illegible] inconspicuae fiunt,	1699. ☽ 15. Mart.	1699. ☉ magna 2. 23. Sept.	Aº 1700. nulla nobis erit conspicua. Ulterius [illegible] Ephemerides [illegible].
princ. 7. 15. 36	Una 10. Apr. 9. H. 13	P. 6. 37. 20.	P. 21. 42. 5.	
med. 8. 43. 52	altera 3. Oct. 15. H. 29	M. 8. 13. 40.	M. 22. 37. 56.	
fin. 10. 12. 8		F. 9. 50. 0.	F. 23. 32. 03.	
Dig. Ecl. 8. 54.		Dig. Ecl. 9. 7.	Dig. Ecl. ☉. 9. 58.	

Aº 1682. ♄ et ♃ ingrediuntur ♌ et se disponunt ad futuram Synodum, quae celebrabitur Aº 1683. 2. 29. Jan: paulo post magnum ☉ deliquium nobis [illegible] inconspicuum digit. 10½. q. fit ☽. 27. Jan. H. 4. 10.

Sistema ad instans totalis ☉ Eclipsis Aº 1684. July 2. H. 12. 3. 26. P. M. ☌ vera et mira.

Eclipsis ☉ magna nobis inconspicua. 1683. Januar. 2. H. 27. 4. 10. P. M. ☌ vera.

hec nobis non est conspicua, quia mistis ☌ subsequitur vera, erit namque eius [illegible] H. 5. 21. P. M.

Novilunicorum [illegible]

Aº 1677.	primum N.L. contigit 3. Jan.	H. 7.	15.
1678. Jan:	22.	6.	21.
1679.	12.	1.	17.
1680.	1.	11.	26.
81	19.	8.	52.
2	8.	9.	26.
3	27.	4.	10.
4	16.	6.	34.
5	4.	15.	32.
6	23.	12.	59.
7	13.	8.	55.
8	2.	23.	30.
9	20.	23.	10.
1690	10.	4.	2
1	28.	23.	8.
2	17.	22.	52
3	6.	2.	35.
4	25.	2.	14
5	14.	16.	5
6	4.	7.	11.
7	22.	9.	59
8	11.	21.	48.
9	30.	16.	58.
1700	19.	17.	26.

Christoph: Clavius c. 4. in Sphaeram ait: Aº 1560. Conimbricae in Lusitania observavi circa meridiem Eclipsin ☉ totalem, in qua tenebrae erant quodammodo maiores quam nocturnae. Neque enim ubi pedes ~~poteras~~ poneres, videre poteras; clarissimae stellae in coelo apparebant, [illegible] mirabile [illegible] aves e' aere in terram prae horrore tantarum tenebrarum decidebant. Refert quoque Emanuel Vega Lusitanus, in dicta Eclipsi feminas [illegible] compita [illegible] concurrisse [illegible] die [illegible] lacrymis et eiulatu miserabili lamentabantur.

In totali Solis Eclipsi Umbrae Diametrum in terra ultra 350. milliaria Ital. (C. 87. germ. [illegible]) non extendi [illegible] Scheiner: [illegible]

ad 15°. infra Horizont.

Ortus Solis / Occasus Solis H. ′	Declinatio	Zodiacus		Auror. H. ′	Crepus. H. ′	Mensis	Decemb:
	23.31.	♑ 0.	♑ 0.	VI.15.	V.45.	21.	21.
7.58. 7.49.	22.26.	♑ 16.29.	♐ 13.1.	10.	50.	Januarius 6	4
+.16. 7.44.	21.20.	24.15.	5.45.	5.	55.	14	27.
7.38.	20.5.	♒ 1.37	♏ 29.23.	VI.0.	VI.0.	20	Novemb: 21.
7.32.	19.7.	4.50.	♏ 25.10.	55.	5.	24	17.
7.25.	18.0.	9.15	20.45.	50.	10.	28	12.
7.18	16.52.	13.19	16.41.	45.	15.	Februar: 1.	8.
	15.45.	17.8	12.52.	40.	20.	5.	4.
7.10.	14.37.	20.45.	9.15.	35.	25.	8	1
7.2.	13.29	24.15	5.45.	30.	30.	12	28.
	12.21.	27.34	2.26.	25.	35.	15	25.
6.53.	11.14.	♓ 0.46½	♎ 29.13½	20.	40.	18	22
6.45.	10.7.	3.53	26.7.	15.	45.	21	19.
	9.0.	6.55.	23.5.	10.	50.	24	16.
6.36.	7.53.	9.55.	20.5.	5.	55.	27	13.
	6.47.	♓ 12.47.	17.13.	V.0.	VII.0.	Martius 2.	October: 10.
6.27.	5.42.	15.55	14.5.	55.	5.	5.	7.
	4.36.	18.24.	11.36.	50.	10.	8.	4
6.18	3.31.	21.9	8.51.	45.	15.	11.	1.
6.9	2.28.	23.47	♎ 6.13.	40.	20.	13.	29.
	1.25.	26.27	3.33.	35.	25.	16.	26.
	0.24.	29.0.	1.0.	30.	30.	19.	23.
6.0	0.38	♈ 1.35.	28.25.	25.	35.	21.	21.
	1.37.	4.4.	25.56.	20.	40	24	18.
6.9.	2.37.	6.34.	23.26.	15.	45	26.	16.
	3.35.	9.1.	20.59.	10.	50	29.	13.
6.18.	4.31.	11.23.	18.37	5.	55	31	September: 11.
	5.27.	13.46.	16.14	IIII.0.	VIII.0.	Aprilis 2	8.
6.27.	6.22	16.8.	13.52.	55.	5.	5.	6.
	7.15.	18.28.	11.32.	50.	10	7.	3.
6.36.	8.8.	20.46.	9.14	45.	15.	10	1.
	8.59.	23.2.	6.58.	40.	20	12	30.
6.45.	9.49.	25.18	4.42	35.	25.	14	27.
	10.37.	27.30	♍ 2.30.	30.	30.	16.	25.
6.53.	11.24.	29.42	0.18	25.	35.	19.	23.
	12.8	♉ 1.47.	28.13.	20.	40.	21.	21.
	12.55	4.4.	25.56.	15.	45.	23.	18.
7.2.	13.38.	6.14	23.46.	10.	50.	26.	16.
	14.20	8.21	21.39	5.	55.	28.	14
7.10.	15.2.	10.33	19.27	III.0.	IX.0.	30.	Augustus: 12.
	15.41.	12.39.	17.21	55.	5.	Maius 2.	9.
	16.19.	14.45.	15.15.	50.	10.	4.	7.
7.18.	16.56.	16.54	13.6.	45.	15.	7.	5.
	17.32.	19.2.	10.58.	40.	20	9.	3.
7.25.	18.6.	21.8.	8.52	35.	25.	11.	1
	18.40.	23.20	6.40.	30.	30	13.	29.
7.32.	19.11.	25.28	4.32	25.	35.	16.	Julius: 27.
	19.43.	27.43½	♌ 2.16½	20.	40	18	25.
	20.12.	29.56.	0.4.	15.	45.	20	22
7.38.							

V P A Aequinoct. E D Horizon S B C O Q N

Diluculi Supputatio.
Observavi Die. 23. Junij A° 1703
Diluculum matutinum H. 3. 20. p: m. [illegible]
exinde quibus depressio ☉ infra Horiz. [illegible]
Rc. 5°. 30. [illegible] fol. 105.
Ut Rad: . . . 10.000000
ad CoTang. El. Pol. 48.10 .. 9.951890
ita CoSin. Dist. ☉ à meri 9.808067
diano 3. H. 20 1/, 50 gr. | 19.759963
ad Tang. Ang. jmi ∠ 29.55.
136.23.31. 113.31
213.90 — ab hoc subtrahe arcq 2dq. 83.36
20 113.31.
vel CoSin. ang. jmi 29°. 55. | 9.937894
ad CoSin. ang. 2di: 83.36. | 9.047153
ita Sin. El. Pol. . 48.10 | 9.872207
18.919361
9.937894
ad Sinum quaes. 5°. 30′ — 8.981466
Vel [illegible] 5°. 29. 55.
Diluculum [illegible] Anni [illegible]
[illegible] depressione 5°. 30. juxta [illegible]
[illegible] Crepusc. 147. scil:
ZP. 41.50 co: arith 0.1758962 } [illegible]
SP. 66.29 Co. Ar. 0.0370572
SZ. 95.30 9.9378220
S. 203.49 ½ ...363
fs. 101.54½ 9.7630671
diff. {60.4½ ½ ...889
diff. 35.25½ 19.9145676
9.9572838
Sing. 15 grad.
130. gr. /. 8 H. 40
3. 20
W supra [illegible]
[illegible], in Australibus [illegible]
[illegible] de inferiori hemisphaerio,
QN. 41.50 } Caetera ut supra.
CQ. 66.29.
CN. 54.30

7.38	0 /					IX. /				
	20.35.	II	1.47.	28.13	10	50.	Maius	22.	Julius	20
7.44.	21. 8.		4.38.	25.22.	15.	55		25.		17.
	21.34.		7.9.	22.51.	II. 0.	X. 0.		28.		15.
7.49.	21.59.		9.45.	20.15.	55.	5.		30.		12.
	22.22.		12.33.	17.27.	50	10.	Junius	2.		9.
7.58.	22.45		15.49.	14.11.	45.	15.		6		6
	23.15		21.36.	♋ 8.24.	40	20.		12.	Junii	29
	23.31		30.0.	♋ 0.	34	26.		21.		21.

P. Polus
C. Sol.
Z.V. Vertex
N. Nadir.

Tabulam Crepusculorum Supputare.

Crepuscula 18. gradibus infra Horizonta existente Sole, ob adhuc nimias tenebras inceptum est plurimis aliisque negotiis finis, quare pro mei usu elegi 15°. Si itaque in rotis et aliis rotabili Horologio, cuius unus index annuum circumferat motum, inserere Auroræ talis initium, & lucis crepusculi tributa quinis Horarijs minutis indicatum, tum pro maxima declinatione 23°.31. elice crepusculum ad utrumque solstitium, ut hos crepusculorum anni totius acquiras, & inter eos reliqua intermedia crepuscula per incrementum singulorum 5. horariorum disponere valeas, sic exquirendo ut supra p. 6. fol. 104.

Ex Declinatione Crepusculum.

1. Distantia ☉V. 105° in signis borealis
ON. 75° in … Australibus
Item VP. l. NP. (41°.32)
& ☉P. 66°.29. adde simul.
2. Ab aggregati semisse aufer PN. & ☉P.
differentias serva.
3. Adde sub Co:ar: Log: Sinum PN & ☉P.
ad Sinus differentiarum.
4. Producti semissis est Log. Sinus anguli, qui duplatus, & in Horas conversus, in signis Borealis est Distantia puncti crepusculi à meridie s. VP☉, in Australibus v. distantia auroræ à media nocte s. NP☉.

Ex dato Crepusculo reperire Declinationem, & inde signum & Diem mensis.
1°. Ut rad: ad Co:Sin: NP☉.
ita Tan: PN. (41°.32.) ad Tan: bd. dicta.
2°. Vel Co:Sin PN. (41°.32.) ad Co:Sin: N☉. (105.)
ita Co:Sin: bd dicta ad Sin: de.
3. Huius de & bd differentia (vel aggregatum quando NP☉ evadit 90. maius) est Declinatio quæsita, ex qua facile gradum Ecliptica elicies dicendo:
4. Ut rad: ad Co:Sec: max. decl: (23°.31.)
ita Sin: decl: reperta, ad Sin: distantia ☉ à puncto æquinoctij proximo.
Hac pragmatica tota hanc Tabulam confeci.

Fiatque in Horologio rotabili Index qui annuum s. 365. D. per suam orbitam deferatur, in orbitam v. crepuscula sic distribues, primo eam divide in 73 partes æquales occultas seu cavas, unam earum in chartam transfer & in 5. æqualia distribue, sic quilibet illarum 5. Dies, hæc v. singulos intermedios Anni dies dabit, illos facile sine confusione sumes in Orbita, hos facile ex charta transferes, quorum beneficio ad initium cuiuslibet diei mensis in Tabula specificata imprimes punctum validum, & correspondentibus talis diei crepusculis & eorum minutis; quibus per … si tamen hic expressa quinaria d. & singula minuta debite coordinare valebis.

Motum D per 12. Signa exhibere.

Quia diebus 354. s. uno fere anno D peragrat Zodiacum 13ies. hinc tum semel circumdecurrit $27\frac{1}{4}$ D. fere. Unde ut fractio tollatur, rota 109. dentium conficiatur, quorum unus dens promoveatur singulis 6. Horis quo fiet ut singulis Dieb 4. dentes transeant, tota v. rota suam periodum absolvat $27\frac{1}{4}$ Dieb.

Cognita longue cruris breuioris [illegible]
Cruris breu: & Hyp… & Hypsa

Basis. Tang.

1:: 100000.99073.
5:: 50000.98728.
1:: 10000.97189.
8: 8000.96907.
6: 6000.96400.
4: 4000.95618.
2: 2000.93852.
1: 1000.91419.
9: 900.90993.
8: 800.90463.
700.89830.
600.89097.
500.88110.
400.86776.
300.84906.
200.81800.
100 75173.
95.74583.
90.73996.
88.73726.
86.73457.
84.73189.
82.72921.
80.72610.
78.72299.
76.71990.
74.71681.
72.71329.
70.70979.
68.70629.
66.70238.
64.69847.
62.69459.
60.69028.
58.68557.
56.68088.
54.67578.
52.67071.
50.66524.
48.65938.
46.65355.
44.64693.
42.63994.
40.63258.
39.62891.
38.62487.
37.62083.
36.61641.
35.61200.
34.60721.
33.60245.

Basis. Tang.

32.59750.
31.59218.
30.58689.
29.58124.
28.57541.
27.56693.
26.56232.
25.55545.
24.54824.
23.54070.
22.53283.
21.52427.
20.51503.
19.50514.
18.49495.
17.48378.
16.47163.
15.45854.
14.44488.
13.42894.
12.41183.
11.39290.
10.37157.
9.8.36694.
6.36232.
4.35740.
3.35477.
2.35248.
1.34987.
9–34741.
9.34498.
8.34238.
7.33961.
6.33686.
5.33427.
4.33136.
3.32878.
2.32572.
1.32283.
8–31978.
9.31690.
8.31370.
7.31083.
6.30764.
5.30446.
4.30128.
3.29780.
2.29463.
1.29116.
7–28769.
6.9.28423.
8 28046.

Bas. Tang.

6.7.27701.
6.27326.
5.26935.
4.26546.
3.26156.
2.25769.
1.25350.
6–24933.
9.24501.
8.24069.
7.23639.
6.23179.
5.22719.
4.22261.
3.21773.
2.21256.
1.20754.
5–20239.
9.19710.
8.19166.
7.18609.
6.18053.
5.17453.
4.16854.
3.16256.
2.15630.
1.14945.
4–14291.
9.13609.
8.12899.
7.12160.
6.11394.
5.10614.
4 9805.
3. 8983.
2 8104.
1. 7197.
3. 6262.
9.5299.
8.4308.
7.3259.
6.2153.
2.5.1018.

~~Hypus~~ Nguis: ~~Cruris Longioris~~
Tang. ~~Angl.~~ Tang.

99942 3438.99942
~~998…~~
99826 1000.99826.
99594.500.99594.
99016.200.99016.
98041.100.98041.
97813.90.97813.
97529.80.97529.
97189.70 97189
96738.60.96738.
96064.50.96064.
95645.45.95645.
95118.40.95118.
94455.35.94455.
93524.30.93524.
92277.25.92277.
90463.20.90463.
89988.19.89988.
89463.18.89463.
88888.17.88888.
88214.16.88214.
~~86623.15.86674.~~
~~14.~~
87492.15.87492.
86623.14.86674.
85660.13.85710.
84556.12.84606.
83268.11.83317.
81752.10.81800.
80858 9.5.80978.
79877.9.80020.
78834.8.5.78951.
77615.8.77777.
77103.7.8.77289
76548.7.6.76733.
75996.7.4.76180.
75401.7.2.75606.
74764.7.74991.
74108.6.8.74357.
73413.6.6.73681.
72699.6.4.72966.
71901.6.2.72211.
71066.6.71417.
70194.5.8.70586.
69286.5.6.69675.
68301.5.4.68728.
67239.5.2.67748.
66105.5.66650.

Ciris brev: [illegible]

~~Hyperb. Log.~~ Comis Log.

Tang. ~~[illegible]~~ Tang.

65480.4.	9.66105.
64899.	8.65521.
64240.	7.64899.
63584.	6.64281.
62892.	5.63625.
62164.	4.62973.
61400.	3.62285.
60642.	2.61520.
59809.	1.60801.
58944.4.	0.60007.
58046.3.	9.59179.
57135.	8.58318.
56156.	7.57425.
55127.	6.56500.
54070.	5.55545.
52947.	4.54560.
51761.	3.53507.
50477.	2.52390.
49170.	1.51209.
47769.3	–50004.
46277.2	9.48719.
44697.	8.47377.
42980.	7.45960.
41183.	6.44453.
39223.	5.42860.
37123.	4.41183.
34889.	3.39391.
32428.	2.37504.
29748.	1.35477.
26795.2	–.33330.
23547	1.9.31035.
19891.	8.28580.
15778	7.25924.
11070.	6.23087.
5562.	5.19997.
	4.16674.
	3.13047.
	2. 9101.
	1. 4774.
1.–	0.

1501

Numerus arenae Maris

Ex fundamentis Archimedis ad Regem Gelonem
missis supputatus
nempe:
Si totus Globus Terraqueus minutissima arena foret
quantus eius esset Numerus?

i. Granum Papaveris ad summum exaequant 10000. granula minutissimae arenae.
25. Grana papaveris aequivalent Diametro i. Digiti.
16. Digiti faciunt 1. pedem.
5000. pedes faciunt 8. Stadia (i. 1. milliare Italicum. Horum 4 faciunt 1. Ge

Proportio Diametri ad Periferiam est
ut . . . 100. ad 314.
Vel. 3183. ad 10000.

Ex cognita Diametro Sphaerae Soliditas sic compendiose & exacte supputa[tur]
Diametrum cubes, cubum duc in 11. productum divide in 21, quotiens est soliditas.

Pragmatia sequitur.

j. Granum papaveris aequivalet 100000. granis arenae iuxta hypothesin (Archimedis

in Censu sic [illegible] Archimede enunciat in arenario: 2488 quinto numeror:
Vnu' n̄ri requiltis ꝑ myriade myriadus: i. 100000000. ꝑ myrias valet. 10 000.

~~3402 876 590 169 270 833 312~~ — Totius Globi Terr-aquei

5 4 3 2 1

248,773,403,345,754,367,077,994,791,666,666,666. Numerus, si constaret arena minutissima.

22118697836100260416531250000 } pondus Centenariorum si aequivaleret { ~~Aur~~ Plumbo.
3402,876,590,169,270,833,312,500,000 } Bolo Armeno.

4 3 2 1

Tanquam momentum staterae sic est ante te Orbis terrarum. Sap. 11. d.

Marinus Mersennus demonstrat ex Archimede terrae & aquae sub pondere
65923,634,426,652,872,385,072,000. libras

Terra pilae similis nullo fulcimine nixa:
Aëre subiecto tam graue pendet onus. Ouid. L. 6. fast:

Ex Gasparis Schotti Physica Curiosa

Impressa Herbipol. 1662.

Lib. 2. Mirabilia Spectrorum.

Indicia mali spg. — 1. Proble e Dæmonis, l. damnati aa ee, si auersent Signum Crucis, noia JESV & sanctorum, aut res sacras. Et si ad Ecclesiam fid, q semel exegit, sursum surgeat ut sorte q.

2. Si dicat se ee aa damnati, aut p diabolico spu e halidy, aut suspendium e indiciu radi e, q raro damnator aie appent; tunq et spg, se damnata n afferis.

3. Si Ecclesia apparitioni edat falsum Conalat ut dicto se aquae coactum ui generalis magica l. ut indrogel l. renele. curiosa, par necira, aut q nesciri speciret.

4. Si eig sermo e falsy, suggestiorg, l. inclinet ad desperat, ai ppbr luc aut affectus inordinatos.

5. Si appeat fora n hna, l. aliqua aalis, aut æthiopis apud n æthiopes, aut monstri.

Forma. — Dæmon n tn hna, d. & angeli & Xpi foa appet, magis ppria e brutor aut monstror, n raro et hna, d. nihilo, ut si caudat, cornua, pedes bellinos p hat, aut sil pdigiosa magts, l. paruitz.

Voc. seng. — Voces articulata stes huis n dguunt spectra diabolica ab huis. Terrificu tn & brutor pblr st dæmonis; Tristes v. & flebiles hni, nxe boni.

Sermo. — Sermones boni & pij tam malis q bonis spibg, mali v. tm malis n v. bonis st coes, & giqd tn sermo apple malg males denotat, bong v. nihil.

Occultor reuelao plerq e dæmonis q hnas aas sepe talia latent.

Molestia sine cpis lasione, aut lasio et ipsa mors n dguunt spg aglices ab huis.

Discretio Spiritus Hnor bonor a malis — Quantitas foa hna n discernit spectra hna bona a malis: coloris tn albi pblr bona nigri mala ce solent. Foa truce aut tristi n discernuntur.

Sermo. — Sermo boni petitorig n e certus signum boni, nisi e modo cogci poit, id fieri bono ao. Egemitg, lacrymae p.ut fua tristes, nisi impacta malis indicant, qp tondi e impatiens, malis v. se patiente simulare pl.

Molestia obsequia — Molestia giunta cu aliqua leuite aut scurrili gesticulaie, qcitantes ad puit, nexantes, malor st. Moderata causata cu senenhe bono, bonor. Mali horrent obsequia humilia, aut in gs fidis n st cgstantia, Erit cuenit in bonis.

Spectra in Ecclia, aut sacris spti, aut templis se insinuantia pblr bona st.

Adiurao — Desu suffentiat signor spectrum adiurari pt p ceipdo & neita imponde ut nois & Xpi reueria faciant p petitis & grioe sua nifent. Quod securig fit ab hoib Ecliastis.

Fugao. — Conuitijs & scurrilibg ab inordato ao ortis spectra bona fugant ob diplinia effa d. mala v. potig alliciunt, licet ob seductiei qdoq recedunt. De gratia v. e bene compiso affu, fidei zelo, ac officio suscepta fugantg mala ob superbia, n v. bona q harn gcernit.

Armis nulla spectra fugant, q st spg, qq simulent ad inductie erroris. Accenso A l. candela a benedicta n fugantg. Ostia obserata impessint n impediunt spu, q ead arte et ind, gelant sibi spg e aere effoat. Suffitg de corde piscis. Tob. 6. aut alia naalia n fugant spg, cordis piscis suffitg v. tm erat signum Agli ut patet e Cap. 8. Tob.

Vera fugao damnor & aar damnator. — 1. Fides vera & firma. 2. Orao ut ieiunio & eleemosyna. 3. reliquia l. res sacra. 4. signum Crucis. 5. Aqua benedicta. 6. Agnus Dei cereg alieq res benedicta. &c:

aar pie defunctar. — Spectra humana bona cau aie defunctor aues tunt, p liberae q fit 1. Orae 2 Misse Sacrificio. 3. Eleemosynis. 4. Jeiunio alijsq, bonis opibg, & eor gtinuae.

Regula vtilis. — Qdo ignorat g dio spectror infestantium, an ea sint diabolica an hna, bona a mala? vtilis recurrendu e ad exorcismos, & remedia malor spectror. Sed inchoandu e ab aliq a libera poenar purgatorij, talibg, exercitijs bonis aliquadiu insistendu, quod si a molestijs nihil remittat, recurrendu ad remedia malis spectris pellendis apta, ultimo loco exorcismg.

Lib. 4. De Energumenis seu Obsessis.

Signa Energumenor. — Probte signum Obsessi e 1°. Reuelao occultor sua naale reuelantis superantium, alunde gsted n a Deo aut bono Aglo ee. 2. pegrinar linguar, artium, &c: q nullidicit notitia, si ea n sit a Deo l. Aglo. 3. Ming in certa st spria (cty saepe e naat caus gorta.) uoces barbarae & inconditae, ululatg bellini, horribilis vultg, membror d funchionum fere oum uitalium priuao, pspetua somnolentia, inquietudo, vires extraordinariæ, ut catenas rumpant, agilitas ut pp muros reptent, voracitas exotica. 4. Horror rei sacrae, si obsessg renuat pronunciare nm JESVS, inuocare Deum, recitare psalmum: Miserere mei Deg. aut: Qui habitat. &c: Aut si ad stia ab alijs pnunciata ad insusurrae n aures hor verbor: Deum q te genuit dereliquisti, & oblitg es Dni creatoris tui, ad Exorcismos ipelantatos, exhorrescant, blasphement, fugiant p.

Non a. oes st obsessi, q hc sibi psuadent, aut remedia expetunt. Nec oneratis morbis nulla medicor arte curabilibg. His magis affines morbi st Lycanthropia seu lupina insania, qua domi gtineri nequeunt, d. circa sepulchra frequenter versantur, Apoplexia, paralysis, carg, syncope, caduca, lethargg, suffocao uterina, melancholia

mania, phrenitis, hydrophobia, choribantiasmus e morsu tarantulæ. &c: Species
melancholiæ ut plurimum eueniunt in Februario, teste Auicenna, qua hō fugit hum̄ proportion &
mortuus appropinquet. Neq; oēs Lunatici & Epileptici sunt Energumeni, licet id quoq; fiat.
Pythones q̄ dæmones uitro inclusos p̄ gestant & circumferunt. Obsessi n̄ sunt, q̄ dæmon
eis tm̄ assistit extrinsecus; q̄ v. voluntarie introsumunt dæmonum q̄ p̄ uentrem & pudenda
loquuntur, perplexis & obscuris uocibus responsa dant, oē obsessi sunt sed notria q̄ distinctio horum
Pythonum ab Energumenis.
Leuin Lemnius peregrinas n̄ quibus in reminiscentia p̄ humore melancholicum
inferuescente s. q̄ tales n̄ erumpunt tm̄ in unum aut alterum uerbum peregrinum, d. ordatim & con
tinuatim loquuntur & respondent ut oē pateat id eueniре ex causa agente & libera tā aliquis ad
īp̄ spectans. Accedit q̄ oēs tali morbo laborantes, peregrinas linguas effarent q̄ē
quoq; se immiscere solet, sic Petrus de Apono aliiq; narrant se nullos uidisse, q̄ atra bile la
borantes, peregrinis linguis loquebantur, qua expurgata sani ne uerbum amplius talis ser
monis ediderunt, licet adhuc meminerint eor̄ oīm, & dentes se extulisse quoq; fatentur
& dolent ut refert Fernelius. Quod at certis Lunæ periodis plus uexentur Energumeni
id fit ~~tamen~~ q̄ sub sint Lunatici, q̄ mali Lunæ pareat.
Obsidentur hoēs ob pcā mortalia, uenialia, aliena, & absq; culpa ppria
Res spēæ ut odores, fumi, uegetalia p̄ se fugant dæmones e Energumenis, uide
supra, directè; indirectè v. id fit ob excitatam sanguinis & atræ bilis abundantiam q̄ tentator
posse ad malum posita l. sublata, res spēas, licet p̄ se, iterum tentare cessat, tā cā & dæ
Dæmones à Sanctis includuntur rebus spēis uirtute supernaturali coacti; à sagis v. notriè
se in uitrum, p̄ recipiunt ad decipiendum, seducendum doli intenti:

Ex Lib. 1. Physicæ Curiosæ

Delrio Disquis: magic. l. 3. q. 2. sectio narrat: In Leodiensi Diœcesis oppido Di- Magor̄ & furum historia.
nanto (alias Hugo) nocte ad diuersorium uenere duo, q̄ se à uia defessos simulabant. Cœna
ut licebat ad ignem in culina somnum capere. Interea ancilla domus, cui n̄ satis peregrini isti
placebant, clanculumq; foramen quod dam peruigil conspicit, quid acturi. Nocte intempesta
uidet è marsupio manum abscissam mortui depromere, & digitos inungere, & ad nocturnos igni
accendere. Oēs lumen recepere uno excepto. Id v. magi mirantur incolumes. Sciens gl.. tentat
uigilare & affixa ad caminum manu quatuor digitis uelut candelis obscura flamma collucentibus,
& flammam admouent frustra semper. Tu scis inquit, quid tibi, ait, si unus duntaxat in domo
uigilat? & ... egressi, noto sibilo socios aduocant ad prædam. Puella subsequitur egredientes, & domo
ianuā reuoluta, excludit: inde irrumpit in hospitis thalamum, inuenit oēs altū adeo stertere,
ut nulla ui (nam in medium cubile de lecto protraxerat) potuerint expergefieri. Interea fures
per fenestram quam dirigebant se in domum. Occurrit ista & scalis deturbat. Instant
tu & alia molimini ingressui. Hæc luminis manum, & suspicione, sane eē superis de
mortuorum eā, oēs digitos extinxit. Vt lux emortua, dormientes experrecti ad clamorem
accurrunt & domo expelunt manifestarios. Post aliquot dies capti fures confessi sunt.
Idem ibidem. In quadam urbe Hispaniæ magni nois concionator, q̄, cum aliis prædicaret, Mulieris castitas. Libidinis lascivia & prodigia.
ise regibus l. factis l. commancip. familiaris erat uiro cuidam nobili, cui formosa uxor, d. casta
matrona. Hanc cœpit hircus ille efflictim deperire. Nec diu igne sinu fouit occultum: aggreditur ...
ē mulieri flagitium suadere nititur. Illa certa tuendæ castitatis, sedulo conatur ad saniorem mentem
mentem reuocare à dementia. Sed erat oleum camino addere. Vt naphtha accensa uehementius
... inuicta exasperat, ut glisceret incendium; sic admonitiones hunc ultro inflammabant. Nec
... erit urgere, donec pertæsa molestiam, statuit ulcisci nebulonem. Rē totam pandit marito;
... q̄ n̄ minus quam Atreum talis dolor urebat. Ei insuper uxor tempus addicit. Venit nox optata
... male amanti. Maritus cum aliquot famulis egregie armatus erat in propinquo conclaui, famu
... liari habitu, accinctus gladio & pugione. Deducente illa audacter subsequitur: & postquam
... ædificet, ueterem cantilenam recinit. Mulier refutat & negat ut solita. Fecerant autem
... cationem tenebræ nocturnæ moechum & uis paranti. Vis ui repellitur. Tandem uicta mulier
... clamat & conditum marito signum plena uoce tollit. Surdo, quod aiunt, fabulatur: nec
... uiri nec quisquam accurrit. Quid ageret? fugeret? tenebatur brachiis fortioribus:
... muliebria, & faciem defœdat: d. præ furore hæc ille uix sentiebat. Gladium deposuerat, dorso
... iuginiculis hærebat. Vt aduertit matrona, in eo luctando manu eum eripuit à tergo,
... stricto mucrone perforat aduersarium & uita priuat. Collabitur cadauer. Victrix
... sui compos, accurrit in cellam, ubi maritus abdiderat: inuenit illum & famulos oēs

ex mortuis, quod nimis stiores: clamat, vellicat, trahit, nihil ei agit, ut expergefaciat: at
illi grapiti manebant. Suspicata, q erat, maleficiu ee fieri, & videns in se ipsa spem oes
locatal; cadaver domo effert, & in platea alicujus cum gladio & cruento pugione. Interea
dum ibi iacet, vigiles nocturni in cadaver incidunt, ferunt in carcerem; facie lota, etsi non
facile, tn agnoscitur convivator. Praetor seu ut vocant Corregidor, prudentia pollet, solertia
impetu grandib, summo mane adit coenobium, evocat Priorem, ait, se de re mai momenti cum ipso
cum tota familia agere optare: iubeat oes ad unum in locum Capituli convenire. Facit Prior.
Convenere omni oes, nam mortuus ille solus deerat. Praetor ait, videri sibi aliquem deesse. Re-
adversa, Prior: vere, inquit, oes adsunt, excepto tali (& nominat) q prima nunc ad concionem
se parat concionem. Ipse quoque (subdit ille) vocetur; mora haud longa futura. Currunt
multi ut vocent; cubiculo clauso pulsant ostium: nemo respondet. Itaque cum Priore ipse
Praetor, & ianuam vi reserant. Nemo erat in cella; duntaxat fax ardens & obscurum
lucens, defixa erat in caminis. Mirari oes & stupere. Tum Praetor Priori & gentibus
narrat, ubi & quale invenerit cadaver. Et dum illud auferunt e carcere ut profana se-
pulturae merito tradatur: ecce ibi nobilis ille cum uxore & rem oem narrant. Conferunt
momenta tpis; reperiuntque conspirasse quo fax extincta. Sic & perfidia hypocritae & de-
testatae viri & mulieris castitas & fortitudo laudibus totius viciniae celebrata, non facile
ex illic habitantium memoria delebitur. Quare abstinemus ab Urbis, Ordinis & personarum
nominibus.

Mutatio Sexus huic.

D: Augustinus lib de Conjug. vet. & nov. leg. refert puellam quandam tpe Constan-
tini Magni in parte Campaniae in masculum mutatam. Joes Pontanus in histor Neapol
narrat foeminam quandam cum marito filium unum peperisset, subito facta virilitate, mari-
tam non foeminam, relicto alia duxisse, e qua liberos genuit. Michael Mon-
tanus lib. 1. Experiment: cap. 21. testatur suo tpe Vitriaci fuisse puellam noie Mariam, q dum
porcos suos curre conatus in messem irruentes, acrius persequeretur, & magno saltu fossam
transiliret, rupta tunc cute domum se contulisse plorante ac narrante matri, sibi facto
illo saltu intestina prolapsa. Haec in virum mutata ab Epo Suessionensi Confirmati-
one mutato noie Germanus vocari coepit. quem Germanum sibi Vitriaci versanti
ostensum narrat & totam narrationem confirmat Pareus lib. 2. Chirurg. cap. 5. Eius postea mentum
barba adornatum, dixitque vixisse ad decrepitam usque aetatem, uxore tn nunquam duxisse.
Amatus Lusitanus Centur. 2. consult: curat: 39. refert in oppido Esgueira, 9 leucis
a Conymbrica Lusitanor urbe sita, Mariam Pachecam loco primi menstrui priapum
erupisse, deinceps virili toga indutus, sacra aqua regressus, Manuel fuit vocatus,
uxorem duxit sed imberbis permansit. Hippocr: lib. 6. Epidem. Aphor. 45. Abde-
Phaetusa uxor Pythei prorsus vicina, misso in exilium marito, aliquot mensib cessante
fluxu menstruor, ancidis in membris magnos perpessa dolores, corpus totum in virum mu-
tatam, hispidamque totam reddidit barbam emisisse & vocem asperam reddidit. Vide etiam Livium
Plinium, Gellium, Phlegontem, Volaterranum, Sabellium, Fulgosum, Wierum, Delrium, Tor-
quemadam, Torreblancam, Hispalensem, Peramatum, Bartholinum & alios.

Regeneratio mortuor à daemone fieri n. pt.

Cornelius Agrippa commensalem habuit nimis curiosum. Semel profecto aliquo Agrippa
uxori, quam postea repudiavit, claves Musei sui tradidit, addita prohibitione, ne quem ingredi
sineret. Inconsultus iste adolescens opportune, importune non destitit mulierculam deprecari
sibi copiam ingrediendi ut faceret, donec impetravit. Museum ingressus vidit in libellum con-
iurationum: legit: en pulsatio ad ianuam: turbatur, dum prosequitur legere: pulsat iterum nescio quis, &
nihil respondente rudi tarum recentissime, daemon ingreditur: quaerit, cur vocatus? quid
fieri iubeat? Isti metus vocem interclusit, faucesque daemon. Sic miser luit poenam
nefariae curiositatis. Redit interea domum Archimagus: videt exultantes supra domum daemo-
nes redditque solitis artibus: adsunt vocati; narrant rem, ut gesta. Ille homicidam iubet ca-
daver ingredi, & in forum, ubi ceteri solebant studiosi frequentesque convenire, aliquoties
deambulare, tandemque corpus deserere. Ambulavit ille ter, qualeme, tum corpus quid
deficiente eo, quem agebat. Credita diu, hunc subita correptum morte periisse: sed ind-
bitis suffocationis initio res suspecta fieri, postea tpisque cum divulgavit; & Agrippa, quas prodere
cum Lineas haereses in Lotharingia, aufugit, coepit exaevire. Ita Delrio disq: mag. l. 2. q.

Spiritus familiaris

Melchior Cornaeus à viro fide digno Sr. Jo. Fourmier scripto accepit, fuisse in Gallia ~~[illegible]~~
~~nobilem [illegible]~~ Nobilissimum
qui de spiritu familiarium habendo audiit. Is ad alium sibi usu atque amicitia iunctum accedens
egerit, ut sibi talis rei potiundae copia fieret. Qui ut erat facetus, respondit, eo semel, si
sibi adnumeraret, [illegible] istiusmodi genium daturum; modo diceret, qualem optaret.
Ille dicebat se spiritum arcanorum sciendorum cupidum [illegible] quo nosse posset quid ab aliis gereretur. Tum
ille gravitatis [illegible], magnam requirit & pretiosam rem petis: non [illegible] spiritum, d. aere
alio, inquit, centum. Ergo in altero die nundinae [illegible], idque sub [illegible]. Interea
[illegible] ludens in culina sua [illegible] gryllum cepit eumque vivum in pyxide belle ~~[illegible]~~ clausa,
reposuit. Sole occidente advenit mercator, & [illegible] fide [illegible] & numeratis 100.
[illegible] gryllum [illegible] accepit. ~~[illegible]~~ addita instructione, ut quoties cubitum iret
tabulae cervicali subiiciat, ut spiritum alloquatur ut oracula quae volet, recipiat. Nec
mora: domum redit, & ad lectum [illegible], [illegible] more, sedens [illegible]
appositam alloquitur hisce verbis: Audi spiritus: respondit gryllus: quid me vis? Tum percontari
coepit de amasia sua absente, ubinam degeret, quid ageret. Ad quae [illegible]
[illegible] responsum tulit. Mane deinde illucescente ad ioculatorem [illegible] mercatorem festinus
[illegible], & hoc obstupescenti, ac nihil minus cogitanti gratias agit. Attonitus [illegible]
[illegible]: negaris inquit: non daemonem, [illegible] gryllum tibi vendidi ut ioco curiositatem tuam
[illegible]: en pecuniam tuam quam [illegible] in [illegible] nunquam [illegible] habui: gryllum [illegible]
[illegible], vides non daemonem petitioni [illegible] obiecimus [illegible] ipsum tibi responsa dare.
~~[illegible]~~ nec pecuniam ut reciperet, nec gryllum ut restitueret adigi [illegible].
Cardanus l. 19. subtil: ait saepe se audivisse à Patre suo Facio Cardano [illegible] 30. fere
annos daemones habuerit familiares, [illegible] aethereos spiritus. Et hic pater meus, inquit
[illegible] ut suis [illegible] nihilo felicior, aut ditior, aut notior homo fuit, quam
ego, qui daemones nunquam vidi.

Tabula Synoptica in Arte brevi Raym: Lullij:

Subiecta figura S. — Subiecta S

- B. Deus — 1. intelligere
- C. Angelus
- D. Coelum
- E. Homo
- F. Imaginativa — 2. imaginari
- G. Sensitiva — 3. sentire
- H. Vegetativa — 4. vivere
- I. Elementativa — 5 esse. subsistere
- K. Instrumentativa — actus

8 Elementativum {Singulare / Compositum} hoc solum esse substantiale.

Instrumentativum vel Accidens {Naturale / Morale} hoc esse in alio.

Deus {Pater, Filius, Spiritus S.} non quaeruntur.

Angelus {Bonus. Malus.}

Coelum {Immobile Empyreum agens per attractum. / Mobile agens per influxum.}

Homo {Anima rationalis, / Corpus humanum} hoc {esse. vivere. sentire. intelligere.}

Imaginativum hoc {esse / vivere / sentire extra & intra}

Sensitivum hoc {esse / vivere / sentire tantum extra}

Vegetativum hoc {Esse / Vivere}

Accidentia. figura T. J.

Accidens Naturale.

1 Quantitas. 2 Qualitas. 3 Relatio. 4 Actio. 5 Passio. 6 Habitus. 7 Situs. 8 Tempus. 9 Locus.

1. Quantitas {Discreta / Continua} quoad {magnitudine / multitudine / diuturnitate / [illegible]}

2. Qualitas {Habitus & dispositio. ut risibilis. / Naturalis potentia vel impotentia. Fortitudo, / Passio vel passibilis qualitas. ut calor. dolor. / Forma & circa eam constans figura. ut triangulum, sphaera. / Contraria & contrarietates qualitatum.}

3. Relatio quoad {Superpositio / Suppositio} ex natura Verbi: ut pulchrior, maior; ut pater filij, dominus servi
{aequiparantia / applicatio} ex natura rei: ut frater fratris, vicinus vicino; ut lux ad tenebras.

4. Actio & Passio {Intrinseca / Extrinseca} {Intensa ut ~~[illegible]~~ parva qualitas magna / Extensa ut omnia amplae diffusionis. / Remissa ut debilis, tepidus.}

Loq. I. de Apprehendendo Deo in mundo, ad in spe. 2° ~~producente~~ Spaculo Solis in terra. Applicat vel unum signum ad alia ...

6. Habitus { Extrinsecus ut Vestes. / Intrinsecus. consuetudo.

7. Situs { ordo partium in loco.
8. Tempus { variant quantitate
9. Locus { ... ei adiacentia ...

Accidens moralis { Virtus / Vitia.
hunc pone figura folio 27.

A. Figura A.

Praedicata absoluta { 1. B. Bonitas / 2. C. Magnitudo / 3. D. Duratio / 4. E. Potestas / 5. F. ~~Sapientia~~ Cognitio / 6. G. Appetitus / 7. H. Virtus / 8. I. Veritas / 9. K. Gloria / 10. L. Essentia / 11. M. Unitas / 12. N. Perfectio }
(essentialia; causalia; ... notionalia; gratia.)

1. Bonitas, malitia { Permanens in se / Fluens ~~...~~ in aliud.

2. Magnitudo, parvitas { Virtutis / Molis / Actionis

5. Cognitio { actualis & infusa. Habitualis — Sapientia / rationalis per causas. Scientia / sensitiva per ... Ars / instinctu ... Fides / ... in descensu graduum. Opinio.

3. Duratio. { Aeterna sine principio & fine / Aeviterna cum principio & sine fine / Spatii ut anni, dies, momenta, hic principium & finem.

4. Potestas, potentia { essendi & existendi naturalis. / agendi & patiendi industria.

6. Appetitus naturalis { Rationalis ut Voluntas { concupiscibilis / irascibilis } passiones etc. / Sensitivus, in brutis ... / Insensibilis, in plantis ...

9. Gloria { Consummationis / Quietis in fine

7. Virtus { Intellectualis ut Sapientia, Scientia, prudentia. / Moralis ut Justitia, fortitudo, temperantia. / Theologica ut fides, spes, charitas, gratiae dona. / Animalis & sensitiva, motiva, vitalis, vegetalis. / Elementalis quae naturalis dicitur. / Coelestis quae vocatur occulta. / Operationum & potentiarum secundum actiones & passiones.

animalis sitiva ... appetens { ~~...~~ ... { sensus / imaginatio / phantasia / aestimativa / memoria. } (vide p. 5. 59)

10. Essentia. Vide definitio

11. Unitas Rei { Simplex. Substantialis. / Composita. Continuitatis / Accidentalis.

8. Veritas { Orationis & mentis. / Rei secundum { actum sine usu, tali ... / habitum. tali ... }

Rationis. / Identitatis. / Simplex. quae qualis est Dei.

12. Perfectio { secundum modum essendi sine defectu / secundum ~~...~~ operandi sine defectu.

T. Respectus figura T. Triangularis.

{ 1. B. Differentia / 2. C. Concordantia / 3. D. Oppositio / 4. E. Principium / 5. F. Medium / 6. G. Finis / 7. H. Maioritas / 8. I. Aequalitas / 9. K. Minoritas }

1. Differentia { Ex primis intentionibus { essentialis, ... / realis, ... in se. / accidentalis. ut risile, ... } / Ex 2dis intentionibus { genere ... / specie ... / numero ... Plato & Socrates. }

NB. Per 'sic' collige et Concordantiam.

2. Divisio { Incomplexi { Nominis in { Significata { Propria ut aequivoca { a casu. ut lux & ... / a consilio. Canis ... terrae ... / secundum assimilationem. Canis piscis } / Comparativa secundum usum dicendi. ut ... / Translata per { Analogiam / Similitudinem / Oppositionem } } / Modi significandi { Varias suppositiones / Varia accidentia grammaticalia. } }

Rei in { Totum essentiale, integrale, accidentale, in partes secundum esse & modum essendi / Genus in species. animal in hominem, equum ... / Subjectum in inferiora. / Genus in differentias oppositas l. subjectas. / Totum secundum partes in specie, modo, quantitate. / Causa in effectum & e contra. / Subjectum in accidentia ~~...~~ ... / Virtus in operationes. ... / Substantia in suas proprietates ... / Absolutum in comparata. ... / Per varia attributa ... / ... } } }

Nimb des abgezogenen Vitriol allein das blaue 1 lb. ¼ lt. solches im Stain Mörser wol zerstossen
in ein Zinnen Kandl gethan und darauf ½ lb. [illegible] gossen, 24. Stund an warmen orth
[illegible] stehen lassen, durch ein starkhes leinen tuch (zuvor wol eingenezt und wider
ausgerunnen) gedruckht in ein Schüssel. darauf 1 lb. [illegible] gestossen [illegible]. Wan es
in ein [illegible] [illegible] [illegible], 2 mall [illegible] lassen. Wann er aus der [illegible] [illegible]
in ein [illegible] erkalten lassen, und in glas [illegible]. 13 [illegible] nicht erkalten lassen.

…nis { Complexi sine Orais in { Subi & Pdicati. / Patientes & Agentes. / Vba patiendi. / Modi siti & Pdicati. / Medij Actionis & passionis. / Sdu' varia attribuée, expressée & varia applicaé.

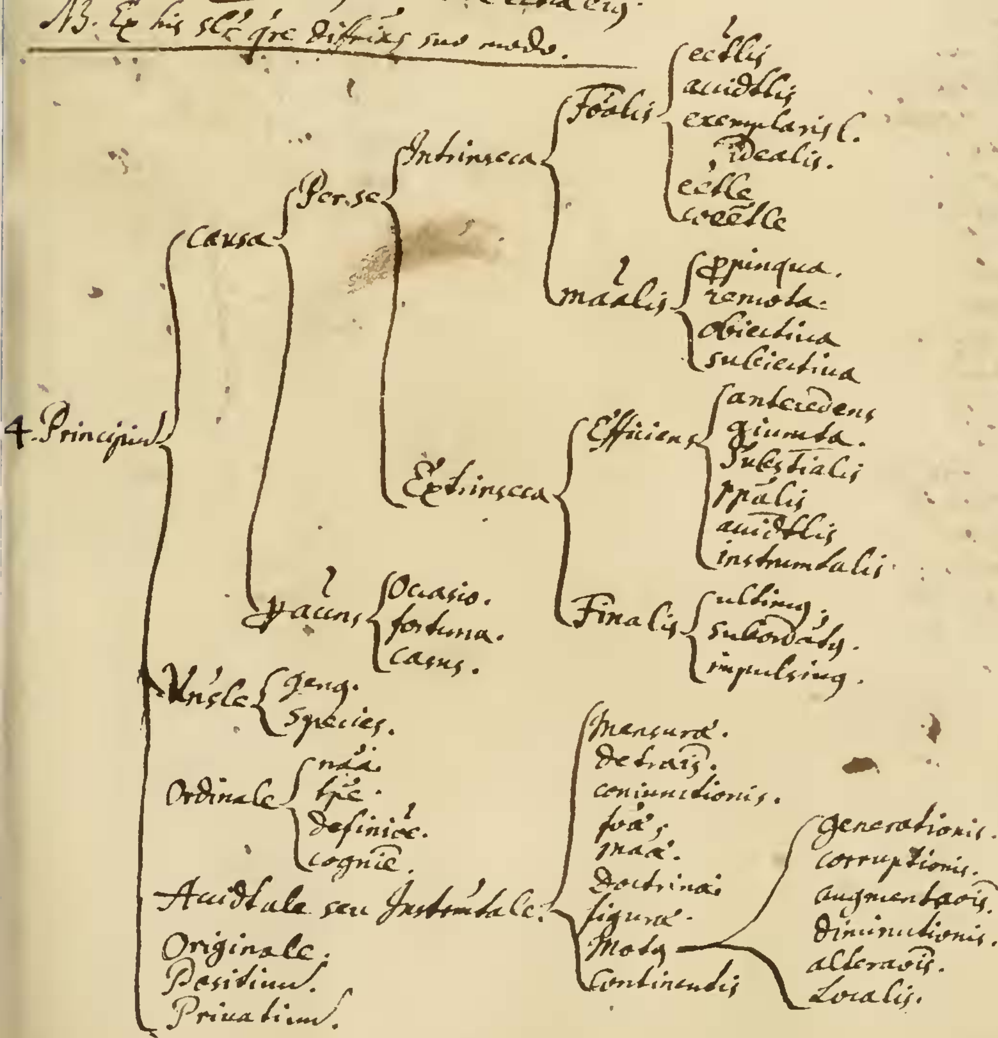
NB. Sl. modo accipe collectione.

Concordantia { Vnionis collectorum / Sbiut in toto. / Mjoris in majori. / Continuori in gtinuo / Discretor in discreto. / Maé & foé in uno suppo. / Aliquor in uno tertio. / In medio iungenti, participanti l. dividenti. / In terminis quorum III / Aequalis inter se. / Proportiones inter se. / Effectum in caa & extra sdu' vé gen caar. / Sbdnis & expli. / Conjunctionis & gtingentia. / Cognatione, agnaé, l. affinite. / Vt foa cum subo. / Vt ars l. instrumtum cum suba maa. / Vt alicuj ecia l. de ecia ejus.

NB. Ex his sl. gre diffinij suo modo.

3. Oppositio { Contraria { mediata / imediata / Contradictoria sdu' de ead ide, & in eod tpe. / Privativa / Localis. / Relativa vel suppij accidtle relais.

NB Versat Pcedens Triangulj inter illtle & suale.

5. Medium
- Coniunctionis: mod. situ. loco.
- Mensurationis: substle. accidle.
- Extremitatis.
- Transitionis: sed loco, sed spe. sed quiete.
- Operationis.
- Instrumle.
- Adhaesionis.
- Participationis.
- Complexionis.
- Unionis.
- Negationis.
- Positivum.
- Privativum.
- Destructivum.
- Constructivum.

6. Finis
- Eternitatis: substlis, accidlis, sed secund: subjecti, loci, qualitatis, quantitatis — sine ante sine post
- Corruptionis.
- Defectionis.
- Desitionis: esse, operari, pati — secundum varias circumstantias.
- Perfectionis qua suppositis distinguuntur
- Privationis: naturalis, moralis, artificialis.

(2.)

7. Maioritas
8. Minoritas.
9. Aequalitas
— variantur secundum genera quantitatis et magnitudinis utriusque: ysle triplex versantur in subiecta et accidentis.

Subiecta, Praedicata, Respectiva et Termini explanati ad multiplicandum.
- Divisiones.
- Essentia.
- Substantia.
- Accidentia.
- Genera.
- Species.
- Differentias.
- Propria.
- Accidentia.
- Proprias passiones.
- Actus.
- Operationes.
- Passiones.
- Virtutes.
- Potentias.
- Potestates.
- Principia.
- Causas.
- Effectus.
- Essentia.
- Convenientia.
- Opposita.
- Priora.
- Posteriora.
- Exempla.
- Respectus.
- Characteres.
- Varia: complexiona, praedicata, separata et similia
- Et horum omnia considerantur distinguende nempe
  - Simpliciter.
  - Respective.
  - Comparative.
  - secundum sive l. non ince.
  - secundum se l. alii se hic.

IIII. Quaestiones. figurae 2.

1. B. Utrum?
2. C. Quid?
3. D. De quo?
4. E. Quare?
5. F. Quantum?
6. G. Quale?
7. H. Quando?
8. I. Ubi?
9. K. Quando et cum quo?

1. Utrum?
- Possibile, impossibile
- Necessarie
- Contingens
- Entitas: simpliciter, secundum quid
- Ubi est?

2. Quid?
- Essentiale ut: quid est in se? quid in alio?
- Quid rei?
- Quid nominis? qualitercumque explicatur.
- Contentivum ut quid habet in se sive:
  - Essentiale?
  - accidentale?
- Operativum: Activum, Passivum
  - Pars in toto et e contra?
  - inferius in superiori et e contra?
  - fundamentis in materia?
  - potentia in virtute?
  - locatus in loco?
  - Causa in effectu et e contra?
- Personale ut: quid per omnes causas.

3. De quo?
- Primitivum ut a quo?
- Materiale.
- Conversive.
- Effective.
- Constitutive.
- Compositive.
- Derivative.
- Possessive ut cuius?
- Originalis.

4. Quare?
- Formalis
- Finalis ut propter quid?
- Positive.
- Relative l. praecedentive.

5. Quantum?
- magnitudinis.
- multitudinis vel quot?
- Ordinis vel quotus?
- Multiplicitatis vel quotuplex
- Distributionis vel quotiens
- Rei.
- Propositionis.
- Accidentis magis — intensi. / extensi. / remissi.
- Continuum.
- Discretum.

6. Quale?
- Essentiale.
- Coessentiale.
- Accidentale.
- Convertibile.
- Proprie.
- Appropriate.

7. Quando? multiplicatur per regulas C. D. K.

8. Ubi?
- Repletiuum.
- Definitiuum.
- Occupatiuum.
- Contentiuum vel in quo?
- Quaerens principium motus vel unde?
- Multiplicatur per regulas C. D. K.

9. Quomodo?
- Essendi
- Operandi.
- Attributionis — essentialiter / accidentaliter / generatione / corruptione

9. Cum quo?
- Instrumentale
- Medij vel [illegible]
- Convenientiae vel causae.

9. Quomodo et cum quo?
- Est pars per suum modum — Differentiae. / Proprij.
- Est pars in parte per modum — actionis. / passionis.
- Est partes in toto et e contra et hoc — constitutione / compositione.
- Totum terminatur situ et sua et suarum partium et hase [illegible] modum — Perfectionis.

IIII

V. Termini Extranei inveniuntur
- Multiplicatione
- Collectione.
- Situatione.
- Vicinitate.
- Oppositione.
- Ex proprijs et communibus proprijs rerum.

VI. Mixtio figurarum.
- A parte subiecti. / praedicati. / modi — aut augmentive / aut minuitive / aut aequaliter.
- Terminorum — artis inter se. / artis cum extraneis / extraneorum inter se.
- In una figura.
- In diversis et pluribus.
- Id fit cum Extraneis.

PARS 2da
De Inventione Complexorum.

Praedicatio
- Ex natura praedicati — Universalia. / Communis. / Denominativa.
- Secundum attributionem — Naturalis sive necessaria / Contingens vel accidentalis. / Remota vel impossibilis. — Simpliciter / Ex hypothesi. / Genus / Species. / Differentia / Proprium.

Praedicatio
- Secundum rationem praedicationis — Directa. / Indirecta. / Aequalis. / Mediata. / Absoluta. / Comparativa.
- Secundum qualitatem praedicationis — Vera / falsa — Secundum convenientiam cum rei in re / Secundum qualitatem / Secundum quantitatem. — Affirmativa / Negativa / Unius / pluralis / indefinita
- Secundum modum praedicationis. — Secundum intentionem. / Secundum modum terminorum — Reduplicativae. / exceptivae. / Separativae / Comparativae. / Variae exponibiles / Secundum modum expositionis diversis partis, vel ex de eadem diversis.

V

II. Definitio sumitur

- Ex gñe & differ[enti]a.
- Ex gñe p[ro]prio sive ei[us]: Propriu p[ri]n[cipa]l.; Accidens: p[ri]n[cipa]l., co[mmun]e.
- Ex p[lur]ib[us].
- A ca[us]a sive glibet gen[ere] ca[us]æ.
- Per eff[ectu]s & op[er]a[tio]es: actuales., aptitudinales., p[oten]tiales.
- Per p[ote]n[tia]l. obi[ectu]m.
- Per p[ote]n[tia]l & act[u]m.
- Per es[sentia] & e[ss]e[nt]ia.
- Per respectu[m] & relat[ione]m & ei[us].
- Ex fine rei.
- Per distra[ctione]m th[e]mat[is].
- Per abnegat[ione]m oppositi.
- Per sp[eci]es regular[is] figuræ Q. ex: D, E, F, G, H, I, K.

III. Argumentum

- Arg[umentu]m l. e: Syllogismus., Enthymema., Inductio., Exemplum., Arg[umentati]o p[er]fecta.
- Arg[umen]ti mediu[m] vel est: Antecedens., Consequens., Extraneu[m].

IIII. Loci.

Loci ext[er]nes arg[umenta]t[i]o[n]is ad p[ro]b[an]d[u]m:

- Intrinseci s[un]t a: Divisio & partitione. Definitio & int[er]p[re]tat[ion]e. Coniugatis. Gñe. Sp[eci]e. Studiis. Differentiis. Contrariis. Coniunctis: ante re[m], cu[m] re, post re[m]. Repugnantib. Antecedentib. & [con]seq[uenti]b. Ca[us]a efficiente. Effectu. Maiori. Minori. Paribus.
- Extrinseci s[un]t: Attributa p[er]sonæ: Nomen, Na[tur]a, cu[m] fortunâ studiu[m]q[ue], Affectus, Casus, habitus p[er]sonæ, victus p[ro]. Oracula. Auth[orita]tes. Confessata. Vulgi opinio. Secta. Pacta. S[ente]n[ti]a. Iudiciu[m]. Vsq[ue]. Leges. Attributa rei: Quidnam, Cur, Quibus auxiliis, Vbi, Quomodo, Quando.

Loci acci=dentes:

- ad p[er]suadendu[m] & movendu[m]: Auth[orita]te. relat[ion]e. facilit[at]e. Difficult[at]e. Consilio. Exaggerando. non vulgari. Comparat[ion]e. Conseq[uent]iâ. Demonstrat[ion]e. Conversione. Vi fortunâ. Tolerantia. deplorat[ion]e. Conversatione. humanit[at]e. Commendat[ion]e. Vtilit[at]e. Confessione.
- ad [con]futandu[m]: Exclamat[ion]e. admirat[ion]e. Aggressione. Intermissione. P[er]missione. attenuatione. admonitione. retorsione. illusione. contemptione. suspicione.

V Solut[i]o[n]es Quæstionum & Dissolut[i]o[n]es Argm[en]toru[m].

Applicat[i]o q[uae]stionis ad inveniendu[m] Verit[at]e[m] Solut[i]o[n]is [con]sistit in:

- Prima, 2da, 3a, 4 figura; Tabula magna
- Item: Evacuat[i]o 3a fig[ur]a. Multiplicat[i]o 4a fig. mixtio p[r]iorum & regularu[m]. definitio[n]es p[ri]or[um]. Sp[eci]es Trgl[orum]
- Item: Regulæ q[uaes]tionu[m]. Sp[eci]es regular[um]. Nomen subiecti. Tri[angulus] extranei.

In his arg[umen]t[an]do p[er] varia media & divsa Loca

Soluo qstionu{m}
- Figura
  - A.
  - I.
  - duplex.
  - multiplex.
  - Directe.
  - Indirecte.
- Subiecta.
- Regula.

Dissoluo Argmor{um}
- Soluendo fallacias & ondo falsitate{m}
  - Verbor{um}
  - Sntiar{um}
  - Ratione
    - Fo{rm}a.
    - M{ater}ia.
    - distinctione.
    - Giunctione.
    - Comparatione.
    - Constructione.
    - &c:
- Ostendo diversitatem
  - Subiector{um}.
  - Prior{um}.
  - Mediorum.
  - Caar{um}.
  - Sbiectum alr{um}
    - Sinesse.
    - referri.
- Amplificatione argumenti & destructione loci ut q{uo}
  - Falsiq.
  - Maledictiq.
  - Negatione authoritatis.
  - destructione rationis.
  - p{er} potiorem aliam ratione{m}.
  - p{er} rationem & authoritatem oppositam.
  - p{er} sequellam inconvenientis.
  - eximendo aliq{ui}d speciale.
  - ratione diff{er}entiae.
    - slidmis.
    - causationis.
    - effectionis.
  - respectu, separatione,
  - cohaerentia,
  - {contr}aria applicatione &c.

Pars 3tia.

De Dispositione Orationis.

I. Exordium.

Exordium facit
- Attentos si fiat de rebus
  - Magnis
  - Novis
  - Inusitatis.
  - Cohortatione
    - Ex ipsa re subiecta.
    - non vulgari.
    - non com{mun}i.
    - non nimis prolixa.
    - non superflua.
- Benevolos
  - A nostra
  - Ab auditor{um}
  - Ab adversarij
    - persona.
  - A re ipsa.
  - A contemplatione breui.
- Dociles divisione breui.

Haec o{mn}ia fiunt occulte p{er} insinuatione{m}.

II. Narratio rei, negotij

- Brevis
  - Nullo cursu.
  - Nullis ambagibus.
  - Sine repetitione.
  - Sine reduplicatione.
  - Solis necessarijs.
- Clara
  - Proprijs & usitatis verbis.
  - Debita accomodata pronunciatione.
- Credibilis
  - Verisimilis.
  - Debitis circumstantijs.

III. Divisio, Enumeratio

- Absoluta
- Pauca.
- Subdistributa.
- Ordinata

IIII. Deductio

- Sermocinativa
- argumentativa
  - Confirmatio
  - Confutatio
    - Plane.
    - Divisione.
    - Per contrarium

V. Conclusio.

- Potissima aliqua ratione.
- Enumeratione breui.
- Amplificatione ad diversos fines.

FINIS.

Ex A: Bosse libro de arte Corrosoria.

Der hart firnüß. ℞ Griechisch Pech (oder [illegible]) ℥v.
Hartz von Tyr od. Colophonia, so man [illegible] ℥v. misce pone in nova vitreata olla, in qua semi liquefiant super leni △, tunc addatur oleum nucum (i. Nussöhl) ℥iiij. & spatula continuo per ½ horam agitata concoquantur, dein coquantur donec per modum crassioris syrupi viscidi digito adhaerens in longum filum extendatur, tunc ab △ remotum refrigeretur parum & exprimatur per telam novam in aliud vas terreum vitreatum, & munde asservetur in vitreo vase & durabit per 20. annos.

Mixtura pinguis. ℞ scutellam terream vitreatam, in qua funde Oleum olivarum, situa super prunas, dumque oleum satis incaluerit, injice tantum sebi (i. Unschlitt) ut mixtura gutta penicillo super cupro tractata demissa utrumque sit spissa & currens, quae indicium debitae dosis. Tunc sub[illegible] per integram horam & donec mixtura rubeum colorem assumat. NB in hyeme admiscendum est plus olei quam in aestate.

Aqua fortis. ℞ Aceti albi acerrimi 3 Eichelmaß. ✱ puri ℥vj. ⊖ cois ℥vj. Olei [illegible] & sicci (i. Kupferwasser damit [illegible]) ℥iiij. Trita ponantur in magna olla terrea [illegible], bullitione sese insinuante agitentur ligno diligenter misce cavendo ne effluat, hinc olla requiritur ampla. Postquam sic bis vel ter bullierit, olla ab △ remota cooperta refrigeretur, & in vitro conservetur. Si hic liquor est nimium fortis ut ipsam vernicem diminuat & opera destruat, habebitur affusione aceti. NB acetum [illegible] est longe melius quam [illegible] vernici non facile nocet. Antequam v. ea utaris, sine prius quiescere [illegible] per 1. vel 2. dies.

Pollitura laminae cupreae. ℞ laminam cupri, quae prius uno magno frusto Smyridis tergendo complanata, deinde pumice, 3°. cote, 4°. [illegible] carbone & [illegible] mediante aquâ, quo ad perfectam pollituram deducitur. Carbo a. sic paratur: ℞ 3. vel 4. [illegible] von [illegible] Weiden holtz (i. qualibus [illegible] fabri utuntur) segrega inde corticem, pone ad focum, & obrue aliis carbonibus & cineribus ignitis ut sic conspiti sine aura per 1½ [illegible] maneant plus minus, ut calor intime penetret & humiditatem consumat, tunc sic carbones extrahe & subito in ▽ extingue & [illegible] infrigidari sine. Et hisce laminam cupream bellissime pollire potes, quam tandem munde ablue & penes △ munde linteamine desicca cavendo ab omni pinguedine, quam creta abolebis.

Inductio Vernicis. Lamina optime sit mundata ab omni pinguedine & careat omni humiditate (secus non vernix [illegible]), tunc eam collocia super prunas tene, a posteâ satis incaluerit deponatur & digito in vernice intincto in diversis locis punctatim tenuiter attingatur distantiis & intervallis utrumque aequalibus, & partibus aequalibus: sique lamina interea nimium infrigidata est, denuo calefias cavendo summe ab omni immunditia & pulvere. Tunc manibus optime lotis & purgatis, [illegible] digiti annularis [illegible] distribue illas vernicis particulas aequaliter diducendo ut tota Lamina sit aequaliter obducta, id a. agendo non habendo d. apprimendo palmam, & tunc prius trahendo eandem manus palmam per modum delectionis d. leniter ut vernix splendescat & aequetur.
NB Vernicis sit modicum & quam tenuissime diductum, 2°. cave ne manus sudore madescant.

Denigratio. Accende candelam sebaceam crassam non strepentem, tunc situa laminam horizontaliter parte Vernice inducta deorsum, quod fieri potest si unius anguli extremitate manu teneas & oppositum angulum parieti manum apprimas, sinistra admovendo candelam infra istam tabulam partes ut tota fuligine denigretur, ipsa candelae flamma admoveri securum est non lychno attingendo vernicem, adeoque saepius emungenda candela.

Induratio vernicis. Colloca laminam super craticula, in debita altitudine, & circa extremitates (non v. subtus in medio, sed per modum ignis rotae) coordina seriem carbonum, ad lymbum laminae, iam peracandescentium & non strepentium, cavendo ne quidquam cineris ad [illegible] rei [illegible] delabatur. Sic fiet ut circiter intra medium horae quadrantem vernix incipiat fumare, quo fumo desinente ab △ removeatur & lignea cuspide fiat experimentum sufficientis indurationis, circa extremitatem cuspide vernicem elevando & abradendo, quod si facilis fiat iterum prunae supponatur ut prius & paulo post iterum experiendo donec ad debitam duritiem pervenerit; si v. ita iam induruerit ut potius ligno adhaereat quam par est, tunc subito aquâ frigidâ perfundatur & madefiat posterior pars laminae & celeriter refrigeretur ne nimium induretur & aut comburatur vernix. His ita peractis deinceps in fa[illegible]

l. penicillo
tabula labefactari pt, quin re molli deleri nequeat. Si interea ne mio contrarii maculas nigrocinereas eas abolebis sicco tinctura supradicta quâ infecta extremitas digiti saepius laminas leniter stringat & tñc tota iterato purgato nola manus.

Deli Chartá posteriore parte, cuius anteriori delinaó rei facta é, polline rubricæ (Röttelstein) asperge & tñc munda tela tota parte affrica & rubifica, quod chartæ ñ adhaereat leniter decute, tñ nola 7. l. 8.tiis asperge ut oĩ lenæ adhaereat nec vernice inficiat. Vel si charta delineata rubrica inficere ñ placeat, tñ huic aliam modo dicto rubricatam suppone, & firma cerâ, sed graphio duplo fortius q̃ in charta simplici, premi dt ut delinaóis vestigia appareant subtus.

Acus diu diversa crassitudinis q̃ ñ incurvant, d. potius franguntur, quas insere in bacillos ligneos rotundos ex modo calami l. crassiores, in qualibet membris extremitate una acus, longitudo ligni sit ½ pedis circiter, tñ parte acicular. quê polli in planitie repraesentet Ellipsi duplo longiore q̃ sit lata. Cotes sit oleacea lapis & lacuis ut acutissia acie sculpere.

Vrasq mediocris acule polli in cuspide acuta ita tñ, ut nullo modo chartas radendo laceret, sed pressa facile undiq̃ decurrat, quo fiet ut tota linea, rubrica exprimet. Chartis itaq̃ deprime sublatis, nola manus sup remanentia lineamta rubrica deterga & reppies lineamta sqta vernici firmiter impressa & coloris aliquo remissioris tñ adhuc mollisso penicillo tota vernice purga & terge ab oĩ impuritate. Delinaó & alij labores commodissime sup pulpito ē clivato peraguntur.

Pro radendo collocata sup pulpito lamina ei prius supponat, folium subtilissimæ chartæ & eius aliud fibula l. coerulea ut vernice madis manib a contactu, in fundo q̃d illæ usu regulæ & normæ; verbo vernice scrupulosissime custodita é ab oĩ cinere, arena, pingui, impuritate.

In rasione ordinarie utendum é cuspidatis, quæ valde breviter trahit st & lineis subtilib, & crassiorib v. profundiq cupro impingenda, & mortis nigrtis regula abolito l. deprimendo. Tñ v. recte exigente crassissimas lineas facere oportet, sumenda é acus ovalis l. elliptica, q̃ in manu modo calami hebraicos characteres efformantis tenenda, ut ellipsis pollice respiciat, pariter, iuxta suos crassitudinis grad profundiq é deprimenda sicut cuspidata, has diu lineas si subtiliter quasi evanescere velis, id ministerio alicuius cuspidata efficies. In curvis lineis lamina ad manum commodo é vertenda & dirigenda. In usu ñ hinc, quis acus commodissime Omnibus atq elliptica, in cuius ductu tñc facile cuspidata arare licet ñ eq. Hac oĩa tñ longe tertium finaliter graphio sculptorio emendari pôent. In radendo sicut scribendo audacter tenuiores ductus formantur & aeglicet sat acuta tñ saepius acuenda. Lineæ in luce & remotæ tenuissimæ sint; propinquæ v. & umbrosæ crassiores, & ñ hoc totius artis rudentitas consistit! Inter radendum crassiori penicillo facta linea detergenda ne pellâ aliasque iter pressione se affigant.

Si inter radendum fuerit fictæ lineæ aut aliæ cupri detectiones praeter destinatas contigit facta sit, eas ne ∇ corrodat, mixturâ supradicta paiis ad prunas eliquata, penicillo apto manus eas, quo aido etiã forum aliasq, nudas laminæ partes eâd et sebaceo penicillo obducas, ne ∇ in illas praetenti corrosiona habeatur. Hinc patet mixturam constitui et dé eé tal lenam ut totalis inclinata defluat relicta cupri nuditate. Calor si tñ adhuc modica lamina pellâ fiat manu, tñ tepide calente collocare & imponere praesertim tpê hyberno.

Primo habeas Tabula lignea in duobus contrapositis laterib habens eminentes latitud. 2. pollium limbos, habeatq in oppositis laterib 2. l. plures ligneos clavículos sup quos lamina cuprea recte l. obliquâ situari poit, sic ∇ desup scypho fusa ñ effluat ad latq, d. recta delabens corrodió laminæ rasiones, & congregata in supposita trabis cavitate effluet per foramen eius medio factum in subiectum vas cadens, e quia iterum ∇ scypho hauritur & iterato sup laminas funditur. Nb hac vasa lignea q̃ ab ∇ medefiunt dns cé pice l. alijs oleaciis colorib aut mixturis obducta nñ resistant ∇. Fundo ∇ris calentem repetenda é sup tota lamina cuprea cavendo ne scypho attingat vernicem, itaq si vicib 8 l. 10. plenum scyphum desup effuderis, tñ lamina per obliquum ut in 2a. fissa disponat & iterum toties per medium ferè horæ quadrantem affusione continua iuxta quod ∇ é potens aut cuprum molle é. Et sic lineæ subtiliores satis sunt erosæ Tñ aqua communi fontana desup funde & laminam ab oĩ acredine elue,

Delinaé chartá transfer in laminá.

Acicularum aptaó.

Cotes.

Delinaís translaó.

Disposio rasionis

Rasio.

Usq Mixtura pingui & urectione

Corrosio

linear: crassior corrosio.

& leni calore desicca, dein silua super reclinatorium pictorum (Mahlstock) & lineamenta partes quas in tali subtilitate permanere vis, [illegible] ut sit remotior & lucidior, iunge mixtura sebaceâ penicillo, quas crassiores efficere placet non attingendo, iterum repete ut per affusionem aquae fortis sic mediocris crassitiei fient; quam partem in hac forma gremare nolens mixtura pingui obduces, reliqua parte quam crassissima habere vis, nuda relinquendo & affusa aquae iterum profundito, antea autem applicatione mixturae pinguis aquam forte aqua communi optime elue & desicca linteolo leniter calido, si diligenter peregeris. ipsam sculpturam aemulaberis.

Cautela

Si casu contingat a mixtura vel aliud pingue super lineas quas adhuc profundius corrodere intendis, defluere, id linteo tenero & palpa panis abolabis diligentissime, ut aqua et illud effectum suum exercere valeat.

Prima aqua affusio continuatur per ½ horae quadrante, 2a per media hora, 3a per integram horam circiter, crassiores tamen lineas ab initio maiori ab invicem intervallo distare oportet, ne iterata corrosione in unam ~~[illegible]~~ cavitatem recedant. Et in hac triplici affusione semper recens aqua est usurpanda.

Vernicis abolitio.

Vernicem de lamina super parato abolebis carbone (von Zarth weiden holtz) & aqua communi quasi polliendo, & reperies delecti cupri ingratum colorem, quem tamen reddes lavando aqua forti dilata chymice cum additione 3a partis aquae fontanae ut hebetetur & retundatur vis corrodens: hanc lotionem purgabis linteo irrincto, & deinde subito alio linteo exsiccabis laminam, dein eam calefacies & oleo olivarum perunges & perfricabis panno vel pilei frusto & iterum linteo terges. Sic pulchre apparebunt omnia lineamenta quorum defectum supplebis & perficies graphio sculptorio.

Vernix mollis optima.

Pars 2a de Vernice molli. Rx cerae virgineae albae, tenerae & mundae ℥j liquefac calore leni in vase vitreato tum continue ligno miscendo iterando [illegible] mastichis clarae ʒj. quas si in cera diffluxisse adverteris, eadem ratione [illegible] asphalti ʒβ. ubi omnia sunt incorporata fluant quod fiet ½ quadrante horae, tum ab igne remove, frigefac & pastillos inde forma, quos facile facies, si dictam compositionem fundas in scutella aquae frigidae & manibus per modum ~~[illegible]~~ farinae optime sub impastaveris & crassitudine pollicis oblongos pastillos inde formaveris. NB haec Vernix ut [illegible] corrumpitur nec citra durat ut prior. Induenti cupro involuta serico. Denigratur fuligine candelae vel flammae & fortiore calore non toleras vel comburitur. Manus radentis reclinari [illegible] super quadruplicatas strictiolas p. Sed 20es plus laboris insumendum est per gremarae lineis mollis quam illis durae Vernicis, quare et merito posthabenda.

dealbatio Vernicis.

Si duram Vernicem non denigrare dealbare magis placet id sic efficies, primo post eius Inductionem, omitte denigrationem, & induratam purgabis ut supra, dein Rx bleyweiss, welches wol mit wasser eingerieben sey, thue es in ein Verglasurtes gefeß, darin thue ein wenig geschmeltzen Flandrischen Leimb und 1 oder 2 tropfen Ochsengall (e quo libentius colores vernici adhaerebunt), setze es über ein Kohlfeuer, und lass es ein wenig zerschmeltzen und nimb hernach mit einem grossen Pinsel de dicto candido & bello colore, atque leniter inunge totam Vernicem aequaliter, relinque per se siccari. Hic color ut in rasione gremii tegendus est lamina tela, panno vel serico mundo. Peracta rasione colorem primo abolebis per aquam dilutam aqua communi, lavando, & siccando et tum primum corrosionem institues.

Graphia sculptoria.

◇ Graphiorum figura diversa est, ordinarie tamen oblonga ut profundius mergi possint. dum acumen firmum sit tenenda super cote oleacea (Ölstein) cum oleo olivarum ut plana retineantur, & anguli acuti evadant. Acumen ~~[illegible]~~ planitiebus cum ipsa longitudine anguli continet 45. Acies cuspidis examinatur super ungue. Si cuspis graphii frangitur signum est chalybem nimium esse induratam, quare sic corriges, pone id super carbonum ignitorum sufflatu, donec incipiat flavescere tum subito in aqua restingue. Si chalybs adhuc durior est, eum rubefacies colore cerasi rubri. Si vero hebetatur sine fractione, nihil vales. Lineas falsas corriges chalybe pollitorio.

Dispositio membranae ad scribendum.

Rx Virgultum aut arundinem, qua pecte omnes sordes calcis nimiae de membrana expurga, dein cultro abrade eandem contra pilos (i.e. parte sub pilorum) dein iterum pectine arundineo ut prius. Frica panno laneo vel pilei, iterum cultro rade & ~~[illegible]~~ panno frica, tum pumice polire & pulvere eius leniter arundine pecte, tum libenter scripturam recipiet. Si membrana perfluat, eam testis ovorum optime lotis, ~~[illegible]~~ siccatis & contusis in tenuissimum pollinem, ope panni lanei frica, & non amplius ~~[illegible]~~ fluet.

Charta fluida!

Chartam fluidam reddes continentem si Vernice sicca, Sandaraca dicta imbueris

℞ Gumi serapini ℥β arabici armoniaci ana ℥β hæc 3. in olla aquæ lenter cum aceto acerrimo ut liquescant, impuritas despuma, & deauraæ cum modico boli armeni (& deargentaæ mit bleyweis) optime tere super lapide, & repone in vasculo, ad usum tempore in addito aceti, scribe & post exiccaæ denique halitu oris suppone bractea & dente polli post exiccas. sufflua bractea gossipio l. pede leporino abstergendo.

Sira & lris Ocis & Ocis.

℞ bleyweis, Saffran und ... knoblochsafft, simul tere cum albumine ovi addendo parum aqua gummata hac sira jungo litera libri intra prelum, dum fere fuerit desiccata suppone bracteas & dente siccatas polli.

Libros auro de

℞ cerussa flava (. bleyweiss.) optime terat cum ▽ pura, ... ea cum ▽ recenti despuma, aqua decanta, colore desicca. hunc colore cum oleo lini tempera & calamo scribe super metalla ... placet tunc scriptura protuberantis ut sequitur.

Preparaò Color & correctione.

℞ ♀, ♃ l. orichalco ℞ corrodendis ℞ aluminis ℥ij viridis æris ℥β salis & ⊕ ana ℥i. tere ea cum aceto destillato fortissimo, Aqua corrosiva ♂ & ♂ ℞ Vitriol æris ℥ij. Olei albi vel gallitzenstein ℥ij. ✱, ..., & Φ. ana ℥β. optime glutinata ... cera ... media aceti cerevisiæ & uno sextario urinæ infantis ... noctes.

Sira & figura in metallis protuberans.

Usus dicitur 1º Lamina metallica ut optime polita & mundata; si ... ♀, ♃. vel aurichalcum scribe denique cum cerussa flava ut supra (. super ♂ & ♂ v. cum cerussa alba bleyweiss) eodem modo praeparata.) scriptura optime siccetur calore leni ☉ l. △. ut ab omni pingui mundetur, ... denique calcis vivæ ... de linteo, cum ... molissimo corio abstergere, ... appropriatæ aquæ corrosivæ ... quidem sit ... olei lapidis, calefacta non ... bulliente, iterato infunde ad 8. ... & optime ♂ l. ♂ ... i. H. reliqua metalla v. ... 4. H. Tandem ... pennæ ... & ▽ pura ... denique fundendo ... & abs... vel nigredo, ... duro in aqua calida infundo frica & ... sufflum ... ♂ ... ♈ denique ... de linteo ... manu ... frica, lamina siccata, ... prunas, & sebo ... inde color scriptura se extollet & facile ... detergens, tandem ♂ calidis & mollissimo corio nitore conciliabis.

℞ ⊖. 3½
Allaun 2.
gallitzenstein 1½
freblwrith ½
sal gemæ 2
Salz 1. hand voll.
lot.

Oia ... suffunde media aqua fontanæ coque in olla ... charta ... lenta ad ... fere 3. ... (ne evadat nimis fortis.) ... quiescat & infrigidetur, clara in vitro decantetur & asservetur, quo non corrumpitur, diuturnitate melior evadit.

Olerasstir & de Olo ♂.

Usus calefac ferramentum tum ... ut manus inversa denique tolerare possit, ... inunge penicillo dicta aqua ut ♂ fiat colore ♀. quod facile ... ☉. deaurabis more solito optime distribuendo & fricando, ... evaporato ... ♂ ... flavum inunge sebo bovino (. ...) ... lineo deterge; ... sine refrigerari, tum ... ♈ et corio molli ... deterge. Iterum super prunas calefac & inunge cera ignitoria (. glüewachs.) ... ♂ cera iterum panno rubeo abstergatur ... ♈ & corio emunda, quo ... deaurata ... ferrum caeruleo colore imbuere potes.

Lou ♂ caeruleum ... colore oleaceo, ... suffunde acetum cerevisiæ valde calens & caeruleum statim delebis, quod adhuc ... aqua pura eluas linteo, & ♈ nitore ...

Caeruleum ♂ colore delen

℞ ✱ 2.
gallitzenstein. 3.
Salis ... 4.
☿ . . . . 1.
alum. . ½
calcis ☽ . . ½
lot.

mixta optime simul terantur super lapide, tum repone in vitrum suffundendo aceti vini acerrimi ℥i. ut leni calore salia liquescant. Tum ... inunge ♂ l. ♀ toties donec desiderata albedo ... ♀

♂ & ♀ de Dr

℞ Alum. & Sal. ana ℥β Φ pondere unius nummi ... subtilissime tere super lapide, deinde adde 12 bracteas ☉, iterum ... in dicto ... tere ut ☉ dispareat, tum pone in cucurbita vitrea separatoria, suffunde ... 3. digitis emineat, orificium obtura linteo, coque in arena calente bulliendo donec omnis ▽ exhalaverit, & dum flava ... & redacta sit in pulviculam tum suffunde S. V. rectificati ... cera ... 2. ☽. tum decanta in aliud vitrellum, de hac aqua scribe calamo super ♂ l. ♂ politum & evadet aurea scriptura. qua et deaurari potest ♂ l. ♂ ... super ♂ ... linteolo l. gossipio denique appresso humiditate excipe & remanebit ☉ pulchrum & ...

Frigide de Oare ♂ l. ♂ ... bractearij.

Prælum

Panni. Quia panni sub prælo compressi madefiunt & indurescunt, hinc ij vespri ab invicem divellendi, & mane ante usum confricandi ut remollescant, alij v. e attracto chartæ glutine nimium indurati caveantur interea.

Pila. Pila denigratoria fit e tela cannabina, iterato quater sufficit super invicem colligata & quam artificiose compressa. Deinde fortissimo filo duplicato stricte connectatur, atque per totam pilæ soliditatem perimpacta ut evadat crassitudine fere 3. digit. longitudine v. 5. dig.

Nigredo. Nigredo Germanica e Francofurto ad Moenum advehitur, n[illegible] comparatur, estque nigra per modum holoserici, friabilis ut creta, & tenera. Bona nigredo e fæcibus vini conficitur.

Oleum tenue Pro olei coctione nacta ollam ferream sat amplam cum operculo exacte claudente. Hanc reple Oleo nucum bono & mundo ut vacua remaneat crassitudine 4. vel 5. digitorum. claude operculo quam aptissime, suppone igni ut bulliat, d. cave ne effluat quod magis si & vinolentum igne suscitatur, ideo sub coctione sedulo attendendum, atque penicillo vel ferreo cochleari continuo agitandum & miscendum, ut dum incalescit sponte sua Oleum accendatur & flammam concipiat, vel accende illud charta, & ab igne remove & ardere interea movendo per ½ H. vel ultra. Est hoc oleum vocatum debile. (Mattheus) dum illud vis extinguere, suppone tamen firmiter operculum, vel aliis linteis suffoca, aliqualiter frigefactum funde in aliud vas mundum ac serva.

Oleum tenax. Oleum tenax (Ab. o. Starkhß) coquitur sicut prius & in priori vase, diutius tamen scilicet usque ad syrupi consistentiam cum continua agitatione, donec reddatur grave, crassum & tenax, quod examinabis si guttam super stanneum vel ligneum discum demiseris. Pinguedo Oleo tollitur, si sub coctione unam crustam vel panis crustam immiseris. Coctio tandem sub Dio peragitur, periculosa si culina non est fidendum.

Nigredinis præparatio. Pro Nigredine dicta [illegible] [illegible] super porphyrite mundo, affunde 14. partem huius mensuræ de Oleo tenui, quo exsiccato plus affunde, continuo tamen fiat quam siccissime fit, deinde totum ad unum lapidis angulum remove, & tritione per partes parage ut exactior fiat; adde deinceps de Oleo tenaci magnitudine parvi ovi & simul terendo misce, reserva in terrea & cooperta scutella. Ad sculpturam iam utcumque detritam, aut modica profunditatis, tanto minus de Oleo tenaci admiscendum. NB. Vel continuo fiat sca[illegible] [illegible] & [illegible] quod secus destruitur & sculptura & typus.

Denigratio Sit patina vel furnus proportionatæ amplitudinis, in qua reponatur prima, desuper quadrupes ferreus vel craticula, in qua iacet sculptura; calor sit moderatus, & proinde carbones modico cinere calidiori cooperiantur. Postquam ergo lamina incaluit eam apprehende ad unam extremitatem linteo mundo, transfer super mensam, ibidemque pilâ nigredine imbuta per omnia lineamenta diligentissime pinge. Primo usu pila multum imbibit agreste ter vel quater tamen nigredinis primo usu insumitur ac deinde. Pila, color pro diligentia ab omni immunditia præsertim arena custodiatur.

abstersio. Colore indutum de superficie absterge tela munda æqualiter, deinde alio linteo adhuc mundiori, tandem mundissima volâ manus, quam iterato alio linteo abstergere oportet. Hæc abstersio fiat tam longum & latum. Manus sudans sedulo [illegible].

Chartæ præparatio. Pro charta madefacienda sit vas proportionatæ amplitudinis ad dimidium aqua purâ repletum. Apprehende 5. vel 6. filaras chartæ [illegible] extremitatibus easque in aquam intinge bis totum secundum longitudinem (cave a pluribus) aqua iterum aliquantisper defluat permittatur, tum repone super assere forte & plano. Sicque totam chartam prius madefacies & in unam struem suppones invicem. Suppone chartis alium asserem cum ponderibus aggrava ut aqua chartam facilius penetret & residua effluat. sic quiescat usque ad usum. Hoc si pridie vespri egeris, sequenti mane charta iam erit apta prælo: charta tamen durius glutinata diutius humefieri debet.

Ex Cyriaco Spiechman.

~~Bilancis~~ Libra tr. tina cu ingo efficat ⊥ inversum T. Crassitudo media ingi in medio esse ad minimum 60.ma pars longitudinis ingi. Axis est inserti paulo infra centrum grav. utris ambor. ps ingi & trutina ita ut hac libra et sine lancib. intra spondulos ordinarium situ servet nec invertat. An trutina vere perpendiculariter insistat ipsis ingi auriculis sic examinabis: fiat filum metallicum forma hic apposita utraq. extremitate ita incurvatum, ut unum inserat foramini auriculae, altera congruat extremitati trutinae. Quod si utrumq. ingi latere aequali congruit, iusta est; sin minus, corrige ut id fiat. Trutina est recta ascendere e axe.

2. Procura ut utrumq. ingi latus sit aequali longitudine ad sensum.
3. Vel utrumq. sit aequaliter grave, & videbis si intra ~~trutinam~~ spondulos trutina debite quieverit sine lancib.
4. In suspensione chalybis cum vi aequat utrinque ingerendo secundum longitudinem, non v. secundum latus vel oblique per incurvat.
5. Procura aequalis longitudinis funiculos & lances aequalis aequalis ponderis, quod fiat si et permutato lancium situ servet aequilibrium. Sin minus, inaequalitas est aut in lancibus aut in brachijs ingi. Pro quo

Regula. Per libram falsam iuste librare.

Ad dirigendam falsam libram, rei iustum pondus assignare, memor illius: Quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Hinc uni brachio appende unam lancem, alteri v. quodlibet aliud aequiponderans: 2°. Hac lance remota ad id brachium appende et alteram lancem, quae si pariter alteri contrapondio aequilibraverit, certum erit, et lances inter se perfecte aequiponderare. Sin minus, procura ut id fiat. Hoc practicari potest et in qualibet alia libra cuiuscumq. defectus, modo sit agilis, & non segnis libra.

Si lances perfecte e dictis aequiponderarent, appensae tamen ingo, et permutato situ non servant aequilibrium, signum est brachia ingi esse inaequalis longitudinis, quare breuius diducere aut longius contrahere, in tantum ut lances utroq. situ aequilibrent. Quo comparato denuo examina an libra et sine lancib. adhuc aequilibrium servat, quod si fiat, bona est; sin minus id effice delimando aut dedolando brachium gravius. Verbo:

Propriet. libra perfecta. Examen eius.

Libra iusta & agilis. { 1. sine lancibus . . . . 2. cum lancibus aequiponderantibus — — — 3. cum ponderibus { leuioribus & grauioribus } etiam permutato situ . . . } aequilibrium servat.

Haec si debite assecutus fueris, de libra perfecta gloriari poteris, quod gratis in perfecte aequali auricula a puncto axis distantia, quae sunt imperceptibilis, nisi unius per rei aequiponderantiam ~~permutato~~ permutato situ aequilibrium.

In tali scrupulosissima bilance non licet ponderare ultra 3i. ponderis communis, quia secus destruitur & segnis evadit, quare per maioribus ponderib. fac et robustiorem & maiorem bilancem ut utraq. conservetur.

Agilitas libra. Examen eius

Agilitas librae consistit in eo 1°. ut ingum sit longum & tenue; sitq. 60.ma pars longitudinis sit crassities. 2°. ut axis inferiori parte sit acie acutissima non tamen unguem radens d. lubricans, & politus, quod id illiquefacta foraminibus ut sic contactus foraminum fiat non nisi in puncto quasi mathematico. 3°. Trutina sit longa & tenuissima. Agilitas librae patefit si modicum mota diu sursum deorsum fluctuet antequam quiescat. perceptibilior est in libera quae lancibus et gravium onusta. Quare agilitas librae summe est necessaria, per hanc sola ceteri omnes defectus per contrapondium suppleri possunt supra methodum supradicta.

~~Duo autem alia eorum diversis ... clarificandis ... aeris ... in ... facillimis~~

10 Minutia

1° fac pondera Elementalia scil. minuta ut eorum duo, tria vel 4 et bilance accuratissima sentiri nequeant, eorum v. 10. libram notabiliter & utcumq. deprimant. Ita sic fiet: recipe laminulam auricalchi (Messingblech) aequalis ad sensum ubiq. crassitiei. inde praescinde frustum longitudine & latitudine pollicis circiter, hoc id bifariam complica, sic duplicata bractea extrema ut exacte congruant; forficibus scrupulose rescinde 4 altera, sic ~~eaut~~ evadent duae bracteolae aequalis longitudinis & latitudinis, an v. et crassitiei, id cognosces si exacta bilance aequilibrent, secus sit haec reijcienda & alia assumenda ac quaerenda, quousq. duas acquiras per omnia aequalis longitudinis, latitudinis, & ponderis seu crassitiei. Ut ita comparata bracteas adhibebis pro fabrica elementalium minutiarum, et ponendo ... (...) ... glatt und ... ...; ... ... 20. oder 30. ... mit ... , ... mann und einem Kornzänglein ... ...

sicut

sunt solent ee doses pharmacopolar. [illegible] Gümpelin soll gestallt sein [illegible]
zufüg, [illegible] gebrüst, ut doses [illegible] tundo declarij exprimi queant.

An v. ha minutiae sint [illegible] pondus, [illegible] denas & denas ponderando, inde & senas & senas narie [illegible], q si [illegible] analoga, eis [illegible] fidere ac qualibet minutiam in sua [illegible] tapella [illegible], ne sint [illegible], exponere [illegible]

De his minutijs Re. 10. pone in lance & [illegible] alia [illegible] illis analoga [illegible] signando uno [illegible]. Hanc adiunge illis & fac alia analoga signata 2. punctis. Hanc iter adiunge prioribus, fac [illegible] & signa 3. punctis. Hanc porro adhuc prioribus adiunge, analoga signa 4. punctis. Hae 4. doses sunt denariae, & [illegible] una centenaria, inde [illegible] [illegible] apposite duae, [illegible] millenariae, myriadicae, & centenamillenariae ac tandem millionariae doses, q oes sunt fere aequivalentes [illegible] uni pondo [illegible], [illegible] 12 doses ita necessario [illegible]

10	100	1000	10000	100000
20	200	2000	20000	200000
30	300	3000	30000	300000
40	400	4000	40000	400000
1000000	2000000	3000000	4000000	

Hae doses in duplo [illegible] quae [illegible] n sit signata [illegible] & [illegible] Regula supradictae.

nisi p iustificandis vulgaribus [illegible] ponderibus. Nota [illegible] dosium quaternarij [illegible] & crassiori lamina aurichalcina l. [illegible] Dea. In alio loco dicit Author [illegible] signatam 4000. dic ee [illegible] pondus Marcae semidrachma, licet [illegible] aliquot grani [illegible] nihil refert. Hinc in alio loco p una drachma assumit 8640. minutias.

His ponderibus debebis [illegible] verum pondus [illegible] lotonis, marchae, aureorum, [illegible] numor, [illegible] quot tales minutiae aequivalent [illegible] 36. [illegible] uni aureo [illegible]. Ponderando [illegible] unica lance [illegible] supradictam regulam, [illegible] [illegible] quod [illegible] drachma, cuius minutias aequalentes indagas, sit iusta [illegible] oportet examinare [illegible] uno lotone, l. [illegible] 2. l. [illegible] 8 l. 16 lotonib. p maiori [illegible] [illegible] de examine [illegible] aliarum dosium. [illegible] uni drachmae [illegible] respondent 8640. minutias, [illegible] aequalent 2. lot. [illegible] 69120. q si [illegible] bilanci correspondet, [illegible] es. Sin minus, [illegible] l. [illegible] minutias ad 2. lotones supradictos l. [illegible] et servata [illegible] ab ipsis drachmis tolle l. adde.

Sic [illegible] has doses examinare [illegible] legitimum pondus aureorum, [illegible] [illegible] &c: Si l. unica [illegible] verum [illegible] pondus [illegible] expressum annotaveris.

+ [illegible] Pondera vulgaria quaevis iustificabis [illegible] mediatione ponderis gravissimi descendendo usq ad infimum, quod unum si semel [illegible], [illegible] [illegible] in minuta resolveris, deinceps facile qlibet alia facile iustificabis. Alia Exempla suppeditabit Arithmetica.

Bilancium numerus. 1o Habeas tenerrima bilanci [illegible] longo, & solis granis [illegible], cui peculiarem parere debes de agilitate [illegible]. 2o Adsit adhuc alia subtilis de paulo [illegible] tolerantior & centenarijs [illegible]. 3o adsint adhuc [illegible] maiores & lotonib & marcis:

Doses [illegible]. Licet dosib [illegible] ni egeas [illegible], nihilominus si eas maioris commoditatis [illegible] facere [illegible], id [illegible] & uno lotone assumendo lenissima dosi qua [illegible] bilanx notabile sentias, [illegible] duplicando ascendas usq ad centenarium ut [illegible] e a latere.

1, 1, 2, 4, 8, 16 lot.

Vna marcha crassa subdividitur in 16. lot. horum [illegible] in 4. drachmas in 4. nummos, l. num. in 2. obulos.

1, 2, 4, 8, 16, 25, 50, 100 [illegible]

Marca fina aurifabrior. 1, 2, 3 grana, 6, 12; 1, 2, 3 nummi, 6, 12 [illegible] marcha [illegible] 16. lot.

[illegible] 1, 2 granula, 1 grana, 2, 1, 2, 3 carat, 6, 12, 24 [illegible] marca.

Hanc triplicem dosium divisio alia [illegible], ac [illegible] [illegible] dicta [illegible] sola minuta [illegible] reducit [illegible] & author ordinarie practicavit.

Capillus [illegible]. Offre ad album [illegible] [illegible] aqua [illegible] lapide [illegible] tenuissime, [illegible] & seriando. Pro usu [illegible] iste [illegible] album [illegible], intinge lenera pluma l. penicillum & cinereum eis induc [illegible] [illegible] quo antiquiora tanto quoq meliora est.

♄ infunde in triplice spodio, ut minimi globuli ℈ij, [illegible] ʒß, maiores ʒj. ponderent. Verum primum appones ad ☽ 14 & 15 lotonum, medias ad 11. 12. & 13. lot. ma[iores] vero ad deteriores ☽ & mineras pondere 1. C. probatorij. ℥ ad ♀ p. 1. requirunt minimi p. 8. ♄. Nota quoties massa ♄ in dictas sphaerulas fundis, toties oportet semel de quavis specie unum globulum pro se probare & remanens granum ♄ ab omni grano libramdo detrahere. — Examen cinerij

℞ ♄ [illegible] minerae [illegible] ♄ l. 2. ʒ i. [illegible] limat. [illegible] ♀ ½ [illegible] glob. magnitudine pisi dimidij, misce fluant in ♁ [illegible] & lutato, [illegible] signum est si △ [illegible] [illegible] de ♀, regulum [illegible] ♀ malleabilem reddere oportet, [illegible] patella tereat [illegible] modicum de nitro [illegible], [illegible] forti △ affundo [illegible] evaporare [illegible] pisi quoque, ♀ fiat rubra & malleabilis [illegible] — Probatio ♄ ♀.

℞ [illegible] funde in ▽ impone [illegible] ligneo ut [illegible]; [illegible] ☽ l. aliud metallum liquatum. — Granulatio

1º [illegible] lapide quot caracteres [illegible] ☉, [illegible] ☽ addere debeas ut fiant 3. p. ☽ ad 1. p. ☉. [illegible] ad 1. marc. probatoria adde ʒß ♄ ven. globulum [illegible] [illegible] in [illegible] ignibus cinericium [illegible] ♄ [illegible] curans, [illegible] ☽ [illegible], fluat tandem ☉, sub fulmina, lamina charta tenuitate ut ☉ fiat [illegible] ▽. [illegible] ignias, ut [illegible] & [illegible]. ℞ in edulcoratione calcis ☉ [illegible] ▽ fontana [illegible] inde albescere sicut [illegible] [illegible] oportet sumere pluviales. Calce ☉ ignias in ♁ [illegible] pondera. — Quartatio — Edulcoratio.

▽ sit ♀ quartae [illegible] ni minus fortis [illegible] de ☉, nec debilis [illegible] ☽ hinc [illegible] caminalis ita: [illegible] auri finissimi 1. m. probatoriae & ☽ finissimi p. 3. [illegible] [illegible] sit in [illegible] ♄ in cinericio, lamina, [illegible], edulcora [illegible] si ☉ [illegible] cognitum pondus servat, ▽ bona est; si gravius, est minus debilis; si levius, minus fortis, quare hoc casu affunde ad ▽ modicum de ▽ pluviali frigida, iterumque novam quartae [illegible] ut [illegible] [illegible] pristinum ☉ pondus obtineas; & sic [illegible] [illegible] cera obturata ad usum. ℞ in [illegible] ☽ [illegible] oportet sufficientes aquas pluviales adhibere, cum ♀ & [illegible] [illegible] — ▽ quarta

℞ carbonem bonum & firmum & solidum, in quo fac unam [illegible], [illegible] [illegible] rotundo [illegible], carbone in ▽ [illegible] (ut in △ duret), in [illegible] impone ☽ & ♀ laminata [illegible] superspergendo borrace, colloca [illegible] testa [illegible], & [illegible] sufflans ut pure fluant, [illegible], metallum [illegible] [illegible] & inde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liquare aut ferruminare, [illegible] rasa, tersa & munde ignita. [illegible] — Probiris nadl.

Moderno [illegible] ☽ 1. & ♀ admiscet ☉, [illegible] ordinarie & [illegible]: liquatis sub ☽ 11. m. & ♀ 5. m. probatoriae, & haec mixtura coordinatur ☉ & [illegible] probatoriae.

Ex Angelo Sala.

℞ albumen unius l. duor. ovor. (in qua [illegible] succi facilius clarificantur) [illegible] spongia redige in aquam tenuitate, funde ad succum in cucurbita & [illegible] [illegible] & tela [illegible], [illegible] in B. M. bulliente per ½ horam quadrantem donec crassa [illegible] sufficienter [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] porcellanis l. vitreis in balneo vaporoso inspissat. — Clarificatio succor. — Filtratio.

Juncturae vitror. claudunt charta l. tela [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] l. [illegible] [illegible] l. illis [illegible]. — Vitror obturatio.

Flores colliguntur [illegible] [illegible] [illegible], tempore sicco & sereno.

Caryophillorum flores [illegible] conquassa in lapideo mortario, affunde ▽ [illegible] [illegible] tenuis [illegible]. [illegible] in cucurbita [illegible] obturata in B. M. [illegible] ½ H. Succum exprime, [illegible] alios caryophillos funde repetendo ut prius quo[ties] libuerit sine alia aqua addenda. Succum expressum clarifica ut supra & inspissa [illegible] colore rubini & odoratissimus durans per 2. 3. l. plures annos. Confortat caput [illegible] & [illegible] vertigines, deliquium, palpitationem cordis, [illegible], febres [illegible] [illegible]. Dosis à gr. x. ad ʒß. Sic est [illegible] — Caryophill. ectia.

℞ violas [illegible] sine seminis aut [illegible] separatae, digere ut supra sine [illegible] compressas [illegible] aquae, succum exprime [illegible] linteum: hunc succum funde super alias violas & repete idque tertio, clarifica & inspissa. Succus saphyrinum colorem [illegible] [illegible] ½ annum, odore [illegible] & sapore est per 2. annos si in frigido servetur. Dosis à gr. xx ad ʒj. — Violar

℞ flores hyperici ([illegible]) nondum plane apertos modules flavos, con[tunde] [illegible] superfunde S. V. rectif. a siccis hisce florib. ut eo flores imadescant [illegible] [illegible], ligneo pistillo in cucurbita vitrea comprimantur; leni balneo per 2. D. digere, — Hyperici

exprime, filtra, (in ea nihil resinosum cum S. V. extracta à dulcibus per albumen clarificari.) Spiritum V. clando abstrahe ad consistentiam quisteam. Consolidat vulnera &c., in
[margin: contra Maniam. Melanch:] clysteribus v. & fractionibus in additione aliorum. contra strangurias, calculum, venenum, & fundamenta
& laesa imaginatione, in hoc casu sumenda est bis in die mane ante ☉ ortum, & desuper ad hunc
modicum quiescendum, & vespri ante somnum, idque continuandum quamdiu necesse fuerit. Est
porro contra melancholiam, terrores, maleficia. Ea Author extollit in suis apothecis. Dosis
à gr. X. ad ʒß. in bolis, pilulis, in suo vino &c.
[margin: Pomorum essentia.] Rx succum expressum de pomis fragrantissimis & dulcissimis, digere in B. M. bullien. te
per aliquot Horas, filtra & inspissa eritque essentia delicatissima & nobilis saporis. Pari
rat fieri potest cerasis nigris &c. Dosis ad libitum.
[margin: Ex siccatis.] Ex subtilibus & odoratis floribus recentibus non v. siccatis si haberi potest Essentia modo
dicto est extracta. Inspissatio facienda est in uno confundo vase d. pertinet pluribus & angelis,
adque agitando. Exsiccata oportet vitreis & optime obturatis vasis servare occlusa aere
arcendo, sic conservant diutissime colorem, odorem aliique proprietates;
[margin: absynthij & herbarum] Rx de absynthij siccati nodis detractis libras. consecta minutis, affunde vini albi
[illegible] l. cum oleata lb. 4. stent clausa in B. M. per 12. H. liquorem exprime, filtra
& inspissa ad quisteam pillularum & inde acquires 3. lot huius essentiae. NB si loco vi
[margin: NB Spiritus V. volatilisat.] poraris aqua clando abstrahas, ea ab aqua vini nihil differes, quia si extractio fiat cum S.
repietis hic post illam amaris absynthij qualitatibus valde imbutus, unde tales extracti
quisque cum ▽ potius quam cum S. V. est facienda nisi necessitas aliud expetat. Valet ad stomachum
[margin: Essentia ex siccatis.] venena, pestem, vermes, estque calida & somnifera. Parum fit ex Maiorano, Ros-
marino, Salvia, melissa, Basilico, Thymiano, Dictamno cretico, Origano cretico,
Mentha moschatina, schoenantho, scordio, folio indico &c.
[margin: rosarum & florum siccorum.] Rx de nodis rosarum siccatarum post flavi resectionem ℥ij. consecta, affunde
aquae rosarum libras. l. cum oleata, macera in B. M. per. 6. H, expresso infuso macera
alias rosas et tertio repetito, tandem clarifica albumine ovi &c. Dosis à ℈i ad
ʒi. Pariter fit ex sicca salvia, floribus rorismarini, Violis flavis, gelsamino, cary-
ophillis rubeis &c:
[margin: Croci.] Rx Croci, quam minutim concinde, fac extractionem cum ▽ rosar, l. flor. pomorum aurantiorum
clarifica cum albumine ovi, inspissa ad quisteam mellis. Dosis à gr. 1. ad VI. est Cordialis
[margin: aromatum] Rx. caryophil. arom: ℥ij. minutim disseca, affunde ▽ oleata ℥xij & S. V. rectif.
℥iiij l. v. macerentur in B. M. optime clausa per 24 H. Exprime fortiter ad siccitatem, [illegible]
facultatem decanta & oleatam per B. M. abstrahendo circiter 3. partes, remanentia per evaporationem inspissa.
Additio S. V. & aqua fit ut non tantum [illegible] & salina aromatum pars, d. et resinosa extrahatur.
Pariter fit ex cinnamomum, ~~galbano~~ Galanga, Zingib, piper, Cardamom: Calam odorato, granis
parad. spica indica, Zedoar. &c. Aptae sunt essentiae ad confundos morsellos
electuaria, trochiscos, pillulas, emplastra, unguenta, balsama contra apoplex, deliquium
debilitate, venenum &c. Pariter ex rad. Imperatoria, Valerian, Carlin, Gentian, Angelica &c. Dosis à VI. a
[margin: Corticis citri.] Rx. ℔ corticis citri, resecta parte spongiosa; siccatos oleata, infunde cum ▽ oleata, d.
in B. M. ~~per 24 H~~ bulliente per 24. H, clarifica cum albumina & inspissa. Dosis à gr. X.
[margin: Ligni aloës nobilis.] Rx ℔i. Ligni aloës (. Paradiß Holz.) selecti obscurioris, ponderosi, acris, cum
frustillum eius ignito carbone resinam quasi piceam exudet & fragrantissimum odorem exhalet.
Contunde in [illegible], & ne quid dissipetur irrora ▽ rosar in contusione: Affunde ℔VI. S. V. 2.
stent in cucurbita vitrea ampla cum alembico optime clausa in B. M. lento per 3. D. sub
[illegible] commoveantur. Extractionem decanta claram, adde ℔i. ▽ rosar, Spiritum V. abstrahe
△ lentissimo, remanentia adhuc modicum calente effunde & subsidebit in ▽ rosar, resina
[margin: suffitus] subtilis quae bis abluenda est cum recenti ▽ rosar ut omnis sapor Spiritus V. eluatur, haec resina
lente siccata in trochiscos formata in vitro asservetur, & eritque instar moschi ambrae l.
laudani. Et tale grani pars super carbone dat nobilissimum suffitum quo cerebrum, cor, matrix,
etc. senes summe confortantur. Intra dosis à gr. 3. ad 10. ordinata in vehiculis l. Rx
℥ij sacchari quod cum ▽ melissae ad quisteam manus Christi coque, & immisce ℈i. huius
essentia exaltata cum 6. l. 8. gut. olei melissae, & efforma morsulos.
[margin: Essentiarum conservatio.] Essentiae omnes (exceptis resinosis quae per se sunt durabiles.) diu conservantur & vir-
tute fortificantur, si ad ear p. 10. addas sacchari candisati & olei p. 1. l. aliquot gutta
olei ex eodem simplici oleati ut saccharum eo madefiat bene commisce cum essentia & serva in
vitro in loco frigidiusculo & recenti, valet enim frigus ad obstruendum, dissolvit calor.
[margin: Essentia gummi guttae purgans nova.] Rx S. V. ℥xviij. impone Santali rubei raspati ʒß, ut tincturam extrahat, cola
per linteum, funde in cucurbitam vitream & impone gummi guttae ℥ij pulverati, clausa stet
in B. M. per 3. H donec gummi dissolutum sit, & subsidat massa supra sui color[illegible]. Solutio
decanta, affunde ei ℥vi l. vij. ▽ rosar, inde liquor reddetur turbidus & flavus, à quo S. V. abs-
trahatur, residuum effunde in vitrea patina, & subsidebit resina, à qua decanta frig. add.

aqua rosar., resinam v. quod l. saepius ablue recenti aqua rosacea, tandem resina in balneo vap. prius plane desiccat. ut fiat friabilis, ac in ○ tersis in aeneo mortario, prius ipsum macu pistillo perungat. oleo amygdalar. dulcium. Dosis a gran. 4. ad 8. l. ad summum 12. in vehiculis appropriatis, pt in cum aceto tartari & aliquot guttis olei anisi commistis in forma ○orum in vino aut vesiculis compendiosissime exhiberi ut nobilibus & delicatissimis personis ac pueris infantibus. Estque purgantium nouissimum circa Amboo pine et India ablatum. Est nobile Hydragogum simarie, idoneis et ipsas bilem educens, suauiter & tuto, licet aliquam nauseam (ist modo agarici) quilare possit. Eodem modo fit aetia Scamonij.

B. in inspissat. ectias ops (saepius lignea spatula circummiscere & a lateribus ac fundo liberare, quod statim post exceptione est firmandum donec totaliter infrigidet. — B. i. c. inspissa

℞ Tritisis liquirit. tdi, consciende minutim, impasta in sufficienti quantitate aqua bulliendis ut fiat per modum seminis puls, clarificatum cum 2. l. 3. albuminibus ouorum, permittendo semel ebullire, & tum colando per spissa telas, lenitque exprimendo, remanentibus in linteo inutilis mater tebi codoris rejecta. Liquore v. inspissa & fac pillulas quas erunt longe dulciores, gratiores & maioris virtutis. Vel confice eundem ex recenti ligno liquiritiae. — Liquirit. ic ectia.

℞ matura & fragrantia cydonia, sine decorticare, tum in oblonga frusta scinde et semine eiecto, superfunde ▽ rosaceae ut cooperiantur, vitro clausa stent in B. M. donec aqua inde coloretur & penetrauerit, quam decanta, cydonia leniter exprimendo ne viscida materia sub prodeat, inspissa leniter ne empyreuma contrahat, & obtinebis pulchra & gratissi saporis ac odoris ectia. — Cydonior.

Quia olea subtilia distil. sunt subtile gratum odore facile exhalant, aut rancida corrumpuntur, l. effunduntur facile cui malo ista ouniores. Y tenuissime o"ati sacch: cand. Inde stillat. de oleo quouis stillato, per sub impastando, ut saccharum n. nimis pingue reddatur, sed adhuc spem pulueris (.e. & n pultis.) retineas, qui super charta sparsus eam paruo infitiet. Talia Elaeosaccharat in vitris probe clausis seruentur. Quam author sic parata magis probat quam ea cum suo proprio sale incorporauerunt, et ab eo alterauerunt. — Elaeosaccharum

℞ pulchre granulati salis cardui benedicti quantum placet, in vitrea patina sensim affunde tum aceti spagirici a forti & fragranti uini aceto per B. M. sine empyreumate abstracti, donec sal in eo sit dissolutus, & cum antyperistasis ac ebullitio sedata, & acri aceti sapore temperato grata aciditas predominetur. Tum humiditatem lente euapora, sal iterum in ▽ rosacea dissolue & in B. M. per 8. circula & obtinebis clarum rubeum liquorem, quem decantatum clare, euapora ad siccitatem & optime obturato vitro reserua ne facile diffluat. — Crystal diaphoretium.

Ex Magia naturali Jo: B: Portae.

Frondes aut flores odoratos digitis glere, quod olfactui eundem seruant Haud suauiores halant odores, in tota mole: si v. grauiter olent tuti, in superficie tum tenuis residet odor propterquam dicitur et diuisi ignis gradu administrandi: vg. — Vegetabilium proba ante distil.

℞ Ex. recentibus moschatulis rosis leniter Balnei calore quibus exsugatur vapor (.ut si esset vicerent, aliquibus horis ac abstrahant, quos freqiis repelieris, fragrantiaque & manifeste lente aqua stillis. Sed vasa sunt optime clausa & illi primo refrigeret. Ita de Jasmini caryophyllis, liliis, narcissis, iacinthis, violis, aliisque. Idem quis teneris & tum superficie fragrantibus ut aurantiis, myrti, lauendula, citri, floribus basilici, Greci, scorpydyllati l. cibati, sic nesondosiconum floribus. — ▽ stilata florum.

In musto vel recens fermentatae efferuescit super dolij orificium lignem l. fictile collum tumbitale imponit, & denique stillat, iuncturis lutatis accipies aquam vitae sine △ peculiaribus expensis sine ullis expensis. — S. V. quomodo

Odores subtilissimos oleaginosos sine ullo empyreumatis metu copiose extrahes hac inuento. Fac cacabum ouiforme altitudinis 2. pedum eiusque lateris cum operculo quale congruentissime inuncturam. In inferiori vase spatio ab ore semipedis lamina transuersa exempalis hillis magnis (ut firmiter sustineatis retortae inuis) & reliquum paruis foraminibus pertusa ut efferuescentis aquae vapores pateant. E vasis lateribus explendi tria foramina cum suis canaliculis, per quae colla retortae transmittantur, stupa farcientur & vesicis obligentur, ut aquae vapor n. perspiret. Infundatur tum aqua ut a septo 3. digitis pollicum in decapede distet. Operculum commissuris optime sulphuribus bene alliget, ac vaporum violentia in sublime eualiat. Sensim △ administret, ut efferuescens ▽ torquetur quasi terrore sentiat. Et stillabit purum ▽ cum oleum. — Dlaeo per B. Vap. sine empyreum.

oo cinnamomi. Pone cinnamomum lenit contusum in ○ ferri modo dicto, lenit elicies pauca
aqua & pluscula dicto qua supra cinnam. refundes ubiter sua ▽ combibat & maneat sic
paulisper, in △ post succensu aquam tantillum olei recipies. Sic 3º & 4º facies & qualitatem sine
credere capies, vel alias per cohobationem ▽ cui ex integra libra vix drachma recipias.
aromatum. ℞ garyoph. lib. i. ▽ com. lib. x. distilla modo dicto & tibi ▽ cum spiritu vini, oleum v. in
recondis usque 12ª parte ex i. D. tibi. Pari cum ▽ obtinebis oleum liquidum ex nuce my-
risticam & 6.ª sui parte colliges. Item validis ex macce & pipere.
seminum. ℞ anisi l. foeniculi lib. i. macera cum ▽ 10. D. & dist. & habebis ℥i olei, imo quo
diutius maceraveris, & semina fuerint matura & recentia, plus dabunt olei. Pari
ex corianni lib. i. accipies vix ℥i. d. recentia plus donant. Pari ex angelica, maiorana,
dauco, ruta, rosmarino, petroselino, selino, anetho aliisque seminibus.
florum. ℞ flores lavendulae, rorismarini p. q. succendes, oleum non expirant. In receptaculo
clausa soli fervente expone per i. M. q. in humore soluti & circulati cum adiuncta aqua dist.
& acquires oleum cum aqua optimum, odoratumque.
lignorum. Elimata scobs cupressi, iuniperi p. per i. M. in propria l. fontana aqua macerentur,
tunc distilla dabunt cum ▽ oleum vehementissimi odoris & commendatissimae dulcisque.
Vitrum separatorium olei ab aqua. Vasi separatorii, infunde aquam stillatitiam l. phlegma una cum oleo,
et spatiolum immoretur, guttatim aquam abstrahes, donec oleum ascendat ad
rostellum, tunc inclinato vitro decanta oleum purissimum, et usque ad sufficientiam
repetendum. Ab oleis in fundo residentibus aqua per compositionem l. spirit
destillanda.
Oleum Anthos. Reple cucurbitas floribus & frondibus rorismarini, & quae succenso
prima aqua, post autem oleum ascendat vehementissimi & fecundissimi
odoris, cuius per paucis guttis ad immensas aegritudines & curiadum proficuum
usi sumus. Citiusque haec si prius in sua l. fontana ▽ maceraveris.
oo corticum citri p. Citriorum maturorum cortex elimes, rudi cribro ferreo, scobs sale fimo
per 10. D. maceretur, tunc distilla tibis oleum cum ▽ odoris iucundissimi. Pari
ex aurantiorum, limonum corticibus.
oo rosar. & flor. citri. Sic et ex floribus rosarum & citri praestantissimum & admirandi odoris distillabis. At quo oleum ab
▽ mixtum intrinsece, transfunditur liquor in vas longi & angusti colli, clausumque soli exponitur, &
paulatim oleum supernatabit perfectissimum.
Gummatum & resinar, moschi, ambrae &c. Ex lasere, styrace liquida & calamita, ladano, aliisque gummis, item ex moscho, am-
bra, & zibetto pretiosissima olea per se supradicto vase distillabis sine ullo periculo.
Vª ecta caponis. Ex 3. caponibus saepissime 5. ectiam extraximus quae parva dosi viribus & nutritione
praestantissima, qua infirmis triduana inedia erecti, ac stomacho dereliti, robur & vitam
restituimus. Recipe pullos, gallinas, capones, oprime deplumatos, interaneis reiectis, cor-
in parva frustilla scinde, & in vitro clauso calidis cineribus ebullire permittunt per i. D. l.
quousque ossa, caro & tota substantia in aqua sit dissoluta, reserato vase aquam decola in
aliud vas, & per linteum fortiter omnes exprime; nam quae remanent adeo omni carnis substantia, odore
& qualitate orbata est, ut canes ea sibi obiecta nec olfacere dignentur. Erit argentum optata ex-
tractionis, liquorem in vas vitreum transfunde, ac leni balnei calore aquam evapora &
remanet in fundo 5.ta ectia dura aut mollis vel plauerit, ut unguinis crassamentum simile
admirandae proprietatis neque unquam satis laudatae virtute.
Magrum succini. Tundatur succinum minutissime, tum iniice in S.V. ut solvatur, solutum transfunde
& novum iniice, quousque solui possit solutum per i. mensem immorando; humiditatem abstrahe vel
evapora, in fundo restat oo & magrum succini. Hoc ex septi magro cicatrices in facie de-
leviunt & vestigia fugaverunt.
Magrum Guaiaci. Recipe ligni Guaiaci (resinosi quod candelae admotum emittet pingue aliquid) rasura
l. scobem torno (non v. lima) quaesita, iniice in S.V. rectif. per i. D. exhaurie rubente di-
canta, & novum affunde agitando saepe & glutba dum demum coloret, p. repete donec non
amplius tingat; tandem scobem prelo exprime, succum filtra, liquorem abstrahe, tunc oleum seu resin-
am & magrum succini colore nitens odoratissimum recipe quale nunquam putares in ligno contineri.
optimum & bonis sorum remedium.
Moschi, ambrae p. aqua. ℞ S.V. optimo impone aliquot grana moschi l. ambrae aut zibethi & soli arti
insolentur per aliquot dies vitro optime clauso & sigillato. Huius gutta instillata in qualibet
alia re tota iucundissimo moschi odore imbuetur.
oo expressum flor, moschi p. Remundentur amygdala & in partes frangantur, fac S.S.S. cum floribus odoratis, plus
ubi flores odorem remiserint & afflaccescunt, remove, novos substitue, repete p. Tandem
oleum tornulari elicies odoratissimum florum ex quibus vix odoratum ▽ hic poes, velut ex Iasm
rosa moschatula, viola, lilio, iacintho, garyoph.: rosis, floribus, aurantii: p. Eodem
modo ex moscho, ambra & zibetho: amygdala repurgata in 6. l. 8. partes à summo
ad imum cultro scindantur, & periode plumbea cum lino odoratis per 6. D. occlude donec
optime odorem recipiant, quas si prelo expresseris, odoratissimum oleum acquires & fortasse
non multa moschi deserviat, eique modus vulgaris & unguentariis notus.
Loco amygdalor sume Fruchtkörner. Bron. Balani. Myrobalani.

Condere styrace, laser, ladanum aliave gummata ut oleo amygdalar. l. ... longe ... balano myrepsica (... glans unguentaria, Plinio Myrobalanum) ... odore caret ... quia aequil odores diutius retinet, nec ut caetera rancescit ... in B. ... mense ... hic oleum ... odore incendisse fragrabit ... ab oleo ... dato ... dignoscatur.

Oleum ... odoratum

Re Sacchar. ... in sartagine lento Δ, argenteo cochleari ... agitabis, donec ita incalescat ut manum urat, tunc subito inijce ... cum modico aquae rosar. & fervide in ... odoris & saporis gratissimi ... coriae Dni Jois ...

NB. ...

℞ Vini ... phialas duas, rosar. albar. aquae ... ℥ß. ▽ chelidonia ℥iij. foeniculi, euphrasiae, rutae ā ℥ij. tutiae ʒß, garyophillor. indicor. ʒß, sacchari candi rosati ʒß, camphorae ʒiß. aloes ʒiß. Tutia hoc modo ... ignitam extinguatur 6. ... in ▽ rosar. ... aqua postremo ... tenuisse & cum aquis admisceatur. Aloe hoc modo aqua incorporatur ... in ... mortario cum ... aquae ... agitabis ... in aqua ... modo ... donec ... reliquis addatur. In vitro ... oblinato Soli ... exponitur 40. D. ... in die ... agitandoque ... usui reservatur.

▽ ad Oculos

Usus ad oculor. inflammationes, lippitudines, nebulas, fistulas ... eod ... die ... ut author in se ... usque privatus & a ... medicis ... ad stupore, quod ... ab empyrico quodam muneribus, precibus, dolo, aere ... e.

Termini fortificatorij.

Bollwerck. Propugnaculum. Kronwerck. Opera coronata.

Burgg. Arx. Citadelle. Kastell. ... ad urbe ... frenis ...

Die ... des Lagers ... Franchee. ... castror.

Ein Kronwerck ist ... Opera cornuta.

Rinelin ... Moles.

Halbmond. Luna dimidiata. ... opera ...

Ein ... Tenaille. Forcipula.

Ein ... Travers. Lorica transversa.

Ein Katz. Cavallier. Equus.

Abschnitt ... Retranchement. Regressio.

Brustwehr. parapet. Lorica.

... Batteryen. Suggestus.

Mordgruben. Casematte. Casa armata.

Laufgraben. approches. adductus.

Gegenlaufgraben. contreapproches. excursus obsessor.

Des Bollwerckes ... Breche. Ruina valli.

Ein ... Gallerie. Vinea.

Die Bank ... Banquet. Scabellum.

Der obere Wallgang. Terreplein. Ambulacrum valli.

unterer Wallgang. Faussebraye. ambulacrum valli inferioris.

Berm ist ... am graben. margo valli.

Der bedeckte Weg. Chemin couvert. Via ...

Blendung. Chandeliers. Velamen.

Das ... Werg. Sappe. Assosio.

Schanzkörb. Corbes. bricales.

... Körbleweck auf die Brustwehr ... Corbilles. Corbula.

Igel ... Spanische Reitter. Barricades. Echini.

... fallgätter. Hammes. cataracta.

Terra sancta, promissionis, Chanaan, Judaea, Palaestina, promissa Abrahamo & filiis
Gen. 12 & seqq. quae huic venire iussus e[st] à Deo e Haran (l. Carris) Mesopotamiae. Eius Israel Exod.
Deut. 4 & seq. ps. 80, 9. Gen. 50, 24. seq. Eius ubertas describitur Deut. 8, 7 seq. Deut. 11, 7 seq.
sancta et sanctificata à Deo, Patriarchis, Judicibus, Regibus, Prophetis, Apostolis, & ipsius Xpi praesentiâ mirabilis
Dr Juda iuxta Gen. 49, 8 seq. Terra Juda prae caeteris illi elegit Deus cui sceptrum in Regiis fa-
stigio tradidit. Jud. 1, 1. Ps. 78, 67. Ubi et [illegible] regis [illegible] responso desinarint, Juda-
ei regnum integrum mansit duabus tribubus Judae ac Beniamin subiunctis. 1 Reg. 12. 2 Par. 10. Ind-
et post regni Israel interitum hoc ab hunc ~~aliquamdiu~~ praestitit usque, ad Christi adventum. Jer. 25 & 29

Inhabitata olim fuit à 7. populis Chanaan, scilicet Amorrhaeis, Chananaeis, Gergesaeis, He-
thaeis, Hevaeis, Jebusaeis, & Pherezaeis. Quibus pulsis sorte data est Israel. Num. 21, 33. Deut. 11. Jos. 13
Tandem divisa in 3 partes, Judaeam, Samariam, & Galilaeam.

Judaea. *Hierusalem.* *Templum.*
Judaea terminatur ad Orientem mare mortuum, ad Meridiem montes Seir, ad Occasum mare mediterraneum, ad
Septentrionem Samaria. Judaeae primaria urbs est Hierusalem antiquissima tempore Abrahami. Gen. 14
in eius monte Moria erat immolandus Isaac ab Abrahamo. Urbs gloriabatur monte Sion arduo ac tem-
plo. In eius monte Moria Salomon aedificavit templum celeberrimum 3 Reg. 6. 2 Par. 3. 4. Reg. 7. 1 Par. 16
Diruptum est a rege Babylonico penitus e[st] eversum & inflammatum ac dirutum. Instauratum templum post 70 annos
longe tum humilius ut seniores hoc videntes qui prius immensum illud viderant, lacrymas tenere nequirent
Joseph. l. 11. antiq. 1 seq. Hoc violavit Alexander M. profanavit Antiochus idololatria, expurgarunt
Asmonaei l. Machabaei. Cuius Pompeius cepit, Crassus templum spoliavit & Sosius uti Herodem
expugnavit, hic tibi Herodes & Magnus & Ascalonita dictus ad populi gratiam conciliandam templum
splendidius restauravit e fundamentis ad pristinam altitudinem primis ante Christum annis, muniebat
montem Moria lapidibus candidis firmissimis longis 25, altis 8, & latis 12 cubitis, templi vero
media suprema culmen à multis stadiis conspiciebatur Jos. lib. 15. antiq. 14. supra montis erant
plumbo ut se reminda. Templum erat in medio montis vertice situm 120 cubitis altum.
Primus eius l. extimus ambitus ingredi licitum erat omnibus à religione Judaica alienis, qui Deum
Israelis adorare cupiebant. In secundum aliquot gradibus utrumque altiori adorabant
Judaei utriusque sexus mundi hic alienigenis non licebat, sed capite luebat qui id esset ausus; in hoc
atrio Christus frequens docuit Joan. 10, 21. Act. 3 & seq. [illegible]. Tertium ambitum soli sacerdotes pe-
tare ~~[illegible]~~ limitum erat in cuius fere medio erat altare et candelabrum in quo fiebat suffi-
Hic Zacharias ab Angelo accepit nuncium filii e Elisabet. Luc. 1, 8. De eo dixit illud Matth.
ut veniat super vos omnis sanguis justus. 2 Par. 24. Intimum eius recessum denique cella dicta Sancta
Sanctorum, huc ingredi non erat licitum nisi soli summo sacerdoti 2o idque expiatio & 3 tantum semel
in anno. Exod. 26. Levit. 16. & Hebr. 9. Jos. 17. antiq. 8. In illa asservabatur <u>arca foederis</u>
& in hac duae tabulae lapideae Decalogi; Vasculum Mannae quo Israel per 40 annos pasce-
& Aaronis <u>miraculosa</u> virga. Exod. 25. Num. 17. Deut. 31. Porticus prae aliis speciosa erat
30, Edi 50. [illegible] sacerdotum 70. cubitorum eius, Aulaeum pretiosissimum [illegible] templi, quod bifariam sci-
e sub morte Xpi. 2 Par. 3. Matth. 27. Vide Joseph. l. 7. 7. Et hoc magnificentissi-
Antonia arx. opus una cum Urbe Titus devastavit. Arx munitissima & ornatissima, 4 sublimibus turribus
instructa arcu l. ponte lapideo templo connectebatur, sita super crypta alta rupe, quam He-
rodes Antoniam nuncupavit. Hic Romani milites excubabant, observantes ne quid turbarent in
templo Judaei facerent. Educebantur erat inde crypta subterranea per quam milites, cum
Sion mons. nec opinantibus Judaeis in templum evadere poterant. E Meridionali parte situs e[st] Mons Si-
in quo arx & sepulchrum Davidis & reliquorum regum Judaeae, illis Annae & Caiphae domicilia
fuisse perhibentur; illis palatia Caesaris & Agrippae; ille paschale Xpi coenaculum in quo est
Spiritus S. [illegible] missus. Illic Tabernaculum Sionis in quo David ante templi aedificationem arcam foederis
44 annis servavit. Illic Turris Siloë cuius ruina tempore Xpi 18 homines oppressit, in ea fons & piscina
Siloë Luc. 13. Joan. 9. Hic altior e[st] caeteris urbis montibus, profunda valle ab urbe divisa
dicta Tyropaeon, olim vero Mello, unde & ponte & gradibus in Urbe inferiore erat aditus.
Acra mons in quo multa palatia. In Septentrionali parte urbis dicta <u>Filia Sion</u>, forum erat
magnum in conspectu Antoniae & Praetorii Romani, e qua Antonia [illegible] Xpisto
in quem Christus coronatus elogio Ecce Homo, ostendebatur volentis (?). In hac parte ponitur et Piscina pro-
Bethesda Joan. 5. in qua ~~[illegible]~~ pecudes immolandae prius lavabantur. In monte Bezetha
civitas nova ubi multi mercatores & opifices habitabant: hic quoque palatium Her-
& in eo carcer Petri Act. 12. Templum et omni parte, Orientali excepta, cingebat [illegible]
profundissima & ~~[illegible]~~ latissima Cedron in qua negociatores & mercatores habitarunt.
Turrium altissima erat Psephina octangularis cubitorum 70. excelsa ruri imposita

Notata e Ephemeridib. Eruditor. Ai. 1665. Dni de Sallo & Ai. 1666, 1667 & 1668. Jois Callocsij Lipsiæ & Francof. 1671 in 8°.

Cassinus per egregia 50. palmor. l. 35. pedum Telescopia à Campano fabricata in Joue ... umbras suor. Satellitum ... dum inter ♃ & Sole oberrant in transq. suas in corpus ♃ ... et quor. motu tales respectu Solis regulari, q. respectu nri l. Terræ irregulari appellauit Tabulas & Prædictiones quibus ipsa possunt uideri ope telescopij, ad certos dies & horas, q. uerissimæ deprehensæ sunt tam in Italia quam in Hollandia ab Hugenio & Parisijs ab Auzuto astronomis. Vt inde constet Satellites moueri circa ♃ sicut Luna circa terram, Item Joue & satellites n. hre aliud lumen nisi à Sole. Lucidet ♃ circa suum axe moueatur aduertit ... ex tribus obscuris strijs q. ordinarie in ♃ apparent, Item maculas & faculas ibidem nascentibus (sicut in ☉.) uerum est & quidem potissimum e macula in parte septentr. striæ australioris existenti praeser... uerantis conclusit Jouem se circa suum axem mouere tribus circiter horis ... 56. Lunam maculas n. ee umbras Satellitis collegit ex eo quod macula circa extremitates ... tendit mouere ... circa medium, umbra u. motu ubique fere æquali. Stiam in ... 15. minor. spatium Cassinus obseruauit, arguens locor. terrestrium ueras longitudines ... naturam pluralitate deprehendi posse & antiquas corrigi. Hookius Londini Angliæ die 26. Junij A. 1666 per telescopium 60. pedum Jouem obseruauit duobus gradibus paulo maiorem .j. quater maiorem Diametro Lunari absque tubo liberis oculis apparenti.

♄ Corpus ♄. Die 29. Junij 1666. Hookius per dictum tubum obseruauit figuram annexam, & annulum paulo splendidiorem ipso corpore uisum. ♄.

Planetæ ... obseruatio nouissima.

Jocs Heuelius in Prodromo Cometico in fol. Gedani. 1665. edito probat Cometas ee Lunâ altiores eo quod minori parallaxi quam sit Luna. Item Cometam A°: 1664. D.A. febr. fuisse habuisse Diametrum ter maiorem Diametro terræ. P. Arruisius ... S.J. defendit Cometas nihil aliud ee q. cumulum plurimar. errantium stellar., q. iuxta Planetar. inæqualit se mouentibus ... stato tempore concurrunt, & ... unione appareant, q. alias ... ob exiguitatem l. distantiam uisum effugiebant. Et sicut erraticas oes nobis cognitas nulla ... altera æqualem seruat motum, ita et in cometa sit diuersitas durationis, motus, figuræ ... iuxta uagar. confluxum, ordinem, motum & separationem. Ita Arruisius. Philippus v. Medius quid... Belgius asserit cometas n. ee aliud q. Planetas remotiores ... uisum effugiant, qui se ... nescij nos demittens, ... nullo orbi motus affixus, uisibiles reddit. Cometæ

♂ Cassinus Bononiæ tubo 16 pedum longo, & Campanus 35. pedum longo obseruarunt ♂is figuram maculis infectam ut à latere dicitur, quarum una facies hic apposita. ... circa suum axem ab Ortu in occidentem cum suis maculis reditus in priorem situm & fuit Horis 24. & 40. Hookius paulo differentes maculas tubo 36. pedum Londini conspexit, sed sub ... instanti äeris refractione & turbatione, de qua conqueritur. ♂.

♀ Veneris maculae sunt valde subtiles & irregulares ipsaque [illegible] & propterea difficillime eius motus observatur praesertim ob lucis vivacitatem quo magis a Sole (Horizonte) elongata apparere potest, et refractionis confusam scintillam quo Horizonti propinquior, tandem Dn. Cassinus Bononiae Astronomus [illegible] serena per 1 1/8 Horas motum eius observavit, gyrans circa suum [illegible] a [illegible] die ad Septentrionem sine ulla sensibili inclinatione ad ortum & occasum, variat tamen valde irregulariter vel dubia sit eius motus decisio, quia supposito a. quod pictura [illegible] lucida in medio eius fere conspecta Ao. 1667. [illegible] fuerit semper & eadem, augmentum motum [illegible] librationis sine vestigiis sit, esse 23 quo macula ad eundem situm rediret.

☿. ☽. Caeterum ♀ & ☿ lumine crescunt & decrescunt sicut ☽. Maculas [illegible] Buratinus per telescopia maiora se observavit maculis Lunae. Hookius probat quod Cartesius non possit fabricari ullum telescopium quo in ☽ alia (si quae essent) videri possent.

Sol.

Ita observatus Romae a Kirchero & Scheinero Ao. 1635. Zahnius vero compertit ita comparere quidem per tubum quemcumque in camera obscura, at [illegible] in tubo, solis phaenomenon [illegible] esse cum [illegible] maculis & faculis, unde [illegible] [illegible]. Hinc Sturmius videtur [illegible] [illegible] Lib. 4. 89.

Kircherus in Mundo Subterraneo Solem sic delineat & describit L. 2. c. 4. esse nempe ipsum [illegible] igne in superficie & [illegible] [illegible] [illegible], quarum sint quaedam fluidae, quaedam solidae, et composita. Discum ipsius videri igneum, quippe ubi [illegible] flammarum undas agitari [illegible] appareat. Quibus in locis observari faculas, in aliis maculas fumum aliquem [illegible] referentes, quae non sunt extra Solem, de ipsius disco [illegible] appareant & disparent, crescunt & decrescunt indies. Diameter in Apogeo est 31′ & 35″ ad 3 in perigeo v. 32′ & 43″ ad 45″.

Zahn Scrutinij 2di c. 64.

Lunae minima Diameter est [illegible] 29′ & 35″ ad 40″. maxima v. 33.

Stella nova. In Cygni Asterismo Ao. 1601. nova stella oriri visa fuit, prius nunquam conspecta [illegible] aliqua 3ae magnitudinis, quam observavit Keplerus aliique quamplurimi Tandem Ao. 1626. [illegible] diminuta iterum disparuit. Ao. 1659. Hevelius eam iterum in eodem loco & magnitudine advertit usque ad Annum 1660 perseverante, circa cuius initium eviden[ter] decrescere visa est donec plane se oculis subduxerit. Latuit per 5. annos: Ao. 1666 24. Sept. eam Hevelius iterum deprehendit, d. nisi ut 6. aut 7. magnitudinis stellas, [illegible] et oculi videri possit, d. non nisi [illegible], est non paulo minor quam 3. illae stellae in collo & pede Cygni [illegible]. Cassinus Bononiae aliam Ao. 1668 in Balaena renasci conspexit, quae post 2. Menses iterum se abscondidit, quae et [illegible] annis saepius apparuit & disparuit ~~[illegible]~~ de qua et Bullialdus, quod earum apparentias facile salvari posse dicit, si supponatur moveri stellas circa suum axem, & e partibus dualibus dissimilibus, quarum maior obscura sit, minor v. luminosa est comparata; haec si terrae obversa conspicua sit; si illa, visui subducitur. [illegible] apparentias salvari non posse dicit, si statuatur eius motum fieri in linea circulari, elliptica, vel ascensu & descensu per lineam rectam.

ida

Mirum Speculum Caustorium. Villettus Lugduni confecit speculum quoddam figurae rotundae Diametro 30. digitorum ab uno latere circulo chalybeo cinctum est ut figuram [illegible] retineat. Facillime in quolibet [illegible] moveri potest [illegible] ultra 100. lb ponderet. Punctum ustorium circiter 3. pedes a centro speculi distat. Fecit in [illegible] [illegible] serenissimi Ludovici. Effectus: Viride lignum [illegible] in momento igne [illegible]. 2. numismata fieri [illegible] resoluta est in guttas, ut in terram distillare. [illegible] intra 40″. 3 [illegible] lamina [illegible] d' olim [illegible] est 43. 4 [illegible] cupri resoluta est in guttas [illegible] stillas intra 42″. 5. frustum lateris [illegible] camera, vitro [illegible] est [illegible] intra 45″. 6 Lapis in sclopetis [illegible] calcinatus & vitro [illegible] 1. 7o Frustum [illegible] [illegible] est intra 52″. Ao 1666.

Baroscopium. Baroscopium est tubus vitreus 4. circiter pedes longus, latus 1/4 digiti circiter, qui una parte hermetice sigillatus, quo altero orificio totus impletus ☿o, tum digito obturato orificio inversus in aliud ☿ mergitur, digitus subducitur, quo facto pars tubi superior descendente ☿o relinquitur vacua, ☿ v. in tubo haeret ad 28. l. 30. digitorum altitudinem. Hoc [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post diurnam [illegible] [illegible]

[illegible] in Climatibus clarioribus & serenis in[illegible] in Insulis & locis maritimis aut palu-
dibus & in quibus nubes subito se generare solent, & quod Atmosphæra (quam [illegible]
[illegible]) nihil afficiat alteratio aliqua, ob repentinas [illegible] mutationes, facile
falli [illegible] instrumenta Hygroscopica et [illegible] quo tamen [illegible] perfectius & [illegible].
ordinarie in [illegible] & ad [illegible] spatium unius circiter digiti altius ascendit l. descen-
dit.

Ludovicus Forgius M. D. Tract. de anima hominis. Capite [illegible] de sede glandulæ pinealis — Aæ sedes.
describit & observat ut quo minor illa sit eo anima est vivacior, quoniam parvum corpus
[illegible] magnum. Vivacitate animæ spiritum [illegible], glandulæ illius motum
facilliorem reddenti attribuit, sicut folliculus aere plenus facilius movetur quam [illegible].

Palmus italicus ad pedem Parisiensem se habet ut 11 ad 16. [illegible] Mersenni. — Palmus Ital.

J. Grandamicus asserit ob refractionem atmosphæræ visum [illegible] Solem [illegible] — Refractio.
paulo postquam occidisset, & iterum disparere 2da vice. Et Hollandi circa [illegible]
in nova Zembla Solem 17 dies citius conspexerint, quam crediderint.

Hookius tradit suum inventum, quo pacto [illegible] vitrum plano [illegible] ali- — Vitrum caustoricum novum.
cujus sphæræ ut radios in majoris distantiæ focum reflectat [illegible] ipsum ferre videatur [illegible].
[illegible] 2 vitra quorum unum sit [illegible] perfecte planum & hoc sit paulo latius, [illegible]
[illegible] plano-convexum. Adde [illegible] annulum [illegible] torno parte [illegible], [illegible]
[illegible] vitra ut superficies eorum planæ sint parallelæ & facies [illegible]
[illegible] sit [illegible], ita [illegible] ne altera attingat. Spatium intra vitra [illegible]
[illegible] repleatur aqua, oleo terebinthinæ, spiritu vini, liquoreque salso, [illegible]
foramen cochleola iterum claudatur apte. Quo [illegible] tendere voluit in parva [illegible] — Telescopia.
portio, [illegible] magno [illegible] Telescopio inservire. [illegible] quod [illegible] sphæra
majori & quo [illegible] majorem habeat refractionem. [illegible] et [illegible] curiosa inventione haud
[illegible] incredulus [illegible] : ego [illegible] credo quod si idem magnæ sphæræ [illegible], Telesco-
pium incredibilis perfectionis inde emergeret. [illegible] liquores [illegible] & [illegible]
[illegible] refractionis ad quamlibet [illegible] & supplere [illegible].

℞ ✶ [illegible] 1. ▽ [illegible] 4. ✶ si frigus intensius producere [illegible] — Frigus gelidum in æstate.
si [illegible] nec tam intensum [illegible], [illegible] partes in [illegible]
si intensius) in ▽ [illegible] communicatur ut ✶ citius dissolvatur, & in [illegible] frigus
[illegible] gradus [illegible] refrigerando, thermoscopiis [illegible], [illegible] ad 2
l. 3. Horas circiter durabile [illegible], [illegible] in quo talis mixtura est, ab
[illegible] & sudore obducatur guttis copiose defluentibus (l. [illegible]
[illegible] in vapores condensato) ubi fieri solet et in vitris [illegible].
[illegible] citius & magis [illegible] in vitris [illegible] & tenuibus.

Moribundi auditu amisso, sæpe intellexerunt quæ sibi ore ad [illegible] — Moribundorum auditus.
applicato [illegible] dicebantur verbis etiam non [illegible] adeo clariis. [illegible]

Circumvolve filum chalybeum seu chordam, quales adhibentur ad Clavi[illegible] — Divisio subtilissima & exactissima.
instrumenta musica, subtilissimam, circa aliquam acum aut crassius filum ferreum, [illegible] ferrum
studio ad hoc effectum [illegible] modicum cultri, ut solent [illegible] & artifice [illegible]
[illegible] hoc chartæ l. ligno impressum dabit exactissimas & minimas divisiones linearum [illegible]
[illegible] in quadrante & [illegible] & [illegible] lucro. [illegible] si acie [illegible]
[illegible], si dorsum [illegible] parvas parallelas, si latitudine majores.

℞ tubulum aliquem vitreum [illegible] — Libella Horizontalis.
diametro digiti minimi, [illegible]
longitudine 7 l. 8. [illegible]
perfecte clausa, per alteram [illegible] infundatur liquor
[illegible] (l. S. V. optimus est eo [illegible] sedimentum nec congelatur) ita ut spatium paulo [illegible]
[illegible] tubi diametrum [illegible] liquore relinquatur, sic impletum ad Ignem sigillatur, [illegible]
[illegible]: Si hæc libella [illegible] planum collocetur, si planum est perfecte Horizontale, [illegible] aer
[illegible] in medio immotus manebit, secus [illegible] eminentiorem partem ascendet. Appli-
[illegible] quadranti, [illegible] et [illegible] annulorum pinnacidia applicari.
[illegible] in Architectonica, navigatoria, [illegible] expeditissime [illegible] Horizontem
designat, sine omni defectu illis [illegible] libella (Instrumentum) [illegible] est.
[illegible] quoque [illegible] lineam Horizontis ubi paulo ante [illegible], [illegible] integrum planum
[illegible] uno actu, si conficeretur cistula perfecte quadrata longitudine & latitudine
[illegible], qualis una est altitudo [illegible] digiti auricularis, [illegible]
[illegible], cui perfectum cæmento sit agglutinatum vitrum planum speculare politum
[illegible] uno angulo fiat foramen [illegible] quod tota arcula repleatur liquore ut supra [illegible]
[illegible], ~~[illegible]~~ ut supra [illegible] foramen cochleam & cæmento perfecte claudatur:
[illegible] hinc [illegible].

Sanguis — Sanguis dum bonus [illegible] curationi sympathia seu vi sensibilitate [illegible] gratificationis historia de naso artificiali facto. Acida sanguinem coagulant ut et per venae sectionem obtineri non potest, quod experiri licet in cane vivo, cui si in venam immittatur liquor talis valide [illegible].

Est quidam Anglus, qui novum inventum Gallicum [illegible] transfusionis sanguinis [illegible] Gallis

Sanguis Transfusio — invidet & eripere vult illud est antiquum, ipsius Libavio cognitum [illegible]: Syntagm: [illegible] Henninger [illegible] S. p. 8. editionis Francof: 1615. ubi Transfusionem describit, et [illegible] illudit, [illegible] si aeger languescat, [illegible] ordinarium, Helleborus. Accedit quod tunc nulla facta fuerit experientia nec in brutis nec hominibus [illegible], & ipsa circulatio sanguinis eos adhuc latuerit. A°. 1658. [illegible] Transfusio. Nunc vero et in Anglia & Italia practicatur. Narrabo unum [illegible] exemplum. Juvenis 15. l. 16. annorum alias non bene disponsitus febri [illegible] 2. Menses afflictus per Medicos 20.a venae sectiones sustinuit, unde ipse [illegible] moria [illegible], & licet per 10 l. 12. H. [illegible] & alias [illegible].

ij febres. — Emmerezius chyrurgus Paris. [illegible] ad incisuram cubiti [illegible] aquilinum & ʒiij sanguinis valde nigri & spissi [illegible], & illico per eandem aperturam, sanguinis arteriosi agni, cujus carotidem secuerat, ʒviij, transfudit & venam clausit. [illegible] spatio a [illegible] sanatus est, [illegible] circa Horam 10 [illegible] transfusio [illegible] 5.) multo hilarior surrexit & sine [illegible] desiderio bene pransus est. Circa Horam 4. Vesp: per nasum [illegible] 3. l. 4. guttas sanguinis & sensit indies melius habuit [illegible] ad perfectam sanitatem sit restitutus, plures circumstantias vide in authore. Sequens

Curiositate. — Experimentum in [illegible] curiositate [illegible]. Erat [illegible] 45. circiter annorum [illegible] pecunia [illegible] se experiri passus est. Hic [illegible] bene [illegible] & [illegible] sanguinem, [illegible] ʒX. sanguinis & fere semel [illegible] ipsi sanguinis [illegible] arteria cruralis. Durante operatione hac iste, hilaris alias [illegible] ingenii & [illegible] de nova [illegible] insignem calorem [illegible] a vena apertura usque ad axillam. Simulac [illegible] impediri non potuit, quin [illegible] cum receptus sanguinem, [illegible] sibi parant. [illegible] pecuniae acceptae [illegible] [illegible]. Licet et [illegible] reliquum diei [illegible], [illegible] post meridiem pecuniam [illegible], sellas portando et reliquum diei [illegible], asserens nunquam sibi melius fuisse. Angli [illegible] Transfusio [illegible] Galli in brutis practicarunt, [illegible] & dereliquerunt, quam [illegible] Galli in homine [illegible] & Angli hoc [illegible] iterum resumpserunt [illegible].

[illegible] morbi. — Th: Coxi in Anglia ʒxvij. sanguinis [illegible] cane annoso & scabioso [illegible] infudit, quo facto [illegible] scabiosus sit post 12. D. sanatus, alter [illegible] [illegible] languorem. Hic quidam egregiis [illegible] pollens, ingenii

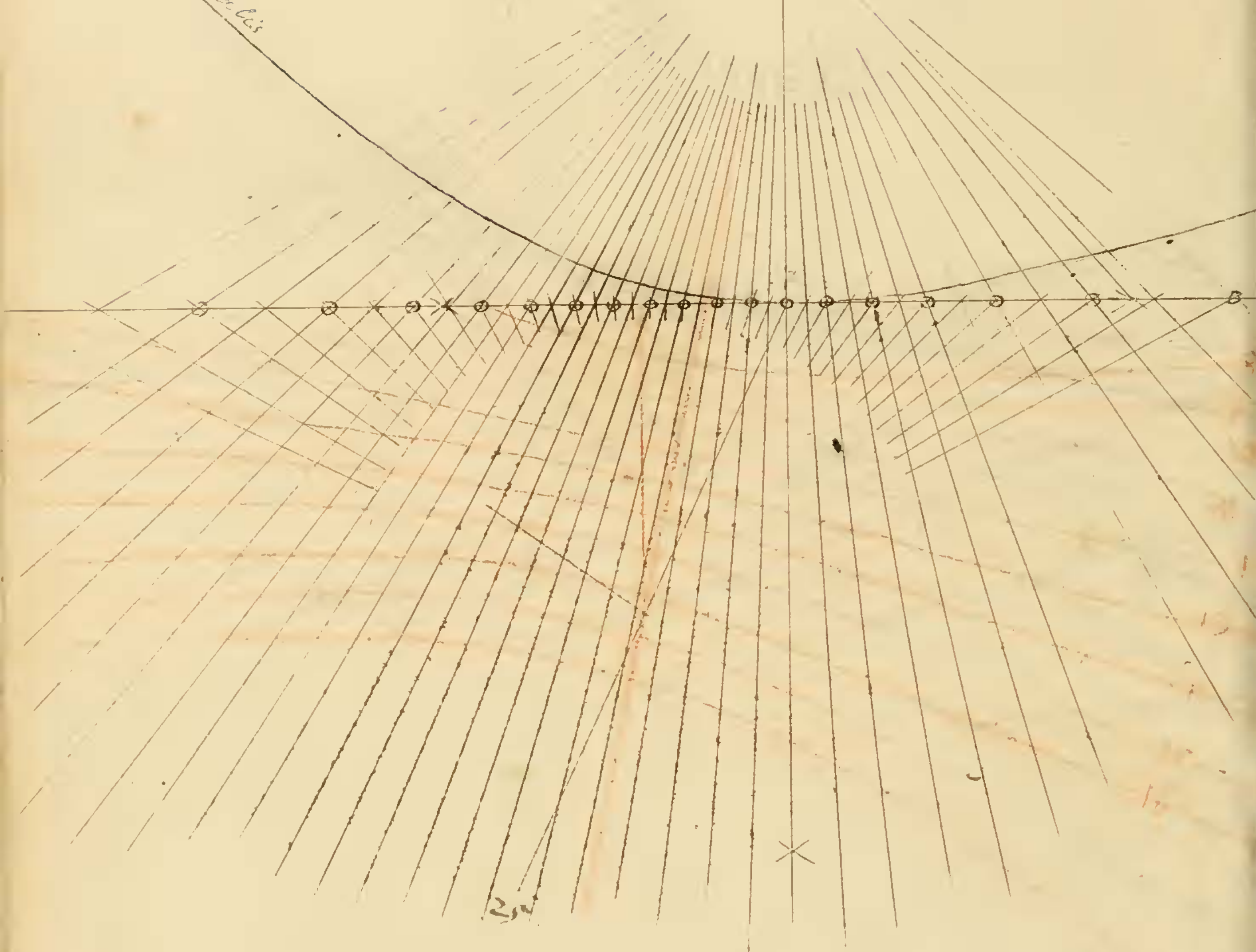
ij Mania. — [illegible] dementia [illegible] aliquod [illegible] intervalla sentiit, [illegible] diuturnum & saepe per 10. menses [illegible] 8. annos. [illegible] per plateas [illegible] & [illegible] die neque nocte somnum [illegible], quare post [illegible] remedia [illegible] nisi sola Transfusio, quam Montmorius [illegible] & curae D. Dionysii M. D. [illegible] professoris, [illegible] Emmerezii chyrurgi ad [illegible] post [illegible] 4. menses [illegible] 19. Decemb. 1667. ʒX sanguinis [illegible] ʒvj [illegible] infusa. Unde [illegible] tertia die post [illegible] 23. [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] & [illegible] alto somno per 10. H [illegible]. A quo [illegible] tranquillioris [illegible] sensibus & [illegible] post [illegible] 2da transfusionem magnam urinae copiam nigerrimae [illegible] die sequenti. [illegible] sanguinem [illegible] tres patellas [illegible]. Alias circumstantias

ij [illegible] — vide [illegible] in authore. In Italia die 20. Maij 1667 Udine apud Griffonem [illegible] canis 13 annorum, ultra 3. [illegible] annos surdus & debilis ut [illegible] quam ambularet. Facta transfusione post 1. Horae spatium [illegible], cum alligatus [illegible]. Dominum suum quaerens, post 2. Dies per [illegible], cursitavit [illegible] canibus, [illegible] more [illegible]. Appetitus ubi rediit & [illegible] et recuperavit.

Reiuvenescere faciat. — Canis quidam Hispanicus (post receptum transfusione haedi sanguinem) prius ob senium languens, [illegible] bene habuit [illegible] & quasi reiuvenescit ut scribis Gad[illegible] [illegible] credere [illegible] factum [illegible], an tali [illegible] rediend[illegible] menstrua, [illegible] [illegible].

Index

Declinans à Sep. ad Orient 25°.
sub Elev. poli. 48.° 30.

Index Physico Chymicus.

Index Mathematicꝯ.

♂ 16.
♀ 6.
☽ 4.

Experimenta data occasione facta.

1. Per Experimentum Torricellianum tam in hydrargyro quam aqua experiri 1º an id pondus quod aqua in Tubo supra superficiem inferioris aquae elevatae quod est pondus aeris supra suam inferiorem superficiem usque ad spatium vacuum elevati & compressi? Problema est quod sic.

2. Dictum pondus est ipsa columna Athmosphaerae cujus basis sit aequalis dicti tubi inferiori basi. Atque Fiat reductio tubi dicti rotundi in quadratum ejusdem capacitatis & sic redigatur in pedes digiti, pedis, perticae, milliaris & afferatur ad superficiem globi terraquei ut inde emergat pondus totius athmosphaerae. Ideo inde erui potest quantum sit pondus columnae aereae homini incumbentis, etc.

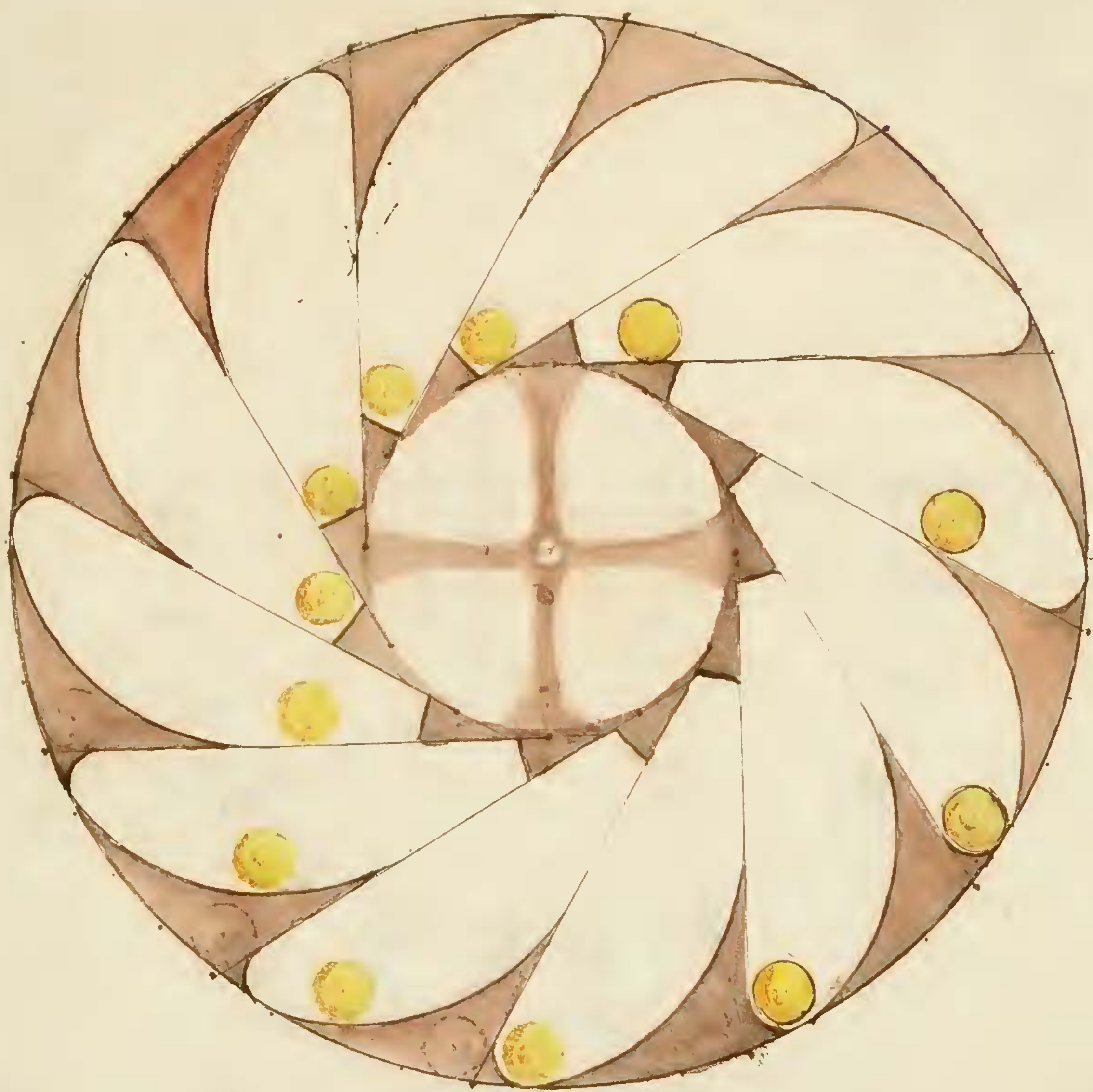
3. Experimentum Torricellianum fiat dicto modo Galilaeo tam in loco profundo, & altissimo notata altitudine, tum deinde: sicut se habet differentia ponderis aeris in valle, ~~elevati~~ & in monte elevati; ad altitudinem stationum, ita se habet pondus totius aeris supra inferiorem superficiem elevati ad altitudinem totius athmosphaerae, & supposito quod tota athmosphaera esset secundum suam altitudinem esset uniformis. Ex hac experientia hoc obtinetur certitudinis quod athmosphaera terrae non demissior, quod neque altior esse debeat ob suam diversitatem ut ponderi aequaleat.

4. Fiat experimentum exhalationum Terrestrium 1º aquae marinae, in vase coelo diurno & nocturno exposito per 24 horas, idque sub quotis denis aut quinis elevationis poli gradibus, atque quotis hebdomadibus, ex quo efficietur computus incredibilis aquae exhalationum in toto orbe circiter. Si hoc Experimentum esset practicatum in floribus, frondibus & arboribus crescentibus una cum terra suo in vase ante & post 24 horas ponderatis non poenitendum est terrestrium emetitur calculus exhalationum; transitum fieri potest ad insensibilem sudorem & aliam transpirationem. Idem ad artificialium ignium exhalationem aliqualis computus, quot orgyae cujus residuum totum transit in Athmosphaeram. Quae exhalationum vis graviores si non fieret reciproca generatio per meteora ut ipsa terra iterum imbibuerit, ea denuo sterilis evanisset & q … annorum millibus incorrupta processerat, quod sedium de Athmosphaera Orb. & qualem longe magis.

5. Fiat Experimentum declivitatis fluentis aquae Danubii, ex quo colligetur quod milliaribus altiores sint montes Helvetiae & scaturigo Danubii quam ipse pontus Euxinus & proinde quanta aquarum moles fuerit necessaria ad inundandum totius terrae in Diluvio circiter ut 15 cubitis altissimos montes tegeret. Danubius ab Origine usque ad Pontum Euxinum extenditur per 23º ferè hoc est 245 milliaribus si itaque statuatur post 100 pedes unum tantum esse declivitatis ad minimum sequetur Originem ejus 1¼ milliari esse altiorem ponto Euxino.

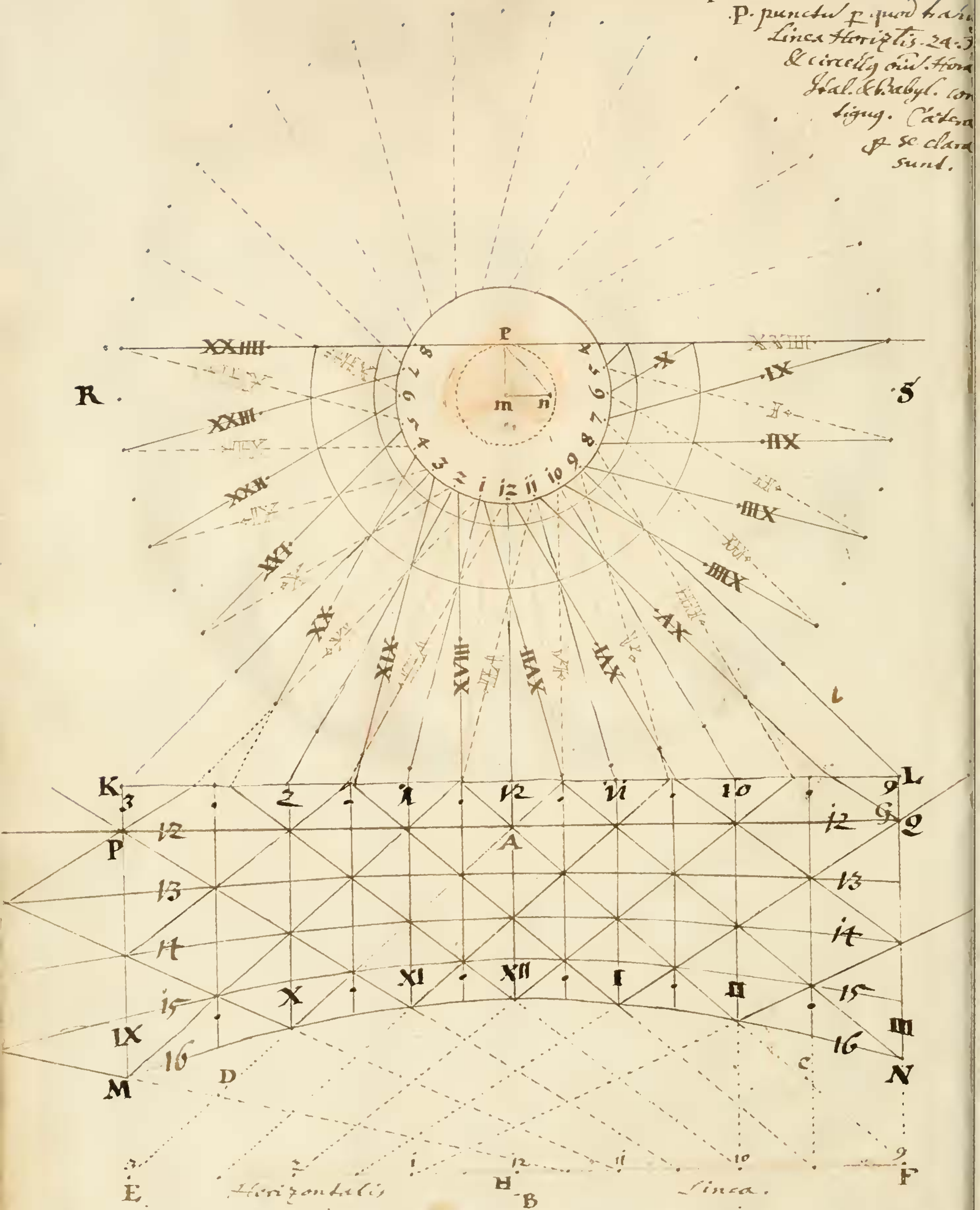
6. Ex dicto 2º colligetur quantis ponderibus illa duo hemisphaeria Magdeburgica evacuata divelli poterit, quantum scilicet pondeat columna aeris tali globo incumbentis, quo est efficitur, facta prius experientia ponderis athmosphaerae, hoc per hanc illa corrigetur.

7. Fiat Experimentum Torricellianum cum vesica alicujus piscis in propria experiri, quod non possum credere descriptioni Harsdoerfferianae ex Experimentis Anat: Joan: Pecquet, ubi refert, Robervallium Parisijs fecisse Experimentum, sumendo vesicam unius Carpionis … expressam & optime exsiccatam prius in phiala imponendo & deinde hydrargyro … impletio, quae inversa in aliud hydrarg: subsidente hydrargyro vesicula tumefacta libere vacuo innatabat, quod tamen est tali dependens ita effugisse mihi persuadere nequeo, ideoque ~~exp~~ repetatur Experimentum, & tunc est paulo aliter d. eiusdem instituatur, primo loco vesiculae imponatur bacilla ferri, quae hydrargyro subsidente, ope magnetis facile usque ad … deduci & elevari potest, ad videndum an est magnete remoto adhuc supra ejus libere haerebit, ? ~~…~~ quod Harsdorff: de vesica refert. an v. est in vacuo illo subierit legibus gravium ad centrum delabentium.

Polare.

mn. Gnomon.
mnp. Eleuaõ Poli.
P. punctu[m] p[er] quod tran[sit]
Linea Horiz[onta]lis. 24. [?]
& circelly oia[?]. Hora[?]
Ital. & Babyl. con
tigua. Cætera
p[er] se clara
sunt.

Aequinoctiale. AG. Gnomon longũdĩ. 3. Horarũ ut gradũ.
AGH. Eleuaõ Poli. GH. Radiq Horizontis. EHF Linea Horizontalis
cuius sglã semihorã jungunt[ur] cũ sglis Horis sibi parlli Aequatoris AG,
ut inde fiant horã Ital. & Babyl. Vt supra fol. 13.